

BIG BAZAAR
Grocery, Sweets & Catering
*Fresh Vegetables Every Thursday
*Book your catering now.
Baljinder S. Ben
Ph: 317-640-2400
Like our Facebook page:
BigBazaarIndianGrocery
5425 E. Thompson Rd., Indianapolis IN 46237

Mela
INDIAN RESTAURANT • PUB
ਮੇਲਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦਾ ਖਾਣਾ ਇਕ ਵਾਰ ਖਾਓਗੇ, ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਓਗੇ
Baljinder S. Ben
Ph: 317-869-2400

You dont marry the person you can live with
You marry the person you can't live without
ROKA USA
Coming Soon

Buying/Selling in Michigan
All types of Residential & Commercial properties. Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Plazas, Truck Terminals etc.
Raj S. Shergill
Broker
5820 N Canton Center Rd, Suite 145
734-751-4455 (Cell)
Rajshergill@yahoo.com
CANTON REALTY

Twenty-Fourth Year of Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢ Email:punjabtimes1@gmail.com
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ www.punjabtimesusa.com
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
Punjab Times, Vol 24, Issue 49; December 9, 2023 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਬੁਲੰਦ

ਰਾਜੇਆਣਾ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ

ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਝਟਕਾ; 'ਆਪ' ਦੀ ਝੋਲੀ ਖਾਲੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਰਾਜਸਥਾਨ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ, ਤਿਲਗਾਨਾ ਅਤੇ ਮਿਜ਼ੋਰਮ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਇਹ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ 'ਚ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਤਿਲਗਾਨਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਬੀ.ਆਰ.ਐਸ. ਨੂੰ ਸੱਤਾ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਿਜ਼ੋਰਮ ਵਿਚ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਬਣੇ ਲਾਲਦੁਹੇਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਛੇ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਤੋਂ ਬਣੀ ਜ਼ੋਰਮ ਪੀਪਲਜ਼ ਮੂਵਮੈਂਟ (ਜ਼ੈਡ.ਪੀ.ਐਮ.) ਨੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਮਿਜ਼ੋ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫਰੰਟ (ਐਮ.ਐਨ.ਐਫ.) ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਸੱਤਾ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਉਤੇ ਤਸੱਲੀ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਨਤੀਜੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਨਹੀਂ ਆਏ ਪਰ ਵੋਟ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਜੈਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੋਟ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਇਸ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਐਕਸ' ਉਤੇ ਪੋਸਟ ਕੀਤਾ, 'ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ' ਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ 46.3 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 42.2 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ 48.6 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 40.4 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ 41.7 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 39.5 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੱਤਾ ਵੱਲ ਪੈਰ ਵਧਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਇਸ ਧਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪ ਨੂੰ ਨੋਟਾ (ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੋਟ ਨਹੀਂ) ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ। ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਖੜ੍ਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੀ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਗਏ। ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਦਰਜਾ

ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਸ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਜੋਗੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਧਿਰ ਨੂੰ 0.51 ਫੀਸਦ ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਨੋਟਾ ਨੂੰ 0.98 ਫੀਸਦ ਵੋਟ ਪਈ ਹੈ। ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਨੂੰ 0.93 ਫੀਸਦ ਤੇ ਨੋਟਾ ਨੂੰ 1.26 ਫੀਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਨੂੰ 0.38 ਫੀਸਦ ਤੇ ਨੋਟਾ ਨੂੰ 0.96 ਫੀਸਦ ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ ਹਨ।

ਆਪ ਦੇ ਇਸ ਹਸਰ ਉਤੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਹਨ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਤੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਦਰਜਨਾਂ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਈ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਵੀ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਪੱਲੇ ਕੱਖ ਨਾ ਪਿਆ। ਇਹ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਇਹ ਵੀ ਸਾਫ ਕਰ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਜਨਤਾ ਨੂੰ 'ਆਪ' ਦੀਆਂ ਮੁਫਤ ਗਰੰਟੀਆਂ ਤੇ ਦਿੱਲੀ-ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਦੇ ਤੌਰ-ਤਰੀਕੇ ਬਾਹਲੇ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਏ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਇਕਪਾਸੜ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਆ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਗਰੰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਬ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਸੀ। ਆਪ ਉਤੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚ ਦਿੱਤੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਇੰਨੇ ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੱਲੇ ਕੱਖ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। 'ਆਪ' ਦੀ ਤਿੰਨੋਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਕਰਾਰੀ ਹਾਰ ਦਾ ਅਸਰ ਆਗਾਮੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਤੇ ਪੈਣਾ ਤੈਅ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ 'ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟਲ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਪਟਿਆਲਾ: 27 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਬੰਦ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਐਲਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਰਾਜੇਆਣਾ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 12 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 20 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜੇਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਇਕ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 5 ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਸਬੰਧੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਣ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਹੰਗਾਮੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

India Palace Restaurant
And Banquet Hall
Restaurant-Fine Indian Cuisine
4213 Lafayette Road, Indianapolis, IN
(Ph:317-298-0773)
Banquet Hall Available Up to 550 People
Amber Indian Restaurant
Restaurant-Fine Indian Cuisine
12510 N. Meridian St., Carmel, IN
Ph: 317-580-0828
We do private party's & catering at your home or business.
Call, **Lakhvir S. Johal**
Ph: 317-709-7800
www.indianpalaceindy.com
www.AmberIndianRestaurantCarmel.com

Singh Auto Group
3983 ST RD 38E
Lafayette, IN 47905
Ph: 765-607-1300
www.singhautosgroup.com
Best Buy Motors
1805 Elmwood, Lafayette, IN 47904
Ph: 765-449-0490
www.bestbuymotorsin.com
University Motors
3312 Klondike Rd, West Lafayette, IN 47906
Ph: 765-497-1100
www.universitymotors1.com
Serving Indian American community over 30 years in Midwest for their auto needs.
ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
Jaspal S. Ghotra: 765-337-5151

Serving Illinois & Florida State.
Buying Selling Renting Investing
ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ।
Jesse Singh
847-606-3664
Also Get Free Home Inspection & Attorney Service & closing cost
(Some conditions apply)
ਵਾਜ਼ਬ ਰੇਟਾਂ 'ਤੇ ਘਰ ਖਰੀਦੋ ਤੇ ਵੇਚੋ
E-Mail: **j.singh@remax.com/**
WEBSITE: **jsingh.remax.com**
REMAXAMERICANDREAM,
LONG GROVE, IL 60060

RAJVEER GILL
847-907-1525
Regal Jewels
NEW SPECIALS EVERY MONTH
22KT GOLD & DIAMONDS
MITHA COLLECTION
KAJAL COLLECTION
ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਲੋਗ, ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਆਪਣਾ ਸਟੋਰ
2625 W. DEVON AVE. CHICAGO, IL 60659
773-262-4377 773-517-0574
www.RegalJewels.com

ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਸਟੇਟ ਸੈਨੇਟ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਜਾਗਤ ਜੋਤ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਮਤੇ ਪਾਸ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਸਟੇਟ ਸੈਨੇਟ ਵਲੋਂ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਜਾਗਤ ਜੋਤ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚੁੜਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਾਫੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸ. ਬੁਟਾ ਸਿੰਘ ਖੜੋਦ ਤੇ ਸ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀਂ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਸਟੇਟ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਖੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਬੂਰ ਪਿਆ। ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਹ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਤੇ ਦਾ ਨੰਬਰ ਸਰ 27 ਹੈ। ਇਸ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਜਣ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਸਟੇਟ ਦੀ ਵੈੱਬ ਸਾਈਟ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਨਿਊਜਰਸੀ ਤੇ ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਰਜ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਸ. ਬੁਟਾ ਸਿੰਘ ਖੜੋਦ, ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਲੋਅਰਖ, ਸ. ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠ, ਸ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ, ਸ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਸ. ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਸ. ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ਸ. ਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਕੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਸਟੇਟ ਸੈਨੇਟ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

-ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਸ਼ਿਕਾਰੋ

2022: ਏਡਜ਼ ਕਾਰਨ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਸਵਾ 6 ਲੱਖ ਮੌਤਾਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਵਿਸ਼ਵ ਏਡਜ਼ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ (ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਓ.) ਨੇ ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ, ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ 2030 ਤੱਕ ਏਡਜ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਹਾੜਾ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਲਈ ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਓ. ਦੀ ਖੇਤਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਡਾ. ਪੂਨਮ ਖੇਤਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ 3.9 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਐਚ.ਆਈ.ਵੀ. ਹੈ। ਸਾਲ 2022 ਵਿਚ 13 ਲੱਖ ਲੋਕ ਐਚ.ਆਈ.ਵੀ. ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੋਏ ਅਤੇ 6,30,000 ਦੀ ਮੌਤ ਏਡਜ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੋਈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 110,000 ਵਿਅਕਤੀ ਐਚ.ਆਈ.ਵੀ. ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੋਏ।

ਭਰਾ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਪੁੱਤ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

ਲੰਬੀ: ਪਿੰਡ ਧੌਲਾ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਨੇ ਹੱਸਦਾ ਖੇਡਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਚਾਚੇ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤੇ 22 ਸਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਨਵਜੋਤ ਦੀ ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਅਤੇ ਚਾਚਾ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲੜਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ 10

ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸਟੱਡੀ ਵੀਜ਼ੇ ਉਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਲੰਬੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਉੱਪਰ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਵਜੋਤ ਦੇ ਢਿੱਡ ਵਿਚ 12 ਬੋਰ ਲਾਇਸੰਸੀ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ।

ਟੀਪੀਏਆਰ ਕਲੱਬ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ 554ਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਪੁਰਬ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ

ਬਰੋਪਟਨ: 26 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਟੋਰਾਂਟੋ ਪੀਅਰਸਨ ਏਅਰਪੋਰਟ ਰੋਨਰਜ਼ ਕਲੱਬ (ਟੀਪੀਏਆਰ ਕਲੱਬ) ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ 554ਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਪੁਰਬ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ। ਕਲੱਬ ਦੇ 30 ਮੈਂਬਰ 'ਕੋਸਟਿਊਮਵੇਅਰ' 7171 ਟੋਰਬਰਮ ਰੋਡ, ਮਿਸੀਸਾਗਾ ਵਿਖੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮਨ-ਪੁਰਬ ਦੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪੀਲ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਇਸ ਬੋਰਡ ਦੇ ਉਪ-ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੇ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਪੁਰਬ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਡਮੁੱਲੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਝੰਡ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਚਾਰ ਉਦਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾ ਕੇ ਪੂਰੇ ਤਰਕ ਤੇ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ 'ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ' ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਲੰਗਰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਛਕਿਆ। 'ਕੋਸਟਿਊਮਵੇਅਰ' ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੇ ਸੰਚਾਲਕ ਨਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਬੈਂਸ

ਵੱਲੋਂ ਚਾਹ ਦਾ ਲੰਗਰ ਛਕਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕਲੱਬ ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਸੰਧੂਰਾ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਸੱਤਪਾਲ ਜੌਹਲ, ਡਾ.

ਝੰਡ ਅਤੇ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸੁਆਦਲਾ ਲੰਗਰ ਛਕਾਉਣ ਲਈ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

-ਰਿਪੋਰਟ: ਡਾ. ਝੰਡ

Health Insurance

Qualified Health Plans Under Affordable Care Act

Don't Miss out !
Open Enrollment From 11-01-2023 to 1-15-2024

We also have short term Medical, Dental & Vision plans.

We are licensed in Indiana, Ohio, Texas & Michigan.

Contact:

Ph: 317-900-5151

Fax: 317-900-5152

E-Mail: health@meharinsurance.com

Office Address:

12574 Promise Creek Ln.

Suite# 114

Fishers, IN 46038

www.meharinsurance.com

Baljinder Singh Saini

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

For Emergency
Call anytime at
847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares
available

Dhillon Travel Plaza Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਗਿੱਲ ਮੰਜ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲੇ

ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ New & Used Tires
Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Ph: 571-606-0829, 317-242-9936

ਸਰਕਾਰੀ ਗਰਾਂਟਾਂ ਵਿਚ ਘਪਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ 11 ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ

ਗੁਰੂਹਰਸਹਾਏ: ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਰਾਂਟਾਂ ਵਿਚ ਘਪਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਗੁਰੂਹਰਸਹਾਏ ਬਲਾਕ-1 ਦੇ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ 11 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਬਾਣਾ ਮੁਖੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂਹਰਸਹਾਏ ਦੇ ਬੀ.ਪੀ.ਈ.ਓ-1 ਗੁਰਮੀਤ

ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਗੁਰੂਹਰਸਹਾਏ, ਚਰਨਜੀਤ, ਸਹਿੰਦਰ ਪਾਲ, ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਾਸੀਅਨ ਕੋਟਲੀ ਰੋਡ ਮੁਕਤਸਰ ਤੇ ਹੋਰ ਸੱਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕਰ ਕੇ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਹੋਈਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਰਾਂਟਾਂ 'ਚੋਂ 1.51 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਘਪਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਅਗਲੇਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

Change of Name

This is to certify that I ABHITSHEK, son of SAN DEEP VERMA resident of H .No 39, Near Silver Heights, apt, Punjabi bagh, Kurala, Jalandhar, punjab 144003 now living at 2733 WHIMBREL CT GREENWOOD IN 46143, have changed my name to ABHISHEK BABBAR All concerned please note.

**MEDICARE QUESTIONS?
NEW TO MEDICARE?
CONFUSED ABOUT YOUR CHOICES?**

ASHOK SHAH
Licensed Insurance Agent

For more information, Call
 ☎ **(847) 594-0211**
 ☎ **(630) 992 - 1734**
 ✉ insurerite2you@gmail.com
 📍 1251 N. PlumGrove Rd., Suite # 200A
 Schaumburg, IL 60173

Annual Enrollment Period
October 15th - December 7th

**Every
Wednesday
Medicare 101
Meeting at
our office.**

- ✓ Education
- ✓ Plan Comparison
- ✓ Enrollment Assistance
- ✓ Cost-Saving Strategies
- ✓ Annual Reviews

By calling the number above, you will reach a licensed insurance agent.
 Not affiliated with or endorsed by the Government or Federal Medicare Program.

UMA TRAVELS

2541 West Devon Ave.,
 Chicago, IL 60659

For Delhi Amritsar-Bombay Ahmedabad,
 Hyderabad-Madras

Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

Matrimonials

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜੱਟ ਸਿਖ 47, 5'10" ਸੋਹਣੇ ਸੁਨੱਖੇ, ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ, ਸ਼ਹਿਰੀ, ਖਾਨਦਾਨੀ ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ. visitor visa, ਲੜਕੇ ਲਈ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। Divorce, Widow ਵੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਾਇਦਾਦ। ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ. ਸਿਟੀਜ਼ਨ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ: 484-219-4922 ਜਾਂ ਈ-ਮੇਲ baljitrandhawa0001@gmail.com.

48-51

Ramgharia Sikh boy 5'8" 1992 born, MEng Western University Canada, Working as Senior Software Engineer in Toronto Canada, Looking for a girl in similar profession living in Canada or US. Email: dev.kirat@gmail.com Ph +1 (313) 718-0178

45-48

Sikh Ahluwalia family looking for a Gursikh girl with educated background for their 36, 5'8" son. Qualification BTech IT and PG in software development. Working as an IT professional in New York based company. He is turbaned Gursikh boy having faith in Guru Granth Sahib ji. Current location- Hartford CT. Please contact us at Whatsapp 91-8860131363 or Email richiewalia@gmail.com

45-48

ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਲੜਕਾ, ਉਮਰ 36 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5 ਫੁੱਟ 11 ਇੰਚ, Software Manager (San Francisco, CA, USA), ਵੈਜੀਟੇਰੀਅਨ, San Francisco Bay Area ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਘਰ, ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ (ਵਿਆਹ ਤੋਂ 4 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ) ਲਈ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, ਵੈਜੀਟੇਰੀਅਨ, ਕੇਸਕੀ/ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ (or willing to wear) ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਯੂ ਐਸ ਏ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿ ਰਹੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ। ਜਾਤਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਆਪਣਾ ਬਾਇਓਡੇਟਾ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰ singhmat001@gmail.com 'ਤੇ ਈਮੇਲ ਕਰੋ ਜਾਂ +91-98993-79442 'ਤੇ ਵਟਸਐਪ ਕਰੋ ਜਾਂ 1-510-281-7065 'ਤੇ ਫੋਨ ਕਰੋ।

40-43

Wanted suitable girl for Ivy League MBA Jatt Sikh divorced 40 years old 5'10" man settled in the Bay Area (California). Homeowner and working as a Sr Product Manager in big tech. Moved from Chandigarh (India) to the US 12 years ago. Looking in the US only. Caste no bar. dhillonravi1983@gmail.com or 408-859-5613.

36-39

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jatt Sikh parents invite matrimonial alliance for their US born daughter 38, 5'9" beautiful, family oriented, never married. Master's in Bioengineering Management- executive position in Bay Area, California. The boy must be from the USA, professionally qualified; good-natured and well settled, with family values. Serious enquiries only. Please respond with latest photo and biodata to kaurprincess11@yahoo.com or whatsapp 669-946-5891

41-44

Jatt Sikh family seeks suitable match for their daughter who has her MD and is currently working in the Bay Area (California) as a Doctor. 38 yrs old (never married). 5'-5". The boy should be settled in the Bay Area (California) with a University degree and professionally employed. Please contact 408-763-3949

39-42

Hindu/Sikh Nai family looking for a suitable match for their U.S. citizen daughter, 26 years, 5'6". She has completed Bachelors of Science and currently in her final dentistry year pursuing DMD degree. The whole family is settled here and are U.S. citizens. Please contact us at: 516-510-9744

39-42

Jat Sikh well educated and well settled family seeking suitable match for their September, 2001 US born 5'-4" daughter. Turban wearing keshadari boy and compatible humble family is preference but others will be considered. She has earned an AA degree in management and Supervision. She is currently employed as a Federal employee in the Bay Area (California). Contact ph:510-861-6491 or pgrrealty@gmail.com

36-39

Ramgarhia Sikh family looking for a suitable Ramgarhia Sikh Dhiman match for their beautiful daughter (US Citizen), 29 years, 5'7", MSC - Physics (India), and licensed paraprofessional educator, residing in Chicago area. Please contact us at: manpreets1211@gmail.com

30-33

ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਖੁਸ਼ਕੀ ਚੁੱਕਣਗੇ ਤਿੰਨ ਨਵੇਂ ਬਿੱਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਤਿੰਨ ਅਹਿਮ ਵਿੱਤੀ ਬਿੱਲ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਨਾਲ ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਜਰੀਏ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਠੰਮ੍ਹਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਵਸੀਲੇ ਜੁਟਾਉਣ ਖਾਤਰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਤਿੰਨ ਅਹਿਮ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਚੀਮਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਇਕੋ ਮਕਸਦ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਮਾਲੀਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਬਿੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੋਧਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਆਨ ਲਾਈਨ ਗੇਮਾਂ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ 'ਤੇ 28 ਫੀਸਦੀ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ।

'ਆਪ' ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਮਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲੇ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਲੀਆ ਵਧੇਗਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਡ 03 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੂਬੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਸਤਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ 03 ਕੋਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਸਮੇਂ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਟੈਕਸ ਦਾ ਪੈਸਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਕੰਗ ਨੇ ਮਾਨ

ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤਰਫੋਂ 0.25 ਫੀਸਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨਗੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਨਰਲ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ ਲਈ ਖੂਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋ ਫੀਸਦੀ ਡਿਊਟੀ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਈਪੋਥੀਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਾਹਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ 'ਤੇ 0.25 ਫੀਸਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਚਾਲੂ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਕੁੱਲ ਸਟੈਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਧ ਕੇ 4750 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦਰਮਿਆਨ ਸੂਬੇ ਦੀ 2430.99 ਕਰੋੜ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਖਜ਼ਾਨਾ ਭਰਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਦੇਰ ਕਾਹਦੀ: ਬਾਜਵਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੱਸੇ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ 12 ਫੀਸਦ ਬਕਾਇਆ ਡੀ.ਏ. ਕਰਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਕੂਮਤ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕਬੂਲ ਕਰ ਰਹੀ ਕਿ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ, ਫੇਰ ਦੇਰ ਕਾਹਦੀ ਹੈ। ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਇਜਲਾਸ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਚਲਾ ਕੇ ਸਿਰਫ ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਇਜਲਾਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭੱਜੀ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਗਹਿਣੇ ਰੱਖਿਆ ਪੰਜਾਬ: ਜਾਖੜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ 'ਤੇ ਵਰੁਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੌਰਵ ਅਤੇ ਮਾਣ-ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਆਕਾਵਾਂ ਕੋਲ ਗਹਿਣੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਾਖੜ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਗਹਿਣੇ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਾਂ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਹੀ ਕਰਨ ਤਾਂ ਬਿਹਤਰ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਨ ਟਾਈਮ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਕੀਮ (ਓ.ਟੀ.ਐਸ.) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਵੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬਿੱਲਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਟੈਕਸ, ਵਿਆਜ ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਮੁਆਫ ਕਰ ਕੇ ਲਗਭਗ 95 ਫੀਸਦ ਪੈਂਡਿੰਗ

ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। 'ਆਪ' ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਛੋਟੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਟੈਕਸ ਵਸੂਲੀ ਵੀ ਵਧੇਗੀ।

ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਵਾਇਰਲ ਵੀਡੀਓ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 'ਪੁਖਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ' ਦੀ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹੀ

ਕੋਟਕਪੂਰਾ: ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਮਾਡਰਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਕਾਊਂਟ 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਵੀਡੀਓ ਬਣਾ ਕੇ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਖਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਫੂਕ ਨਿਕਲ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵੀਡੀਓ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਪਤਾਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਗੁਰਲਾਲ ਪਹਿਲਵਾਨ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਡਰਨ ਜੇਲ੍ਹ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਆਕਾਸ਼ ਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਗੈਂਗਸਟਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਰਾਹੁਲ ਦਾਣਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ ਬਣਾਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਵੀਡੀਓ ਆਪਣੇ ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅਕਾਊਂਟ 'ਤੇ ਪੋਸਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਣ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚੋਂ 23 ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ

ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਫਰੀਦਕੋਟ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਵੀਡੀਓ ਵਾਇਰਲ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਆਕਾਸ਼ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਰਾਹੁਲ ਦਾਣਾ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲੋਂ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵੀ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਅਗਲੇਰੀ ਪੁੱਛ-ਪਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮੁਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਛੇਤੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਆਸ ਬੱਝੀ

ਮਾਨਸਾ: ਮਰਹੂਮ ਗਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮਾਨਸਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 25 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਬਹਿਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ 25 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਗੈਂਗਸਟਰ ਜੱਗੂ ਭਗਵਾਨਪੁਰੀਆ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੂਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਿੰਟੂ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਕੀਲ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਪੇਸ਼ੀ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਵਕੀਲ ਭੇਜਣ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤਹਿਤ ਵਕੀਲ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਮਗਰੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਪ੍ਰੀਤੀ ਸਾਹਨੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਜੋਗਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪੂਰਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ

ਕਰਨ ਤੇ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਚਾਰਜ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 12 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ੀ ਲਈ ਪੁੱਜੇ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਲਕੌਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਜਲਦੀ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਨਿਆਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ

ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਬਲਕੌਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਠ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਚੁੱਪ ਹੈ ਅਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਮੰਗ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਈ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹੁਣ ਮੁੜ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਜੀਵਨ ਜੋਤ ਕੌਰ ਸਣੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਭੱਟੀ ਦਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵਤਿੰਗ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ ਐਮ.ਸੀ ਮਜੀਠਾ ਹਲਕਾ ਤੇ ਅਟਾਰੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ 'ਆਪ' ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਅਤੇ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਵੀਰ ਬਰਾੜ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵਤਿੰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਹੈ।

ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ: ਜਥੇਦਾਰ

ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਸੁਲਤਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕੌਮ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਲੋਕ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵਾਇਰਲ ਹੋ ਰਹੀ ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ ਅੰਡਰਗਰਾਮੈਂਟਸ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਪਾਵਨ ਖੰਡੇ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਕੀਤੀ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਖਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਬੇਕਨਾਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਡਿਸਪਲੇਅ ਕਰਨਾ ਤੇ ਅੱਗੇ ਰੋਕਣ ਵੇਲੇ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿਟ ਕਾਇਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਦੋਵੇਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਲਈ ਡੀ.ਸੀ.ਪੀ. (ਦਿਹਾਤੀ) ਜਸਕਿਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇਜਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ (ਸਿੱਟ) ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. (ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਵਿਵਸਥਾ) ਅਰਪਿਤ ਸੁਕਲਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਏ.ਡੀ.ਸੀ.ਪੀ. (ਜਾਂਚ) ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਰਾਂ, ਏ.ਡੀ.ਸੀ.ਪੀ.-2 ਸੋਹੇਲ ਮੀਰ ਅਤੇ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਡੇਹਲੋਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣਗੇ। ਸਪੈਸ਼ਲ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਇੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਦੋਵੇਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਉਰਫ਼ ਸੰਜੂ ਬਾਹਮਣ

(26) ਅਤੇ ਸੁਭਮ ਉਰਫ਼ ਗੋਪੀ (26) ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗੈਂਗਸਟਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਇੱਕ ਸਨਅਤਕਾਰ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਲੁੱਟ-ਖੋਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਦੋਰਾਹਾ ਸਥਿਤ ਟਿੱਬਾ ਪੁਲ ਨੇੜੇ ਹੋਏ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਸੁਕਲਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਾਰੇ ਗਏ ਦੋਵੇਂ ਗੈਂਗਸਟਰ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਸਲਾ

ਐਕਟ, ਚੋਰੀ/ਡਕੈਤੀ ਅਤੇ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਐਕਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫੜੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਕਾਰ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਫੈਕਟਰੀ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਖੋਹੀ ਗਈ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਗੈਂਗਸਟਰ ਸੰਜੂ ਬਾਹਮਣ ਤੇ ਸੁਭਮ ਗੋਪੀ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਜਰੀ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਚਰਨ ਕਮਲ ਤੇ ਡਾ. ਦਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸੰਜੂ ਨੂੰ ਛੇ ਗੋਲੀਆਂ ਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਗੋਪੀ ਨੂੰ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਲੱਗੀ ਸੀ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ 31 ਬੋਰਡਾਂ ਅਤੇ ਨਿਗਮਾਂ 'ਚ ਅਹਿਮ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ 31 ਬੋਰਡਾਂ ਅਤੇ ਨਿਗਮਾਂ 'ਚ ਅਹਿਮ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਨਵੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਲਈ ਚੋਣ 'ਆਪ' ਦੇ ਆਗੂਆਂ 'ਚੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਗਾਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਕੋ ਦਿਨ 'ਚ ਅਹਿਮ ਬੋਰਡਾਂ ਅਤੇ ਨਿਗਮਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਚੋਣ ਵਿਚ ਸਭ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਲਾਰਜ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਬੋਰਡ ਦਾ ਕੈਪਟਨ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ ਨੂੰ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਅਜੇ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਖਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਲੇਜ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਬੋਰਡ ਦਾ ਬਲਜੀਤ ਖੇਤਾ ਨੂੰ ਸੀਨੀਅਰ ਵਾਈਸ

ਇੰਦਰਜੀਤ ਸੰਧੂ ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਦੇ ਉਪ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਿਯੁਕਤ

ਸਨੌਰ: 'ਆਪ' ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਬੁਲਾਰੇ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 'ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ' ਦਾ ਸੂਬਾਈ ਉਪ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਦਾ ਨਾਮ ਬਦਲ ਕੇ ਹੁਣ 'ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਕੋਨਵੇਅਰ' ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਨੌਰ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸੰਧੂ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਪਰੰਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਛੱਡ ਕੇ 'ਆਪ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। 'ਆਪ' ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਨੌਰ ਦਾ ਹਲਕਾ ਇੰਚਾਰਜ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਆਪ' ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੁਣ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਉਪ ਚੇਅਰਮੈਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਚੇਅਰਮੈਨ, ਕੰਵਲਜੀਤ ਭਾਟੀਆ ਨੂੰ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲਾਇਆ ਹੈ।

ਸੁਖਬੀਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਬਾਗੀ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੱਪ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਮਹਿਲਾ ਵਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਹਿਲਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਾਘੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਧੀਆਂ ਦੀ ਲੋਹੜੀ ਮਨਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮਹਿਲਾ ਵਿੰਗ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਤੇਜ਼ ਕਰਕੇ ਆਗਾਮੀ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਮਹਿਲਾ ਵਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਕੌਰ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਚ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਠੋਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵਚਨਬੱਧ ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।'

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਿਲਾ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਕਮੇਟੀਆਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਚੋਣਾਂ

ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਰਗਰਮ ਵਰਕਰਾਂ 'ਚੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਭਰਤੀ ਮਗਰੋਂ ਸਰਕਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਉਸੇ ਤਰੀਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਯੁਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਭਰਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਹਿਲਾ ਵਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਰਜੀਹ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਮੇਟੀਆਂ ਗਠਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਸਰਗਰਮ ਵਰਕਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਤੋਂ ਮਾੜੇ ਵਿਹਾਰ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 'ਲੌਗ ਆਈਲੈਂਡ ਗੁਰਦੁਆਰੇ' ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤ ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਸੰਗਤ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਮਾੜੇ ਵਿਹਾਰ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 29 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਅਗਲੀ ਫੇਰੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।"

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ 'ਚ ਛੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਛੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ 'ਸੰਗਰੂਰ ਮਾਡਲ' ਦੀ ਤਰਜ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਪਿੰਡਾਂ/ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਕੁਝ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਪੂਰੇ

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਫਤਰ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ

ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ 'ਤੇ ਆਏ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਖਰਚ ਤੇ ਤਖਮੀਨੇ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤਜਵੀਜ਼ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹੀ ਗਈ ਤਾਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ 702 ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹਣਗੀਆਂ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਵਿਕਾਸ ਕੰਮਾਂ ਸਮੇਤ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਮਾਨਸਾ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ

ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਡੀ.ਸੀ. ਜਤਿੰਦਰ ਜੋਰਵਾਲ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਨੂੰ 64 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਆਪਣੇ ਬੰਧਨ ਮੁਕਤ ਫੰਡ ਤੋਂ ਵਿਵੇਕੀ ਫੰਡਾਂ 'ਚੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੀ ਉਸਾਰੀ 'ਤੇ ਕਰੀਬ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਖਰਚ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ 31 ਮਾਰਚ 2024 ਤੱਕ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਰੇਡੀਓ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਤਿੰਨ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ

ਆਕਲੈਂਡ: ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਆਕਲੈਂਡ ਸਥਿਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰੇਡੀਓ ਵਿਰਸਾ ਦੇ ਹੋਸਟ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਤਿੰਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

'ਦਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਟੂਡੇ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ 27 ਸਾਲਾ ਸਰਵਜੀਤ ਸਿੰਧੂ, 44 ਸਾਲਾ ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ 48 ਸਾਲਾ ਆਕਲੈਂਡ ਵਾਸੀ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਦੀ

ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਸਨ। ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਤਿੰਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਹਮਲਾ 23 ਦਸੰਬਰ 2020 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਉਤੇ 40 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ 350 ਤੋਂ ਵੱਧ ਟਾਕੇ ਲੱਗੇ ਤੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਹੋਏ।

ਹਮਲੇ ਦੇ ਮਾਸਟਰਮਾਈਂਡ 48 ਸਾਲਾ ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਾਢੇ 13 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੈਰੋਲ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 9 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸਰਵਜੀਤ ਸਿੰਧੂ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਨੌਂ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਘਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਵੱਲੋਂ ਬੋਰਡ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜਾ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਵੱਲੋਂ ਦਸਵੀਂ ਤੇ ਬਾਰਵੀਂ ਦੀਆਂ ਬੋਰਡ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨ (ਸ਼੍ਰੇਣੀ) ਜਾਂ ਡਿਸਟਿੰਕਸ਼ਨ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜਾ) ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਬੋਰਡ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਅੰਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਬੋਰਡ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਵੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਬੋਰਡ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵਧਦੇ ਤਣਾਅ ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਲਿਆ ਹੈ। ਬੋਰਡ ਦੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੰਟਰੋਲਰ ਸੰਯਮ ਭਾਰਦਵਾਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਬੋਰਡ ਕੋਲੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬੋਰਡ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪੰਜ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਪੰਜ

ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬੋਰਡ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਉਪ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਚੈਪਟਰ-7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 40.1 ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਡਿਸਟਿੰਕਸ਼ਨ ਜਾਂ ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਨਿਰੀਖਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਦਬਾਅ ਨੂੰ ਘਟਾਏਗਾ।

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬੋਰਡ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਅੰਕ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਵਰਗੇ ਕਦਮ ਵੀ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਲੱਗਣਗੇ ਏ.ਟੀ.ਐਮ.

ਮੁਹਾਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਅਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਸਹੂਲਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਬਰਸਟ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਸ੍ਰੀ ਬਰਸਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੈਸੇ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਮੌਕੇ ਨਕਦੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਕਈ ਵਾਰ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਮਾਨ ਛੱਡਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ

ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ (ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ) ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਯੂਨੀਪੋਲ ਲਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਨਤਨਾਮਾ ਭਰਿਆ

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੇ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਕੇਸ ਵਿਚ ਇਥੇ ਇਲਾਕਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਅਜੈ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤਨਾਮਾ ਭਰਿਆ। ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. 'ਤੇ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇਸੇ ਸਾਲ ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਸਮੇਤ 7 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੂੰ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤਨਾਮਾ ਭਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇ ਕੇ ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਮੰਗਦਿਆਂ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਿਹਤ ਤੇ ਜੈੱਡ ਪਲੱਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਹਰ ਪੇਸ਼ੀ 'ਤੇ

ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਲੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ

Punjab Times

Established in 2000
24th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur
Amrit Pal Kaur

Photographer
Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Gurbakhsh Singh Bhandal
Buta Singh

Tarlochan Singh Dupalpur

Corrpondents

California

Ashok Bhaura

Detroit, MI

Rajinder Syan

734-261-0936

New York

Iqbal S. Jabowalia

917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ

ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 115 ਡਾਲਰ

ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਆਗੂ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਮੌਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਆਗੂ 72 ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਨ। ਲਖਬੀਰ ਸਾਲਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਕਾਰਨ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਦੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਸੀ।

ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਪੋਸਟ ਵੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ 2 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪਿਆ, ਜੋ ਜਾਨ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਦੇਹ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਵੀ ਉੱਥੇ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ

ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਨ। ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਈ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫੋਰਸ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁਖੀ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਨਿਸ਼ਕ ਬੰਬ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸੂਰ ਵਿਚ ਦੁਬਈ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਸਾਲ 2002 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸੂਗਰ ਤੇ ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਬਾਈਪਾਸ ਸਰਜਰੀ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਮੌਤ

ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ: ਇੱਥੋਂ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਗੰਧਤ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮਨੀ (29) ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਇਕ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਰੀਬ ਛੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਚਿਲੀ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਰਹਿਣ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 26 ਨਵੰਬਰ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਓਕਲਾਹਾ ਸ਼ਹਿਰ ਨੇੜੇ ਟਰੱਕ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵਾਪਰੇ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮਨਦੀਪ ਦੀ ਮਾਤਾ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਮਰੀਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨਦੀਪ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਵਤਨ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਬਰੈਂਪਟਨ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ 4 ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਭਾਲ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬਰੈਂਪਟਨ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 22 ਤੋਂ 30 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਚਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਜਨਤਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਫ਼ਤਾਬ ਗਿੱਲ (22), ਹਰਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ (22), ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (25) ਅਤੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ (30) ਨੇ 8 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਮੈਕਲਾਫਿਲਨ ਰੋਡ ਅਤੇ ਰੇਅ ਲੋਨ ਬੁਲੇਵਾਰਡ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਲੰਘੀ 8 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਮੈਕਲੋਗਲਿਨ ਰੋਡ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਕੇ ਭੱਜ ਗਏ। ਇਹ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਤਕਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗਿਆ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਜਥਾ ਵਤਨ ਪਰਤਿਆ

ਅਟਾਰੀ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ 554ਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਜਥਾ ਵਾਹਗਾ-ਅਟਾਰੀ ਸਰਹੱਦ ਰਸਤੇ ਵਤਨ ਪਰਤ ਆਇਆ ਹੈ। ਜਥੇ ਦੀ ਵਤਨ ਵਾਪਸੀ ਮਗਰੋਂ ਅਟਾਰੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੇ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਮੁੱਖ ਸਮਾਗਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ,

ਬਰਤਾਨੀਆ, ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੂਬਾ ਸਿੰਧ, ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ, ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਆਦਿ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਸਥਿਤ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ (ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ), ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਹਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਾਹੌਰ (ਸਮੇਤ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ), ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰੋੜੀ ਸਾਹਿਬ (ਐਮਨਾਬਾਦ) ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕੀਤੇ।

ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ ਸਖਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਜਥੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਾਡੀ ਰਾਜਸਾਸੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਰਾਜਸਾਸੀ ਤੋਂ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਗੂ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਦੇ ਸਾਥੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਾਡੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਪੰਜਾਬ ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਸਾਈਟ ਐਕਸ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਢਾਡੀ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਫੰਡਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਸਰਕਾਰ: ਕੇਂਦਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੌਮਰ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਬਾਰੇ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਆਈ ਸੀ ਪਰ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ (ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ.) ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਲਾਗਤ ਤੋਂ 50 ਫੀਸਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਤੌਮਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ (ਜੋ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਗਏ ਹਨ) ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਸਮੇਤ ਕਈ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। 20 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸਮੂਹ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਗੇ, ਜਿੱਥੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਤੱਕ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਸਬੰਧੀ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਭਰਵਾਏ 26 ਲੱਖ ਪ੍ਰਫਾਰਮੇ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਗੇ।

ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ 30 ਤੋਂ 35 ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਹਾਲੇ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ।' ਉਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਮੈਂਬਰ ਅਧੀਰ ਰੰਜਨ ਚੌਧਰੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 201 ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 100 'ਤੇ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਮੁੱਖ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਉੱਤੇ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਸੈਨੇਟਰ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ

ਕੈਨਬਰਾ: ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਸੰਸਦ 'ਚ ਨਿਊ ਸਾਊਥ ਵੇਲਜ਼ ਦੇ ਸੈਨੇਟਰ ਵਜੋਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ। 47 ਸਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਐਡਰਿਊ ਕਾਂਸਟੈਂਸ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਸੈਨੇਟ ਦੀ ਸੀਟ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਰਾਜਦੂਤ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੇ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ।

ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਬੁਲੰਦ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਇਨਕਲੂਸਿਵ ਅਲਾਇੰਸ' (ਇੰਡੀਆ) ਗੱਠਜੋੜ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਭਾਈਵਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਚੱਲਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਨਤੀਜੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦੇ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਏ ਬਣੇ ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਸਭ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਧਿਰ ਹੈ ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸੱਤਾ ਲਈ ਵੱਡੇ ਸੁਪਨੇ ਵੇਖੀ ਬੈਠੀ ਇਹ ਧਿਰ (ਆਪ) ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਲੱਗੇ ਬਣਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਖਿਲਾਫ ਲੜਨ ਦੇ ਆਸਾਰ ਵੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਚਾਰ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਦੋ ਸੂਬਿਆਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਸੱਤਾ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੂਬੇ ਹਾਰ ਗਈ ਪਰ ਭਾਰਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਮਿਤੀ (ਬੀ.ਆਰ.ਐਸ.) ਤੋਂ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਜਿੱਤ ਗਈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਆਏ ਜਿਵੇਂ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਤੇ ਐਗਜ਼ਿਟ ਪੌਲਾਂ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਜਿੱਤੇਗੀ ਜਦੋਂਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼

ਵਿਚ ਕਾਟੇ ਦੀ ਟੱਕਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ; ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਸ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਚੋਣ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਲੜੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ, ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੇ.ਪੀ. ਨੰਦਾ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਬਾਰੇ ਉਪਜੋਸ਼ਕ-ਸੁਬਹੋ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਰਾਜੋਆਣਾ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਹੋਏ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜੋਆਣਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਲਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਰਾਜੋਆਣਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ 20 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਥਾਂਦੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ	ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ	ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ	ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ
--	---	---	--

ਸਫ਼ਰ-ਏ-ਸ਼ਹਾਦਤ

ਸਾਹਿਬ ਏ ਕਮਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਲਖਤ-ਏ-ਜਿਗਰ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਕੋਟਨਿ-ਕੋਟ ਪ੍ਰਣਾਮ

ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਓਕ ਕਰੀਕ ਵਿਖੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਥਾ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ
23 ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ 28 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ
ਸ਼ਾਮ 5:30 ਤੋਂ 8:00 ਵਜੇ ਤਕ ਹੋਣਗੇ।

ਕਥਾਵਾਚਕ ਗਿਆਨੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਲਵੀ ਕਥਾ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੰਬੇ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਭਾਈ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ।

ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ, ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੋਟ: ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਤੀਜੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਅਰੋੜਾ ਐਮ.ਡੀ. ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਵਿਖੇ ਮੁਫਤ ਮੈਡੀਕਲ ਚੈਕਅੱਪ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੋੜਵੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਸੇਵਾ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ ਵਲੋਂ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੀ ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ।
ਫੋਨ: 414-736-6580/414-764-7454

ਜੰਗਬੰਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਦੱਖਣੀ ਗਾਜ਼ਾ 'ਤੇ ਹੋਰ ਤਿੱਖੇ ਹਮਲੇ

ਖਾਨ ਯੂਨਿਸ: ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਹਮਾਸ ਵਿਚਕਾਰ ਜੰਗਬੰਦੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ 'ਚ ਮੁੜ ਹਮਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਜੈੱਟਾਂ ਅਤੇ ਤੋਪਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਖਾਨ ਯੂਨਿਸ 'ਚ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫੌਜ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਮਸਜਿਦਾਂ ਅਤੇ ਘਰ ਆਏ ਅਤੇ ਇਕ ਹਸਪਤਾਲ ਨੇੜੇ ਵੀ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ। ਗਾਜ਼ਾ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੰਗਬੰਦੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲਿਆਂ 'ਚ 193 ਫਲਸਤੀਨੀ ਹਲਾਕ ਅਤੇ 650 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 15,200 ਤੋਂ ਵਧ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 70 ਫੀਸਦੀ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਰੈੱਡ ਕਰਾਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਰੋਬਰਟ

ਮਾਰਦੀਨੀ ਨੇ ਦੁਬਈ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਜੰਗ ਹੋਰ ਤਿੱਖੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਹਮਾਸ

ਨੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਜੰਗਬੰਦੀ ਸਮਝੌਤਾ ਤੋੜਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਖਾਨ ਯੂਨਿਸ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਹੁਣ ਜੰਗ ਦਾ ਰੁਖ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਮਾਸ ਦੇ ਕਈ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੈ। ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬੰਬਾਰੀ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਹਵਾਈ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ 20 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਦੱਖਣੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਬਲਾਂ ਨੇ ਜੰਗ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਾਜ਼ਾ ਦਾ ਉੱਤਰੀ ਇਲਾਕਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਲੜਾਈ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਆਰਜ਼ੀ ਜੰਗਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਉਤੇ ਪਾਣੀ

ਫਿਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹਮਾਸ ਨੇ ਕਈ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਬੰਧਕ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ ਇਕ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, 'ਜਦ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਟੀਚੇ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰੱਖਾਂਗੇ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਟੀਚੇ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।' ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਸੈਨਾ ਨੇ ਖਾਨ ਯੂਨਿਸ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਲਾਕਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਇਲਾਕਾ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਫਰਾਰ ਜਾਂ ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮ ਦੇ ਤੱਟੀ ਖੇਤਰ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਸ਼ੇ ਕਾਰਨ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਮੌਤ

ਸਮਾਣਾ: ਪਿੰਡ ਕਾਦਰਾਬਾਦ 'ਚ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਮੁਹੰਮਦ ਆਸਿਮ (25) ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਬਿਆਨਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਆਸਿਮ ਨਸ਼ੇ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੀ ਸੀ। ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰ 'ਚੋਂ ਇਲਾਜ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਚੋਰੀ ਛੁਪੇ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਵੀ ਖਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਆਸਿਮ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਵੇਚ ਕੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਨਸ਼ਾ ਖਰੀਦਿਆ ਅਤੇ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜਿੰਦਰਾ ਹਸਪਤਾਲ

ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ।

ਜੱਗੂ ਭਗਵਾਨਪੁਰੀਆ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਫਿਰੌਤੀ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ ਗਰੋਹ ਬੇਨਿਕਾਬ

ਮੋਗਾ: ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਚੁਅਲ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰਬਰ (ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੰਬਰ ਵਾਂਗ ਸਕਰੀਨ ਉੱਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲਾ) ਰਾਹੀਂ ਫਿਰੌਤੀ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਗਰੋਹ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੈਰ ਨੇ ਗੈਰਸਟਰ ਜੱਗੂ ਭਗਵਾਨਪੁਰੀਆ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਰਾ ਮਿੱਲ ਮਾਲਕ ਕੋਲੋਂ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਫਿਰੌਤੀ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਸੋਨੀ ਅਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡੋਡ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਥਾਣਾ ਸਿਟੀ ਦੱਖਣੀ ਮੁਖੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਇਕਬਾਲ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੁਲਿਸ ਟੀਮ ਨੇ ਫਿਰੌਤੀ ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ

ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਗੈਰੀ ਪਿੰਡ ਡਗਰੂ ਅਤੇ ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਉਰਫ ਰਾਜਾ ਹਾਲ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਭੇਖਾ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਰਾਜਦੀਪ ਆਰਾ ਮਿੱਲ ਮਾਲਕ ਰਾਜੀਵ ਬਾਂਸਲ ਕੋਲੋਂ ਉਗਰਾਹੀ ਕਰਨ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਬਾਰੇ ਭਲੀਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਗੈਰੀ ਨੂੰ ਵਪਾਰੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਭੇਤ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰੌਤੀ ਮੰਗਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ। ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਗੈਰੀ ਨੇ ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ 50 ਲੱਖ ਦੀ ਫਿਰੌਤੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਡਰਾਇਆ ਧਮਕਾਇਆ।

'ਲੋਕ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ!' 2023 ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਦਿਮਾਗੀ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਹੋਈ ਚਰਚਾ

ਕੈਲਗਰੀ ਵਿਮੇਨ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਸਲਾਨਾ ਈਵੈਂਟ 'ਲੋਕ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ!' 26 ਨਵੰਬਰ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਟੈਪਲ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਈਵੈਂਟ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ

ਕਾਊਂਸਲਰ ਰਾਜ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਭਾ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਜਾਪਾਨੀ

ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਅਤੇ ਉਸ ਉਪਰ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਨਿਭਾਅ ਕਿਵੇਂ ਅਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਉਪਰੰਤ ਕੈਲਗਰੀ ਇਮੀਗ੍ਰੈਂਟ ਵਿਮੇਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਸੀਵਾ) ਵਿਖੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀਆਂ ਇਮੀਗ੍ਰੈਂਟ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸੁਲਝਾ ਰਹੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੋਲਾ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਤਜਰਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਲਝੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਦੇ ਔਰਤਾਂ, ਮਰਦਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਦੂਸਰੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸ੍ਰੀਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਲੰਟੀਅਰਜ਼ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਇਰਫਾਨ ਸਾਬਿਰ, ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਪਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਬਰਾੜ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਭਾ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨਾਲ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਭਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਘਟੜਾ ਅਤੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪੁਰਬਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਲਈ 'ਅਪੈਰੀਸੀਏਸ਼ਨ ਐਂਡ ਰੈਕੋਗਨੀਸ਼ਨ' ਅਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦੀਸ਼ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਸਰਬਜੀਤ ਉਪਲ ਨੇ ਗੀਤ 'ਤੇ ਡਾਂਸ ਕੀਤਾ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ

ਸੋਸਾਇਟੀ ਤੋਂ ਹਰਦੀਪ ਪਰਹਾਰ, ਅਰਪਨ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਤੋਂ ਇਕਬਾਲ ਖਾਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਨੀਰ ਸਮੇਤ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਜਰਨੈਲ ਤੱਗੜ, ਡਰੱਗ ਅਵੇਅਰਨੈੱਸ ਤੋਂ ਬਿਲ

'ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਦਿਮਾਗੀ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ' ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ

ਮੂਲ ਦੀ ਔਰਤ 'ਕੈਂਡਰਾ ਓਹਾਮਾ' ਨੂੰ 'ਕਰੈੱਜ ਐਂਡ ਪ੍ਰਸੀਵੀਐਂਸ' ਅਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ

ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦਰਸਾਉਂਦਾ 'ਜੋ ਬੀਜੋਗੋ ਸੋ ਵੱਢੋਗੋ' ਸਕਿੱਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸਨੂੰ ਸਭ ਨੇ ਸਾਰ ਰੋਕ ਕੇ ਮਾਣਿਆ।

ਕਾਹਲੋਂ ਅਤੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਕਲਚਰ ਸੀਨੀਅਰ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ

ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਸਟੇਜ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਗੁਰਚਰਨ ਬਿੰਦ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆ ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਦੱਸਦਿਆਂ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਰਾੜ, ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਹਿਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੋਲਾ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਸੱਜਾਦ ਮਿਰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੰਚ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਨਾਲ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਪਰੰਤ ਸਿਟੀ

ਕੀਤਾ। 'ਕੈਂਡਰਾ ਓਹਾਮਾ' ਨੂੰ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਅਪਾਹਜ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੀ ਖਿਡਾਰਨ ਵਜੋਂ ਪੈਰਾਓਲਿੰਪਿਕਸ ਵਿਚ ਜਿੱਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਗੋਲਡਸਮਿੱਥ ਬਿਜ਼ਨਸ ਵਿਮੇਨ ਬਣਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਰਾੜ ਨੇ ਸਾਲ 2023 ਦੀ ਸਭਾ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਪੜ੍ਹੀ। ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਹਿਰ ਸੱਜਾਦ ਮਿਰਜ਼ਾ, ਜੋ 'ਪੰਜਾਬੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਹੈਲਥ ਸੈਂਟਰ' (ਪੀ ਸੀ ਐੱਚ ਐੱਸ) ਵਿਚ ਕਾਊਂਸਲਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ

ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਕੈਲਗਰੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਹੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਤੋਂ ਬਲਬੀਰ ਗੋਰਾ ਤੇ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੈਦਵਾਨ; ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਤੋਂ ਗੋਪਾਲ ਕਾਉਕੇ, ਮੌਟਰੀ ਸਿੰਘ ਹੋਅਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਐਕਸ ਸਰਵਿਸਮੈਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਤੋਂ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਇੱਕਾ ਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਸਾਂਝ ਤੋਂ ਬਚਿਤਰ ਸਿੰਘ, ਸਾਕਾ ਤੋਂ ਸ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀ, ਨੌਰਥ ਆਫ ਮੈਕਨਾਈਟ ਕਮਿਊਨਿਟੀਜ਼

ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਮ ਏਸ਼ੀਆ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਵਲੋਂ ਹਰਬੰਸ ਬੁੱਟਰ ਗੁਰਾਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੁਆਈ। ਰੈੱਡ ਐਫ ਐਮ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ੀ ਨਾਗਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਬੀ.ਸੀ. ਦੇ ਓਮਨੀ ਟੀ.ਵੀ. ਲਈ ਈਵੈਂਟ ਦਾ ਕਵਰੇਜ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇਮਜ਼ ਪੇਟਨ ਵੀ ਆਏ। ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਖਾਣੇ ਅਤੇ ਚਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦਿਆਂ ਹਰੇਕ ਨੇ ਖਾਣੇ ਅਤੇ ਚਾਹ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਚਾਰ ਵਜੇ ਸਭਾ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

-ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ ਬਿੰਦ
403-402-9635

ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਅਰਦਾਸ

ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ: ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਅਸਾਮ ਦੀ ਡਿਬਰਗੜ੍ਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ 'ਵਾਰਿਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ' ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸਮੂਹ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਪੰਜ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਦਾਸ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਤਹਿਤ ਤੀਜਾ ਅਰਦਾਸ ਸਮਾਗਮ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਅਰਦਾਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਮਾਤਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਹੋਰਨਾਂ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ ਧੀਰ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ। ਉਪਰੰਤ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਫਸੀਲ ਅੱਗੇ ਵਧੀਕ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਅਰਦਾਸ ਸਮਾਗਮ ਮਗਰੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ

ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖਾਲਸਾ ਵਹੀਰ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ 'ਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਣੇ ਗਏ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਜਾਲ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਵਹੀਰ ਨੇ ਐਸਾ ਕੱਟਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਐਨ.ਐਸ.ਏ. ਲਗਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਦੂਰ ਡਿਬਰਗੜ੍ਹ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਲਾ ਅਰਦਾਸ ਸਮਾਗਮ 17 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇੱਥੇ ਭਾਰੀ

ਸਿੰਘਾਂ ਖਿਲਾਫ ਭੇਦਭਾਵ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ: ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ: ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਖਿਲਾਫ ਭੇਦਭਾਵ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਨੂਹ ਵਿਚ ਥਾਣੇ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਕੇ ਦੰਗਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਕੇਸ ਰੱਦ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਐਨ.ਐਸ.ਏ. ਤਹਿਤ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕਣਾ ਸਰਾਸਰ ਧੱਕਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਨੂਹ ਵਿਚ ਘਟਨਾ ਮਗਰੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਰੱਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਕੇਸ ਰੱਦ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਖਾਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਭਤਕਾਹਟ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਬਲ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਅਰਦਾਸ ਸਮਾਗਮ' ਮਗਰੋਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਸੁਣ ਕੇ ਇੱਥੇ ਤਾਇਨਾਤ ਭਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਬਲ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ-ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੈ ਗਈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ 'ਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਾਢੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਰਹੇ। ਅਰਦਾਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਈ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਕਈ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਖੰਡਾ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਧਰਨਾ ਲਗਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਵਾਲਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਲਾਹੌਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਸਿੱਖ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਰਗਨਾ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲੁਟੇਰੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ 250,000 ਭਾਰਤੀ ਰੁਪਏ, 150,000 ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰੁਪਏ ਤੇ ਗਹਿਣੇ ਲੁੱਟ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਕੰਵਲ ਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਦੀ ਮੌਤ
ਅਟਾਰੀ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਜਥੇ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗਏ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰੋਜਰਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ (60) ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਕਸ਼ੇਤਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨੈਸੀ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਸੀ ਜੋ 25 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜਥੇ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗਿਆ ਸੀ। 2 ਦਸੰਬਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਜਥਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰੋੜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਹਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਾਹੌਰ ਪੁੱਜਿਆ ਤਾਂ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ 29 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ

ਦੇ ਗੁਲਬਰਗ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਲਿਬਰਟੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਆਏ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 250,000 ਭਾਰਤੀ ਰੁਪਏ ਅਤੇ 150,000 ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਰੰਸੀ ਲੁੱਟ ਲਈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗਰੋਹ ਦੇ ਸਰਗਨਾ ਅਹਿਮਦ ਰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾਅਨ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਵੀ ਫ਼ੌਜ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਿਗਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮੋਹਸਿਨ ਨਕਵੀ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੀ ਹੈ।

ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਘਟਨਾ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਧਰਨਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ ਫ਼ਾਉਣੀ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸਾਬੋ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਹਰ ਅਰੰਭੇ ਗਏ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ

ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਧਾਮ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੈ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਹੁਣ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਪਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਵਾਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਬੂਲਣੀ ਪਵੇਗੀ।

ਭਤੀਜੀ ਦੇ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਰਸਮ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ

ਰੂਪਨਗਰ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰੱਤਿਆ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਰੂਪਨਗਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮੁਗਲ ਮਾਜਰੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਭਤੀਜੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਡੇਕਵਾਲਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਭਤੀਜੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮੋਰਿੰਡਾ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਸੰਗਤਪੁਰਾ ਵਿਚ ਤੈਅ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਪਿੰਡ ਮੁਗਲ ਮਾਜਰੀ ਸਥਿਤ ਇਕ ਪੈਲੇਸ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਪਿੰਡ

ਮੁਗਲ ਮਾਜਰੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲੜਕੀ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਰਸਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ 11 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਇਕ ਵਜੇ ਤੱਕ ਦੇ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਮੋਹਲਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਐਸ.ਪੀ. (ਐੱਚ) ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਭਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਜਗਤਾਰ ਤਾਰਾ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਮੁਗਲ ਮਾਜਰੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਲੈ ਕੇ ਪੁੱਜੀ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਰਸਮ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਗਈ।

ਐਸ.ਐਫ.ਜੇ. ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਕੁਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਐਕਸ 'ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਾਉਂਟਰ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਠਿੰਡਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ, ਹਿਮਾਚਲ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਨਤਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਤੇ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ 'ਚ ਸਫਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਧਮਕੀ ਭਰੇ ਨਾਅਰੇ ਲਿਖਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ

ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਦੋ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਪੰਨੂ ਅਤੇ ਨਿਉ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਘਟੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਸ ਸਾਲ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 27 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ 37 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 2020 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਦੇ ਕੁੱਲ 83,002 ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 2021 ਵਿਚ 71,304, 2022 ਵਿੱਚ 49,922 ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਲ 36,663 ਰਹਿ ਗਏ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਸ ਸਾਲ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ 27 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ 2020 ਵਿੱਚ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਦੇ ਕੁੱਲ 4,202 ਮਾਮਲੇ ਸਨ ਪਰ 2021 ਵਿਚ 6,987, 2022 ਵਿੱਚ 3,661 ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਲ 2,303 ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਸ ਸਾਲ 37 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ 2021 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 67 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ 2020 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 45 ਫੀਸਦੀ ਘੱਟ ਹੈ।

ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ: ਜਥਾ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਪਰਤਿਆ

ਜਲੰਧਰ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਮੁਫਤ ਯਾਤਰਾ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ 'ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਸਕੀਮ' ਤਹਿਤ 27 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ 200 ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਨਾਂਦੇੜ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਪਰਤ ਆਏ। ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਪਰਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਦਾ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਗੁਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੇਜਰ (ਡਾ.) ਇਰਵਿਨ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਜਲੰਧਰ ਫ਼ਾਉਣੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਥੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਰਜਨ ਨਗਰ, ਮਿੰਨੂ ਬਸਤੀ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਸਦਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ

ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਸਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਿਣੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਨਕੋਦਰ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡ

ਕਾਂਗਣਾ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਤਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੈ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਮਜੀਠੀਆ ਵਿਚਾਲੇ ਸ਼ਬਦੀ ਜੰਗ ਭਖੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਵਿਚਾਲੇ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸ਼ਬਦੀ ਜੰਗ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਖਿਲਾਫ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ

ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਜੀਠੀਆ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਬੁਖਲਾਹਟ 'ਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਨੇ ਇਹ

ਗੱਲਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਮਜੀਠੀਆ ਪਰਿਵਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀਤੀ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਆਖੀਆਂ। ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਇਕ ਜਥੇ ਨਾਲ ਕਬਿਤ ਨੇੜਤਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ 'ਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗਾ 'ਚ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਬੁਖਲਾ ਗਏ ਹਨ।

GoldenKey LENDING

Grow your business with our Strategic

COMERCIAL LOAN SOLUTIONS

Partner with us for expert guidance and support

Contact Us at

317-620-4100

www.goldenkeylending.com

We speak your Language

English • ਪੰਜਾਬੀ • ਹਿੰਦੀ • اردو

325 S. College Avenue, Indianapolis, Indiana 46202

NMLS 147421

AVEER TRAVEL SOLUTIONS LLC

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

- US Passport Services
- Indian Passport Renewal
- US Citizenship Application
- Green Card Renewal
- OCI & Renunciation
- Airport Pick-up & Drop-Off Services
- EAD Renewal
- Flight Tickets
- Visa Services
- Notary Services
- Power of Attorney

Contact: Aman Kaur Ph: 847-338-2141
(Consular Expert with more than 10 years of experience)

E-mail: Aveertravel@gmail.com

ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

For Airport Drop-Off and Pickup Indy to Chicago Please Contact AVI at:

847-226-2323

Located in INDIANAPOLIS (IN)

Corporate NMLS# 68434
AZ License# BK-0945946

Sistar Mortgage

A Nationwide Lender

Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!

Residential and Commercial Loans

Available In Most States!

Special loan programs for:

- Jumbo Loans
- Self Employed and with a work permit
- Business loans with or without property

(734) 330-8859

balbir.grewal@sistarmortgage.com
balbirgrewal.sistarmortgage.com
<https://www.nmlsconsumeraccess.org>

DREAM MOTOR CARS

QUALITY USED CAR SALES FOR OVER 30 YEARS

WE WILL FIND ANY CAR YOU WANT AT A WHOLESALE PRICE

RAMESH PUNATAR

Main: 847-455-0000

Cell: 847-778-7722

2462 E OAKTON ST
ARLINGTON HEIGHTS, IL 60005

WE WILL BUY YOUR CAR!

WE SHIP CARS ANYWHERE IN THE U.S.

CALL US FOR YOUR AUTO REPAIR & BODY WORK NEEDS

www.DreamMotorCarsChicago.com

Davenport Family Funeral Homes and Crematory

Serving the Sikh Community with Dignity and Care

Lake Zurich

(847) 550-4221

Crystal Lake

(815) 459-3411

SERVICES

- On Site Crematory
- viewing Room Available
- Large, Beautiful Chapels
- Competitive Prices

FAMILY FUNERAL HOMES And Crematory

Serving Families As We Would Want Ours Served
Barrington/Crystal Lake/Lake Zurich

Please call or visit our website at www.davenportfamily.com

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ 'ਚ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਬਾਗੋ-ਬਾਗ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਚਾਰ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਲਈ ਪਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਆਏ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ 'ਚ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਬੀ.ਆਰ.ਐਸ ਨੂੰ ਸੱਤਾ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਮਗਰੋਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਗਹਿਲੋਤ, ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੇ ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਰਾਓ ਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪੇਸ਼ ਬਘੇਲ ਨੇ ਅਸਤੀਫੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਵਿਚ 1.29 ਫੀਸਦ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨੋਟਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਮਗਰੋਂ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੱਰੰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ

ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਦੋ ਸੂਬਿਆਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਸੱਤਾ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਈ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੂਬੇ ਹਾਰ ਗਈ ਪਰ ਭਾਰਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਮਿਤੀ (ਬੀ.ਆਰ.ਐਸ.) ਤੋਂ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਜਿੱਤ ਗਈ। ਇਸ ਦੱਖਣੀ ਸੂਬੇ 'ਚ ਮਿਲੀ ਜਿੱਤ ਨੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇ ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਰਾਓ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਾਲੀ ਬੀ.ਆਰ.ਐਸ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ, ਨੂੰ ਆਤਮ ਚਿੰਤਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ 230 ਸੀਟਾਂ 'ਚੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 163 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ

ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਦਕਿ ਕਾਂਗਰਸ 66 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ। ਗੁਆਂਢੀ ਸੂਬੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ 199 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ 'ਚੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 115 ਜਦਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 69 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਉੱਪਰ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚਲੀਆਂ 90 ਸੀਟਾਂ 'ਚੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 54 ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 35 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਦੀਆਂ 119 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ 'ਚੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 64 ਸੀਟਾਂ ਜਦਕਿ ਬੀ.ਆਰ.ਐਸ. 39 ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 8 ਸੀਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਤਿਲੰਗਾਨਾ 'ਚ 1 ਫੀਸਦ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਨੋਟਾ ਦਾ ਬਣਨ ਦੱਖਿਆ ਜਦਕਿ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ

ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੇ ਚਾਰੋਂ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਗੇੜੇ 'ਤੇ ਗੇੜਾ ਲਾਇਆ। ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਚਾਰੋਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਦੌਰਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਕਲ ਪਏ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫਤਰ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ 23 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਚਾਰੋਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ 26 ਦਿਨ ਬਿਤਾਏ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਹਰ ਦੂਸਰਾ ਦਿਨ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਇਆ।

ਸਰਕਾਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜੁੱਟ ਗਏ ਸਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ 2023 ਤੋਂ 23 ਨਵੰਬਰ 2023 ਤੱਕ ਉਕਤ ਚਾਰੋਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 44 ਦਿਨ ਲਾਏ ਹਨ। ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਹਰ ਪੰਜਵਾਂ ਦਿਨ

ਮਿਜ਼ੋਰਮ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਜੈਡ.ਪੀ.ਐਮ. ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ

ਆਈਜ਼ੋਲ: ਜੋਰਮ ਪੀਪਲਜ਼ ਮੂਵਮੈਂਟ ਨੇ ਮਿਜ਼ੋਰਮ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ 40 ਵਿਚੋਂ 27 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲਾਲਦੁਹੋਮਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ ਮਿਜ਼ੋਰਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੋਰਮਬੰਗਾ ਆਈਜ਼ੋਲ ਈਸਟ-1 ਸੀਟ ਤੋਂ ਜੈਡ.ਐਮ.ਪੀ. ਦੇ ਲਾਲਬਨਸਾਂਗਾ ਤੋਂ 2,101 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਏ। ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤਵਾਨਲੁਈਆ ਤੁਈਚਾਂਗ ਸੀਟ ਉੱਤੇ ਜੈ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੋਂ 909 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਾਰ ਗਏ।

ਲੋਕ ਫਤਵਾ ਪ੍ਰਵਾਨ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ: ਰਾਹੁਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਫਤਵਾ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਤਿਲੰਗਾਨਾ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਲਈ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਤੇ ਤਿਲੰਗਾਨਾ 'ਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਿਰ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਰਾਜਸਥਾਨ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।'

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਲਿਕਾਰਜੁਨ ਖਤਗੇ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਰਜ਼ੀ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਤੋਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਉਭਾਰੇਗੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ

ਗੱਠਜੋੜ 'ਇੰਡੀਆ' ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਅਗਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਖੁਦ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿਲੰਗਾਨਾ 'ਚ ਜਿੱਤ ਲਈ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪੂਰੀ ਜਾਨ ਲਗਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅਣਗਿਣਤ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।'

ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ: ਤਤਕਾਲੀ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਰੱਦ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਮੋਗਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਫਰੀਦਕੋਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਪੁਲਿਸ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਚਲਾਨ ਤੇ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਚਲਾਨ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ 'ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਕਥਿਤ ਕੁਤਾਹੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ

ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਸੀ। ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 197 ਤਹਿਤ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ

ਸੁਣਵਾਈ 22 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਬਕਾ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ (ਸਿਟ) ਨੂੰ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਜਵਾਬ

ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ 14 ਅਕਤੂਬਰ 2015 ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 15 ਸਤੰਬਰ 2020 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੁਲਜ਼ਮ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਪ੍ਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਆਈ.ਜੀ. ਤੇ ਸਿਟ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਮੈਂਬਰ

ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਅਦਾਲਤ ਨਾਲ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ। ਮਹਿੰਦਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਤਾਂ ਅਤੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰੇ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮਾਹੌਲ ਵਿਗੜਿਆ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

'ਇੰਡੀਆ' ਗੱਠਜੋੜ ਤਹਿਤ ਰਲ ਕੇ ਲੜਦੇ ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ: ਰਾਹੁਲ

ਮੁੰਬਈ: ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ (ਯੂ.ਬੀ.ਟੀ.) ਦੇ ਆਗੂ ਸੰਜੇ ਰਾਉਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 'ਇੰਡੀਆ' ਗੱਠਜੋੜ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸੀਟਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਰਾਉਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮਲਨਾਥ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ

ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸੀਟਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਉਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ 'ਇੰਡੀਆ' ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਮਤਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰੀ ਸਪਸ਼ਟ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਇੰਡੀਆ' ਗੱਠਜੋੜ ਤਹਿਤ ਲੜੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ। ਜੇ

ਕੁੱਝ ਸੀਟਾਂ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਰਟੀ (ਸਮਾਜਵਾਦੀ

ਪਾਰਟੀ) ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਬਿਹਤਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ (ਅਖਿਲੇਸ਼) ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਕਰੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ 10-12 ਸੀਟਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕਮਲ ਨਾਥ ਨੇ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੀਟਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ।"

ਰਾਉਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਇਹ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ 'ਇੰਡੀਆ' ਗੱਠਜੋੜ ਤਹਿਤ ਮਿਲ ਕੇ ਲੜੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਲੋਕਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਕੇ ਕੋਈ ਸਿਆਸਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।"

ਭਾਜਪਾ ਸੱਤਾ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 12 ਹੋਈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ 12 ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟ ਕੇ 3 ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ।

ਗੁਜਰਾਤ, ਗੋਆ, ਅਸਾਮ, ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ, ਮਨੀਪੁਰ ਤੇ ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੱਤਾ 'ਚ ਹੈ। ਹਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਇਸ ਦੀ ਸੱਤਾ ਕਾਇਮ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਇਸ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਗਵਾ ਪਾਰਟੀ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਮੇਘਾਲਿਆ, ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਤੇ ਸਿੱਕਿਮ ਵਿਚ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਰਾਜਾਂ- ਕਰਨਾਟਕ, ਹਿਮਾਚਲ ਤੇ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਬਿਹਾਰ ਤੇ ਝਾਰਖੰਡ ਵਿਚ ਇਹ

ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਜਿੱਤ: ਮੋਦੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿਕਸਿਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੱਦੇ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਦੀ ਹੈਟ੍ਰਿਕ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਹੈ ਕਿ 2024 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹੈਟ੍ਰਿਕ ਬਣੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੰਗ 'ਚ ਲੋਕ ਹਮਾਇਤ ਦਿਖਾਈ ਹੈ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ 'ਇੰਡੀਆ' ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਇਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਤਸਵੀਰ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਬਦਲ ਲੈਣ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।

ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਗੱਠਜੋੜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਇਹ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਦੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਛੇ ਪਾਰਟੀਆਂ- ਭਾਜਪਾ, ਕਾਂਗਰਸ, ਬਸਪਾ, ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ, ਐਨ.ਪੀ.ਪੀ. ਤੇ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਅਗਲਾ ਗੇੜ ਹੁਣ 2024 ਵਿਚ ਦੇਖਣ

ਮਿਲੇਗਾ ਜਦ ਸਿੱਕਿਮ, ਅਰੁਣਾਚਲ, ਉਤੀਸਾ ਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜੇ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਕਈ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਲੜੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਸੰਸਦੀ ਸੀਟਾਂ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਪਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹਾਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠ ਉਤੇ ਤਸੱਲੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਨਤੀਜੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਨਹੀਂ ਆਏ ਪਰ ਵੋਟ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਜੈਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੋਟ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠ ਦੇ ਇਸ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਰ ਝੱਲਣੀ ਪਈ। ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਐਕਸ' 'ਤੇ ਪੋਸਟ ਕੀਤਾ, 'ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ 46.3 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 42.2 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ 48.6 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 40.4 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ 41.7 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 39.5 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਜੁੜੇਗਾ ਭਾਰਤ, ਜਿੱਤੇਗਾ ਇੰਡੀਆ।'

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ, 9 ਦਸੰਬਰ, 2023

ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਅਸਰ

ਰਾਜਸਥਾਨ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ, ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਅਤੇ ਮਿਜ਼ੋਰਮ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ—ਰਾਜਸਥਾਨ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੂੰ 'ਹੈਟ੍ਰਿਕ' ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਵੀ ਖੁਦ ਹੈਟ੍ਰਿਕ ਲਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਂਝ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਕਤ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨਗੀਆਂ; ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚਕਾਰ ਫਸਵੀਂ ਟੱਕਰ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਮਿਲੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਹੋਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਜਿੱਤ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 80 ਕੁ ਸੀਟਾਂ ਤਾਂ ਜਿੱਤ ਹੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਉਥੇ ਅਸ਼ੋਕ ਗਹਿਲੋਤ ਅਤੇ ਸਚਿਨ ਪਾਇਲਟ ਦੀ ਆਪਸੀ ਖਹਿ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੀ ਪਈ ਹੈ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਕਮਲ ਨਾਥ ਦੀ ਨਰਮ ਹਿੰਦੂਤਵ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਮ ਹੋਈ ਹੈ।

ਰਾਜਸਥਾਨ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਹਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸਬਬ ਬਣੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਵੀ ਹੋਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਤਕੜੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਏਗੀ ਪਰ ਕੇ. ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਰਾਓ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਮਿਤੀ ਦੀ ਹਾਰ ਨੇ ਸਭ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਂਝ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਾਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੂਬੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੇ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਵਧਾਈ ਹੈ। ਮਿਜ਼ੋਰਮ ਵਿਚ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਬਣੇ ਲਾਲਦੁਹੇਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਛੇ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਤੋਂ ਬਣੀ ਜ਼ੋਰਮ ਪੀਪਲਜ਼ ਮੂਵਮੈਂਟ (ਜੇਡ.ਪੀ.ਐਮ.) ਨੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਮਿਜ਼ੋ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫਰੰਟ (ਐਮ.ਐਨ.ਐਫ.) ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਜਿੱਤ ਨੇ ਇਸ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਐਮ.ਐਨ.ਐਫ. ਜਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਰਾਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘਟਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ 2018 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਮਿਜ਼ੋਰਮ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਕ ਸੀਟ ਜਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੋ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਇਕ ਸੀਟ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਪੈਰ ਪਸਾਰਨ ਲਈ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਹ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਪਿਛਾਂਹ ਧੱਕਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਪੈਂਠ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ 'ਇੰਡੀਆ' ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕੱਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਪਾਰਟੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸਿਆਸਤ ਉਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਰਨਾਟਕ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਆਸ ਬੱਝੀ ਸੀ ਅਤੇ 'ਇੰਡੀਆ' ਦਾ ਮੂੰਹ-ਮੱਥਾ ਬਣਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਿੱਤਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਸਥਿਤੀ ਫਿਰ ਸਿਫਰ ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਚੱਲ ਪਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਲਈ 2024 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਰਸਤਾ ਪੱਧਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਮੋਦੀ-ਸ਼ਾਹ ਜੋੜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਦਿਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਹਿਰ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਉੱਤਰਾਖੰਡ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਹਰਿਆਣਾ, ਦਿੱਲੀ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ 'ਇੰਡੀਆ' ਗੱਠਜੋੜ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਸਰਦਾਰ ਟੱਕਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇਗਾ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਮਾਇਨੇ

ਭਾਜਪਾ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਭਾਜਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਇਸੇ ਦੀ ਬੀ. ਟੀਮ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਐਤਵਾਰ ਅਤੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਪੰਜ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਝਟਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਜਿੱਤ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹਾਸ਼ੀਏ ਵੱਲ ਧੱਕਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇੱਕ ਰਾਜ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਦੋ ਹੋਰ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਏ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਮਿਜ਼ੋਰਮ ਵਿਚ ਜੇਡ.ਪੀ.ਐਮ. ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਤਿੰਨ ਅਹਿਮ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਵਰਗੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਪਿਛਲੇ ਕਾਰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਘੋਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ
ਈਮੇਲ: n4navkiran@gmail.com

ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ; ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਹਾਲਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਲੋਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪੈਸੇ, ਤਾਕਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਧਰਮ, ਜਾਤ ਦਾ ਪੱਤਾ ਖੇਡ ਕੇ ਬਾਹੁਬਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਰਗੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸਮਝਾਂਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਸਾਨੂੰ ਬਿਲਕੁੱਲ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਗੇ। ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਜਿੱਤਦੇ ਜਾਣਾ ਇਹ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਕੋਈ ਲਹਿਰ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਜਿਹਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਧਰਮ, ਜਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਵਧਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਮੋਦੀ-ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਜੋੜੀ ਦਾ ਫਿਰਕੂ ਪੱਤਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੱਖਣ ਭਾਰਤੀ ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੱਖਣੀ ਸੂਬੇ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਅਤੇ ਇਸਾਈ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਸੂਬੇ ਮਿਜ਼ੋਰਮ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਾਰ ਇਹੋ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ ਜਦਕਿ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਹੀ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਪੱਟੀ ਦੇ 10 ਸੂਬਿਆਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ 225 ਸੰਸਦ ਸੀਟਾਂ ਹਨ।

ਭਾਜਪਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਫਿਰਕੂ ਪਾਤਾ ਹੋਰ ਵੱਧ ਧੱਕਾ ਕਰਨ ਵੱਲ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ। 2024 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਜਪਾ ਅਯੁੱਧਿਆ ਵਿਚ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਜੋਂ ਉਭਾਰੇਗੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸੱਤਾ ਦੌਰਾਨ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ, ਜਮਹੂਰੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ, ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਘੱਟ ਜਾਂ ਵੱਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਦੌਰਾਨ ਇਹੋ ਕੁਝ

ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਜਿਵੇਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਉਭਾਰ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਚੋਣਾਂ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਕੇ ਲੜਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਹਾਸ਼ੀਏ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਬਜ ਹੋਣਾ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੈ। ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ 12 ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਏਗੀ ਜਦਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਕੋਲ ਮਸਾਂ ਤਿੰਨ ਸੂਬੇ ਬਚੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ

28 ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਸ਼ਾਸਤ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅੱਧ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਥਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਦਾਬਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਜਪਾਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਸ ਸੂਬੇ ਦੇ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਉਤਾਰਿਆ ਸੀ। ਜਦ ਕੋਈ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਬਹੁਰ ਮੰਤਰੀ ਪਦ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤੇ ਵੱਡੇ ਲਾਮ ਲਸ਼ਕਰ ਨਾਲ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦੀ ਚੋਣ ਲੜੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਕਿਵੇਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਭਾਜਪਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੈ ਜੋ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਚੱਲਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਤੇ ਕਥਿਤ ਖਰੀਦ-ਫਰੋਖਤ ਨਾਲ ਮੁੜ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 2018 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਜਨ। ਉਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 230 ਵਿਚੋਂ 114 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ ਪਰ ਕਮਲ ਨਾਥ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਮਹਿਜ਼ 20 ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਚੱਲ ਸਕੀ ਅਤੇ 2020 ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਕਮਲ ਨਾਥ ਅਤੇ ਦਿਗਵਿਜੇ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਵਾਦ ਆਗੂ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇ ਰਹੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਬਹੁਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਵਾਦ ਸੁਲਝਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਸਿੱਧ ਹੋਈ ਹੈ।

ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਆਪਣੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸੱਤਾ ਦੌਰਾਨ ਅਸ਼ੋਕ ਗਹਿਲੋਤ ਅਤੇ ਸਚਿਨ ਪਾਇਲਟ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਵਿਚਲੀ ਜਿੱਤ ਅਤੇ ਕੇ. ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਰਾਓ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਮਿਤੀ (ਬੀ.ਆਰ.ਐਸ.) ਦੀ ਹਾਰ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਸਬਕ ਹੈ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਤਾਂ ਟੇਕ ਰਹੇ ਹਨ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ

ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸੇ ਕਰ ਕੇ ਸਾਂਝੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ 28 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ 'ਇੰਡੀਆ' ਗੱਠਜੋੜ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਮਹਿਜ਼ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਉਕਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ 'ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ' ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ ਨਾ ਵੀ ਕਹੀਏ, ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹਾਰ ਦਾ ਦਬਾਅ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ 'ਤੇ ਰਹੇਗਾ ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਤੱਥ ਹੀ ਹੈ ਕਿ 'ਇੰਡੀਆ' ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਖਿਲਾਫ ਖੂਬ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਭਖਾਈ ਰੱਖੀ, ਭਾਵੇਂ 'ਆਪ' ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਫੀਸਦ ਵੋਟਾਂ ਤੱਕ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਖੇਰਾ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਹੈ।

ਕੁਝ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰ ਦੀ ਸਵੈ-ਪੜਚੋਲ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਬਾਪੜ ਰਹੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੋਟ ਫੀਸਦ ਦਾ ਭਾਜਪਾ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ 46.3 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 42.2 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ 48.6 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 40.4 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ 41.7 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 39.5 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ, ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ 'ਵੱਡੇ ਭਾਈ' ਵਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਹੁਣ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਸੂਬੇ ਹੱਥੋਂ ਗੁਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਇੰਡੀਆ' ਗੱਠਜੋੜ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਸਬੰਧੀ ਮੱਤਭੇਦ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ-ਸਿੱਧਾ ਫਾਇਦਾ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕੋਈ ਅਤਿ ਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ 28 ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਬੜਾ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਸਿਆਸੀ ਬਦਲ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਹੋੜ ਵਿਚੋਂ ਨਿੱਕਲਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਮੇਤ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮੁੜ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰ ਕੇ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜਦਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰਨਾ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸੁਹਿਰਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮੋਰਚਾ ਉਸਾਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਖਿਲਾਫ ਤੋਹਮਤਾਂ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ 'ਇੰਡੀਆ' ਗੱਠਜੋੜ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਇਕੱਠੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨਗੀਆਂ ਵੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਵੀ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਸਥਿਤੀ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵਰਗੀ ਫਿਰਕੂ ਪਾਰਟੀ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਭਾਜਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਇਸੇ ਦੀ ਬੀ. ਟੀਮ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵਾਂਗ ਲੋਕ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਾਂਝੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋੜਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਆਂ

ਕੁਫਰ ਦਾ ਖਾਤਮਾ?

ਅਣਖ ਨਾਲ ਜੋ ਤੁਰਦਾ ਏ ਸੱਚ ਉਤੇ, ਨਾ ਟੁੱਟ ਸਕਦਾ, ਕਦੇ ਵੀ ਝੁਕਦਾ ਨਾ। ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਸਬਰ ਨੂੰ ਧਾਰਿਆ ਜਿਨ, ਰਹੂ ਨਿਮਰ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਝੁਕਦਾ ਨਾ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁੱਲ ਖੁਦਦਾਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਵੇ, ਦਿੱਤੇ ਲਾਲਚਾਂ ਉਤੇ ਉਹ ਝੁਕਦਾ ਨਾ। ਬੰਦਾ ਬੋਲਦਾ 'ਅੰਦਰੋਂ' ਪਤਾ ਲੱਗਦੇ, ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਬੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਟੁੱਕਦਾ ਨਾ। ਲੋਕੀਂ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਮਾਯੂਸ ਹੁੰਦੇ, ਜਦੋਂ ਝੂਠ ਚੌਰਾਹੇ ਵਿਚ ਫੁੱਟਦਾ ਨਾ। ਪਾਏ ਪੂਰਨੇ ਸੈਂਕੜੇ ਰਹਿਬਰਾਂ ਨੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਫਰ ਸਮਾਜ 'ਚੋਂ ਮੁੱਕਦਾ ਨਾ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਬਾਰੇ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਨਿਖਿਲ ਗੁਪਤਾ ਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਖ਼ਸ ਉੱਪਰ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਅਮਰੀਕਨ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲ ਕੇ ਦੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਫਟਾਫਟ ਦੋਸ਼ ਜਨਤਕ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.-ਭਾਜਪਾ ਹਕੂਮਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਾਲਤ 'ਚ ਫਸ ਗਈ। ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਅਮਰੀਕਨ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਉੱਚੇ ਜੋੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਉਹ ਠੋਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਫੈਡਰਲ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਟਰਾ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ "ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਤਸਕਰਾਂ, ਮੁਜਰਿਮਾਂ ਆਦਿ ਗੱਠਜੋੜ" ਦੇ ਖਾਤੇ ਪਾ ਕੇ ਮਾਮਲਾ ਦਬਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਅਤੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਅਮਰੀਕਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ

ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਅਮਰੀਕਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪੰਨੂ ਸੀ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਦਰਅਸਲ 'ਨਾਲ ਦਾ ਮੁਜਰਿਮ' ਅਤੇ 'ਕਾਤਲ' ਦੋਵੇਂ ਡਬਲ ਏਜੰਟ ਸਨ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਪਤਾ 'ਕਾਰੋਬਾਰ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ' ਲਈ ਚੈੱਕ ਗਵਰਾਜ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਧੰਦੇ 'ਚ ਲੱਗਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਚ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉੱਚੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ

ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਬਾਰੇ ਅਗਾਊਂ ਚੁਕੰਨੇ ਕਰਨਾ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਨ ਏਜੰਸੀਆਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਨਕਲੋ-ਹਰਕਤ ਉੱਪਰ ਲਗਾਤਾਰ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਅਮਰੀਕਨ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਇੱਥੇ ਨਹੀਂ ਰੁਕੀਆਂ। ਨਿਉ ਯਾਰਕ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਲਈ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਟੇਟਸ ਅਟਾਰਨੀ, ਜਸਟਿਸ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਡਰੱਗ

ਵਿਚ ਕਰਨ" ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। "ਇੰਡੀਅਨ ਹੈਂਡਲਰ" ਅਤੇ ਗੁਪਤਾ ਆਪਸ 'ਚ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਐਪ ਉੱਪਰ ਜੋ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਉਹ ਵੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕੋਲ ਹੈ। "ਸੀ.ਸੀ.-1" ਅਤੇ ਹੋਰ "ਇੰਡੀਅਨ ਹੈਂਡਲਰ" ਕੌਣ ਹਨ? ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਤਾਂ ਨਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਇਕ ਹੈਂਡਲਰ ਨੂੰ "ਸੀ.ਸੀ.-1" ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੰਨੀ ਕੁ ਤਫਸੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ "ਸੀ.ਸੀ.-1" ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ

ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਅਤੇ ਸੋਦੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਨ ਜਾਂਚ ਕਰਤਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਗੁਪਤਾ ਦਾ "ਇੰਡੀਅਨ ਹੈਂਡਲਰ" ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਤਲ "ਤਰਜਮੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ" 20 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੂ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ, 21 ਜੂਨ ਤੋਂ 23 ਤੱਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਿਸਟਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਅਮਰੀਕਨ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਪਵੇ। "ਇੰਡੀਅਨ ਹੈਂਡਲਰ" ਨੇ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ "12 ਮਈ 2023 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੇ-ਚਾਗੇ" ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵੱਲ "ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ" ਅਤੇ "ਗੁਜਰਾਤ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ।" 23 ਮਈ ਨੂੰ "ਇੰਡੀਅਨ ਹੈਂਡਲਰ" ਨੇ ਗੁਪਤੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ "ਬੌਸ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਸਬੰਧੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ" ਅਤੇ "ਸਭ ਕੁਝ ਕਲੀਅਰ" ਹੈ ਤੇ "ਕੋਈ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।" ਇੰਡੀਅਨ ਹੈਂਡਲਰ ਨੇ ਉਸ ਦੀ "ਡੀ.ਸੀ.ਪੀ." (ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਗੁਜਰਾਤ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਡੀ.ਸੀ.ਪੀ.) ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐੱਸ. ਜੈ ਸ਼ੰਕਰ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗੀ। ਹੁਣ ਨਿੱਜ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ਕੀਤੇ ਵੀਡੀਓ ਕਲਿੱਪ ਸਮੇਤ ਇਲੈਕਟਰਾਨਿਕਸ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਤਫਤੀਸ਼ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਕੱਚੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਸਮੇਤ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਬਤੌਰ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੀ ਹੁਣ ਵੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਅਧਿਕਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ "ਬੇਹੁਦਾ ਅਤੇ ਹਿਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ" ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂਚ 'ਚ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇਗੀ?

ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਪਿੱਛੇ ਅਮਰੀਕਨ ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੀ ਟਰੂਡੋ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤਾਂ' ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ 'ਚ ਕੀਤਾ ਸੀ? ਕੀ ਉਹ ਵੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅੰਜਾਮ ਤੱਕ ਲਿਆਣਗੇ?

ਇੰਝ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ 'ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀਆਂ' ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਤੀਆਂ ਜੁੜਨ ਨਾਲ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਸੰਘ ਖ਼ਿਗੋਡ ਨੂੰ 'ਘਰ ਮੇਂ ਘੁਸ ਕੇ ਮਾਰੇਗੇ' ਦੀ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਤਰਜ਼ ਦੀ ਮਾਅਰਕੇਬਾਜ਼ੀ ਪੁੱਠੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਖੀਰ ਉੱਪਰ ਸੁਆਹ ਯੂੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਖਿਲ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਕਟਿਹਰੇ 'ਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖ ਕੇ ਚੁੱਪ ਧਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ "ਇੰਡੀਅਨ ਹੈਂਡਲਰ" ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਚਿਹਰੇ ਨੰਗੇ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਮਰੀਕਨ ਹਕੂਮਰਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਭੂਗੋਲਿਕ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ।

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ
ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ

ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਪਿੱਛੇ ਅਮਰੀਕਨ ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੀ ਟਰੂਡੋ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤਾਂ' ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ 'ਚ ਕੀਤਾ ਸੀ? ਕੀ ਉਹ ਵੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅੰਜਾਮ ਤੱਕ ਲਿਆਣਗੇ?

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ

ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਮਰੀਕਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਡੀਕਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ 'ਚ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਏ।

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਨਾਲ ਹੁਣ ਉਹ 'ਇਨਕਾਰ ਮੌਝ' ਵੀ ਭਗਵਾ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਨਾਗਰਿਕ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੋਂ ਟਾਲ ਵੱਟਣ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਿਰਾਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੰਚ ਤੋਂ ਹਿੱਕ ਠੋਕ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕੋਲ ਨਿੱਜ ਦੇ ਕਤਲ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋਣ ਦੇ 'ਭਰੋਸੇਯੋਗ' ਸਬੂਤ ਹਨ। ਟਰੂਡੋ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਕੂਟਨੀਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਭਾਰਤ ਨੇ 'ਸਖ਼ਤ' ਰੁਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਭਾਰਤ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ। ਆਖ਼ਿਰਕਾਰ ਹਾਲਾਤ ਮਸਾਂ ਸਹਿਜ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ।

ਨਿਖਿਲ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਪਰ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ 'ਸਾਬੀ ਮੁਜਰਿਮ' ਤੇ ਇਕ 'ਕਾਤਲ' ਦਰਮਿਆਨ ਇਕ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿੱਖ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਸੁਪਾਰੀ ਦੇ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਸੌਦਾ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਵਿਚੋਲਗੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਨਾਂ ਨਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਸਭ ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਹੀ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਕਾਰਕੁਨ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਸੀ। ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਅਮਰੀਕਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਨ ਨਿਊਜ਼ ਬ੍ਰਾਡਕਾਸਟਰ ਸੀ.ਐੱਨ.ਐੱਨ. ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ

30) ਜੂਨ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹਵਾਲਗੀ ਸੰਧੀ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਨ ਐੱਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਦੇ ਡੇਟਾ ਦੀ ਜਾਂਚ 'ਚ ਜੋ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਮਿਲਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਚ ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ 'ਜੀ-20' ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਵੱਲੋਂ ਨਿੱਜਰ ਕਤਲ ਕੇਸ ਆਪਣੇ ਹਮਰੁਤਬਾ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਦੁਵੱਲੀ ਗੱਲਬਾਤ 'ਚ ਉਠਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਾਇਡਨ ਸਮੇਤ 'ਫਾਈਵ ਆਈਜ਼' ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਟਰੂਡੋ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਉੱਪਰ ਨਿੱਜਰ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ 'ਚ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਅਤੇ 'ਆਲਮੀ ਬਾਣੇਦਾਰ' ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਰ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਾਉਣ ਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੋਟੀਦਾਰ 'ਫਾਈਵ ਆਈਜ਼' ਹਕੂਮਰਾਨ ਜੋ ਖੁਦ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਤਲਾਂ ਦੇ ਮੁਜਰਿਮ ਹਨ, ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ 'ਘਰ ਮੇਂ ਘੁਸ ਕਰ ਮਾਰੇਗੇ' ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਉਦੋਂ ਅਮਰੀਕਨ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਨਿੱਜ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਸੁਰਾਗ ਅਮਰੀਕਨ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਇਆ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਨ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚਲੇ ਕੁਝ

ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਐਮਿਨਿਸਟਰੇਸ਼ਨ (ਡੀ.ਈ.ਏ.) ਅਤੇ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਨਿਉ ਯਾਰਕ ਫੀਲਡ ਆਫਿਸ ਨੇ ਡੁੱਘਾਈ 'ਚ ਛਾਣਬੀਣ ਕਰ ਕੇ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਕੇਸ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਲੈ ਗਏ। ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਜੋ ਹਿੱਸੇ ਜਨਤਕ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਹ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ "ਵੱਡੇ ਟਾਰਗੇਟ" ਕੌਣ ਸਨ।

ਅਮਰੀਕਨ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਦੋਸ਼ ਠੋਸ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਸੰਗੀਨ ਵੀ। ਦੋਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਗੁਪਤਾ ਵੱਲੋਂ 12 ਜੂਨ ਨੂੰ ਤਿੰਨ "ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ" (ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਫੀਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ) ਸਮੇਤ "ਭਾਤੇ ਦੇ ਕਾਤਲ" ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਕੀਤੀ ਵੀਡੀਓ ਕਾਲ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਨਿੱਜ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਉਹ ਵੀਡੀਓ ਕਲਿੱਪ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ। ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 18 ਜੂਨ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ "ਸੀ.ਸੀ.-1 ਨੇ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਵੀਡੀਓ ਕਲਿੱਪ ਭੇਜਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਿੱਜਰ ਦੀ ਲਹੂ 'ਚ ਲੱਥਪੱਥ ਲਾਸ਼ ਉਸ ਦੀ ਗੱਡੀ 'ਚ ਪਈ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਸੀ।" ਵੀਡੀਓ ਕਲਿੱਪ ਦੇਖ ਕੇ ਨਿਖਿਲ ਗੁਪਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸੀ ਕਿ "ਕਾਸ਼ ਇਹ ਕਤਲ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ"। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਜਾਂਚ ਕਰਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਫੋਨ ਕਾਲਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਕਾਲ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਗੁਪਤਾ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਭਾਤੇ ਦੇ ਕਾਤਲ (ਅਮਰੀਕਨ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਟ) ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਲਾ "ਜ਼ਬਰਦਸਤ" ਕੰਮ "ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੰਦੇ" ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਰ ਹੋਰ "ਕੰਮ" ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਅਤੇ "ਤਿੰਨ ਕੈਨੇਡਾ

"ਸੀਨੀਅਰ ਫੀਲਡ ਅਫਸਰ" ਹੈ ਜੋ "ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐੱਫ. ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ" ਅਤੇ ਜੋ "ਯੁੱਧ ਕਲਾ" ਤੇ "ਹਥਿਆਰ" ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ "ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੋਸ਼-ਆਰੋਪਣ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਵਾਸਤੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਬਾਸ਼ਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।" ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਤਾਂ ਇਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਿਸੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ ਜੋ "ਘਰ ਮੇਂ ਘੁਸ ਕੇ ਮਾਰੇਗੇ" ਦੀ ਹਕੂਮਤੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਮਰੀਕਨ ਜਾਂਚ ਅਨੁਸਾਰ "ਸੀ.ਸੀ.-1" ਨੇ ਮੁਜਰਿਮ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਗੰਢ ਲਿਆ ਅਤੇ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਸੰਪਰਕਾਂ ਰਾਹੀਂ "ਭਾਤੇ ਦੇ ਕਾਤਲ" ਲੱਭ ਲਏ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਗੁਪਤੇ ਰਾਹੀਂ ਖਾਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੇਣ ਦਾ ਸੌਦਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਐਡਵਾਂਸ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੌਂਪਿਆ ਕੰਮ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਭਾਤੇ ਦਾ ਕਾਤਲ ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ ਕਿ "ਭਾਤੇ ਦੇ ਕਾਤਲ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਨ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਹਨ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਚ ਇਕ "ਬੌਸ" ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ "ਬੌਸ" ਕੋਈ ਆਹਲਾ ਦਰਜੇ ਦਾ ਖੁਫੀਆ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਰਾਜਕੀ ਅਥਾਰਟੀ? ਭਾਰਤ ਲਈ "ਬੌਸ" ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਕਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤੀ ਕਤਲਾਂ ਵਿਚ "ਬੌਸ" ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਚਰਚਾ 'ਚ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੁਜਰਿਮ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਗੁਪਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ

ਪ੍ਰੇਮ ਅਵਤਾਰ ਰੈਣਾ ਜੋ ਇਸ ਫ਼ਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ 22 ਨਵੰਬਰ 2023 ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਰ ਗਏ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀਆਂ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀਆਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਭਾਗ

ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ
ਫੋਨ: 937-573-9812

ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਲੈਕਚਰਾਰ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪੁਤਲੀਘਰ ਚੌਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਰ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਕਸਰ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੀ ਟਹਿਲ ਸੇਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕੰਵਲਜੀਤ ਕੌਰ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਨਿਆ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਮਾਲ ਰੋਡ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਰਸਾਇਣ

ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਲੈਕਚਰਾਰ ਸੀ, ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਨਿਆ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਭਕਨਾ ਖੁਰਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉੱਥੋਂ 31 ਜਨਵਰੀ 2005 ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਏ।

ਪ੍ਰੇਮ ਅਵਤਾਰ ਰੈਣਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ 'ਚਾਚਾ ਜੀ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਲੋੜਵੰਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਕੋਈ ਫੀਸ ਭਰਨੀ ਹੋਵੇ, ਮੈਂਸ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਆਰਟ ਮੂਵੀ ਦੇਖਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨੂੰ ਘੇਰ ਲੈਂਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇਣੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਦਾਰੂ ਨਹੀਂ ਪੀਣੀ।

ਉਹ ਬਹੁਤ ਉੱਚ ਪਾਏ ਦੇ ਅਨਵਾਦਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਅੰਧੀ ਰਾਤ ਵੇਲੇ' (ਪਰਲ ਬੱਕ), 'ਆਧੁਨਿਕ ਸੌਂਦਰਯ-ਬੋਧ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ' (ਅਨਾਤੋਲੀ ਦਰੇਮੋਵ), 'ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਸਲਾਮ' (ਅੰਤੋਨ ਚੈਖੋਵ), 'ਹਵੇਲੀ ਵਾਲੀ ਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬ' (ਅੰਤੋਨ ਚੈਖੋਵ), 'ਬਾਬਰ' (ਪਿਰਮਿਕੁਲ ਕਾਦਿਰੋਵ), 'ਮੇਰੀ ਕਹਾਣੀ' (ਫਲੋਵੀਆ), 'ਮੰਟੋ ਦੇ ਖਤ: ਅੰਕਲ ਸੈਮ ਦੇ ਨਾਂ' (ਸਆਦਤ ਹੁਸਨ ਮੰਟੋ), 'ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ: ਰਾਜ ਵਿਵਸਥਾ, ਅਰਥਚਾਰਾ ਅਤੇ

ਸਮਾਜ' (ਡਾ. ਜੇ.ਐੱਸ. ਗਰੇਵਾਲ) ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੂਸੀ ਲੋਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਅੰਧੀ ਦਰਜਨ ਬਾਲ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਉਲਥਾਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਵੀਨ ਸ਼ਾਕਿਰ ਦੀ ਚੋਣਵੀਂ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਵੀ ਬਾਕਮਾਲ ਲਿੰਪੀਅੰਤਰ ਕੀਤਾ। 'ਆਧੁਨਿਕ ਸੌਂਦਰਯ-ਬੋਧ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ' ਕਿਤਾਬ ਤਾਂ ਤਕਾਲੀ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਘਸਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 'ਬਾਬਰ' ਨਾਵਲ ਅਕਾਦਮਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਕਬੂਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰੂਸੀ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਰੈਣਾ ਜੀ ਨੇ ਰੀਝ ਨਾਲ ਉਲਥਾਇਆ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਹ ਜੋਤੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਡਾ. ਨਵਪ੍ਰੇਮ

ਸਿੰਘ ਰੈਣਾ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਫਲ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਨ, ਪਾਸ ਲੁਧਿਆਣਾ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ। ਰੈਣਾ ਜੀ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ 26 ਨਵੰਬਰ 2023 ਨੂੰ ਕੰਵਲਜੀਤ ਕੌਰ ਰੈਣਾ ਵੀ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰ ਡਾ. ਨਵਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਰੈਣਾ, ਨੂੰਹ ਡਾ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ (ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਰਸਾਇਣ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਨ), ਪੁੱਤਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਅਰਚਨਾ ਤੇ ਜਵਾਈ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੋ ਸਿਡਨੀ ਅਸਟਰੇਲੀਆ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ) ਹਨ।

ਇਹ ਜੋਤੀ ਅੱਜ ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਰੈਣਾ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕ ਕਾਰਜਾਂ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਕੰਵਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਵਿਦਿਅਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਰੈਣਾ ਜੋਤੀ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ

ਭਗਵਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਕਿਆ ਕੱਸਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਤੇਜ਼

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 11 ਅਗਸਤ, 2023 ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ, ਭਾਰਤੀ ਯੋਜਨਾ ਸੰਗੀਤਾ ਬਿੱਲ (ਬੀ.ਐੱਨ.ਐੱਸ.), ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਨਿਯਮ (ਬੀ.ਐੱਸ.ਏ.) ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਗੀਤਾ ਬਿੱਲ (ਬੀ.ਐੱਨ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.)। ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੋ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਨ ਬਾਅਦ ਇਹ ਬਿੱਲ ਕਮਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਗੀਤਾ (ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.-1860), ਭਾਰਤੀ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ (ਆਈ.ਈ.ਏ.-1972) ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ ਸੰਗੀਤਾ (ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.-1973) ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣਗੇ। ਸੰਸਦ ਦੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਥਾਈ ਸਮਿਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਅਗਾਮੀ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਅਹਿਮ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਮਲਾਂ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ

ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਚਹਿਲ

ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਥਾਹ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਜਦ ਚਾਹੇ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਖ਼ਬਰਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹੋਣ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਘੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਜੀ. ਮੋਹਨ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਹਨ। 'ਦਿ ਵਾਇਰ' ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ 12 ਖੋਫਨਾਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਕੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰਫ ਸੰਖੇਪ ਵਰਣਨ ਕਰਾਂਗੇ:

1) ਭਾਰਤੀ ਯੋਜਨਾ ਸੰਗੀਤਾ (ਬੀ.ਐੱਨ.ਐੱਸ.) ਦੀ ਧਾਰਾ 111(1) ਅਤਿਵਾਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਅਤਿ-ਵਸੀਹ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਜਮਹੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਜੱਦ ਵਿਚ ਲੈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਰਵਜਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਭੰਗ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਕਿਸੇ ਗ਼ੈਰ-ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਭਾਸ਼ਣ ਜਾਂ ਲਿਖਤ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਮਹਿਜ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ, ਮੁਲਕ ਦੇ ਸਿਆਸੀ, ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰ ਜਾਂ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

2) ਸਰਕਾਰ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਰਾਜਪ੍ਰਧ ਦੇ ਅਪਰਾਧ (ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 124ਏ) ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ

ਬੀ.ਐੱਨ.ਐੱਸ. ਦੀ ਧਾਰਾ 150 ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਆਪਣੇ ਵਧੇਰੇ ਕਰੂਰ ਰੂਪ ਰਾਜਪ੍ਰਧ-ਪਲੱਸ ਵਜੋਂ ਪੁਨਰਜਨਮ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਬੀ.ਐੱਨ.ਐੱਸ. ਦੀ ਧਾਰਾ 150 ਭੰਨ-ਤੋੜ, ਅਲਹਿਦਗੀ, ਵੱਖਵਾਦੀ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਤਾ, ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਇਹ ਨਵੀਂ ਧਾਰਾ ਮੌਜੂਦਾ 124 ਏ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਕਰੂਰ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ।

3) ਬੀ.ਐੱਨ.ਐੱਸ. ਦੀ ਧਾਰਾ 109 ਵਿਚ ਸੰਗਠਿਤ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 110 ਵਿਚ ਨਿੱਕ-ਸੰਗਠਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਤੇ ਮੱਤਭੇਦੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਅਥਾਹ ਤਾਕਤ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣਵੀਂ ਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸਿਆਸੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਫਸਾ ਸਕੇਗੀ। ਸੰਗਠਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਕੋਕਾ-1999 ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਕਕੋਕਾ-2000 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰਜ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧੇਰੇ ਵਸੀਹ ਤੇ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਆਪ-ਹੁਦਰੇਪਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਮਿਲੇਗੀ।

4) ਬੀ.ਐੱਨ.ਐੱਸ. ਦੀ ਧਾਰਾ 224 ਅਨੁਸਾਰ, ਸਿਆਸੀ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲਈ ਰੱਖੇ ਵਰਤ ਨੂੰ ਹੁਣ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਇੱਕ ਆਮ ਵਿਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ-ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨਵੀਂ ਧਾਰਾ ਮੁਤਾਬਕ "ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ।"

5) ਬੀ.ਐੱਨ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਤਾਕਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 130 ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣ ਲਈ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਉਚਤਮ ਰੈਂਕ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਹੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਵੀਂ ਸੰਗੀਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜੋ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇ (ਉਸ ਦਾ ਉਚਤਮ ਰੈਂਕ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ), ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

6) ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਪੱਖੀ ਸੋਧਾਂ: ਬੀ.ਐੱਨ.ਐੱਸ. ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ "ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਢਾਂਚਿਆਂ" ਉਪਰ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਛੱਡ

ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਢਾਂਚੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਬਜਾਇ ਨਵੀਂ ਸੰਗੀਤਾ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ (ਵਰਣ ਵਿਵਸਥਾ, ਰੁੜ੍ਹੀਵਾਦੀ ਤੇ ਜਾਗੀਰੂ ਰਵਾਇਤਾਂ) ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 153 ਏਏ ਅਨੁਸਾਰ, "ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ ਸੰਗੀਤਾ (ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.) ਦੀ ਧਾਰਾ 144ਏ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰਵਜਨਕ ਡਰਿੱਲ ਜਾਂ ਸਰਬਜਨਕ ਸਿਖਲਾਈ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨਾ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਿਚ ਬਰੂਦੀ ਹਥਿਆਰ, ਨੁਕੀਲੇ ਹਥਿਆਰ, ਲਾਠੀ, ਡੰਡੇ ਤੇ ਸੋਟੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।" ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਰਾਜ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਰਵਜਨਕ ਡਰਿੱਲ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਲਈ ਮਹਿਜ਼ ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੋਵੇਂ ਨਵੀਆਂ ਸੰਗੀਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਭੋਗ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ, ਬਗ਼ੈਰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਭਿੱਕੇ ਦੇ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਕਾਡਰ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਸਕੇ। ਬੀ.ਐੱਨ.ਐੱਸ. ਵਿਚ ਹਜ਼ੂਮੀ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਜੋਤੀ ਗਈ ਨਵੀਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਵੀਂ ਧਾਰਾ 101 ਵਿਚ ਹਜ਼ੂਮੀ ਕਤਲ ਨੂੰ "ਨਸਲ, ਜਾਤ ਜਾਂ ਬਿਰਾਦਰੀ, ਲਿੰਗ, ਜਨਮ ਸਥਾਨ, ਭਾਸ਼ਾ, ਨਿੱਜੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਧਾਰ ਉਪਰ ਕੀਤੇ ਕਤਲ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।" ਪਰ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਹਜ਼ੂਮੀ ਕਤਲ ਲਈ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ।

7) ਨਵੀਂ ਸੰਗੀਤਾ ਬੀ.ਐੱਨ.ਐੱਸ.ਐੱਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 172 ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ "ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਭਾਅ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ, ਇਨਕਾਰੀ ਹੋਣ, ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਨਾਦਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਂ ਉਥੋਂ ਲਾਭੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ... ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨਿਆਇਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਮੁਹਰੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਬੰਧਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਹੈ।

8) ਬੀ.ਐੱਨ.ਐੱਸ.ਐੱਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 43 (3) ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀ/ਬੇੜੀ ਲਗਾਈ

ਜਾ ਸਕੇਗੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਸ ਕ੍ਰਪੁਥਾ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 1978 ਵਿਚ 'ਸੁਨੀਲ ਬੱਤਰਾ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ' ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰਫ ਚੰਦ ਕੁ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੱਥਕੜੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਪਰ ਨਵੀਂ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

9) ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਲਟਕੇਗੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਲਵਾਰ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਟੇਟ (ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ) ਬਨਾਮ ਧਰਮਪਾਲ-1982 ਅਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਬਨਾਮ ਅਨੁਪਮ ਜੇ ਕੁਲਕਰਨੀ-1992 ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਮੁਹਰੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਰਫ ਪਹਿਲੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਤੱਕ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ (ਰਿਮਾਂਡ) ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬੀ.ਐੱਨ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੀ ਧਾਰਾ 187(2) ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ (ਮੌਤ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੇ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ) ਵਿਚ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਹਿਰਾਸਤੀ/ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਅਰਸੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਦੇ ਵੀ 15 ਦਿਨ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ (ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਂ ਟੁੱਟਵੇਂ ਤੌਰ 'ਤੇ) ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਗ਼ੈਰ-ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ (ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਹਿਰਾਸਤੀ ਅਰਸੇ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੇ 40 ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਦੇ ਵੀ 15 ਦਿਨ ਦਾ ਰਿਮਾਂਡ (ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਂ ਟੁੱਟਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ) ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਵਧੇਰੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਲਟਕਦੀ ਰਹੇਗੀ।

10) ਬੀ.ਐੱਨ.ਐੱਸ.ਐੱਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 349 ਬਾਇਓਮੈਟਰਿਕ (ਸਰੀਰਕ) ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜਤਾ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਕਹੀਣ ਤੇ ਜਾਬਰ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਤਫਤੀਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ (ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ) ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ, ਉਂਗਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਜਾਂ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਜਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

11) ਬੀ.ਐੱਨ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੀ ਧਾਰਾ 173(3) ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਅਖਤਿਆਰੀ ਤਾਕਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਿਸ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੰਨ 2014 ਵਿਚ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਤੇ ਤਫਤੀਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਵਾਜਬੀਅਤ ਜਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ

ਬਾਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਬੇਵਸ ਤੇ ਲਾਚਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ, ਰਸੂਖਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਬਾਉ ਹੇਠ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

12) ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਤਕਲੀਫ-ਦੇਹ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੀ.ਐੱਨ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੀ ਧਾਰਾ 187(5) ਹਵਾਲਾਤੀਆਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਵਾਲੀ ਸਹੂਲਤ ਖਤਮ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਬਾਣਿਆਂ ਜਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਤਰਫ ਕਚਘਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਉਂਤੀ ਗਈ ਸਮਾਜਿਕ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸੀਮਤ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਬਦਲਵੀਂ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੂਸਰੀ ਤਰਫ ਇਹ ਨਵੇਂ ਬਿੱਲ, ਕਰੀਬ ਕਰੀਬ ਆਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀ ਦੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਮੌਤ ਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਕਿਸੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਨੁਕਤਾ-ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਬਿੱਲ ਇਸ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਚਾਰ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ (ਹਜ਼ੂਮੀ ਹਿੰਸਾ, ਸੰਗਠਿਤ ਅਪਰਾਧ, ਅਤਿਵਾਦ ਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਦਾ ਬਲਾਤਕਾਰ) ਅਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਛੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿਚ ਕੈਦੀ ਦੀ ਬਾਕੀ ਬਚਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ (14 ਸਾਲ ਦੀ ਬਜਾਇ) ਤੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਕੁ ਹੀ ਅਪਰਾਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਪਰ ਬੀ.ਐੱਨ.ਐੱਸ. ਦੀ ਧਾਰਾ 4(ਬੀ), ਹੁਣ ਕੈਦੀ ਦੀ ਬਾਕੀ ਬਚਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਹੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਰੂਪ ਧਰਦੀ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 348 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ ਸਿਰਫ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਕਰਨਾ, ਜ਼ਾਬਤਾ/ਕੋਡ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਬਜਾਇ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ 'ਸੰਗੀਤਾ' ਕਹਿਣਾ, ਖਾਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਏਜੰਡੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਸੰਗੀਤਾ' ਦੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਭਾਵੇਂ 'ਸੰਗ੍ਰਹਿ' ਹਨ, ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਸਿਮਰਤੀ ਅਤੇ ਵੇਦਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਚਾਵਾਂ/ਸਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਧਾਂ ਸਾਡੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਦਲ ਕੇ ਧਰਮ-ਤੰਤਰਿਕ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਅਮਲ ਦੀ ਦਿਖਾਵਾ-ਰਹਿਤ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਈਏ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਸ਼ਿਲਾਨਿਆਸ (ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ) ਹੈ।

ਸੂਰਜ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਘਟਦਿਆਂ ਹੀ ਔਸੂ ਅਤੇ ਕੱਤਕ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਯੁਵਕ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਜੋਸ਼ ਭਰ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੁਵਕ ਮੇਲਿਆਂ

ਪ੍ਰੋ. ਕੰਵਲ ਵਿੱਲੋਂ

ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਲੋਕ ਨਾਚਾਂ ਜਿਵੇਂ ਗਿੱਧਾ, ਭੰਗੜਾ, ਝੂਮਰ ਆਦਿ ਦਾ ਲੁਤਫ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਸਾਡੇ ਰੰਗਕਰਮੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੰਨਗੀਆਂ ਵਾਲਾ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਰਸ ਘੋਲ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੱਸ-ਫੁੱਟ ਗੱਭਰੂਆਂ ਅਤੇ ਅੱਲੁਤ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੇ ਖਿੱਤੇ ਚਿਹਰੇ ਪੂਰੀ ਫਿਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮਹਿਕਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਯੁਵਕ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ 1958 ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ 65ਵਾਂ ਯੁਵਕ ਮੇਲਾ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

ਅਧੀਨ ਪੈਂਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਜ਼ੋਨਾਂ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅੰਤਰ ਜ਼ੋਨਲ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਹਨ। ਅਮੂਮਨ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਬੰਧਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਸਬੰਧਤ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਮੁਸਤਕਬਿਲ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਮਿਹਨਤ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਝਲਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਲਾਕਾਰ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਮਾਹਿਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕਲਾ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੁਵਕ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਲਾਕਾਰ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੁਵਕ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼

ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਅਤੇ ਕਰੋਨਾ ਕਾਲ ਦੀ ਮਾਰ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਝੱਲਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਡਾਢੇਡੋਲ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਲਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੁਵਕ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੇ। ਜੋ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ, ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਵੰਨਗੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੱਡੀ ਵੰਨਗੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਬੋਝ ਚੁੱਕਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਸੰਭਵ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਗਰੁੱਪ ਡਾਂਸ, ਗਿੱਧਾ, ਭੰਗੜਾ, ਨਾਟਕ ਜਿਹੀਆਂ ਵੰਨਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਖਰਚਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਹਰੋਂ ਤਿਆਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਆਏ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਲਾਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸਤਾਦਾਂ ਦਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਵੱਸੋਂ ਬਾਹਰੀ ਗੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਟੀਮਾਂ ਹੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪਹਿਲੇ, ਦੂਜੇ, ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ ਦੇਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਬੰਧਤ ਵੰਨਗੀਆਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦਾ

ਪੱਧਰ ਹੇਠਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਜੋ ਜਜ਼ਬਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਗਾਇਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੁਵਕ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਰੰਗ ਆਏ ਸਾਲ ਫਿੱਕਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਕਾਲਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁਖਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰ ਕੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਧੂਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਕਾਰਨ ਕਈ ਨਿਰਾਸ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਅਗਲੇ ਯੁਵਕ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤਾਤ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਸੌਖਣੇ ਇਨਡੋਰ ਹਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਊਂਡ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਮਾਰੂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਵਰਗੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਲਈ ਸੁਚੱਜੇ ਇਨਡੋਰ ਨਾਟਕ ਹਾਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਨਾਟਕ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰ ਆਪਣਾ ਸੁਮੱਚਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿਰਜਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਯਾਬ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ

ਹਨ। ਮਾਤੋ ਸਾਊਂਡ ਸਿਸਟਮ ਕਾਰਨ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੀ ਡਾਇਲਾਗ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਤਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉੱਪਰੋਂ ਕੁਝ ਹੁੱਲਤਬਾਜ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਚੀਕਾਂ-ਕੂਕਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਵਿਘਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਯੁਵਕ ਭਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਯੁਵਕ ਮੇਲੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਵੰਨਗੀ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣ ਕਿ ਸਾਰਾ ਯੁਵਕ ਮੇਲਾ ਲਿਖਤੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੂਰੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹੇ। ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਜੱਜਮੈਂਟ ਵੀ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਫ਼ ਹੋਵੇ। ਜੱਜ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਜਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸਣ ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਕੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਕਾ ਨਾ ਰਹੇ। ਸ਼ਾਲਾ! ਇਹ ਯੁਵਕ ਮੇਲੇ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਸਰਬਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਲਾ ਇਹ ਯੁਵਕ ਮੇਲੇ ਇੱਥੇ ਹੀ ਲੱਗਦੇ ਰਹਿਣ, ਆਪਣੀ ਮਹਿਕ ਬਿਖੇਰਦੇ ਰਹਿਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਕਦੇ ਵੀ ਫਿੱਕਾ ਨਾ ਪਵੇ।

ਯੁਵਕ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਰੰਗ

ਨਾਮ ਜਪਣਾ - ਸਾਡੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਇਰਾਦਿਆਂ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਝਾਤ

ਡੂੰਘੇ ਫਲਸਫੇ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ, ਪੰਦਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੌਰਾਨ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਪਹਿਚਾਣ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਨਾਮ ਜਪਣਾ, ਮਤਲਬ ਰੱਬ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ। ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਆਪਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ, ਉਸ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਪਿੱਛੇ ਸਾਡੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਾਂਗੇ।

ਰੱਬ ਦਾ ਭੈਅ: ਜਿਵੇਂ

ਡਾ. ਰਛਪਾਲ ਸਰੋਤਾ

ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਨਸਾਨ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਉਸਦੀ ਕਰੋਪੀ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ - ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਮਿਹਰਵਾਨ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ; ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਤੇ ਜਾਂ ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਨਾ ਰਹਿਣ ਲਈ। ਇਹ ਡਰ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ, ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹਥਿਆਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬੈਠਾ ਕਥਾ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਕਥਾਕਾਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਜਿਹੜੇ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਦੇ, ਉਹ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਜੂਨ

ਵਿੱਚ ਪੈਣਗੇ।" ਫਿਰ ਉਹਨੇ ਇੱਕ ਪਲ ਸੋਚਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕੀਤਾ-"ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿਤੇ ਖੁਸ਼ ਨਾ ਹੋ ਜਾਇਓ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕਨੇਡਾ ਵਾਲੇ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਜੂਨ ਪੈਣਗੇ - ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਇੰਡੀਆ ਵਾਲੇ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਜੂਨ ਪੈਣਗੇ।"

ਡਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੋਚੀਏ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਡਰ ਪਿੱਛੇ, ਰੱਬ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਬੰਦੇ ਵਰਗੀ ਬਣਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਉਹ ਰੱਬ ਜਿਸਨੂੰ ਇਨਸਾਨ ਵਾਂਗੂੰ ਸਿਫਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਉਹਦੀ ਸਿਫਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕੱਢਦਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਬਾਨੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਕਰਤਾਪੁਰਖ, ਨਿਰਭਉ, ਨਿਰਵੈਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ - ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਸਾਜਣ ਵਾਲਾ ਉਹ ਬੇਅੰਤ, ਜਿਸਨੂੰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਡਰ ਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ, ਕੋਈ ਵੈਰ ਹੈ। ਉਹ ਤੇ 'ਸੈਭੰ' ਹੈ - ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੰਪੂਰਨ; ਆਪਣਾ ਮਾਣ ਤਾਣ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਜਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪਵੇਗੀ?

ਰੱਬ ਤੋਂ ਬਰਕਤਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ: ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਬ ਤੋਂ ਬਰਕਤਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਜਪਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਕੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਣਾ, ਉਸ ਦਾ ਤੇ ਦੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਵਾਲੇ ਸੁਭਾਅ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ? ਦੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਾਥਾ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਓ: ਇੱਕ ਹੁਸ਼ਿਆਰ, ਮਿਹਨਤੀ ਅਤੇ ਘੱਟ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਸੰਗਠੀ, ਤੇ ਦੂਜਾ ਐਨਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਹੈ ਆਪਣੇ ਮਾਸਟਰ ਦੀ ਵਧ ਕੇ ਚਾਪਲੂਸੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਜੇਕਰ ਮਾਸਟਰ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਦੂਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਵੱਧ ਨੰਬਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਮਾਸਟਰ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ? ਇਹ ਉਦਾਹਰਣ, ਸਿੱਖੀ

ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਵਾਲੇ ਅਕਸ 'ਤੇ ਵੀ ਪੂਰੀ ਢੁੱਕਦੀ ਹੈ।

ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ: ਕਈਆਂ ਲਈ, ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ, ਇਸ ਰੁਝੇਵਿਆਂ, ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪਾਠ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਸਹਿਜ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਰੱਬ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮਿੱਕ ਹੋਣ ਦੀ ਤਾਘ: ਕਿੰਨਿਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਹੈ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਨਾਮ ਜਪਣ

ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਬ ਨਾਲ ਤੰਦ ਮਜ਼ਬੂਤ, ਤੇ ਮਨ ਸੁੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਚਾਨਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਰੱਬ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮਿੱਕ ਹੋ ਕੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਧੂ-ਸੰਤ, ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਰੱਬ ਨਾਲ ਏਕਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਰੋੜਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਰੱਬ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ, ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ

ਰੱਬ ਵੱਲ ਦੇ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਤਪੱਸਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਤੀਕਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਅਜਿਹੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤੀ ਤਪੱਸਿਆ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ, "ਹੱਥ ਕਾਰ ਵੱਲ, ਤੇ ਚਿੱਤ ਕਰਤਾਰ ਵੱਲ।" ਪਰੰਤੂ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਰੁਲੇ, ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਲਈ 'ਚਿੱਤ ਕਰਤਾਰ ਵੱਲ' ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ ਸਮਝਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ

ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ, ਕਰਤਾਰ ਵੱਲ ਚਿੱਤ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ, ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰਕੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਬਦਲਾਅ: ਜੇਕਰ ਆਪਾਂ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਤੁਰੀਏ ਕਿ ਰੱਬ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਏ ਕਿ ਫੇਰ ਆਪਾਂ ਨਾਮ ਕਿਉਂ ਜਪੀਏ। ਐਥੇ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ

ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਰੱਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ, ਅਹੰਕਾਰ, ਈਰਖਾ, ਬਦਲਾ ਲਊ ਵਰਗੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਡੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਤਿਕਾਰ, ਮਦਦ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਰੋੜਾ ਹਨ। ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲੈਣ ਨਾਲ, ਕਿ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਮਰਨ ਤੀਕ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਘੁਮੰਡ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗਿਲੇ ਸ਼ਿਕਵੇ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪਿਆਰ ਤੇ ਅਪਣਤ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਮਝ ਲੱਗ ਗਈ ਕਿ ਰੱਬ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਇਨਸਾਨ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ, ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਟੀਚਾ ਸਿਰਫ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਝ ਨੂੰ, ਕਿ ਇਹ ਜਗਤ, ਇਹ ਕਾਇਨਾਤ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸੋਚ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੂ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਜੜ੍ਹਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਨਾਮ ਜਪਣਾ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਰੱਬ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ; ਇਹ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰਸ਼ੀਲਤਾ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮਿੱਕ ਹੋਣ ਲਈ, ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਤਪੱਸਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸੋਚੇ, ਵਿਚਾਰਸ਼ੀਲ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ 'ਹੱਥ ਕਾਰ ਵੱਲ, ਤੇ ਚਿੱਤ ਕਰਤਾਰ ਵੱਲ' ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਇੱਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਅਸਲੀਅਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਤੁਸੀਂ ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਕੰਮ ਖੁਦ-ਖੁਦ ਰੱਬੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋਣ ਲਗਦੇ ਹਨ।

ਅਜ਼ੀਮ ਅਦਬੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ - ਪ੍ਰੋ. ਆਸ਼ਿਕ ਰਹੀਲ

ਪ੍ਰੋ. ਆਸ਼ਿਕ ਰਹੀਲ ਹੁਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਗਭਗ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ 'ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਟੋਰਾਂਟੋ' ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਹੋਈ। ਇਹ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਡੇ 10-12 ਦੋਸਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲ ਕੇ ਪਿਛਲੇ 12 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਇਸ ਸਭਾ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਏ ਸਨ। ਪਤਲੇ ਜਿਹੇ ਇੱਕਹਿਰੇ ਡਿਟਕੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਸ ਫ ਏ ਦ ਪਾ ਕਿਸਤਾ ਨੀ

ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਝੰਡ
ਫੋਨ: 647-567-9128

ਕੁਤਬੇ-ਪੰਜਾਮੇ ਉਪਰ ਕਾਲੀ ਜੈਕਟ ਪਾਈ ਉਹ ਬੜੇ ਜਚ ਰਹੇ ਸਨ।

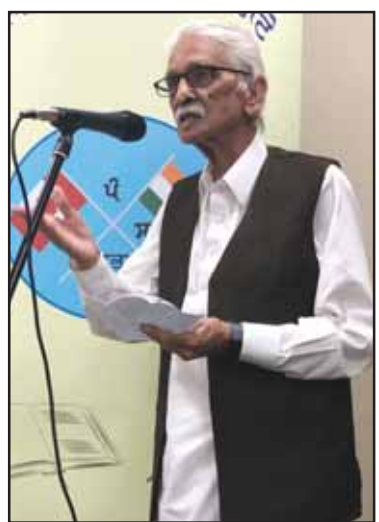
ਸਮਾਗਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਮਹਿਮਾਨ ਚਾਹ, ਵੇਸਟ ਦੀ ਬਰਫੀ ਅਤੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦਾ ਲੁਤਫ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਚਾਹ ਪੀਂਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾ ਕੇ 'ਅਸਲਾਮ-ਲੇਕਮ' ਜਾ ਬੁਲਾਈ। ਅੱਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜੇ ਹੀ ਤਪਾਕ ਨਾਲ ਠੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਕਹਿ ਕੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਦੱਸ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੜੇ ਬੇ-ਤੁਕੱਲਫ ਹੋ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਬਰੈਪਟਨ ਰਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਬੇਟਿਆਂ ਕੋਲ ਆਏ ਹਨ। ਵੱਡਾ ਬੇਟਾ ਰੀਅਲ-ਅਸਟੇਟ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਮਸਰੂਫ ਹੈ

ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੇਗ਼ਮ ਇੱਥੇ ਡੈਟਿਸਟ ਹੈ। ਛੋਟਾ ਬੇਟਾ ਇੱਥੇ ਆਪਣਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੀਸਰਾ ਬੇਟਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਹਿਰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਚੌਥਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਲਾਹੌਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ।

ਸਮਾਗਮ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁਸਤਕ ਲੋਕ-ਅਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬੁਲਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਰਚੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੂਸਰੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਵੀ-ਦਰਬਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜ-ਛੇ ਕਵੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੋ. ਆਸ਼ਿਕ ਰਹੀਲ ਨੇ ਛੋਟੀ ਬਹਿਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗਜ਼ਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਢੇਰ ਸਾਰੀ ਦਾਦ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭਾ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਗਲੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਫਿਰ ਬਰੈਪਟਨ ਰਹਿੰਦੇ ਬੇਟਿਆਂ ਕੋਲ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਮੁੜ ਤੋਂ ਬਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਰੈਪਟਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਚਾਹ-ਪੰਜ ਸਾਹਿਤਕ ਸਭਾਵਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀਆਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗਜ਼ਲਾਂ ਤੇ ਨਜ਼ਮਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਕੋਲੋਂ 'ਵਾਹ-ਵਾਹ' ਖੱਟਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਰੈਪਟਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ।

ਪ੍ਰੋ. ਆਸ਼ਿਕ ਰਹੀਲ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਲਾਹੌਰ ਜੋ ਹੁਣ 'ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਪੂਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਮੈਥੋਮੈਟਿਕਸ (ਹਿਸਾਬ) ਦੇ

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਰਦੂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੋਹਾਂ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਤੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਹਮੁਖੀ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ/ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੀਕ 50 ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਗੁਰਮੁਖੀ ਤੋਂ ਸਾਹਮੁਖੀ

ਅਤੇ ਸਾਹਮੁਖੀ ਤੋਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਉਲੱਥਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸੌਕ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਰ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਦੂਸਰੀ ਲਿਪੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ ਮਸਰੂਫ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਤਕਨਾਮਾ ਦੀ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਪੁਸਤਕ 'ਅਜੋਕੇ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਉਸਰੇਈਏ : ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ' ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਤੋਂ ਸਾਹਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੇ

ਗਏ ਕਈ ਟਕਸਾਲੀ ਸ਼ਬਦ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਇੱਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਭਾਵ-ਅਰਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਅੱਗੋਂ ਮੈਨੂੰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਆਏਗੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਰਾਂਗਾ।" ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੋਨ 'ਤੇ ਵੀ ਸਾਡੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਵਡਮੁੱਲੀ ਕਿਤਾਬ 'ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ' ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਕਾਣਾ ਨਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸਾਰੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਸਾਲ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਝੰਡ, ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਗੁਰਚਰਨ ਸ਼ਿੰਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਡਾ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿੰਦ ਦਾ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦੋ ਹਫਤਿਆਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣ ਗਿਆ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਟੂਰ-ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਟੀ.ਵੀ.' ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਦੋਸਤ ਅਹਿਮਦ ਰਜ਼ਾ ਵੱਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਹਫਤਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਅਸੀਂ ਲਾਹੌਰ, ਕਸੂਰ, ਫੈਸਲਾਬਾਦ, ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ, ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ, ਪੁਰਾਤਨ ਤਕਸ਼ਿਲਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਖੰਡਰ, ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ, ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਸਾਹਿਬ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ, ਫਰੂਕਾਬਾਦ, ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਜੰਦੀ ਪਿੰਡ ਚੱਕ ਨੰਬਰ 202 (ਗੱਟੀ ਤਲਾਵਾਂ), ਬਸਤੀ ਦਾਨਿਸ਼ਮੰਦਾਂ ਅਤੇ ਪਡਿਆਲ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗਏ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਅਨੰਦਦਾਇਕ ਰਿਹਾ, ਸਾਡਾ ਇਹ

ਇਤਿਹਾਸਕ ਟੂਰ।

ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਜਨਾਬ ਤਾਰਿਕ ਜਟਾਲਾ ਤੇ ਮੈਡਮ ਦੀਪ ਸਈਦਾ ਵਰਗੇ ਮੁਅੱਜਜ਼ ਮੇਜ਼ਬਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਾਅਵਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇੱਕ ਦਾਅਵਤ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੋ. ਆਸ਼ਿਕ ਰਹੀਲ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਵੀ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣੇ। ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦੀ ਦਾਅਵਤ ਸੀ। ਦਾਅਵਤ ਕਾਰਦੀ ਸੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਅਦਬੀ ਸਮਾਗਮ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ 30-35 ਅਦਬੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੋ-ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਚੱਲੇ ਇਸ ਕਵੀ-ਦਰਬਾਰ (ਮੁਸ਼ਾਇਰੇ) ਵਿੱਚ ਜਨਾਬ ਇਕਬਾਲ ਰਾਹੀ, ਮਿਰਾਜ ਦੀਨ ਡੋਗਰ, ਖਾਲਿਦ ਮਹਿਮੂਦ ਅਸੁਫਤਾ, ਅੱਬਾਸ ਮਿਰਜ਼ਾ, ਮਜ਼ਹਰ ਉਲਾਹ ਕੁਰੈਸ਼ੀ, ਮੁਨਾਜ਼ਾ ਸਹਿਰ, ਆਦਿਲ ਨਿਨਹਾਸ ਲਾਹੌਰੀ, ਰਾਜਿੰਦ ਲਾਹੌਰੀ, ਨਵੀਦ ਕੁਆਲਦਰੀ, ਅਹਿਮਦ ਰਜ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ, ਯਾਸੀਨ ਰਜ਼ਾ, ਆਬਿਦ ਨਾਬਿਲ ਸ਼ਾਦ, ਸੁਲਤਾਨ ਬੇਰਵੀ, ਅਫਜ਼ਲ ਮਿਰਜ਼ਾ, ਪ੍ਰੋ. ਕਲਿਆਣ ਸਿੰਘ ਕਲਿਆਣ, ਰਾਣਾ ਅਜ਼ਹਰ ਫਿਰੋਜ਼, ਡਾ. ਤੁਬੱਸਮ ਵਰਗੇ ਅਜ਼ੀਮ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵੀ ਕਹਿਣ ਦਾ ਬੇਹਤਰੀਨ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਖੁਦ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਅਨਮੋਲ ਤੋਹਫੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਸ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪ੍ਰੋ. ਆਸ਼ਿਕ ਰਹੀਲ ਲਾਹੌਰ ਵਾਪਸ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ, ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰਾ ਇਹ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਗੇ। ਇਨਸ਼ਾ ਅੱਲ੍ਹਾ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਇਹ ਫੇਰੀ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਫਿਰ ਬਰੈਪਟਨ ਆਪਣੇ ਬੇਟਿਆਂ ਕੋਲ ਆਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁੜ ਤਾਜ਼ੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਵੇ।

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਅਤੇ ਨਿਆਂ

ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ 10 ਦਸੰਬਰ 1948 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਜਨਰਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਸਾਰਵਿਆਪੀ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦਾ 500 ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। 10 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ

ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦੀ ਤਰਜਮਾ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ (1950) ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। 1960 ਵਿੱਚ ਦੌਰਾਨ ਯੂ.ਐੱਨ.ਓ. ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਕੋਵੇਨੈਂਟਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲੇ ਵਿਚ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਰਖੇ ਗਏ। ਇਸ ਤਰਤੀਬ ਨੂੰ ਭਾਰਤ

ਰਹੀਆਂ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਮੁੜ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। 2021 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ

ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਕਿਸ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋਇਆ? ਕੋਰਟ ਦਾ ਜਾਂ ਉਸ ਪੀੜਤ ਔਰਤ ਦਾ ਜਿਸ ਲਈ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇੱਕ ਇੱਕ ਘੜੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ? ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤਹਿਤ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇ। 2018-22 ਦੌਰਾਨ ਔਰਤਾਂ ਉਪਰ ਤੇਜ਼ਾਬ ਸੁੱਟਣ ਦੇ 386

ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਜਾਂ ਚਿੰਤਕ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਵਰਤਾਓ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਸਪਸ਼ਟ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰਨ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੀਡੀਆ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਹੱਥ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖ਼ਾਸ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਾਉਣ/ ਨਾ ਪਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸੋ ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ 'ਚ ਵਾਹ ਵਾਹ ਖੱਟਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ? ਇਥੇ ਔਰਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ, ਖ਼ਾਸ ਧਰਮ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਨਹੀਂ, ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੀ ਲਿਆਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ; ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਵਿਅਕਤੀ, ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਰਾਜ 'ਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ 'ਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵੰਡ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਉਪਰ ਟਿਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕੇ, ਮਾੜੇ ਤੇ ਗਰੀਬ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਡੋਰ ਬਹੁਗਿਣਤੀ, ਤਕੜੇ ਅਤੇ ਧਨਾਢ ਤਬਕੇ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ। ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਸੋਝੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ।

ਆਜ਼ਾਦੀ, ਸਮਾਨਤਾ, ਸ਼ਾਂਤੀ, ਵਿਕਾਸ ਆਦਿ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹਨ ਜੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਮੂਹ ਚਿੰਤਕਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਵਕੀਲਾਂ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਡਾਕਟਰਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੋ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। 1993 ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਿੰਗ, ਜਾਤ ਬਰਾਦਰੀ, ਧਰਮ, ਨਸਲ, ਰੰਗ, ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਆਦਿ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਨਿਰਪੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਸੁਚੱਜਾ ਤੇ ਸੁਝਬੁਝ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਸਨ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਨਿੱਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

ਕੇਵਲਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ

ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਢਲੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਕੱਲੀ, ਗੁੱਲੀ ਤੇ ਜੁੱਲੀ ਜਾਂ ਰੋਟੀ, ਕੱਪੜਾ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਫ ਸੁਥਰੀ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀਆਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਬੰਦੇ ਦਾ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਸ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿਚਰੋਹ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੱਕ, ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

1948 ਵਾਲੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ 30 ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਚਾਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ; ਭਾਵ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਤ, ਨਸਲ, ਰੰਗ, ਲਿੰਗ, ਭਾਸ਼ਾ, ਧਰਮ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਕੌਮ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਆਧਾਰ, ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਕਾਰਨ ਮਿਲੀ ਉਪਾਧੀ ਆਦਿ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਂਦ ਹੈ। ਭਾਈਚਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਅਗਲੀਆਂ 5 ਤੋਂ 21 ਤਕ ਧਾਰਾਵਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਜਾਂ ਕੈਦ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ 22 ਤੋਂ 30 ਤਕ ਧਾਰਾਵਾਂ ਸਮਾਜਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਹਨ। ਕੰਮ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਵਾਜਿਬ ਮਜ਼ਦੂਰੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਲੋੜੀਂਦਾ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ, ਭੁੱਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ, ਸਿਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਟ੍ਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਧਿਕਾਰ ਮਾਣਦਾ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕੀ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਉੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜਾਂ ਸਰਦੇ ਪੁੱਜਦੇ ਅਮੀਰ ਘਰਾਣੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਹਨ, ਲਈ ਹਨ? ਹੋਸਾ ਮਹਿਤਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਔਰਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਵਾ ਕੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ "ਸਾਰੇ ਆਦਮੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ" ਦੀ ਥਾਂ ਲਿਖੇ ਕਿ "ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ"। 2021 ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। 1995 ਵਿਚ ਪੈਈਚਿੰਗ (ਚੀਨ) ਵਿਚ ਚੌਥੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਹਿਲਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਯੂ.ਐੱਨ. ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ (1993) ਦੀ ਧਾਰਾ ਇੱਕ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਉਪਰ ਹਿੰਸਾ ਔਰਤ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਔਰਤਾਂ ਉਪਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੋ

ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਘੁੰਮਣ ਫਿਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਆਦਿ ਸਾਰਾ ਕੁਝ, ਸ਼ਰੀਅਤ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਖੋਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਗਿਜ਼ਾਬ ਪਹਿਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਉਪਰ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀਆਂ ਗਾਜ਼ਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਯੂਰਪੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਸਹਿ 'ਤੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਧ ਰਹੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਕਟ ਵਲ ਸੰਕੇਤ ਹਨ।

ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਹਾਲਤ ਅਤਿਅੰਤ ਦੁਖਦਾਈ ਤੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੌਮੀ ਅਪਰਾਧ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿਪੋਰਟ ਹੁੰਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਬਰ ਜਨਾਹ ਚੌਥੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜ਼ਬਰ ਜਨਾਹ ਪੀੜਤ ਦਾ ਗਰਭ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਵੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਬਹੁਮੁੱਲਾ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋਇਆ ਹੈ"। ਜ਼ਬਰ ਜਨਾਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ

ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ 62 ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ। ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਕੇਵਿਡ-19 ਦੀ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਘਰੇਲੂ ਝਗੜੇ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਹਿਲਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਔਰਤਾਂ ਉਪਰ ਹੋ ਰਹੀ ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਦੇ 75% ਕੇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਆਗੂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੋ ਰਹੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਜ਼ਬਰ ਜਨਾਹ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵਾਤ ਹੀ ਖੇਤ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਖੇਤ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਉੱਜੜਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਬੁੱਲੀ ਬਾਈ ਤੇ ਕਦੀ ਸੁੱਲੀ ਬਾਈ ਕਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਜ਼ਰੀਏ ਔਰਤ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤਰੀਕਾ ਲੱਭਿਆ ਹੈ। ਸਾਈਬਰ ਬੁਲਿੰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਚੇਤੰਨ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਵਰਤਾਰੇ ਪਿੱਛੇ ਮਰਦ ਦੀ ਔਰਤ ਪ੍ਰਤੀਮਾਤੀ ਸੋਚ, ਪੱਖਪਾਤੀ ਰਵੱਈਆ ਤੇ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਹੈ। ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੇਖਕ,

ਨੇ ਹਾਮੀ ਭਰੀ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਪੇਪਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੱਚੇ ਪੇਪਰ ਦੇ ਕੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਸੰਗੀਤ ਅਧਿਆਪਕਾ ਅਵਨਿੰਦਰ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਲੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਟਕ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਆਖਦਿਆਂ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲਿਆ।... ਸਟੇਜ ਸੈਟਿੰਗ ਅਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੇਸ਼-ਭੂਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੀ ਨਾਟਕ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਨਾਟਕ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਔਰਤ ਅਧਿਆਪਕਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇੰਨਾ ਗਹਿਰਾ ਅਸਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੁਝ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ।

ਉਸ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚਲੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲੱਗ ਗਈ ਕਿ ਉਹੀ ਕਲਾਤਮਿਕ ਕਿਰਿਆ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ 'ਤੇ ਖਰੀ ਉਤਰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਟੁੰਬਦੀ ਹੈ, ਸੁੱਤੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਪੋ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਲਾ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਕਲਾ ਦਾ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਬੜਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਵੀ ਹੈ।

ਇਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਲਾ ਦਾ ਅਸਰ...

ਕੀਰਤੀ ਕਿਰਪਾਲ ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਸਟਰ ਸੀ ਅਤੇ ਜੈਤੋ ਨੇੜਲੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਨਾਟਕ ਦੀ ਚੇਟਕ ਉਹਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਮਰ ਵਿਚ ਅਜੇ ਛੋਟਾ ਹੀ ਸੀ। ਪਾਲੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਦਾ ਥਾਪਤਾ ਮਿਲਣ ਸਦਕਾ ਉਸ ਅੰਦਰਲੇ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ਖ਼ਸ ਨੂੰ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਪਾਤਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਐਸਾ ਖੁੱਭਿਆ ਕਿ ਹੁਣ

ਗੁਰਦੀਪ ਢੁੱਡੀ

ਫੋਨ: +91-95010-20731

ਉਸ ਦਾ ਨਾਟਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਉਸ ਨਾਲ ਵਾਹ 1999 ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਪਿਆ ਜਦੋਂ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਮੇਰੀ ਡਿਊਟੀ ਕਵਿਤਾ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਜੱਜਮੈਂਟ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ, ਬੜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, "ਸਰ, ਸਾਡੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਪ੍ਰਫਾਰਮੈਂਸ 'ਚ ਕੀ ਕਮੀ ਸੀ, ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਸੁਧਾਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।"

ਲੱਗਦਾ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।" ਮੇਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਵਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮੁਸਕਰਾ ਪਿਆ, "ਸਰ, ਇਸ ਵਿਚ ਲੜਕੇ ਦਾ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਾਟਕ ਮੇਰਾ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਮੈਂ ਈ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ ਸੀ।" ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਮਰ ਸੁਭਾਅ ਨੇ ਵਾਹਵਾ ਟੁੰਬਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੋੜ੍ਹੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ; ਫਿਰ ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਪਾੜੇ ਘਟਦੇ ਗਏ ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੋਸਤਾਂ ਵਾਂਗ ਮਿਲਣ ਲੱਗੇ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਟਕ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ, ਵੱਡੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਜ ਚੰਗੇ ਕਲਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕੀਰਤੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਗਵਾਹ ਬਣਨ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

2011 ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵਜੋਂ ਹੋਈ। ਇਹ ਸਕੂਲ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਕੀਰਤੀ ਨੇ ਰਹਾਇਸ਼ ਜੈਤੋ ਤੋਂ ਬਠਿੰਡੇ ਦੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਹੀ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਆਉਣ ਸਦਕਾ ਉਸ ਲਈ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਵਾਉਣੀ ਵਾਹਵਾ ਸੌਖੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇ ਕੇ ਤਿਆਰੀ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦਾ। ਉਸ ਨੇ 'ਪੀਰ ਦੀ ਸਾਰੰਗੀ' ਅਤੇ 'ਲੂਣਾ' ਨਾਟਕ ਇੱਥੇ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ।

'ਲੂਣਾ' ਦੀਆਂ ਰਿਹਰਸਲਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਅਜਮੇਰ ਔਲਖ ਦੇ ਸਕੂਲ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਯਾਦ ਆ ਗਈ। ਆਪਣੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਔਲਖ ਸਾਹਿਬ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਮਨਜੀਤ ਔਲਖ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਉਹ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਆਏ ਤਾਂ ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਸਕੂਲ ਆ ਗਏ। ਸਕੂਲ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ (ਪੱਤਰਕਾਰ) ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। "ਗੁਰਦੀਪ

ਬੱਲੇ, ਅਸੀਂ ਬੋੜ੍ਹੀ ਬੋੜ੍ਹੀ ਚਾਹ ਪੀਵਾਂਗੇ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਔਲਖ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬੈਠਿਆ ਨੂੰ ਜਾਣਾ।" ਸਕੂਲ ਆ ਕੇ ਮਨਜੀਤ ਔਲਖ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਲਾ ਨਾਲ ਵਾਹ ਵਾਸਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਔਲਖ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਔਲਖ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੱਤੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਆਈ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਣ ਘੇਰਿਆ। ਔਲਖ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਨਾਟਕਾਂ, ਪਾਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੰਨੇ ਮਘਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਉਹ ਤੰਦਰੁਸਤਾਂ ਵਾਂਗ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਨਜੀਤ ਭੈਣ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਪਾਸੇ ਬੈਠੇ ਹੱਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵਾਹਵਾ ਚਿਰ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਮੈਂ ਕੀਰਤੀ ਕਿਰਪਾਲ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, "ਜੇ ਨਾਟਕ ਸਾਡੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਸਕੇ ਤਾਂ?" "ਨਾਟਕ ਦੀ ਆਖਰੀ ਰਿਹਰਸਲ ਅਸੀਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।" ਕੀਰਤੀ

1984 - ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਕੁਝ ਜਵਾਬ

ਮਹਾਨ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਜਾਰਜ ਸਾਂਤਯਾਨਾ ਅਨੁਸਾਰ, "ਜੋ ਲੋਕ ਬੀਤੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ, ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ ਸਰਾਪੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।" ਸਾਂਤਯਾਨਾ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਈ ਰਾਜਨੇਤਾਵਾਂ, ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਇਰਿਸ਼ ਰਾਜਨੇਤਾ ਐਡਮੰਡ ਬਰਕ ਅਨੁਸਾਰ, "ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਤਿਹਾਸ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਤੈਅ ਹੈ।" ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਾਜਨੇਤਾ ਵਿੰਸਟਨ ਚਰਚਿਲ ਅਨੁਸਾਰ, "ਜੋ ਲੋਕ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ ਸਰਾਪੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।"

ਉ ਪਰੋ ਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕੋ ਗੱਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ: ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਸਹੀ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਮਿਥਿਹਾਸ ਤਾਂ ਚੇਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਅਸਲ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਡਾ ਚੇਤਾ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਹੈ; ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ; ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦੇਈਏ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ ਲਈ ਵਰਤਦੀ ਹੈ।

ਸੰਨ ਚੁਰਾਸੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ 39 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਦੋ ਨਵੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵੀ ਉਹੀ ਹਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਵਿਚ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਹੋਰ ਦੰਗੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਦੰਗੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਣਗਿਣਤ

ਸੰਨ ਚੁਰਾਸੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਹੈ ਜੋ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੀ। ਹੁਣ ਤਕਰੀਬਨ ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਪੜਤਾਲਾਂ ਕਦੇ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਕਦੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਕਥਾ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁਣਾਈ ਹੈ ਜੋ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਵਹਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਪੜਤਾਲਾਂ ਕਦੇ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕਦੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

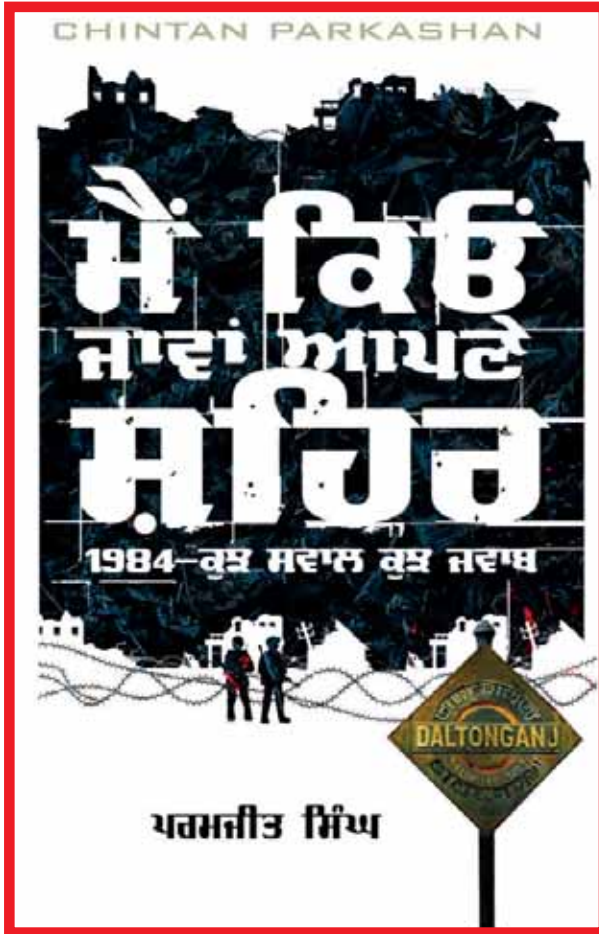
ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਉਸ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਧਰਮ ਜਾਂ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੀ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਪਸੀ ਮੇਲਜੋਲ ਹੈ। ਧਰਮ, ਕੌਮ ਅਤੇ ਜਾਤ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਪਹਿਲੂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਕੁਰੇਦ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਇਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਭੜਕਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਪਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫਿਰਕੂ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤੱਥ ਖੋਜ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਕਈ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਛਾਪੀਆਂ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਲੋਕ ਜਾਂ ਅਵਾਮ ਜਾਂ ਆਮ ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਮਾਜ, ਫਿਰਕੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਦੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਕਿਉਂ ਹਨ? ਕੁਝ ਕੁ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਵਾਰਥ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ 'ਚ ਸੱਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਅਕਸਰ ਮਾੜੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੀ ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਦੰਗੇ

ਕਰਵਾਉਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਵਰਗ ਉੱਪਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ; ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ

ਦੰਗੇ, ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਉਹ ਸਮਾਜ ਜਿਸ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਉਸ ਦੰਗੇ ਪੀੜਤ ਭਾਈਚਾਰੇ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਮੁਖੜਾ।

ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਉੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅਜੇ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਕ ਉਹ ਜੋ

ਨਾਲ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਮੱਤਭੇਦ, ਕੁੱਤਰਣ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਾਜ ਲਈ ਘਾਤਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ 'ਚ ਵੰਡਿਆ ਪਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਰਾਹੀਂ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਫਰੋਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਪਾਤਰ ਕਾਲਪਨਿਕ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਅਸਲੀ ਹਨ।

ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਤਬ ਹੈ ਜੋ ਚੁਰਾਸੀ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮਾਜ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਈ ਉਸ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦਾ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਲਈ ਉਹ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ

ਰਾਜਨੀਤਕ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰੇ। ਸੋ, ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਹਰ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਹੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕੇ - ਸਿਰਫ ਮੁਕ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣ ਕੇ ਨਾ ਦੇਖਦਾ ਰਹੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਘੋਖਣ-ਪਰਖਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਇਹੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਤੱਥ ਆਧਾਰਿਤ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਤਾਂ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਨਿੱਜੀ ਤਜਰਬਿਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਭਵ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦਾ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਅਸਲੀ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮੇਰੀ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਉਪਜ ਹਨ।

ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਨੇਗੀ ਤੋਂ ਮਿਲੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕਾਲਜ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਅਧਿਆਪਕ ਸੁਨੀਲ ਮਾਂਡੀਵਾਲ ਦਾ ਵੀ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵਡਮੁੱਲੀ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਕੰਚਨ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਪਰੂਫ ਰੀਡਿੰਗ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਬੜਾ ਨਿਰਾਸ਼ ਤੇ ਉਦਾਸ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕੁਦਰਤ-ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਮੌਸਮੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਹਰ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਮੇਰੇ ਰਾਹ-ਦਰਸਾਵੇ ਕੁਲਬੀਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਕਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ 'ਚ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ਾ, ਜ਼ਿੰਦ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਹਮਸਫਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੈਅ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਕਿਓਂ ਜਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ: ਵਡਮੁੱਲੀ ਕਿਤਾਬ

'ਮੈਂ ਕਿਓਂ ਜਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ' ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਤਜਰਬੇ ਨੂੰ ਸਮਾਜੀ ਸਮਝ 'ਚ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਕੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। 1984 ਦੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਕਤਲੇਆਮ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਨੀ-ਮਾਲੀ ਤਬਾਹੀ, ਅਪਮਾਨ ਅਤੇ ਹਿਜਰਤ ਦਾ ਅਕਹਿ ਸੰਤਾਪ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ। ਰੋਚਕ ਸ਼ੈਲੀ 'ਚ ਲਿਖੀ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਉੱਪਰ ਪਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਅਸਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਝਾਈ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਬੀਤੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਯਥਾਰਥਮੁਖੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਫੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪਵੇ ਜੋ ਸੰਤਾਪ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ 1947 'ਚ ਅਤੇ ਫਿਰ 1984 'ਚ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ; ਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਉੱਪਰ ਅੱਜ ਵੀ ਮੰਡਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦਾ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਤਾਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ 'ਪਾਤੋ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ' ਦੀ ਨੀਤੀ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਨਵੇਂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਕਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਦਿਆਂ

ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਲਮਕਾਉਣ ਅਤੇ ਉਲਝਾਉਣ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਸਿਆਸਤ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵਰਗਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਸਲ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਤਬਦੀਲੀ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛਾਂਹਖਿੱਚੂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਘਿਨਾਉਣੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਮੋਹਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹੌਲਨਾਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਚੰਦਰੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਕੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬਣੀ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਲਾਂ 'ਚ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰਨ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਦਾ ਭੁਤ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਆਪਣਾ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ

ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਦੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚੇਤਿਆਂ 'ਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 1857 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜੱਲਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਤੱਕ ਅਤੇ ਯੁਗ ਪਲਟਾਉ ਦੇ ਸ਼ਭਰਤ ਲਹਿਰਾਂ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਕਿਸਾਨ ਲਹਿਰਾਂ ਤੱਕ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ

ਵਿਰਸਾ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਪਾਉ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਨੇ ਸਾਡੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਬਣਾਈ। ਜਦ ਦੇਸ਼ਭਗਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ

'ਚ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਜਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲਹਿਰ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1913 'ਚ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਅੱਗੇ ਸੱਚੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ 'ਮੁਕਤੀ, ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ' ਉਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਮੂਹ ਤਰੱਕੀਪਸੰਦ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਆਤਮਸਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾ ਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਰੱਕੀ 'ਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਵਾਲੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸਮਾਜਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਉਸਾਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਤ੍ਰਾਸਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

1984 ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਿੱਜੀ ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੇ ਰੂਪ 'ਚ ਅਸਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਹੋਵੇ ਅਤੇ

ਭਾਵਕਤਾ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਅੱਗੇ ਸਮਾਜਿਕ ਉਸਾਰੀ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥਾਂ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੋਕ ਇਹ ਨਸੀਹਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਲੋ ਛੱਡੋ, ਪਿਛਲੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਓ ਪਰ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਸਬਕ ਨਾ ਸਿੱਖਣਾ ਉਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਜਰਮਾਂ ਨੂੰ ਪਸਰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਉਸੇ ਦੁਖਦਾਈ ਤਜਰਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਬਕ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਣਾਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਤਬਾਹੀ, ਉਜਾੜੇ ਅਤੇ ਹਿਜਰਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਧੱਕਣ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਵਿਰੋਧੀ ਜੁਰਮਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਮੂੰਹ-ਜ਼ਬਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਹੁਕਮਰਾਨ 'ਜਦੋਂ ਵੱਡਾ ਦਰਖ਼ਤ ਡਿਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਹਿੱਲਦੀ ਹੀ ਹੈ' ਦੇ ਮੱਤ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਫੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਜਿਹਾ ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਾਹਿਤ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਡਮੁੱਲੀ ਕਿਤਾਬ ਇਸ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ। ਜੋ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਨਿੱਜੀ ਕੁੱਤਰਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਸਾਬਿਤ ਹੋਵੇਗੀ।

-ਪ੍ਰੋ. ਜਗਮੋਹਣ ਸਿੰਘ

ਪੌਲ ਲਿੰਚ ਦਾ ਰਚਨਾ ਸੰਸਾਰ

“ਅੱਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਜਿਉਣ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।” ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਵੱਕਾਰੀ ਬੁਕਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਾ ਜੇਤੂ 46 ਸਾਲਾ ਆਇਰਿਸ਼ ਲੇਖਕ ਪੌਲ ਲਿੰਚ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਗੂੰਜਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਸਾਰ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਵਿਦਰੋਹ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਹੋਰ ਬੁਲੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪੌਲ ਲਿੰਚ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ: “ਮੈਂ ਹੁਣ ਆਧੁਨਿਕ ਅਰਾਜਕਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪੱਛਮੀ ਲੋਕਤੰਤਰ 'ਚ ਅਸਾਂਝੀ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦਾ ਮਾਪਦੰਡ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।”

ਪੌਲ ਲਿੰਚ ਬੁਕਰ ਸਾਹਿਤ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਵਾਂ ਆਇਰਿਸ਼ ਲੇਖਕ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਇਰਿਸ਼ ਮਰਡੋਕ, ਜੌਹਨ

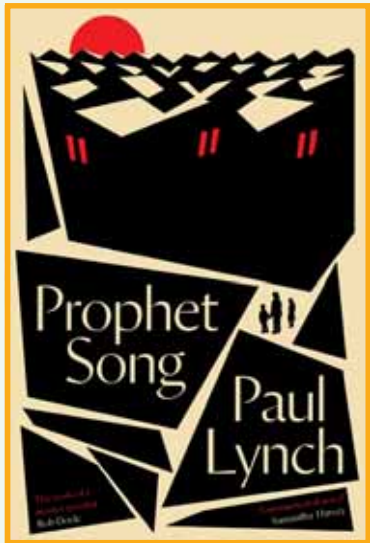
ਆਇਰਿਸ਼ ਲਿਖਾਰੀ ਪੌਲ ਲਿੰਚ

ਪੁਬਲ ਵਾਲੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਅਜਿਹੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵਿਚ ਉਹ ਬਚਣ ਲਈ ਤਰਸਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਪੌਲ ਲਿੰਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, “ਸਮਾਂ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਡਬਲਿਨ ਵੀ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਦਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਾਵਲ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਵਾਂਗ ਲਿਖਣਾ ਪਿਆ। ਅੱਜ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਕੱਟਤਾ ਦੇ ਦਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭਿਆਨਕ ਅਤੇ ਡਰਾਉਣੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਜੀਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਐਨ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

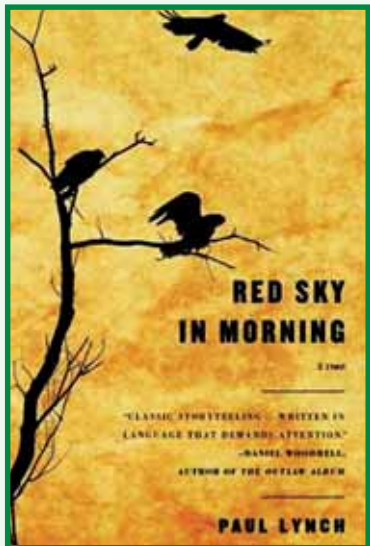
ਇਹ ਤੱਤ ਪੌਲ ਲਿੰਚ ਦੇ ਹੋਰ ਨਾਵਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 2013 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਉਸ ਦਾ ਨਾਵਲ ‘ਰੈੱਡ ਸਕਾਈ ਇਨ ਮੌਰਨਿੰਗ’ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ‘ਦਿ ਬਲੈਕ ਸਨੋਅ’ (2014), ‘ਗਰੇਸ’ (2017) ਅਤੇ ‘ਬਿਯੌਂਡ ਦਿ ਸੀਅ’ (2019) ਵਰਗੇ ਨਾਵਲਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲਾਈ। ਨਾਵਲ ‘ਪ੍ਰੋਫਟ ਸੌਂਗ’ ਇਸੇ ਸਾਲ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਸਾਰ ਸਮੁੱਚੇ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਨਾਵਲਕਾਰ ਆਪਣੇ ਪਾਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਆਪ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ; ਪੌਲ ਲਿੰਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ: “ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਾਤਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੁਰਦਾ ਹਾਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਪਾਤਰ ਹੀ ਮੇਰੀ ਪਛਾਣ ਹਨ।” ‘ਪ੍ਰੋਫਟ ਸੌਂਗ’ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੌਲ ਲਿੰਚ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਹੈ ਜੋ ਵਰਤਮਾਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਪੌਲ ਲਿੰਚ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜੇ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਅਦਭੁਤ ਕਾਵਿਕ ਵਾਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹਾਂ, ਉਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਉੱਭਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਅਦਭੁਤ ਸੰਜੋਗ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਕੀ ਹੈ, ਇਹ ਲਿੰਚ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਦੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੌਲ ਲਿੰਚ ਦੇ ਨਾਵਲਾਂ ਦਾ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ: “ਕਠੋਰ ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਾਵਿ-ਭਾਸ਼ਾ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸੂਝ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।” ਪੌਲ ਲਿੰਚ ਨੂੰ ਕਈ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੁੱਕ ਅਵਾਰਡ, ਆਇਰਲੈਂਡ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਾਹਿਤਕ ਸਟਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੌਲ ਲਿੰਚ ਦੇ ਬੁਕਰ ਇਨਾਮ ਜੇਤੂ ਨਾਵਲ ‘ਪ੍ਰੋਫਟ ਸੌਂਗ’ ਦਾ ਮੁਖੜਾ।

ਪੌਲ ਲਿੰਚ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਵਲ ‘ਰੈੱਡ ਸਕਾਈ ਇਨ ਮੌਰਨਿੰਗ’।

ਪ੍ਰੋ. (ਡਾ.) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਰੱਤੂ

ਬੈਨਵਿਲ, ਰੋਡੀ ਡੋਇਲ ਅਤੇ ਐਨੀ ਐਨਰਾਇਟ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪੌਲ ਲਿੰਚ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ‘ਪ੍ਰੋਫਟ ਸੌਂਗ’ ਨਾਵਲ ਲਈ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਨਾਵਲ ਇੰਨਾ ਤਾਕਤਵਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅੰਦਰ ਜਤੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੌਲ ਲਿੰਚ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ: “ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਨਾਵਲ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤੇ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸਫਰ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਲਿਖਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਮਾਪ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਮਝੋ, ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਦੌੜ ਸਥਾਪਿਤ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਲੇਖਕ ਸਰਬ-ਪੱਖੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਲੇਖਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।” ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਇਹ ਪਛਾਣ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹੇਗੀ। ਪੌਲ ਲਿੰਚ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਵੀ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਪੌਲ ਲਿੰਚ ਦੀ ਕਹਾਣੀ, ਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਗੌਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਦੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਾਵਿਕ ਲੈਅ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ; ਚੁੱਪ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਿਚੋਂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਉਸ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਉਸ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਛਾਣ ਹੈ ਅਤੇ ਲਿੰਚ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਪਾਠਕ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਬੋਲਦੀ ਹੈ।

‘ਪ੍ਰੋਫਟ ਸੌਂਗ’ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰਾਹ ਦੀ ਖੋਜ ਹੈ। ਜਿਉਣ ਅਤੇ ਸਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਕੁਝ ਹਵਾ ਬਚੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਵਲ ਉਬਲ

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ ‘ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ’ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 16 ਦਸੰਬਰ 2023 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-616

ਦਇਆਵਾਨ ਮਾਲਕ ਹੈ ਦਿਲ ਦਾ, ਰੱਖੇ ਬੇਜ਼ਬਾਨ ਦਾ ਖਿਆਲ, ਜਿਦੂ ਆਸਰੇ ਚੱਲਦੀ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ, ਉਹਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਮਲਾਲ। ਸਵੇਰ ਦਾ ਜੋੜਿਆ ਚੱਲੇ ਚਲੀ ਸੀ, ਸਿਰ ਹੋਈ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ, ਪਲ ਦੇ ਪਲ ਤਾਜ਼ਾ ਦਮ ਹੋ ਲਈਏ, ਉੱਤੇ ਧੁੱਪ ਮਚਾਉਂਦੀ ਕਹਿਰ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-614

ਵਿਚ ਵਰਦੀ ਦੇ ਸੋਹਦੇ ਗੱਭਰੂ ਚਿਹਰਿਆਂ ਉਪਰ ਨੂਰ ਵਰਸਦਾ। ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਸਲ ਜਵਾਨੀ ਜਿਸਨੂੰ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਤਰਸਦਾ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ
ਕਲਾਹੜ (ਲੁਧਿਆਣਾ)
ਫੋਨ: 98783-37222

ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਜਾਇਆ,

ਦੇ ਕੇ ਪਾਹੁਲ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੋਰ ਪਿਲਾਇਆ। ਦਿੱਤਾ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਇੰਝ ਗੁਰਾਂ ਫੁਰਮਾਇਆ, ਵਾਰ ਦਿਆਂਗਾ ਪਰਿਵਾਰ ਤੁਹਾਥੋਂ, ਸਿੰਘੋ ਜਦੋਂ ਅਜਮਾਇਆ!
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁੱਛੋ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਮੁੱਛ ਫੁੱਟ ਸੇਰਾਂ ਦੇ ਬੁਲੰਦ ਨੇ ਹੋਸਲੇ ਸਿਰ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾ ਕੇ। ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ ਦੇ ਜਪਣ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿੰਘ ਸਜ ਕੇ ਜੋ ਆਏ ਸੁਲੱਖਣੀ ਰਹੇ ਉਹ ਮਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਿਸ ਕੁੱਖੋਂ ਇਹ ਜਾਏ।
-ਹਰਜੋਤ ਕੌਰ ਮਹੇਸ਼ਪੁਰਾ

ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ

ਜ਼ਰਾ ਤੱਕੇ ਖਾਂ ਅੱਜ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਵੱਲ ਨੂੰ, ਲਹੂ-ਲਹਾਣ ਹੋਈ ਹੈ ਅੱਜ ਧਰਤ ਸਾਰੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਾਣੇ ਤਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਮਾਸ਼ਾ, ਪਰ ਕਸਵੱਟੀ ਚੜ੍ਹੀ ਹੈ ਸਿੱਖੀ ਨਿਆਰੀ।

ਕਾਜ਼ੀ ਆਖੇ “ਇਸਲਾਮ ਕਰੋ ਕਬੂਲ ਸਭ, ਲਵੋ ਸੋਗਾਤਾਂ ਤੇ ਬਖਸ਼ਾਓ ਜਾਨ ਪਿਆਰੀ।” ਸੁਣ ਫਤਵਾ ਸਿੱਖ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਡੋਲੋ, ਜੈਕਾਰੇ ਗੱਜਦੇ ਅਕਾਸ਼ ਵੀ ਡੋਲੋ।

ਆਖਣ : ਕਾਇਆ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ੈਅ ਉਧਾਰੀ, ਛੇਤੀ ਨੰਬਰ ਲਾਉ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ। ਨਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਹੈ, ਇੱਕ ਦਿਨ ਜਾਣਾ ਸਭਨਾਂ ਮਰ ਹੈ। ਦੱਸੋ ਕਿਉਂ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋਈਏ, ਜੰਨਤ ਦੇ ਦਰ ਖੁਦ ਹੱਥੀਂ ਢੇਰੀਏ। ਪਹਿਲੇ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਦੀਨ ਮਨਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਹੁਕਮ ਵਜਾ।”

ਇਹ ਸੁਣ ਹੋਇਆ ਅੱਗ ਬਬੂਲਾ, ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਫਿਰ ਬੇ-ਅਸੂਲਾ। ‘ਕੱਲੇ ਕੱਲੇ ਨੂੰ ਐਸੇ ਦਿਓ ਤਸੀਹੇ, ਤਤਫਾ ਤਤਫਾ ਪਾ ਦਿਉ ਮੌਤ ਦੀ ਲੀਹੇ। ਦੇਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਾਂ ਕੰਬਣ, ਮੁੜ ਨ ਸਿਰ ਫਿਰ ਕਦੇ ਵੀ ਚੌਕਣ।

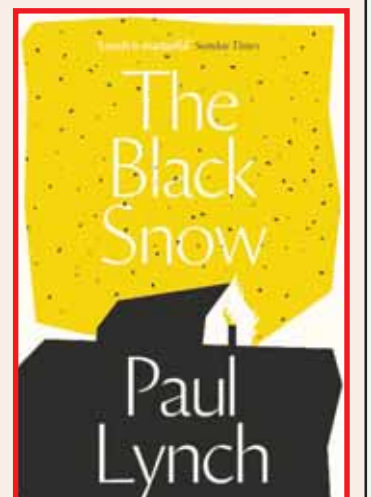
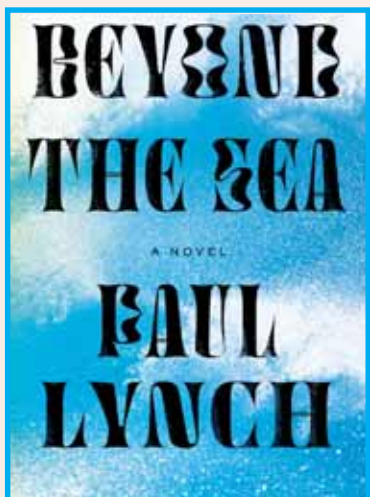
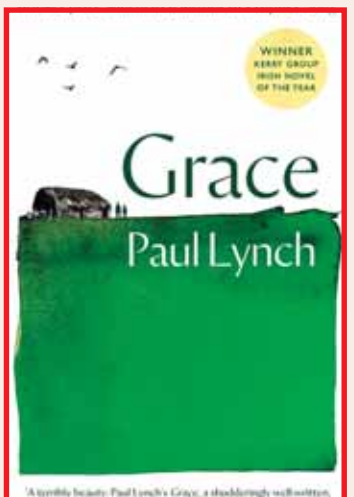
ਔਹ ਦੇਗ ‘ਚ ਉੱਬਲੇ ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ,

ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਸਿਰ ਚੱਲਦੀ ਆਰੀ। ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਦੀ ਫਿਰ ਆਵੇ ਵਾਰੀ, ਰੁੰ ‘ਚ ਲਪੇਟਿਆ ਲਾਉਦੇ ਨੇ ਚਿੰਗਾਰੀ। ਜਿਸਮ ਭੁੱਜਦਾ ਹੈ ਜਿਉਂ ਤਿਤਕੇ ਛੱਲੀ, ਪਰ ਸੀ ਨ ਕੀਤੀ ਮੁੱਖੋਂ ਜਪੁਜੀ ਉਚਾਰੀ।

ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖੀ, ਪੌਹਦੇ ਨਾ ਦੁੱਖ ਜਦੋਂ ਸੁਖਮਨੀ ਵਿਚਾਰੀ। ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਹ ਨਜ਼ਾਰਾ, ਦੇਖ ਕੰਬਿਆ ਸੀ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸਾਰਾ। ਪਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਸੀ ਰਹੇ ਅਡੋਲ, ਆਖਣ ਮਜ਼ਹਬ ਸੁਣਾਏ ਪ੍ਰਵਚਨ ਅਮੋਲ। ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਦੀਨ ਹੈ ਸਭਨੂੰ ਪਿਆਰਾ, ਪਰ ਜ਼ਾਲਮ ਡਾਢਾ ਬਣਿਆ ਹਤਿਆਰਾ।

ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਵੀ ਉਹ ਪੁੰਜ ਸੀ, ਧਨੀ ਤੇਗਾਂ ਦਾ ਅਖਵਾਇਆ, ਸੀਸ ਧਰਮ ਤੋਂ ਵਾਰਿਆ ਸੀ, ‘ਚਾਦਰ ਹਿੰਦ ਦੀ’ ਕਹਾਇਆ। ਸੌ ਸਿੰਘਾਂ ਸੰਗ ਜਾਨ ਦੇ ਕੇ, ‘ਠੀਕਰਾ ਦਹਲੀਜ਼’ ਭੰਨਾਇਆ, ਤੱਕ ਨਾਲ ਲਹੂ ਦੇ ਸਿੱਜਿਆ, ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਘਬਰਾਇਆ।

ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਪ੍ਰਣਾਮ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜ਼ੁਲਮ ਝੁਕਾਇਆ, ਪਿੱਛੋਂ ਸਰਬੰਸ ਕੌਮ ਤੋਂ ਵਾਰ ਕੇ, ਮੁਰਦਾ ਜ਼ਮੀਰ ਜਗਾਇਆ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਪੌਲ ਲਿੰਚ ਦੇ ਹੋਰ ਨਾਵਲਾਂ ‘ਗਰੇਸ’, ‘ਬਿਯੌਂਡ ਦਿ ਸੀਅ’ ਅਤੇ ‘ਦਿ ਬਲੈਕ ਸਨੋਅ’ ਦੇ ਮੁਖੜੇ।

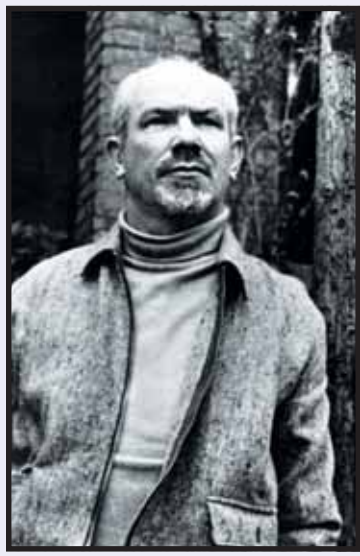
ਅਜਿਹਾ ਡਾਕਟਰ ਸੀ ਨਾਰਮਨ ਬੈਥਿਊ...

“ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਰੁਝਾਨ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਅੱਯਾਸ ਵਪਾਰ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਰੋਟੀ ਵੇਚ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਗ਼ਰੀਬ ਜੋ ਸਾਡੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 50 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਭੁੱਖੇ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ... ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪ੍ਰੋਕਟਿਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਜਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹਕੀਕੀ ਹੱਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਉ ਅਸੀਂ ਮੁਨਾਫ਼ੇ, ਨਿੱਜੀ ਆਰਥਿਕ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਨੂੰ ਦਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀਏ।”

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ

ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਹਾਬੜੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਵਾਦ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰੀਏ।... ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਖੁਦ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਨੂੰ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਕਰਾਰ ਦੇਣੀਏ।... ਆਉ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾ ਕਹੀਏ ਕਿ “ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਹੈ?” ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਹੀਏ ਕਿ “ਅਸੀਂ ਬਿਹਤਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?”

ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਡਾਕਟਰ ਨਾਰਮਨ ਬੈਥਿਊ ਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਡਾਕਟਰ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਡਾਕਟਰੀ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਹੱਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਡਾਕਟਰ ਨਾਰਮਨ ਬੈਥਿਊ ਦਾ ਜਨਮ 3 ਮਾਰਚ 1890 ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਓਟਾਵੀਓ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਉਹਦਾ ਪਿਓ ਚਰਚ ਦਾ ਪਾਦਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ। 1909 ਵਿਚ ਉਹ ਟੋਰਾਂਟੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚਕਾਰ ਛੱਡਣੀ ਪਈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ 1912 ਵਿਚ ਇਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਗਿਆ। 1914 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡ ਕੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਖੁਦ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਬਿਤਾਉਣੇ ਪਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤੇ 1916 ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ। 1924 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਡੈਟਰਾਇਟ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰੋਕਟਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇੱਥੇ ਉਸ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਮਰੀਜ਼ ਗ਼ਰੀਬ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਪੈਸਾ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਬਿਨਾਂ ਫੀਸ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ

ਡਾਕਟਰ ਨੌਰਮਨ ਬੈਥਿਊ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਗ੍ਰੇਵਨਹਰਸਟ (ਓਟਾਵੀਓ, ਕੈਨੇਡਾ) ਵਿਚ ਨੌਰਮਨ ਬੈਥਿਊ ਦਾ ਘਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਘਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਇਲਾਜ ਕਰਦਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਣੇਪੇ ਲਈ ਸੌਂਦਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਦੇ ਨਕਾਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੱਚਾ ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਫੀਸ ਨਾ ਲਈ ਪਰ ਇਹ ਖ਼ਿਆਲ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਬੱਚਾ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦਾ ਮੁਫ਼ਤ ਇਲਾਜ ਕਰਨਾ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗ਼ਰੀਬੀ ਕਾਰਨ ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ ਨਾ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, “ਸਾਨੂੰ ਦਾਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਕੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।”

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਸਾਲ ਟੀ.ਬੀ. ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ 1929 ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਕਿਊਬਕ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਰਾਇਲ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਹਸਪਤਾਲ, ਮੌਂਟਰਿਅਲ ਵਿਚ ਸਰਜਨ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਨਵੀਆਂ ਇਲਾਜ ਵਿਧੀਆਂ ਉੱਪਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਰਜਰੀ ਦੇ ਕਈ ਨਵੇਂ ਔਜ਼ਾਰ ਇਜਾਦ ਕੀਤੇ।

1935 ਦਾ ਵਰ੍ਹਾ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਟੋਰਾਂਟੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਨਾਰਮਨ ਬੈਥਿਊ ਦਾ ਬੁੱਤ।

ਕੂਹਣੀ ਮੌਤ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਮੁਲਕ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਜਾਣ

ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਇੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਲਾਜ ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹੱਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਸੁਪਨਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਇੱਥੇ ਹਕੀਕਤ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਦੇਖਿਆ। ਇਸ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਮੁੜਨ ਪਿੱਛੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਕਾਰਕੁਨ ਵਜੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਜਿਹੜੀ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਪਰ ਯੁੱਗ ਉੱਪਰ ਆਪਣੀ ਛਾਪ ਛੱਡ ਗਈ।

1936 ਵਿਚ ਸਪੇਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੈਨੂਅਲ ਆਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਰਿਪਬਲਿਕਨਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਜਰਨਲ ਫਰਾਂਸਿਸ ਫਰਾਂਕੋ ਨੇ ਉਲਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਉੱਥੇ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਕਾਰਕੁਨ ਸਪੇਨ ਵਿਚ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ ਆਏ। 24 ਅਕਤੂਬਰ 1936 ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਨਾਰਮਨ ਬੈਥਿਊ ਵੀ ਸਪੇਨ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਤੇ ਜੰਗ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਲਹੂ ਵਗਣ ਕਾਰਨ ਮਰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁਹਾਜ਼ ਉੱਪਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਹੂ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਨਵੀਂ ਵਿਧੀ ਇਜਾਦ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੜਾਕਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ

ਬਚਾਈ। 27 ਅਕਤੂਬਰ 1937 ਨੂੰ ਉਹ ਸਪੇਨ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਕੈਨੇਡਾ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸਪੇਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹਮਾਇਤ ਜੁਟਾਉਣ ਤੇ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲੱਗ ਗਿਆ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਚੀਨ ਉੱਪਰ ਜਪਾਨ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਚੀਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਲੋਕ ਜਪਾਨੀ ਹਮਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੰਗ ਵਿਚ ਕੁੱਦ ਪਏ। ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਡਾਕਟਰ ਨਾਰਮਨ 2 ਜਨਵਰੀ 1938 ਨੂੰ ਚੀਨ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਚੀਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਮਾਓ ਜ਼ੇ-ਤੁੰਗ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵੀ ਹੋਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਚੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਸ ਫ਼ੌਜ ਕੋਲ ਨਾ ਕੋਈ ਵੰਗ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਸਨ, ਨਾ ਪੂਰੇ ਡਾਕਟਰੀ ਔਜ਼ਾਰ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦਵਾਈਆਂ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਚੀਨੀ ਲੜਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 750 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦਿਆਂ 300 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤੇ, ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ 13 ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ ਉਸਾਰੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਡਾਕਟਰੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ।

ਚੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਇੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਘੁਲ-ਮਿਲ ਗਿਆ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਡਾਕਟਰ ਨਾਰਮਨ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੇਲੇ ਜਪਾਨੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਸਿਰ ਮੰਡਰਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। 1939 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਮੁੜਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਚੀਨ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਵਸੀਲੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੀ ਜਪਾਨ ਨੇ ਮੁੜ ਵੱਡਾ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਬਦਲ ਲਿਆ ਤੇ ਮੁੜ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਗ ਕੇ 69 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ 115 ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਆਖ਼ਰੀ ਮਰੀਜ਼ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਤੱਕ ਉਹ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਰਿਹਾ। ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ 'ਚ ਲਿਖਿਆ, “ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਇੰਨਾ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ... ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਲੋੜ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ, ਸੱਧਰ ਅਧੂਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਓਨੇ ਹੀ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਇਕ ਅਹਿਮ ਕਾਮਰੇਡ ਜਿਹਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਚਾਨਣ ਜਾਇਆਂ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ

ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜਾਣ ਦਾ ਸਬਬ ਬਣਿਆ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਝੂਮਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ। ਮੋਟਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਲ ਕਲ ਵਹਿੰਦਾ ਪਾਣੀ। ਵੱਟਾਂ ਬੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਫਿਰਦੇ ਕਿਰਤੀ ਕਾਮੇ। ਦੂਰ ਤੱਕ ਹਰਿਆਲੀ ਦੀ ਵਿਛੀ ਚਾਦਰ। ਪੰਛੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ। ਉੱਪਰ ਛਤਰੀ ਤਾਈ ਖੜ੍ਹਾ

ਰਾਮ ਸਵਰਨ ਲੱਖੇਵਾਲੀ
ਫੋਨ: +91-95010-06626

ਨੀਲਾ ਅੰਬਰ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਮਨ ਮੋਹਿਆ। ਵਗਦੀ ਪੌਣ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਫ਼ਸਲਾਂ, ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿਚ ਹਰੇ ਭਰੇ ਰੁੱਖ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਦਿਸੇ। ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸੰਗ ਸਾਥ ਮਾਣਦਿਆਂ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚੇ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਡੁੱਲਾ ਘਰ। ਰੁੱਖਾਂ ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਬੈਠਾ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਮੱਝਾਂ, ਗਾਵਾਂ ਬੈਠੀਆਂ। ਨਾਲ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸੰਦ। ਹਰ ਚੀਜ਼ ਥਾਂ ਸਿਰ ਸਾਂਝੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਹਰੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਸਜੀ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕਿਆਰੀ। ਘਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਮਨ ਨੂੰ ਭਾਇਆ। ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਮੁਲਾਕਾਤ। ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ। ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਹਵੇਂ ਬਣੀ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਤਕਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਮਨ ਦਾ ਸਕੂਨ ਬਣੀਆਂ। ਮਾਂ

ਬਾਪ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਪਲਿਆ ਪੁੱਤਰ। ਪੁਸਤਕਾਂ ਨਾਲ ਵਫਾ ਕਰ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਾ ਜਾਪਿਆ। ਘਰ ਬਾਰ ਦੇ ਸੁਹਜ ਸਲੀਕੇ ਦੀ ਜਾਚ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਈ। ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਮਿਠਾਸ ਸੀ। ਸਲੀਕੇ ਵਿਚ ਮੁਹੱਬਤ। ਸਾਦ ਮੁਰਾਦੇ, ਸੁੱਚੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ। ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਝਲਕ। ਨਾ ਕੋਈ ਵਲ ਨਾ ਫੇਰ। ਕੁਦਰਤ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਕੰਮ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ। ਦੁਪਿਹਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਵਕਤ ਹੋਇਆ। ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਖਾਣਾ। ਨਾ ਕੋਈ ਦਿਖਾਵਾ ਨਾ ਉਚੇਚ। ਖਾਣਾ ਖਾਂਦਿਆਂ ਮਾਂ ਦਾ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਚੌਂਕਾ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪਿਆ। ਰੋਟੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਾਰੇ ਭੈਣ ਭਰਾ। ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਸੁਹਜ ਤੱਕਦੇ। ਇੱਕ ਇਕੱਲੀ ਜਾਨ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਾਂਝੀ ਰੱਖਦੀ। ਅਸੀਂ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਖਾਂਦੇ। ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਸੁਹਜ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਮਾਣਿਆ। ਘਰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲਈ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਖੇਤ ਆ ਰੁਕੇ। ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਦੂਰ ਤੱਕ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦਾ ਮਿੱਤਰ ਬੋਲਿਆ, “ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਜਾਨ ਹੈ। ਚਿਜ਼ਕ ਹੈ। ਚਿਜ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ। ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ

ਭਵਿੱਖ ਹੈ। ਸੁਫ਼ਨਿਆਂ ਦੀ ਬਾਹ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਤੰਦ ਹੈ। ਜਿਉਣ ਦੀ ਚਾਹ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਦਕ, ਸਬਰ ਤੇ ਆਪਾ ਵਾਰੁ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਦਾਤੇ। ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਬਕ। ਕਿਰਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦਾ ਬੁਲੰਦ ਜਜ਼ਬਾ। ਦੇਸ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਭਰਨ ਵਾਲੇ। ਕੁੱਲ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਖੇਰ ਖਵਾਹ। ਅੰਨ ਦਾਤੇ, ਇਹ ਖੇਤ ਹੀ ਤਾਂ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਖੂਨ ਪਸੀਨਾ ਵਹਾਉਂਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਹੁੰਦੇ। ਕਿਰਤੀ ਪੁੱਤਰ ਧੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣਾ ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਫਿਤਰਤ ਹੈ।” ਉਹ ਮੁੜ ਬੋਲਣ ਲੱਗਾ, “ਆਪਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਗੁਆ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਾਂਝ, ਸਨੇਹ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ। ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਮਤਲਬ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਵਿਰਾਸਤ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਾਂ। ਚੰਦ ਸੁਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਬਦਲੇ ਚੈਨ ਗਵਾ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਸਹਿਜਤਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਰੁੱਸ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਮਾਵਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਸਾਥੋਂ ਖੁੱਸ ਗਈ ਹੈ। ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁਖ ਤਾਂ ਮਾਣਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਕੱਠੇ ਦੇ ਸੁਖਦ ਅਹਿਸਾਸ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ। ਦਿਖਾਵੇ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਹੋਣ ਦੇ ਭਰਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਗਏ ਹਾਂ। ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਲੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਨਾਂ ਕਮਾਉਣਾ ਲੋਚਦੇ ਹਾਂ। ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਏਕੇ ਨਾਲ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬਕ

ਦੇ ਸਾਨੂੰ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ।” ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਖੇਤੋਂ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜਿਆ। ਮਸਤਕ ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਤੰਦ ਬੁਣਨ ਲੱਗਾ- “ਇਹ ਵਕਤ ਦਾ ਕੋਹਾ ਵਹਿਣ ਹੋਇਆ! ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ। ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਸੁਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰੇ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹ ਗਏ। ਬੇਗਾਨੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣੇ। ਸਵਰਗ ਜਿਹੇ ਦਿਨ ਦੇਖੇ। ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਮਸੀਨਾਂ ਬਣ ਜੀਣ ਲੱਗੇ। ਮੋਹ, ਮੁਹੱਬਤ ਤੇ ਸਾਂਝ ਦੀ ਪੀਘ ਤੋਂ ਉਤਰ ਗਏ। ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਸਾਏ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਭੁੱਲ ਬੈਠੇ। ਸਭ ਕੁਝ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਲੈ ਬੈਠੀ। ਜਿਉਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਤੋਂ ਕੀ ਖੁੰਝੇ; ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਝੋਲੀ 'ਚੋਂ ਸਾਂਝ, ਸਨੇਹ, ਮਿਲਾਪ, ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਸਬਰ ਦੇ ਮੋਤੀ ਬਿਖਰ ਗਏ।” ਆਪਣੇ ਲਈ ਜਿਉਣਾ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਬਲਬੂਤੇ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਛੂਹਣਾ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਚੰਗਾ। ਆਪਣੀ ਸਮਝ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਰਨਾ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਚੇਰੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉੱਤਮ। ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਜਿਉਣ ਵਿਚ ਰੰਗ ਭਰੇ ਤਾਂ ਹੀ ਜਿਉਣਾ ਸਾਰਥਕ ਬਣਦਾ। ਉੱਝ ਵੀ ਜਿਸ

ਧਰਤੀ ਦੇ ਪੌਣ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ; ਜਿਸ ਸਮਾਜ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਨਾ; ਉਸ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਵਿਚ ਸੀਰ ਪਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਇਕਾਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਛਾਂ ਮਾਣੀ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੋਚਾਂ, ਸੁਫ਼ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰਖੇ ਕਰਨਾ ਸਾਰਥਕ ਜੀਵਨ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਨਾ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ। ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਬਣਾ ਤੁਰਦੇ। ਹਰ ਪਲ ਚੰਗੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ। ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਸਾਬਤ ਕਦਮੀਂ ਵਧਦੇ। ਰਾਹ ਦੀਆਂ ਔਕਾਤਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਤੇ ਮੱਥੇ ਟੱਕਰਦੇ। ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਉਚਿਆਉਂਦੇ। ਡਿੱਗਿਆਂ ਨੂੰ ਉਠਾਉਂਦੇ। ਸੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਂਦੇ। ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਚਾਨਣ ਵੰਡਦੇ। ਕਲਮ, ਕਲਾ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਦੇ। ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚਲਦੇ। ਹੱਕਾਂ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿਤ ਮਘਾਉਂਦੇ। ਸਿਰਤ, ਸਿਦਕ ਤੇ ਲਗਨ ਦੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ। ਅਜਿਹੇ ਜਾਗਦੇ, ਜੂਝਦੇ ਮਨੁੱਖ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਾਹ ਸਵਾਰ ਬਣਦੇ। ਹੋਰਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬੁਲੰਦ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ। ਬਿਖੜੇ ਪੈਂਡਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਕਵਾਨ ਪਾਂਧੀ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਮੋੜ ਤੇ ਲੋਕਾਈ ਲਈ ਰੋਸ਼ਨੀ ਬਣ ਬਿਖਰਦੇ। ‘ਸੁਨਿਹਰੇ ਭਵਿੱਖ’ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣੇ ਅਜਿਹੇ ਚਾਨਣ ਜਾਇਆਂ ਦੀ ਕਰਨੀ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੁੰਦਾ ਘਰ ਪਰਤਦਾ ਹਾਂ।

ਕੌਮ ਜਾਂ ਕੌਮਵਾਦ ਹੈ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਡੂੰਘਾ ਅਤੇ ਅਨੋਖਾ ਜਜ਼ਬਾ - ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਕੌਮ (nation), ਕੌਮਵਾਦ (nationalism), ਕੌਮ ਰਾਜ (nation-state) ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਮਾਹਰ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਹਨ, ਇਉਂ ਸਮਝੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਨੀਆਂ ਹੀ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ, ਉਨੀਆਂ ਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ।

ਦਿਲਚਸਪ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ। ਪਰ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਤੱਥ ਉੱਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮ ਜਾਂ ਕੌਮਵਾਦ ਦਾ ਰਾਜ ਨਾਲ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ।

ਹਥਲੀ ਪੁਸਤਕ (ਕੌਮਵਾਦ: ਸਿਧਾਂਤਕ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ) ਜਿਸ ਦਾ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਰਿਵਿਊ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਦੇ ਲੇਖਕ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ 'ਕੌਮਵਾਦ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨੰਦੀ ਜੰਗ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਪਿੱਛੋਂ

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
ਫੋਨ: 99150-91063

ਕੌਮਵਾਦ ਤਾਕਤਵਰ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ'। ਡੈਨਮਾਰਕ ਸਥਿਤ ਇਸ ਉੱਪਰ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਵਾਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੌਮਵਾਦ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਪਿਤ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਬਾਰੇ ਲੰਮੀ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਜਗਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਤੇ ਸਾਡਾ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਤਈ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਜ਼ਬਾਤੀ, ਜਾਂ ਧੁੰਦਲਾ ਅਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਇਹ ਗਿਲਾ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਰਚਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਇਕ ਤਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ, ਧਰਮ, ਕਲਚਰ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾਨਿਸ਼ਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਜਗਿਆਸਾ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੀ ਸੱਜਰੀ ਪ੍ਰਭਾਤ ਚੜ੍ਹੇਗੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇਸ਼ਨ-ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਕੌਮਵਾਦ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੇਖ, ਪਰਖ ਸਕੇਗੀ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਤੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਸਿਰਫ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸਗੋਂ ਰੁਲ ਖੁਲ ਹੋਈ ਅਤੇ ਖਿੱਡੀ ਹੋਈ ਕੌਮ ਦੇ ਜਾਗਦੇ ਉਹ ਤਮਾਮ ਗੰਭੀਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਅਧਿਆਪਕ, ਸਿਆਸਤਦਾਨ, ਪੱਤਰਕਾਰ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਕਥਾਕਾਰ, ਢਾਡੀ, ਰਾਗੀ, ਲੇਖਕ, ਕਲਾਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਪੜ੍ਹਨਗੇ ਜੋ ਸਿੱਖ ਤਰਜ਼ੇ-ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਹਿਮ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਸਾਡੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਧਾਰੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਵੀ ਤੋੜਨ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰੇਗੀ। 202 ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਕੌਮਵਾਦ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਛੇ ਕਾਂਡ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਅਤੇ 'ਸਿੱਖ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕੌਂਸਲ ਯੂ ਕੇ' ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੀ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਡਾਕਟਰ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜੋ ਲੰਡਨ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਕੌਂਸਲ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਏ ਹਨ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਰਗਰਮ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਤੱਤ, ਨਵੇਂ ਤੱਥ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏਗੀ, ਉਥੇ ਉਹ ਚਲੰਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਇਸ ਅਣਗੌਲੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣਗੇ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪੈਂਡਿਆਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਧੜਕਣ, ਨਵਾਂ ਜੋਸ਼

ਕੌਮੀ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦਾ ਤਸੱਵਰ ਯੂਰਪ ਅੰਦਰ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਨਅਤੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਹ ਬਹਿਸ ਇਕ ਵਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਅਤੇ ਯੂਗੋਸਲਾਵੀਆ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਟੁੱਟ ਜਾਣ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਸਵਾਲ ਬਾਰੇ ਰਾਮਰੌਲਾ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਕਰਮ ਬਰਸਟ ਹੁਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸੰਗਠਿਤ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਵਾਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਅਸੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ - ਸੰਪਾਦਕ।

ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਤਰਜ਼-ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਹੋਰਨਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ, ਨਿਵੇਕਲਾ ਅਤੇ ਉੱਚੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਖੜੋਤ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਕਮੀਆਂ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ।

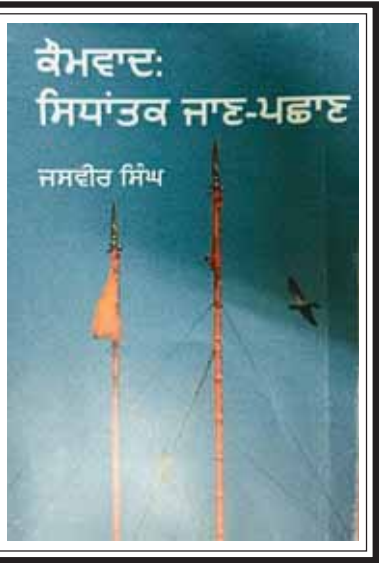
ਕੀ ਕੌਮ ਜਾਂ ਕੌਮਵਾਦ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਡੂੰਘਾ ਅਤੇ ਅਨੋਖੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ? ਜਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਲਹਿਰ ਜਾਂ ਅੰਦੋਲਨ ਹੈ? ਜਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਧਰਮ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਪਰ ਸਥਾਨ ਲੈ ਚੁੱਕੀ ਹੈ? ਜਾਂ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਵਿਦਵਾਨ ਅਰਨਸਟ ਰੈਨਨ (1823-1892) ਮੁਤਾਬਕ ਕੀ ਕੌਮ ਇਕ ਰੂਹ ਹੈ, ਇਕ ਰੂਹਾਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਅਤੀਤ ਤੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਮਿਲਦੇ ਹਨ? ਜਾਂ ਜਾਹਨ ਆਰਮਸਟਰਾਂਗ ਅਨੁਸਾਰ ਤੀਬਰ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਵਿਚ ਤਾਣੇ ਪੇਟੇ ਵਾਂਗ ਓਤ ਪੋਤ ਕਿਸੇ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਹੀ ਅਸੀਂ ਕੌਮ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਜਾਂ ਕੀ ਕੌਮਵਾਦ ਨੇ ਹੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਜਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਹੈ? ਕੌਮ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ? ਕੀ ਇਹ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਰ ਦੌਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ?

ਐਂਥਨੀ ਸਮਿਥ (1939-2016) ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨੀ ਹਨ ਪਰ ਕੌਮਵਾਦ ਅਤੇ ਕੌਮ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਐਥਨੀਸਿਟੀ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਅਤੀ ਬਰੀਕ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਕੜ ਵੀ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮਿਥ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁਤਾਬਕ ਐਂਥਨੀ ਸਮਿਥ ਕੌਮਵਾਦ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦੁਨੀਆ ਨਾਲ ਹੀ ਜੋੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੇ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੌਧਿਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਤੱਤ ਵੀ ਕੌਮਵਾਦ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੌਮਵਾਦ ਬਾਰੇ ਉਹ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਇੰਟਰ ਡਿਸਪਲਨਰੀ ਹੈ। ਕੌਮ ਬਾਰੇ ਸਮਿਥ ਦੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ 'ਕੌਮਵਾਦ ਜਾਂ ਕੌਮ ਕਿਸੇ ਵਸੋਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਹਿਚਾਣ, ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਉਸ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਲਹਿਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੌਮ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ'।

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਖਾਸੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਕੌਮਵਾਦ ਬਾਰੇ ਹਰੇਕ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ 'ਉਸ ਵਿਦਵਾਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ' ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਉਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨੂੰ ਵੀ ਬਣਦੀ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਹੀ ਕੌਮਵਾਦ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਂਡ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਕਾਂਡਾਂ ਦਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਗੈਲਨਰ, ਵਾਕਰ ਕੋਨਰ, ਐਂਥਨੀ ਸਮਿਥ, ਐਂਡਰਸਨ, ਮਾਈਕਲ ਹੈਕਰ ਵਰਗੇ ਵਿਦਵਾਨ ਕੌਮਵਾਦ ਬਾਰੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਪੇਂਜੀਸ਼ਨ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਵੀ ਸੰਖੇਪ ਜ਼ਿਕਰ

ਹੈ ਪਰ 'ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਅਤੇ ਕੌਮਵਾਦ' ਦੇ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਇਸ ਅਹਿਮ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਕਿੱਥੇ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਦੇ 52 ਪੰਨੇ ਇਸੇ ਕਾਂਡ ਲਈ ਹੀ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਮੁਤਾਬਕ ਲੈਨਿਨ, ਸਟਾਲਿਨ, ਬਰੈਜ਼ਨੇਵ, ਖੁਰਸ਼ਚੇਵ ਅਤੇ ਗੋਰਬਾਚੇਵ ਕੌਮੀ

ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਸਬੰਧੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ ਤੇ 'ਪਰੋਲਤਾਰੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀਵਾਦ' ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਹੀ ਸਮਰਥਕ ਸਨ। ਪਰ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮੀ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੇ ਪੱਠਤਿਆਂ ਵਿਚ ਫਰਕ ਸੀ।

ਕੌਮ ਤੇ ਕੌਮਵਾਦ ਬਾਰੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਅਮਲ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਦਾ ਇਕ ਦਿਲਚਸਪ ਮੇਲਾ ਹੈ। ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਦਰ ਅਸਲ ਕੌਮ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਉਹ ਕੌਮ ਬਾਰੇ ਘੜੀ ਦੇ ਪੇਂਡੂਲਮ ਵਾਂਗ ਕਦੀ ਇਧਰ ਤੇ ਕਦੇ ਉਧਰ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਚੈਕੋ ਸਲਵਾਕੀਆ, ਯੂਗੋਸਲਾਵੀਆ, ਅਲਬਾਨੀਆ, ਰੁਮਾਨੀਆ, ਪੋਲੈਂਡ, ਬਲਗਾਰੀਆ ਅਤੇ ਹੰਗਰੀ ਆਦਿ ਮੁਲਕਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਪਿਆ। ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਢਾਂਚੇ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈਆਂ ਜੰਗਾਂ ਕਾਰਨ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਪਰੋਲਤਾਰੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀਵਾਦ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਇਕ 'ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਬੋਲੀ' ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮੰਜ਼ਲ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦੱਬੀਆਂ ਕੁਚਲੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪੜਾਅਵਾਰ ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੰਨਾ 168 ਉੱਤੇ ਸਟਾਲਿਨ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਪੜ੍ਹਨ ਹੀ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰ ਨੂੰ ਇਹ ਏਜੰਡਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਖੁਦ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਹੀ 1991 ਵਿਚ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਲੇਖਕ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਦਵਾਨ ਐਰਕ ਹਾਬਸਬਾਅਦ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਦੂਜਾ ਕਾਂਡ ਰਾਜ (ਸਟੇਟ) ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੌਮਵਾਦ, ਕੌਮ, ਕੌਮੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਰਗੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੀ 'ਬੇਢੰਗੇ ਬੇ ਅਸੂਲੇ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ' ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਅਤੇ ਕੱਚ-ਘਰੜ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀ ਇਸ ਫਰਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੌਮ ਵਿਚ ਢੇਰ ਸਾਰਾ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੁੱਢ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਲੇਖਕ ਇਸ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਪਹਿਲਾ ਹਿੱਸਾ 500 ਬੀਸੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ 1500 ਈਸਵੀ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ 1600 ਈਸਵੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ 1900 ਈਸਵੀ ਤੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੌਮ ਦੀ ਥਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕੌਮਵਾਦ ਦੀ ਥਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਅਤੇ ਨੇਸ਼ਨ-ਸਟੇਟ ਦੀ ਥਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰ-ਰਾਜ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਇਕ ਹੋਰ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਬਿਠਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 1900 ਈਸਵੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਰਾਜ ਨਾ ਤਾਂ ਕੌਮੀ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਇਕਰੂਪਤਾ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਰੂਪ ਦੇ ਸਨ। ਇਉਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਦੌਰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਤ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਦੌਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਮਰਾਜ ਜਾਂ ਐਮਪਾਇਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਰ 1648 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਯੂਰਪ ਨੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਕੱਟਿਆ ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਖਿੱਤੇ ਵੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਸੇ ਮੋੜ ਵੱਲ ਢਲ ਗਏ ਜਾਂ ਢਾਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ 1648 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸੰਧੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ 'ਵੈਸਟਫੇਲੀਅਨ ਸੰਧੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਯੂਰਪ ਦੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ 30 ਸਾਲ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਖੂਨ ਖਰਾਬੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਸੰਧੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਤਾਂ ਇਉਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ 'ਮੁਲਕਾਂ' ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਗਰੋਂ ਨੇਸ਼ਨ-ਸਟੇਟ ਜਾਂ ਕੌਮੀ ਰਾਜ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 193 ਨੇਸ਼ਨ ਸਟੇਟ ਹਨ। ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬ (1789 ਈਸਵੀ) ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬ ਮਗਰੋਂ ਨੇਸ਼ਨ-ਸਟੇਟ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਮੁਹਾਂਦਰਾ, ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋਰ ਵੀ ਨਿਖਰ ਕੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਵੈਸਟਫੇਲੀਆ ਜਰਮਨੀ ਦਾ ਇਕ ਸੂਬਾ ਸੀ। ਇਥੇ ਹੀ ਇਹ ਸੰਧੀ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੇ ਜਨਮ ਧਾਰਿਆ ਅਤੇ ਨੇਸ਼ਨ-ਸਟੇਟ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਹੱਦਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋਈਆਂ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਜਿੱਥੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤੀ ਨੇਸ਼ਨ-ਸਟੇਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕੌਮਵਾਦ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵੰਨਗੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਦਰਜਨਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੌਮਵਾਦ ਦੇ ਤਿੰਨ ਰੂਪ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕੌਮਵਾਦ (state nationalism) ਦੂਜਾ ਸਮਾਜਕ ਕੌਮਵਾਦ (civic nationalism) ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਕੌਮੀ ਕੌਮਵਾਦ (ethnic nationalism) ਲੇਖਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕੌਮਵਾਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਸਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਪਛਾਣਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਭਾਰਤੀ ਕੌਮੀਅਤ ਵਿਚ ਢਾਲਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲੇਖਕ ਮੁਤਾਬਕ

ਇਥੋਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦਾ ਕੌਮਵਾਦ ਸਮਾਜਿਕ ਕੌਮਵਾਦ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਗੈਰਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਖਤ ਰੋਕਾਂ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੀ। ਇੱਥੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਉੱਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਕੌਮਵਾਦ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਕੌਮਵਾਦ ਦੋਵੇਂ ਬੋਝੇ ਬਹੁਤੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਘਿਉ ਖਿਚਦੀ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਪਛਾਣ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਹਿੰਦੂ' ਹੀ ਹਨ। ਆਰਐਸਐਸ ਲਗਾਤਾਰ ਇਸੇ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਰੱਖਣ ਦੀ ਓਪਰੀ ਜਿਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਜਾਂ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਉਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਵੱਖਵਾਦ, ਅੱਤਵਾਦ, ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਰੋਧੀ, ਗੱਦਾਰੀ, ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹ ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਲੇਖਕ ਨੇ ਹਰ ਕਾਂਡ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਨਿਠ ਕੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਇੰਜ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪੱਧਰ ਵੀ ਸਪਾਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਅਗਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧੇ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਨੇਸ਼ਨ-ਸਟੇਟ ਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਨੇਸ਼ਨ-ਸਟੇਟ ਜਾਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟੇਟ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਰਲ ਤੋਂ ਬਰੀਕ ਅਤੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗੰਭੀਰ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਚੇਤਨ ਵਰਗ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਨੇਸ਼ਨ-ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਵਿੰਗੇ ਟੇਢੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ 'ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾਂਹ' ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਲਟਕ ਰਹੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਕੁਝ ਬਿਨਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਤੋਂ ਜਾਂ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ ਤੋਂ ਅਤੇ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਨੇਸ਼ਨ-ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਭੰਡ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨ ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਇੰਗਲੈਂਡ) ਨੇ ਇਕ ਖੋਜ ਪੱਤਰ 'ਰਾਸ਼ਟਰ, ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ-ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਨੇਸ਼ਨ-ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਭੰਡਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ: 'ਸਿੱਖ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਟੇਟ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਡੂੰਘੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਕਸਰਤ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਬਲਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁਤਾਬਿਕ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਦੀਆਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ, ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਧਾਰਮਿਕ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਅਤੇ ਹੰਢਾਏ ਕੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢ ਲੈਣਾ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਨੇਸ਼ਨ-ਸਟੇਟ ਦਾ ਮਾਡਲ ਇਕ ਖਤਰਨਾਕ ਮਾਡਲ ਹੈ, ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਨੇਸ਼ਨ-ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਸ਼ਟਰ (ਕੌਮ), ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ (ਕੌਮਵਾਦ) ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰ, ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ-ਸਟੇਟ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਡੂੰਘਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਤੱਤ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ-ਸਟੇਟ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਅਤੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦਰਮਿਆਨ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਪਰ ਸਵਾਲ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਤੋਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਠੇਰੀ ਤਕ ਦਾ ਸਫਰ!

ਜੂਨ '84 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ ਉਤੇ ਹੰਢਾਏ ਅਣਕਿਆਸੇ ਜਬਰ ਤੇ ਝਲੀ ਮਾਨਸਿਖ ਪੀੜ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਮੌਲਿਕ ਤੇ ਤੰਗਨਜ਼ਰੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਰਬਸੰਸਾਰੀ (ਯੂਨੀਵਰਸਲ) ਵਿਆਖਿਆ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਵੈਦਿਕ ਫਿਲਾਸਫੀ (ਵੇਦਾਂਤ) ਨਾਲੋਂ ਇਸ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਿਖੇੜਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਆਧਾਰਿਤ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਹਲੇਮੀ ਰਾਜ ('ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ') ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਚੇਤਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ।

1849 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੇ ਖਾਲਸਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਫੌਰੀ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜੀ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਮਕਾਰ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹਰੇਕ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਕਥਿਤ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਮਹਿੰਗੀ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਕੀਮਤ ਤਾਰ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-98156-98451

ਕੇ ਖਰੀਦਿਆ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਮਾਨਿਸਕਤਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਬਦਲਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਬੋਲੋਂ ਅਧਿਕ ਠੋਸ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਮੱਥਾ ਵਿਗਾੜਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਈਆ ਤੇ ਲਾਈਆ ਬਿੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਕ ਬਣਤਰ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਗਾੜ ਹਨ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਤਕ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। 1849 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਤਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵਰਗ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਤਾਂਘ ਲਈ ਜੁੜਦਾ ਰਿਹਾ। ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਚੱਲੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਇਸੇ ਤਾਂਘ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੀ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਫੌਰੀ ਬਾਅਦ ਆਰੰਭ ਹੋਈ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਦੀ ਇਕ ਪਿਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਤਾਂਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਦੀ ਦੂਜੀ ਭਾਰੂ ਪਿਰ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਤਾਂਘ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਗਈ। ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਤਾਂਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਿਰ ਨੂੰ ਦੇਸ ਨਿਕਾਲੇ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਪਿਰ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਗੱਢੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਪਿਰ ਨੇ ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚਲੇ ਹਰੇਕ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਮਤਿਭੇਦ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਜੋਰ ਲਾ ਕੇ ਉਭਾਰਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉਘੜਵੀਂ ਮਿਸਾਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਰਾਗਮਾਲਾ ਦੀ ਹੈ। ਰਾਗਮਾਲਾ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀ ਪਿਰ ਨੂੰ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕਣ ਦਾ ਫਤਵਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਪਿਰ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜਨ ਦੇ ਕੋਝੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਪਿਰ ਨੇ ਇਕ ਨਖਿਧ ਕੰਮ ਇਹ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਐਨ ਮੁਢ ਵਿਚ ਹੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਲਈ ਲੜ ਮਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਨ ਯੋਧੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਖਾਲਸਾਈ ਅਕਸ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫਰਤ ਭਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ੀਨੇ ਲੈਣ ਵਾਲੇ 'ਤਤ ਖਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਅਸਲੀ ਵਾਰਿਸ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਕਿਰਦਾਰਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਆਰੰਭੀ। 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਸ ਹੁਕਮ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ-

1. ਆਪ ਗੁਰੂ ਨਾ ਬਣੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ।
2. ਜਿਤਿੰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਜਤ ਪੂਰਨ ਰੱਖਣਾ।
3. ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ।
4. ਸਦਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਮਹਲ ਸੁੰਦਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਅਰਥਾਤ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ।
5. ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਚਾਰੇ ਪੁੱਤਰ ਵਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸਯਦ ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹ ਸਢੋਰੇ ਵਾਸੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ।
6. ਸਰਹੰਦ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਬਜੀਦ ਖਾਨ ਨੂੰ ਸੰਘਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਝੁਲਾਉਣਾ।
7. ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਇਕੱਠ ਕਰ ਕੇ ਜੋ ਕਾਰਜ ਕਰਨਾ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧ ਕੇ ਕਰਨਾ।
8. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਨਿਰਮਾਣ ਹੋ ਬੈਠਣਾ, ਗਦੀ ਆਸਣ ਲਗਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਾ।
9. ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੇ

ਦਰਸ਼ਨ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ, ਨਿਵਾਸ ਐਥੇ ਹੀ ਰਖਣਾ। 10. ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ (ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ) ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ ਜਾਣਾ ਸਿੰਘਾਂ ਪਾਸੋਂ ਖੰਡੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਸਿੰਘ ਸਜ ਖਾਲਸੇ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਕਰਨਾ।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੁਕਮ ਮਨ-ਕਲਪਿਤ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਵਾਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਸਨ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ : ਹਸਦਿਆ ਖੇਲੰਦਿਆ ਪੈਨੰਦਿਆ ਖਾਵੰਦਿਆ ਵਿਚੋਂ ਹੋਵੇ ਮੁਕਤਿ॥ (ਪੰਨਾ 522) ਉਹ ਭਲਾ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਜਿਤਿੰਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਉਂ ਕਹਿਣਗੇ? ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਬਣਨ ਦੀ ਮਿਥ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਘੜੀ। ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਲਈ ਜੁੜ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਕਿਰਦਾਰਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਘੜੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਉਲਟ ਚਲ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਕੋਲੋਂ ਰੁਜ਼ੀਨੇ ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਤਤ ਖਾਲਸਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਮਕਾਲੀ ਰਜਵਾੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਟੋਡੀ ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਮਾਨਤਾ ਦਿਵਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।

ਭਾਈ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਪੁੱਤਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਫੌਜ ਵਿਚ ਅਫਸਰ ਸਨ। ਭਾਈ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਕੋਲੋਂ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਮਸਤੂਆਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ। ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਲਾਏ ਗਏ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਸੰਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖੀ ਗਈ ਜੀਵਨੀ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਾਰੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ।

ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਮੀਰੀ ਤੇ ਪੀਰੀ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ ਪਰ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰਜ ਉਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਨਿਰੋਲ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਹਿ ਅਤੇ ਆਸਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਗਰੀਬ ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਜਰਵਾਣੇ ਦੀ ਭਖਿਆ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਅਸੂਲ ਮਹਿਜ ਖਿਆਲੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਨਾਸਤਿਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਤੇ ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਲੱਗੇ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਰਦਾਸ ਮੁਤਾਬਕ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਤੀ ਭਿੰ-ਨਭੇਦ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗਰੀਬ ਨਿਮਾਣੇ ਨਿਤਾਣੇ ਨਿਓਟੇ ਨਿਆਸਰੇ ਤੇ ਕਥਿਤ ਨੀਚ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਿਰ ਦੇ ਪੈਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੱਗਣੇ।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਢਹੇ ਚੜ੍ਹੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ 'ਨਿਰੋਲ' ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਉਠੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਬੜੀ ਹੀ ਸੌਖ ਨਾਲ ਮਨੁਵਾਦੀ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀਆਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ 'ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ' ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ। 'ਦੇਹਾਂ ਦੀ ਕਾਣ ਮੇਟੇ' ਦੇ ਗੁਰੂ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ 'ਘਟ ਗਿਣਤੀ-ਬਹੁਗਿਣਤੀ' ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ ਅਤੇ ਇੰਝ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਆਪ ਹੀ ਛੋਟੀ ਕਰ ਬੈਠੇ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ ਪਰ ਰਾਜਸੀ ਸੂਝ ਤੋਂ ਵਿਗੁਣੇ ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਲੜ ਪਈ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਗਏ ਤੇ ਬਾਦਲਕੇ ਵਰਗੇ ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਢਹੇ ਚੜ੍ਹੇ ਗਏ। ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ, ਨਾਨਕਸਰੀ, ਰਾੜ੍ਹੇ ਵਾਲੇ, ਪੇਹੋਵੇ ਵਾਲੇ ਤੇ ਅਨੇਕ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਸੰਤ ਜਾਣੇ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤ ਗਏ।

ਸੰਤ ਨਿਸ਼ਚਲ ਸਿੰਘ ਯਮਨਾ ਨਗਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਕ ਬੜਾ ਦਿਲਚਸਪ ਇੱਕਸ਼ਾਫ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ "ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲੇ ਇਕ ਸਾਓ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਿਖਿਆ। ਹੁਣ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਫਰਕ ਕਿਉਂ ਪੈ ਗਿਆ? ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਫਰਕ ਇਹ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਨਾਮ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਨਿਰੋਲ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਜੁੜਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਪ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਜਿਹੜੇ ਸਨ ਉਹ ਲੁਟੇਰੇ ਸਨ।... ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਏ। ਉਹ ਭਜਨ ਹੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੋਈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਉਸ ਪਾਸੇ ਚਲੇ ਗਏ।... ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਭਾਵੇਂ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇ।... ਮੈਂ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਭਜਨ ਪਾਠ ਕਿਹੜਾ ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਮੇਰਾ ਭਜਨ ਪਾਠ ਤਾਂ ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੀ ਹੈ। ਔਰ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਟੁਕੜਾ ਟੁਕੜਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਮੈਂ ਪਿਛੇ ਨਾ ਹਟਾਂ।"

(ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮੌਖਿਕ ਸੋਮੇ, ਸਫਾ 467)

ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਧਰਮ ਵਿਚਕਾਰ ਜਿਹੜੀ ਗੈਰਸਿਧਾਂਤਕ ਦੁਫੇੜ ਪਈ ਗਈ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਮਿਸਾਲ ਉਕਤ ਬਿਰਤਾਂਤ

ਹੈ। ਹੁਣ ਹਰੇਕ ਰਾਜਸੀ ਬੰਦਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਗਿਣੀ ਮਿਥੀ ਚਾਲ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਵਾੜਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚੋਂ ਖਦੇੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਿਸ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚੋਂ ਖਦੇੜਨ ਲਈ ਸਰਦਾਰ ਪਟੋਲ ਤੇ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਵਰਗੇ ਆਗੂ ਸੁਪਨੇ ਲੈਂਦੇ ਮਰ ਗਏ ਉਸ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚੋਂ ਬੜੀ ਸੌਖ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਹਦਬੰਦੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਭਾਖੜਾ ਡੋਮ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਰਗੇ ਅਹਿਮ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੌਰੇ ਉਤੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਇਹ ਸਿਰਫ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚਲੀ ਪਈ ਦੁਫੇੜ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਥਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ। ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਹਮਾਇਤ ਬਿਨਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁਧ ਲਾਇਆ ਮੋਰਚਾ ਕਦੇ ਵੀ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਲਾਇਆ ਮੋਰਚਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਸਿਖਰ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਦੇਣ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਠੇਰੀ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ' ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਸੀ, "ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਕੇਵਲ ਏਨਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੋ ਚਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ - ਪਾਣੀ ਮੰਗ ਲਿਆ, ਬਿਜਲੀ ਮੰਗ ਲਈ, ਕਣਕ ਦਾ ਭਾਅ ਵਧਾ ਲਿਆ, ਏਨਾ ਕੰਮ ਕੇਵਲ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਠੇਰੀ ਉਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਆਪਾਂ ਧਾਰਨੀ ਬਣਨਾ ਹੈ।" ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਇਆ। ਸਿੱਖ ਸੁਰਤਿ ਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਟਪ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਠੇਰੀ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਸਸ਼ਤ੍ਰਨ ਅਧੀਨ - 'ਗਰੀਬ ਕੀ ਰਖਿਆ! ਜਰਵਾਣੇ ਕੀ ਭਖਿਆ!' ਦੇ ਅਸੂਲ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਵਾਇਆ।

ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੀ ਇਹ ਸੀ : ਜਿਨ ਕੀ ਜਾਤ ਗੋਤ ਕੁਲ ਮਾਗੀ। ਸਰਦਾਰੀ ਨਾ ਭਈ ਕਦਾਹੀ। ਤਿਨ ਹੀ ਕੇ ਸਰਦਾਰ ਬਣਾਉ। ਤਬਹੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਕਹਾਉ।

ਜੇ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਮੋਦੀ-ਸ਼ਾਹ ਤਾਂ ਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਤਾਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਚ 'ਮਿਸ਼ਨਰੀ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕੋਈ ਤੁਕ ਨਹੀਂ। 'ਮਿਸ਼ਨਰੀ' ਸ਼ਬਦ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਦੇ ਪਾਦਰੀਆਂ ਦੀ ਨਕਲ ਹੈ।

ਕੌਮ ਜਾਂ ਕੌਮਵਾਦ ਹੈ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਡੂੰਘਾ ਅਤੇ ਅਨੋਖਾ ਜਜ਼ਬਾ - ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਜੇ ਮਨੁੱਖਤਾਵਾਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਤੋਂ ਬਿਤਕ ਜਾਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦਾ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਜਿਸ ਸਿਆਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਗਲਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਟੇਟ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਕ ਬਹੁ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਟੇਟ (ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟੇਟ) ਨੂੰ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨੌਕ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਟੇਟ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਟੇਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਬਹੁ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਟੇਟ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਕਮ 1947 ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਬਹੁ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਟੇਟ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਿਆਸੀ ਵਹਾਅ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਘੋਰ ਤਸੱਦਦ, ਮਾਰਾਮਰਾਈ, ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਜ਼ਲਾਲਤ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕੀ ਮੁਲਕ ਹੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ-ਸਟੇਟਾਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਹੀ ਕੌਮ ਵਸਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਾ, ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਕੌਮ ਨਹੀਂ ਵੱਸਦੀ। ਅਸਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ-ਸਟੇਟਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 21 ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਮੁਲਕ ਬਹੁ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਰਥਾਤ ਨੈਸ਼ਨਲ-ਸਟੇਟ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨ-ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ-ਸਟੇਟ ਦੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਬੱਝਿਆਂ ਦੇ ਬੱਝੇ ਲੇਖ ਲਿਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਖੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਚੈਨਲ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਇਕ ਪਾਸਤ ਬਹਿਸਾਂ ਦੀ ਮੁਸਲਾਧਾਰ ਬਾਰਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਬਦਲਣ

ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਦਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ। ਬੁਧ ਧਰਮ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੜੀ 'ਭਿਖੂ' ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਸੀ। ਬੁਧ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਿਖੂ ਆਮ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਕੁਝ ਤਿਆਗੀ ਲੋਕ ਸਨ। ਪਰ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਧਰਮ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਕੁ ਸਮੇਂ ਲਈ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਸੀ ਪਰ ਤਾਉਮਰ ਅਸੰਭਵ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਿਖੂ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈ। ਜੋਗੀ ਸਿਧ ਤੇ ਨਾਥ ਬੁਧ ਮਤਿ ਦੀ ਇਸੇ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ :

ਹੋਇ ਅਤੀਤ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਤਜਿ ਫਿਰਿ ਉਨਹੁ ਕੇ ਘਰਿ ਮੰਗਣਿ ਜਾਈ। (ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਇਸੇ ਭਿਖੂ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪਾਦਰੀਆਂ ਦੀ ਸੋਸਥਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ। ਅੱਜ ਪਾਦਰੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਉਤੇ ਬੱਝਿਆਂ ਦੇ ਕਾਮੁਕ ਸੋਸ਼ਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਧਰਮ ਉਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਦੀ ਤਰਜ ਉਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਬਣੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਨਿਖੇਧ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਆਖਿਆ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਅਮਲ ਉਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਇਕਹਿਰੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਰਾਜਸੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਦੂਰ ਧਕ ਦਿਤੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਸਾਰੀ ਅਜੋਕੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸੇ ਪਿਰ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਸਿੱਖ ਰਾਜਸੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਉਕਾ ਹੀ ਇਨਕਾਰੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਨਕਾਰੀ ਸੋਚ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ 1947 ਦੇ ਖੂਨੀ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੁਗਤਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਛਾਈ ਅਜੋਕੀ ਪੁਜਾਰੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਧੰਦਾ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਮਲ ਰਾਹੀਂ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੋਂਦ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਚੇਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਪ੍ਰਤੀ ਇਹ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿ "ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਦਰੀ ਬੜੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਗੱਲ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ।" (ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮੌਖਿਕ ਸੋਮੇ, ਸਫਾ 489)

ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਹੁੰਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕਦੇ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰ ਗਈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਭਾਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਡਿਬਰੂਗੜ੍ਹ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 'ਧੂੰਦੇ' ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਕ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਕਤ ਰੁਝਾਣਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਿਹਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਜੂਨ '84 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ ਉਤੇ ਹਰੇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਨੂੰ ਝੱਲਦੀ ਹੋਈ ਅਜੋਕੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ।

ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਐਮਪਾਇਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕੀ ਇਕ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਇਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਅਗਲੀ ਪੁਸਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੰਭੀਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਏਗੀ, ਇਸ ਦੀ ਲੇਖਕ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੱਡੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਵੀ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰਫ ਰੀਡਿੰਗ ਵੱਲ ਉਕਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੈਸੇ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਮੁਤਾਲਿਆ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਬਰੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ; ਜਿਵੇਂ 'ਅੰਦਾਜ਼ਾ' (ਅੰਦਾਜ਼ਾ) ਜਜ਼ਬਾ (ਜਜ਼ਬਾ) ਜਰੂਰੀ (ਜ਼ਰੂਰੀ) ਜਿਆਦਾ (ਜ਼ਿਆਦਾ) ਕਲਪਣਾ (ਕਲਪਨਾ) ਫੌਜੀ (ਫੌਜੀ) ਜਰਖੇਜ (ਜਰਖੇਜ) ਪੁੰਜੀਵਾਦ (ਪੁੰਜੀਵਾਦ) ਵਿਉਪਾਰਕ (ਵਪਾਰਕ) ਆਜਾਦ (ਆਜ਼ਾਦ) ਡੂੰਘੀ (ਡੂੰਘੀ) ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ (ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ) ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਦਰਜਨਾਂ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਠੀਕ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਲਿਖਣ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ। ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਅੰਤ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਨਿਚੋੜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕ ਕਾਂਡ ਜ਼ਰੂਰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਔਸਤ ਪਰਤ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ। ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ੇ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਲੇਠੇ ਯਤਨ ਦੀ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਅਤੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮਿੰਨੀ ਓਪੇਰਾ: ਯੋਰਪ ਤੋਂ ਫਲਸਤੀਨ ਤੱਕ: ਸਫ਼ਰ-ਏ-ਹਿਟਲਰ

ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਖੜਨਾ

(ਮੁਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ 'ਗਾਜ਼' ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ, ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਬੰਬਾਰੀ ਕਾਰਨ, 7 ਅਕਤੂਬਰ 2023 ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ!)

ਇੱਕ ਦਿਨ ਨਾ ਜ਼ਾਲਮ ਰਹੇਗਾ!

ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਮਜ਼ਲੂਮ

ਰਹੇਗਾ!

ਕਿਹੜਾ ਕਿਸ ਸੰਗ

ਖੜਿਆ 'ਪਰਖਿਆ'

ਦਾ ਸਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ

ਰਹੇਗਾ।

ਜਿਹੜਾ ਜ਼ਾਲਮ

ਡਾ. ਸੁਖਪਾਲ ਸੰਘੇੜਾ ਉਰਫ ਪਰਖਾ

ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਿਆ

ਜਾਂ ਮਜ਼ਲੂਮ ਸੰਗ ਖੜਿਆ,
ਇਤਿਹਾਸ-ਏ-ਮਾਨਵਤਾ ਵਿੱਚ
ਉਹਦਾ ਸਦਾ ਸਿਰ ਉੱਚਾ,

ਜਿਹੜਾ ਜ਼ਾਲਮ ਸੰਗ ਖੜਿਆ
ਜਾਂ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ ਕਰਿਆ,
ਉਹਦੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ 'ਪਰਖਿਆ'
ਸਦਾ ਇਹ ਉੱਚ ਰਹੇਗਾ।

ਸੱਤ ਅਕਤੂਬਰ

(ਸਟੇਜ ਦ੍ਰਿਸ਼: 7 ਅਕਤੂਬਰ 2023 ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਤੇ ਝਲਕਾਂ)

ਸੱਤ ਅਕਤੂਬਰ ਵੀਹ ਸੌ ਤੇਈ
ਗਿਆ ਸੀ ਹੋਅ,
ਜਦ ਰਾਜ-ਸੱਤਾ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ
ਗੂੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਰਹੀ ਸੀ ਸੌ,
ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ
ਤਦ ਰਿਹਾ ਸੀ ਹੋ।

ਬਾਰਡਰੋਂ ਪਾਰ ਤੋਂ ਰਾਕਟ ਵਰਸਾਏ
ਬਾਰਡਰ ਪਾਰ ਕਰ ਖੁਦ ਵੀ ਆਏ,
ਫਲਸਤੀਨੀ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਹਮਾਸ' ਵਲੋਂ
ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਕਾਫੀ ਅੰਦਰ
ਹਮਾਸੀ ਅਗਵਾਕਾਰਾਂ ਦੀ
ਟੋਲੀ ਉੱਥੇ ਭੋਂ ਰਹੀ ਸੀ।

ਇਸ ਹਵਾਈ-ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ
ਕਰੀਬ 1200 ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਮਾਰੇ ਗਏ
200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਗਵਾ ਹੋਏ;
ਮੌਤ ਵਰਤਾ ਵਰਤਾ ਕੇ
ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲਾ ਕੇ
ਅਗਵਾ ਕੀਤਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ
ਅਗਵਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ,
ਜਿਹਦਾ ਕੰਮ ਸੀ ਇਸ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ
ਰਾਜ-ਸੱਤਾ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਸੌ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਤੱਕ ਦੀ
ਲੜਾਈ ਤਾਂ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ,
ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਧੱਕਿਆਂ
ਤੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤਿਆਂ ਵਿੱਚ

ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਔਰਤਾਂ
ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਖਿਆਉਂਦੀ ਹੈ,
ਤਾਂ ਇਹ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਸਿਰ ਘੁੰਮਾਉਂਦੀ ਹੈ,
ਇਹਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੈ,
ਪਰ ਘੁੰਮਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ, ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਬਹੁਤੀ ਹੈ:

ਹਰ ਆਦਮੀ ਜੰਮਦਾ ਮਾਸੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,
ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਬਚਪਣ ਦਾ
'ਪਰਖਿਆ' ਕਾਨੂੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਇਹ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ, ਫਿਰ ਕਿੱਥੋਂ ਆਈ ਹੈ,
ਇਹ ਕਿੱਥੇ ਪਲਦੀ ਹੈ, ਕਿਸ ਮਾਂ ਦੀ ਜਾਈ ਹੈ?

ਬਾਤ-ਏ-ਇਤਿਹਾਸ

ਨਹੀਂ ਜੰਮੀ ਸੱਤ ਅਕਤੂਬਰ ਨੇ
ਇਹ ਪੌਣੀ ਸਦੀ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ,
ਜੋ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪਾਈ ਸੀ
ਇਹ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੂਟ ਦੀ ਰਾਤ ਹੈ।

ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ 'ਪਰਖਿਆ'
ਇੱਕ ਕਿਰਤੀ ਇੱਕ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੀ,
ਦੋਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦਾ
ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ।

ਕਿਸੀ ਬਹਾਨੇ, ਕੋਈ ਵੀ ਹੋ
ਜੋ ਢਾਹਵੇ ਜ਼ੁਲਮ ਮਸੂਮਾਂ 'ਤੇ,
ਉਹ ਕਿਸੇ ਸ਼ੋਰ ਨਾ ਦਾ ਹੈ ਜਾਇਆ
ਨਾ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਜਾਤ ਹੈ।

ਕਿਸ ਵੀ ਬਹਾਨੇ, ਕੋਈ ਵੀ ਹੋ
ਜੋ ਢਾਹਵੇ ਜ਼ੁਲਮ ਮਸੂਮਾਂ 'ਤੇ,
ਉਹ ਜ਼ਾਲਮ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹੈ
ਉਹ ਜ਼ੁਲਮ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਹੈ।

ਜੜ੍ਹ-ਏ-ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ

ਜ਼ਾਲਮ ਹੱਥ ਹਥਿਆਰ ਹੈ ਹੁੰਦਾ,
ਮਾਸੂਮ ਦੀ ਖਾਲੀ ਬਾਂਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,
ਗੋਲੀਆਂ ਸੰਗ ਰੋੜੇ ਟਕਰਾਉਂਦੇ
ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਹਿਸ਼ਤ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ
ਬੰਦਾ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ,
ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਲੁੱਟ ਮਨੁੱਖ ਦੀ
ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੀ ਮਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮਸਲੇ ਧਰਮ ਦੇ ਹੋਵਣ ਭਾਵੇਂ
ਹੋਵਣ ਉਹ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ,
ਇੱਕ ਧਿਰ 'ਪਰਖੇ' ਲੁੱਟ ਹੁੰਦੀ ਇੱਕ
ਲੋਟੂ ਦੀ ਪਰਛਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਹਿਟਲਰ ਤੋਂ ਹਿਟਲਰ ਤੱਕ

ਦੂਜੇ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਤੋਂ
ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੌਰਾਨ ਵੀ,
ਯੂਰਪ 'ਚ ਵਸਦੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ
ਖੱਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ
ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਆਸਮਾਨ ਵੀ!

ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਉਪਰ
ਹੋ ਰਿਹਾ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਸੀ,
ਸੱਚ ਹੈ ਯਹੂਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ
ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੀ।
ਜਰਮਨੀ ਦਾ ਹਿਟਲਰ ਉਸ ਵੇਲੇ
ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਸੀ,
ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ
ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਬਾਹਰ ਵੀ,
ਉਹਦੀ ਮਚਾਈ ਹੋਈ 'ਪਰਖਿਆ'
ਦਹਿਸ਼ਤ ਹਾਹਾਕਾਰ ਸੀ।

ਮਾਡਰਨ ਸਮੇਂ ਘੁੱਗ ਵਿੱਚ
ਵਿਗਿਆਨ ਵਾਲੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ
ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਅੱਧ ਸੀ,
ਦੂਸਰੇ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ 'ਚੋਂ
ਨਿਕਲਦੇ ਸਾਮਰਾਜਾਂ ਨੂੰ
ਪੈ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਯੱਭ ਸੀ।

ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਿਆ
ਝੁੱਝਣੇ 'ਤੇ ਸੀ ਆ ਗਿਆ,
ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸੁੱਤਾ ਸੂਰਜ ਜੋ
ਚੜ੍ਹਨੇ ਲਈ ਖੰਭ ਫੈਲਾ ਰਿਹਾ।

ਕੁੱਝ ਧਰਮ ਪੋਥੀ ਦੀ ਕਹਿ ਉੱਤੇ
ਕੁੱਝ ਸਾਮਰਾਜਾਂ ਦੀ ਸਹਿ ਉੱਤੇ,
ਯੋਰਪੀਅਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ
ਉਜੜੇ ਹੋਏ ਕੁਝ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ
ਮੱਧ-ਪੂਰਬ ਵਿੱਚ ਵਸੇ ਹੋਏ
'ਫਲਸਤੀਨ' ਨੂੰ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਲਈਆਂ,
ਜ਼ੋਰੀ ਮੱਲ ਲਈਆਂ, ਮੁੱਲ ਘੱਟ ਲਈਆਂ
ਜਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਪੈਰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ
ਸਾਮਰਾਜਾਂ ਸੰਗ ਵਿਚਾਰ ਕੇ,
ਅੰਤ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ
'ਫਲਸਤੀਨ' ਦੀ ਪੌਣੀ ਧਰਤ ਉੱਤੇ
'ਫਲਸਤੀਨ' ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਿਆ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹੀ
ਪਿੰਡ ਪੰਜ ਸੌ ਤੀਹ ਤਬਾਹ ਕਰ ਕੇ
ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਫਲਸਤੀਨੀ ਜ਼ਬਾਹ ਕਰ ਕੇ,
ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਲੱਖ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਉਜਾੜ ਕੇ,
ਇੰਝ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਤੇ ਉਜਾੜੇ ਸਮੱਸਿਆ
ਆਪਣੇ ਸਿਰੋਂ ਉਤਾਰ ਕੇ
ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਸਿਰ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ,
ਫਲਸਤੀਨ' ਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਸਾ ਲਿਆ,
ਤੇ ਇਹਦੇ ਰਾਜ-ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ
ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਵਾਸਤੇ
ਜ਼ੁਲਮਗੜ੍ਹ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ
ਪੌਣੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ
ਹਮਲਾਵਰ ਬਣ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ
ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਸਿਰ ਜੰਗਾਂ ਥੋਪ ਕੇ
ਖੁਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰੀ ਹੈ ਪਸਾਰਿਆ,
ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਤਾਈਂ ਉਜਾੜ ਮਾਰ ਕੇ
'ਗਾਜ਼' ਪੱਟੀ ਤੇ 'ਵੈਸਟ ਬੈਂਕ' ਜਾ ਧੱਕ ਵਾੜਿਆ।
ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਉਪਰ

ਜ਼ੁਲਮ ਜੋ ਵਰਸਾਇਆ ਸੀ,
ਉਹਦਾ ਬਦਲਾ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ
ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ,
ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਤੋਂ ਚੁਕਾਇਆ ਹੈ।
ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ
ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।
ਕੋਈ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ
ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਹ ਨਹੀਂ,
ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਰਾਹ ਨਹੀਂ।

'ਗਾਜ਼' 'ਵੈਸਟ ਬੈਂਕ' ਵਿੱਚ
ਸੁੰਗੇੜ ਫਲਸਤੀਨ ਨੂੰ,
ਬੰਬ ਵਰਸਾ, ਰੱਖ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨੋਕਾਂ 'ਤੇ
ਆਪਣੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਇਆ
ਜ਼ਬਰੀ ਗ਼ੁਲਾਮ ਜਿਹਾ ਬਣਾਇਆ
ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ,
ਮਾਨਵਵਾਦ ਦੀ ਥਾਂ ਖੁਦ ਨੂੰ
ਉਲਟ-ਮਾਨਵਵਾਦ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾਇਆ
ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ।

ਇੰਝ ਅਜੀਬ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਸਰਾਪ ਵਜੋਂ
ਵਿਰਸੇ 'ਚੋਂ ਮਿਲਿਆ ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਵਲੋਂ
ਜੋ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ
ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਦਾ ਕੰਮ
ਬੇਰੋਕ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਹੈ,
ਸੁੰਘੜੇ ਹੋਏ ਫਲਸਤੀਨ ਵਿੱਚ ਵੀ
ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਲੋਂ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ
ਜਬਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਰੋਂ ਉਜਾੜ ਕੇ
ਜਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਕੇ
'ਯਹੂਦੀ ਬਸਤੀਆਂ' ਵਸਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ
ਬੇਰੋਕ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦਹਾਕੇ ਵੱਧ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ,
ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ
'ਗਾਜ਼' ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸੱਭ ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ
ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਬੰਦ ਕਰਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ,
ਇੰਝ ਏਸ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ
ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਕੈਦਖ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਤ-ਨੇਮ ਨਾਲ ਕਦਮ ਕਦਮ 'ਤੇ
ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਭਰਿਆ ਦਮਨ ਹੁੰਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ,
'ਅਮਨ' ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜੰਗ, ਲਗੇ ਫ਼ੌਜੀ ਨਾਕਿਆਂ 'ਤੇ
ਜਾਮਾ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਪਾਣੀ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਇਦ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ
ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਲਗਾਏ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਕੈਂਪਾਂ ਦੇ
ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ,
ਕਿ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਫਲਸਤੀਨ ਵਿੱਚ ਹੀ
ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ
ਕੈਦੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਮਿਸਾਲ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੀ
ਇੰਝ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ
ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ
ਨਾਜ਼ੀਗੜ੍ਹ ਕਹਿਲਾਏਗਾ,
ਇਹ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ
ਹਿਟਲਰ ਤੇ ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ
ਦੇ ਬਰੋਬਰ ਬੈਠ ਜਾਏਗਾ। (ਚੱਲਦਾ)

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,
ਮੇਰੀ ਲਿਖਤ 'ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਕਹਿਤ ਰਹੇ' ਬਾਰੇ ਇੱਕ
ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦੇਖਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ
ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਮਜ਼ਾਕ ਲੱਗਿਆ ਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼
ਕੀਤਾ। ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੇਰੀ ਲਿਖਤ 'ਬਾਬੇ ਕੀਤਾ
ਸਟਿੰਗ ਆਪਰੇਸ਼ਨ' ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਆਇਆ
ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਮੇਤ ਕੋਈ ਵੀ
ਸਿੱਖ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਆਸਤਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਾਸਤਕ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ
ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ 'ਤੇ ਕਿੰਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਬਲਕਿ ਨਾ
ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੁਲ ਲੋਕਾਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ
ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਾਨ
ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਂ ਆਪ
ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਸਭ ਜਾਣੀ-
ਜਾਣ ਹੋ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਰਦਾਨੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ
ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਅੰਗ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਮਿਲਦਾ
ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਪਰ ਵਿਦਵਾਨ
ਸੱਜਣਾਂ-ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਝੰਡ, ਡਾ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ,
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਹਰਜੀਤ ਬੇਦੀ ਹਰਾਂ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਵਿਅੰਗ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅੱਜ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ
ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਅਮਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ
ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ਿਆਂ ਦੇ
ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ, ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਅੱਧ ਸਰਧਾ ਦਾ
ਤਿਆਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਧੰਨਵਾਦ।
-ਹਰਜੀਤ ਦਿਓਲ

ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਗੱਲਾਂ

* ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਹਰ ਸ਼ੈਅ ਢਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇਨਸਾਨ
ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਕਦੇ ਬੁੱਢਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
* ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੇਕ ਰੂਹ ਨਾਲ
ਪੰਗਾ ਨਾ ਲਵੋ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ
ਤਾਂ ਉਹ ਰੂਹ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਗ਼ਲਤ
ਬੋਲੋ ਹੋ ਉਸ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇ
ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਵੀ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਜੇ
ਉਹ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਗੁੱਸਾ ਪੀ ਗਿਆ
ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹੋਵੇਗਾ।

* ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਜੋਖਮ ਉਠਾ ਕੇ ਵੀ ਅੱਗੇ
ਵਧਣ ਦੀ ਫਿਰਾਕ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ ਹੋ ਉਸ ਵਿੱਚ ਹੀ
ਸਬਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵੀ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਉਹ ਛੱਡ
ਯਾਰ ਜੇ ਤੇਰਾ ਦੁੱਧ ਵਿਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਰੀ ਜਮਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਖਾਣੀਆਂ ਤਾਂ ਦੋ ਰੋਟੀਆਂ ਹੀ ਹਨ।
* ਅਕਸਰ ਦੁੱਧ ਫਟਣ 'ਤੇ ਉਹੀ ਘਬਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਨੂੰ ਪਨੀਰ ਬਣਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।
* ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਜ਼ੁਲਮ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਵੀ ਨਾ ਕਰੇ ਪਰ ਉਸ
ਉੱਤੇ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਨਾ ਕਰੇ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋਣ ਉਪਰ
ਪੁਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਿਰਫ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਹੋਵੇ।
* ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਔਲਾਦ ਵਿਗੜੇਲ
ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਜਵਾਬ ਸੀ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ
ਦੀ ਥਾਂ ਸੱਸ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ 'ਚ ਲੱਗੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ
ਫੋਨ: 480-794-0325

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕੁਦਰਤ-ਦੋਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ - ਉਤਰਕਾਸ਼ੀ ਸੁਰੰਗ ਹਾਦਸਾ

12 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਉਤਰਕਾਸ਼ੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਣ ਰਹੀ ਇਕ ਸੁਰੰਗ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਢਹਿ ਜਾਣ ਕਰਨ 41 ਮਜ਼ਦੂਰ ਮਲਬੇ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ। ਹਾਦਸੇ ਦੇ 17 ਦਿਨ ਬਾਅਦ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੁਰੰਗ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਚੰਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ। ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਮੀਡੀਆ ਦਿਨ ਰਾਤ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬੁਠੇ ਫਿਕਰ ਨੂੰ ਵਧਾ-

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਚੋਗਵਾਂ
ਫੋਨ: +91-88476-32954

ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਪੁਚਾਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜੋ ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ, ਇਸ ਸੁਰੰਗ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਰਗੇ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਹੀ ਕਿਉਂ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਕੀ ਇਸ ਸੜਕ ਦੀ ਸੱਚੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਸੀ? ਇਸ ਸੁਰੰਗ ਦਾ ਠੇਕਾ ਜਿਸ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਰੰਗ ਨੂੰ ਨਵਯੁਗ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਨਾਮਕ ਇਕ ਕੰਪਨੀ ਬਣਾ ਰਹੀ ਸੀ। 3 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਠਾਠੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ, ਮੁੰਬਈ-ਸਮਰੂਪੀ ਸੜਕ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਇਕ ਪੁਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਕਰੇਨ ਡਿੱਗਣ ਕਾਰਨ 20 ਮਜ਼ਦੂਰ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਠੇਕਾ ਵੀ ਇਸੇ ਨਵਯੁਗ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ

ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੰਪਨੀ ਕੋਲੋਂ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਠੇਕੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਏ ਗਏ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਸਥਾਨਕ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਹ ਸੁਰੰਗ ਸਿਲਕੀਰਾ-ਬਾਰਕੋਟ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੋੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚਾਰਧਾਮ ਸੜਕ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਚਾਰ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕ ਜ਼ਰੀਏ ਜੋੜ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹੀ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕ ਅਤੇ ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਇਸਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਸੜਕ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਮਲਬੇ ਹੋਣਾ ਫਸੇ 41 ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ।

ਇਸ ਚਾਰਧਾਮ ਸੜਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਖੁਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ 2016 ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਸੜਕ ਦਾ 75% ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 889 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਅਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 10 ਮੀਟਰ ਚੌੜੀ ਸੜਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਚਾਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨਾਂ-ਬਦਰੀਨਾਥ, ਕੇਦਾਰਨਾਥ, ਯਮੁਨੋਤਰੀ ਅਤੇ ਗੰਗੋਤਰੀ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੋੜੇਗੀ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸੜਕ ਚੀਨ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਬਾਰਡਰ ਨੂੰ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਅਤੇ ਮੇਰਠ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਫੌਜੀ ਫਾਉਂਟੇਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜੇਗੀ। ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਵਿਚਕਾਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਰਹੱਦੀ ਤਣਾਅ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੋਂ ਡਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਸੜਕ ਹਰ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਰਹੇਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੈਲਾਨੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਧਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਤਰਾਖੰਡ ਸਰਕਾਰ 2014 ਤੋਂ ਹੀ ਉਤਰਾਖੰਡ ਨੂੰ 'ਦੇਵ-ਭੂਮੀ' ਵਜੋਂ ਪੁਚਾਰ ਕੇ, ਇੱਥੇ ਸੈਲਾਨੀ ਆਵਾਜਾਈ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਸੈਲਾਨੀ

ਆਵਾਜਾਈ ਵਧਣ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਸਾਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਕਾਰਨ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। 2018 ਤੋਂ ਹੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਬਾਰੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ, ਸੁਰੰਗਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨਾਲ ਇਹ ਪੂਰੇ ਹਿਮਾਲਾ

ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਲ 2020 ਵਿਚ 18 ਮੈਂਬਰੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਗਈ। ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 2020 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਦਲਦੇ ਹੋਏ, ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਚੌੜਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ 5.5 ਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 10 ਮੀਟਰ ਤੱਕ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ 24 ਮੀਟਰ ਤੱਕ ਪਹਾੜ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ ਜਿਸਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਅਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਕਾਰਨ 900 ਹੈਕਟੇਅਰ ਜੰਗਲ ਵੱਢਿਆ

ਜਾਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਉੱਪਰ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜੰਗਲ ਵੱਢੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਭੂ-ਖੋਰੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਫੋਟ ਅਤੇ ਮੁਤਾਬਕ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਉੱਪਰ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜੰਗਲ ਵੱਢੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਭੂ-ਖੋਰੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਫੋਟ ਅਤੇ

ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਵੀ 1.5 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਲੰਬੀ ਸੁਰੰਗ ਉਸਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਦੁਰਘਟਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਇਕ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਬਾਹਰ ਰਾਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਠੇਕਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਸੁਰੰਗ ਜਿਸ ਪਹਾੜੀ ਵਿਚ ਖੋਦੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ ਅਤੇ ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਖੁਦਾਈ ਕਰਨ ਯੋਗ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਦਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਆੱਖ ਮੀਚ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਟੂਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸੜਕ ਉਸਾਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਕੰਪਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਸੁਰੰਗ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕੰਪਨੀ ਉੱਪਰ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ, ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਸੁਰੰਗਾਂ ਬਣਾਉਣ ਉੱਪਰ ਪੂਰਨ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਿਰੋਧੀ ਖਾਸੇ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੋਖੀ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਹਵਸ ਵਿਚ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਕਾਸ ਮਨੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੋਹਾਂ ਲਈ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਬਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਰਾਹ ਮਨੁੱਖੀ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ, ਇਕ ਕੇਂਦਰੀ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੀ ਹੈ। ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਾਇਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਲੋਟੂ ਹਾਕਮ ਬਨਾਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਫਲਸਤੀਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਮਿਸਾਲੀ ਹਮਾਇਤ

24 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਹਮਾਸ ਦਰਮਿਆਨ ਵਕਤੀ ਜੰਗਬੰਦੀ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਦੋਹਾਂ ਪਿਰਾਂ ਨੇ ਬੰਬਕ ਬਣਾਏ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਝ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਜੰਗਬੰਦੀ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਹਮਾਸ ਦੀ, ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੀ, ਜਿੱਤ ਹੈ। ਹਮਾਸ ਦਾ ਵਜੂਦ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਹੀ ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵਕਤੀ ਜੰਗਬੰਦੀ ਲਈ ਕਿਉਂ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਣਾ ਪਿਆ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਵੱਖਰੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਥੇ

ਮਾਨਵ
ਫੋਨ: +91-98888-08188

ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਜੁਲਮਾਂ ਦੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਖਬਰਾਂ ਆਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਟੂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਉੱਠੀ ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹਮਾਇਤ ਨੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਭੜਕਾਉ ਸੁਰਾਂ ਬਦਲਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੰਗਬੰਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫੌਜ ਨੇ ਹਮਲੇ ਕਰ ਕੇ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧੀ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਮਲਬੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, 14000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੇਕਸੂਰ ਫਲਸਤੀਨੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ, ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਤਕ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ; ਐਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਜੜ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਡਰੋਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ

ਗਈ। ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੰਗਬੰਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਕ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫੌਜਾਂ ਬੰਬਕ ਬਣਾਏ ਗਏ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਨੂੰ ਵੀ ਲੱਭ ਨਹੀਂ ਸਕੀਆਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਉੱਘੇ ਹਮਾਸ ਆਗੂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸਕੀਆਂ। ਜਦਕਿ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ 7 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਮਲੇ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵੇਲੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਮਾਸ ਦਾ ਵਜੂਦ ਮਿਟਾ ਦੇਵੇਗਾ।

7 ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਟੂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਪਿਛਲੇ 75 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਉੱਤੇ ਕਿਸ ਕਦਰ ਜੁਲਮ ਢਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਹਮਾਸ ਨੂੰ ਭੰਡਦਿਆਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਹਰ ਸੰਭਵ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸਦਰ ਜੋਅ ਬਾਈਡਨ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਕੋਲੋਂ "ਹਰ ਉਹ ਸ਼ੈਅ ਹੋਵੇ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ।" ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਗਾਜ਼ਾ ਉੱਪਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਮਲੇ ਲਈ ਨੈਤਿਕ ਆਧਾਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਵੀ ਹਮਾਸ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਯੋਕਸਹਿਤੀ ਜਤਾਈ ਤੇ ਜਰਮਨੀ, ਫਰਾਂਸ ਤੇ ਇਟਲੀ ਨੇ ਵੀ ਤੱਦੀ ਨਾਲ ਹਮਾਸ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਆਨ ਦਾਗੇ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਕਮ ਫਲਸਤੀਨ ਨਾਲ ਨੇੜਲੇ ਸਬੰਧ ਬਣਾ ਕੇ ਚਲਦੇ ਸਨ। 1992 ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਕੂਟਨੀਤਿਕ ਸਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਏ ਸਨ ਪਰ 2014 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸੱਤਾ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਮੋਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਵਧਾਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਵਪਾਰਕ ਸਬੰਧ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਕੋਲੋਂ ਫੌਜੀ ਤੇ ਸੂਰੀਆ ਤੰਤਰ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਦਾ ਵੀ

ਵੱਡਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਬੀਆਂ ਫੌਜੀ ਮਸ਼ਕਾਂ ਵੀ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੇੜਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣਾ ਬਿਆਨ ਮੋਦੀ ਨੇ 7 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤਾ, "ਭਾਰਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਘੜੀਆਂ ਵਿਚ ਡਟ ਕੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ।"

ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਫਲਸਤੀਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਧਦੇ ਜਾਣ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਧਾੜਵੀਆਂ ਦੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਹਾਇਤਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਫ਼ਰਤ ਵਧਣ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਟੂ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਵੀ ਸੁਰ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਥੇ ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੋਏ। ਕਈ ਅਰਬ ਸਰਕਾਰਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਬਰਾਹਮ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਬਣਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਨੀ ਪਈ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ ਤੇ ਬਹਿਰੀਨ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਮੁਲਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਹਮਾਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਪੂਰੇ ਅਰਬ ਜਗਤ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰੌਅ ਦੇਖ ਕੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਜਤਾਇਆ। ਜਾਰਡਨ ਨੇ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਹੈ; ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ, ਓਮਾਨ, ਕਤਰ, ਕੁਵੈਤ, ਮਿਸਰ, ਮੌਰੀਸ਼, ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਉੱਡ ਰਹੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਉੱਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਭੰਡਿਆ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਰਾਨ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹਮਾਸ ਤੇ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮੁਲਕ ਤੁਰਕੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਤੇ ਹਮਾਸ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਚੋਲਾ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ

ਪਰ ਅਲ-ਅਹਿਲੀ ਹਸਪਤਾਲ ਉੱਪਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਲੋਕ ਰੋਹ ਕਾਰਨ ਇਸਤਾਨਬੁਲ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਦਰ ਏਰਦੋਗਨ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਜੰਗੀ ਅਪਰਾਧੀ ਐਲਾਨਿਆ ਤੇ ਹਮਾਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਅਫਰੀਕਾ ਤੇ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਬਿਆਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਰਾਜਦੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਕੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਪਣਾ ਰੁਖ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਤੇ ਰੂਸ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਲਈ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਖਿੱਤੇ ਅੰਦਰ ਅਮਰੀਕੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪੱਛਮੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਧਦੇ ਰੋਹ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸੁਰਾਂ ਬਦਲਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਸਦਰ ਮੈਕਰੌਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਭੜਕਾਉ ਸੁਰ ਬਦਲਦਿਆਂ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਨਾਗਰਿਕ ਮੌਤਾਂ ਉੱਤੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫਰਾਂਸ, ਅਰਬ ਜਗਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਰਬ ਅਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 50 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਅਰਬ ਮੁਲ ਦੇ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੈਰਿਸ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਫਲਸਤੀਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਹੋਏ ਲੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਬਕੇ ਨੇ ਵੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਲੋਕ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ 7 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਬਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੱਛਮੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਗਾਜ਼ਾ ਅੰਦਰ ਹੋ ਰਹੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦਿਖ ਪਏ ਤੇ "ਮਨੁੱਖਤਾਵਾਦੀ ਆਧਾਰ" ਉੱਤੇ ਜੰਗਬੰਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਬਾਹਰ ਆਏ ਵੇਰਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹਮਾਸ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ

ਦਰਮਿਆਨ 24 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਹੋਈ ਜੰਗਬੰਦੀ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਖਾਸ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੇ ਅਮਰੀਕਾ ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਵੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਨਾਲ ਕਿਤੇ ਉਹ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਚੀਨੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਧੜੇ ਦੇ ਪਾਲੇ ਵਿਚ ਨਾ ਚਲੇ ਜਾਣ।

ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਨਿਖੇੜੇ ਦੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ਹੋਰ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ; ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਜਤਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਓਥੇ ਹੀ ਲੋਕ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਫਲਸਤੀਨ ਨਾਲ ਯੋਕਸਹਿਤੀ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਇਹ ਨਿਖੇੜਾ ਅੱਜ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਜਬਰੀ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰੇਨਾ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਵਿਰੋਧ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਨਾਟੋ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਯੂਰਪੀ ਮੁਲਕਾਂ ਅੰਦਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵਿਰੋਧ ਜਤਾਇਆ। ਤੇ ਹੁਣ ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੇ ਇਹ ਲੀਹਾਂ ਹੋਰ ਉਘਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਰਬ ਜਗਤ ਵਿਚ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਏਕੋ ਨੇ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਮੌਕਪ੍ਰਸਤ ਹਾਕਮ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਟੈਂਡ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਫਲਸਤੀਨ ਉੱਤੇ ਬੋਧੀ ਨਿਹੱਕੀ ਜੰਗ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਧਾਰ ਅਜੇ ਜੰਗ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਇਸ ਸਰਮਾਏਦਾਰ-ਸਾਮਰਾਜੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੇਧਿਤ ਨਹੀਂ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਬਿਹਤਰ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਆਸ ਜਗਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਕਵਿਤਾ ਤੂੰ ਆ... ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਸਫ਼ਰ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਤੇਈ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਰਦੇਸ਼ ਹੋ ਗਈ। ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਬੀੜ ਰਾਉਕੇ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਦੂਰ ਕੈਲਗਰੀ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਸਹੁਰਾ ਪਿੰਡ ਘੱਲ ਕਲਾਂ ਸੀ, ਜੋ ਉਸਦੇ ਪੇਕਿਆਂ ਤੋਂ ਮਸੀਂ ਚਾਲੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ ਪਰ ਉਸਦਾ ਵਰ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਆਪ ਪਰਦੇਸੀ ਸੀ। ਸੋ ਵਸਣ ਲਈ ਉਸਦਾ ਸਹੁਰਾ ਕੈਲਗਰੀ ਬਣਿਆ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਜਾਬਣ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਏਸੇ ਉਮਰ ਵਿਚ ਪਰਦੇਸ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਦੂਰਗ ਪਰਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਘਰ ਜਾਣਾ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ ਵੀ ਜਾਣਾ। ਧੀਆਂ ਤਾਂ ਦੇਸ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵੀ ਪਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਖਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਖੋਰੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਪੁਰਾਣਾ ਲੋਕ ਗੀਤ ਹੈ : ਧੀ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ ਦੂਰੇ... ਉਦੋਂ ਦਰਿਆਓਂ ਪਾਰ ਕੋਈ ਧੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਿਆਹੁੰਦਾ, ਹੁਣ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ ਇਕ

ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ

ਮਿੱਟੀ ਵਿਚੋਂ ਖੰਗ ਕੇ ਬੂਟਾ ਦੂਜੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੂਟੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਬੂਟਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾ ਵਜੂਦ ਬਹੁਤ ਸੰਵੇਦਨ ਵਾਲਾ ਬੂਟਾ ਹੈ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ, ਆਪ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ। ਜੜ੍ਹਾਂ ਲੱਗੀਆਂ, ਫੁੱਲ ਫਲ ਲੱਗੇ, ਬੂਟੇ ਵਿਗਸੇ, ਬਾਗ ਬਗੀਚਾ ਖਿੜਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਕ ਕਸਕ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿਣ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤਭਾ ਤੇ ਲਗਨ ਸਾਰਿਆਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਵੀ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਵੀ ਤੇ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥਾ ਵੀ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸਿਰਫ ਅੱਥਰੂ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਸੁਕਰ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮੋੜ ਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਅੱਥਰੂਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਲੱਗੀ, ਇਸ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਵਿਚ ਨਿਖਾਰ ਆਇਆ ਤੇ ਉਹ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਬਣ ਗਈ।

ਉਸਨੇ ਕਵਿਤਾ ਸਿਰਜੀ ਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਜਿਆ।

ਕਵਿਤਾ ਕਵੀ ਲਈ ਪਨਾਹ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਟਹਿਰਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਦਰਗਾਹ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕਵੀ ਦੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਗਹਿਰੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਦਿਲ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਗਹਿਰੇ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਵੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਉਸਦੀ ਕਸ਼ੀਦ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਆਤਮ-ਕਥਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਧੜਕਣ ਵੀ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ, ਗੀਤਾਂ ਤੇ ਗਜ਼ਲਾਂ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਦਰਦ ਵੀ ਓਨੀ ਹੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਉਹ ਧਰਤੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਹ ਇਸ ਵੇਲੇ ਵਸਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਧਰਤੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ, ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਸੁਰਤ ਸੰਭਾਲੀ, ਸਕੂਲ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਸਹੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਹਾਸੇ ਹੰਝੂ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਫ਼ਸਲਾਂ, ਲੋਕਾਂ, ਰੁੱਖਾਂ, ਬਿਰਖਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਉਹ ਲੰਮ-ਸਲੰਮੀ ਸੱਧਰਾਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਭਰੀ ਮੁਟਿਆਰ ਹੋਈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਰਦੇਸ਼ ਹੋ ਗਈ।

ਹੁਣ ਉਹ ਕਦੀ ਕੈਲਗਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਲਈ ਪਹ-ਫੁਟਾਲਾ ਮੰਗਦੀ ਹੈ। ਕਦੀ ਕੈਲਗਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਕਰ ਕੇ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਚਾਨਣ ਭੇਜਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਸੁਰਿੰਦਰ ਲਿਖਦੀ ਹੈ:

ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮੈਨੂੰ
ਝਾਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ
ਕਿ ਵਤਨ ਵੱਲੋਂ
ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਖ਼ਬਰ ਆਵੇਗੀ
ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਮੈਨੂੰ
ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਆਵੇਗੀ...

ਪਰ ਅਜੇਹਾ
ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ
ਕਿਉਂਕਿ
ਵਤਨੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ
ਵੱਢੀ-ਖੋਰੀ
ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ
ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ
ਤੇ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ
ਰਾਜਨੀਤਕਾਂ ਦੀਆਂ
ਕੀਤੀਆਂ ਮਨਮਾਨੀਆਂ
ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੱਢੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ
ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦਾ ਲਹੂ
ਖਰੀਦਣ ਤੇ ਵੇਚਣ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ
ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦਰਮਿਆਨ ਸੁਰਿੰਦਰ
ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਲਈ ਬਹੁਤ ਗੌਰਵ-ਭਰਿਆ
ਸਾਰਥਕ ਰੋਲ ਚੁਣਦੀ ਹੈ:

ਕਵਿਤਾ ਤੂੰ ਆ
ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆ
ਕਿ ਤੇਰੇ ਆਉਣ 'ਤੇ
ਨੰਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਅੱਗ
ਬਲ ਪਵੇ

ਭੁੱਖ ਦੀ ਅੱਗ ਨੂੰ
ਨੱਲੂ ਪਵੇ
ਫੁੱਟਪਾਥਾਂ 'ਤੇ ਸੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ
ਘਰ ਮਿਲ ਜਾਵੇ
ਚੋਂਦੀਆਂ ਝੁੰਗੀਆਂ 'ਤੇ
ਛੱਤ ਪਵੇ

ਨੰਗਿਆਂ ਨੂੰ
ਤਨ ਵੱਕਣ ਲਈ
ਕੱਪੜਾ ਮਿਲੇ
ਤੂੰ ਲੋਕ ਰਾਜ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬਣ ਕੇ ਆ
ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਸਦੇ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਲਈ
ਮਨੁੱਖਾ ਜੂਨ ਬਣ ਕੇ ਆ
ਇਹ ਰੋਲ ਨਾ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਣ ਵਾਲੀ
ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ
ਚਾਹੁੰਦੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ
ਕਵੀ ਨੂੰ ਉਹ ਕਵੀ ਤਸਲੀਮ ਕਰਦੀ ਹੈ :
ਜੇ ਤੇਰੀ ਕਲਮ
ਸੱਤਾ ਦੇ ਤਖ਼ਤਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ
ਸੋਹਲੇ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ

ਹਰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ, ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ
ਲੁੱਟ ਖਸੁੱਟ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ
ਸਾਹੀ ਫ਼ਰਮਾਨਾਂ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਂਦੀ ਹੈ
ਕਿਰਤੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਲਹੂ ਪਸੀਨੇ ਦੀ
ਲੁੱਟ ਹੁੰਦੀ ਦੇਖ
ਤੇਰੀ ਕਲਮ ਦੇ ਸੀਨੇ 'ਚ
ਰੋਹ ਨਹੀਂ ਜਾਗਦਾ
ਹਰ ਭੁੱਖਾ ਢਿੱਡ
ਤੇਨੂੰ ਆਪਣਾ ਢਿੱਡ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ
ਧਰਤੀ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਵਰ੍ਹਦਾ ਮੀਂਹ
ਤੇਰੀ ਕਲਮ ਦੀ ਰੂਹ ਨਹੀਂ ਸਾੜਦਾ...

ਤਾਂ ਮੁਆਫ਼ ਕਰੀਂ ਮਿੱਤਰਾ
ਤੂੰ ਕਵੀ ਨਹੀਂ
ਤੂੰ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਜਾਂ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ
ਹੈਂ

ਪਰ ਕਵੀ ਨਹੀਂ।
ਇਕ ਰੌਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ ਤੇ ਸੁਚੇਤ ਸਾਇਰਾ ਹੋਣ
ਦੇ ਨਾਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਚੁੱਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਕੌਣ ਚੁਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਲਿਖਦੀ ਹੈ:

ਚਾਲਬਾਜ਼ ਰਾਜਨੀਤਕ
ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਤੇ
ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਦੇ
ਥਾ-ਥੱਈਏ ਦੀ ਥਾਪ 'ਤੇ
ਨੱਚਦਿਆਂ
ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ
ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ
ਇਕ ਜਿਉਂਦੀ ਲਾਸ਼

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ
ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਠੱਗਣ ਤੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਖੌਤੀ
ਧਾਰਮਿਕ ਮੱਠਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ
ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ:
ਉਹ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ
ਅਸੀਂ ਧਰਮੀ ਬਣੀਏ

ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਰਾਹੀਂ ਦੁਨੀਆ
ਉੱਤੇ ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਮਾਇਆਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ
ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਰਤੀਆਂ
ਕਾਮਿਆਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ
ਬੇਕਿਰਕ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਰਹਿਮ 'ਤੇ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ
ਹੈ ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਰੋਲ ਸਿਰਫ਼

ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਗੁਰੂ-ਦਕਸ਼ਣਾ 'ਚ ਦੇ ਕੇ
ਬਣ ਜਾਈਏ ਅਜੇਹੀਆਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਭੇਡਾਂ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਚਾਹੁਣ
ਮੁੰਨ ਸਕਣ
ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਜੇਥਾਂ
ਕਲੰਜ ਸਕਣ

ਉਹ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ
ਕਿ ਅਸੀਂ ਧਰਮੀ ਬਣੀਏ
ਤਾਂ ਜੋ
ਧਰਮ ਖਤਰੇ 'ਚ ਕਹਿ
ਧਰਮ ਬਚਾਓ
ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾ ਕੇ
ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਤਲਵਾਰਾਂ ਫੜਾ ਕੇ
ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਵਾ ਸਕਣ
ਬੇਗੁਨਾਹ ਲਹੂ 'ਚ
ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਚੇਲੇ ਰੰਗ ਕੇ
ਸਾਡੀਆਂ ਨਿਪੁੰਕ ਸੋਚਾਂ 'ਤੇ
ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਰਾਜ ਕਰ ਸਕਣ
ਨਜ਼ਮ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸੱਚੇ ਧਰਮ ਦੇ
ਅਰਥ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਲਿਖਦੀ ਹੈ ਕਿ
ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਖੌਤੀ ਧਰਮੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਅਸੀਂ ਅਸਲੀ ਧਰਮ ਨਾ ਜਾਣੀਏ, ਅਸੀਂ ਅਸਲੀ
ਧਰਮ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਨਾ ਤੁਰੀਏ:

ਉਹ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ
ਕਿ ਅਸੀਂ ਧਰਮੀ ਬਣੀਏ
ਧਰਮ ਨਾ ਪੜ੍ਹੀਏ
ਹੋ ਸਕਦੈ
ਧਰਮ ਪੜ੍ਹ ਕੇ
ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ
ਗੁਰੂ-ਦਕਸ਼ਣਾ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ
ਧਰਮ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾ ਦੇਈਏ
ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਦੇਈਏ
ਸੱਚ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਦੇਈਏ
ਸੱਚ ਜੋ ਅਸਲ ਧਰਮ ਹੈ।

ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਨਾਂਹ-ਮੁਖੀ ਰੋਲ
ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਰਿੰਦਰ
ਨੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਣ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ
ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਦਇਆ, ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ, ਬਰਾਬਰੀ

ਪੁਲਿਸ ਵਰਗਾ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸਦਾ ਆਪਣੇ
ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਗ
ਦੇਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ:
ਇਕ ਦੈਂਤ
ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਉੱਤਰਿਆ
ਸੋਨੇ ਦਾ ਚੋਗਾ ਲੈ ਕੇ
ਭੋਲੇ ਪੰਛੀ
ਚੋਗਾ ਚੁਗਦੇ ਗਏ
ਉਸਦੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਣ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ
ਫਸਦੇ ਗਏ।
ਸਮਾਜਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਚੇਤਨਾ
ਵਾਂਗ ਮਾਨਵੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦੀ
ਸੰਵੇਦਨਾ, ਸੂਝ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵੀ ਬਹੁਤ
ਗਹਿਰਾ ਹੈ, ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਇਕ
ਖੂਬਸੂਰਤ ਕਵਿਤਾ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ:

ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਪਰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ
ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ
ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ
ਦਿਲ ਦੀ ਰਾਜਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਉਣਾ

ਤੇ ਅਕਸਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ
ਪਰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ
ਦਿਲ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਚ ਦਫਨਾਉਣਾ।
ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸੁਹਣੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ
ਲਈ ਤਾਂਘਦੇ ਹਾਂ। ਸੁਹਣੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ
ਲਈ ਤਾਂਘਦੇ ਹਾਂ। ਸੁਹਣਿਆਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਾਲੇ
ਨਿਜ਼ਾਮ ਲਈ ਤਾਂਘਦੇ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਉੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ
ਵਾਦ ਹੋਵੇ, ਧਰਮ ਹੋਵੇ, ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਹੋਵੇ ਉਹਦਾ
ਅਸਲੀ ਮੰਤਵ ਸਹੀ ਅਤੇ ਸੁਹਣੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਾਲਾ
ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਮਾਜ
ਵਿਚ ਬੰਦੇ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ,
ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ, ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ
ਸੁਹਣਾ, ਸੁਖਾਵਾਂ ਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਹੋਵੇ। ਸੱਚਾ
ਸੁਹਿਰਦ ਸਾਹਿਤ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਮਾਜ ਦੀ
ਕਾਮਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਤੇ ਕਾਣੀ ਵੰਡ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ
ਵਿਚ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ
ਆਰਥਿਕ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨ ਆਪੋਆਪੀ ਮੱਚ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਇਕ ਵੱਡੀ ਤੇ ਅੰਨ੍ਹੀ ਤਾਕਤ
ਬਣ ਕੇ ਮਾਨਵੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਹਤ ਕਰ ਦਿੰਦੀ
ਹੈ। ਮਾਨਵੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ
ਮਾਨਵੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਨਿਜ਼ਾਮ
ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ
ਰਿਸ਼ਤਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ
ਅਹਿਮ। ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਬੰਦਾ ਆਪਣੀਆਂ
ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ,
ਆਪਣੇ ਦੁੱਖਾਂ ਸੁੱਖਾਂ, ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ
ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਤਮ ਪੜਚੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ
ਆਪ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਹੀ ਸੱਚਾ ਪਾਰਖੂ
ਅਖਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ
ਕਥਨ ਹੈ :

ਨਾਨਕ ਪਰਖੇ ਆਪ ਕਉ ਤਾ ਪਾਰਖੁ ਜਾਣ॥
ਹਰ ਸੁਹਿਰਦ ਕਵੀ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ
ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਰਖਣ
ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੈ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਦੀ
ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਤਤਪ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ
ਹੈ:

ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਯਾਦ ਆਈ ਹੈ
ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਈ ਹੈ
ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਆਪਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ
ਮੈਂ ਇਸ ਯਾਦ ਨੂੰ ਕੁਝ ਆਖਾਂ
ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਆਖਾਂ

ਸ਼ਰਮ ਦੇ ਮਾਰੇ
ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਬੋਲ ਨਹੀਂ
ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ
ਝਾਤ ਮਾਰੀ ਹੈ
ਏਥੇ ਤਾਂ ਹੈ
ਸੰਘਣਾ ਹਨੂਰਾ
ਤੇ ਇਸ ਹਨੂਰੇ 'ਚ
ਬੜ੍ਹਕਾਂ ਮਾਰਦਾ
ਅਹੰਕਾਰ ਮੇਰਾ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਦਾ
ਹੱਕ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ
ਨੂੰ ਵੀ ਪਰਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਵੀ ਕਰਮ
ਅਧੂਰਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚਲੀ
ਅਹਿਸਾਸਾਂ, ਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ
ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ
ਵਿਚਲਾ ਸਰੋਦੀਪਨ ਵੀ ਉਸਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ
ਜਿਹੜੀ ਉਸਦੇ ਗੀਤਾਂ ਅਤੇ ਗਜ਼ਲਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੁਮਾਇਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ
ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਤਾਈ ਨਿਹਾਲੇ ਵਰਗੀਆਂ
ਸੁਆਣੀਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਵਤਨ ਦਾ
ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਥਾਂ ਪਰ ਥਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ
ਉਸਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਸੋਚਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਤੋਂ
ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ
ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੀ ਹੈ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ
ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੁਆ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਵਿਤਾ
ਦੇ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਉਰਜਾਵਾਨ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਦਾ
ਸਫ਼ਰ ਦੇਰ ਤੱਕ, ਦੂਰ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇ, ਓਥੋਂ
ਤੱਕ ਜਿਥੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।
ਸੁਰਿੰਦਰ ਲਈ ਇਹ ਦੁਆ ਉਸਦੀ ਹੀ ਇਕ
ਖੂਬਸੂਰਤ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੈ, ਜਿਸ
ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਅਰਥ ਦੀਆਂ ਕਈ ਤਹਿਆਂ ਹਨ।
ਇਹਦੀ ਇਕ ਤਹਿ ਮਾਨਵ ਦੀ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦੀ
ਜਗਿਆਸਾ ਹੈ ਗਿਆਨ ਦੀ, ਮਿਲਾਪ ਦੀ, ਅੱਗੇ
ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੁਰ ਕੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਤੇ ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ
ਦਾ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਜਾਨਣ ਦੀ :

ਮੈਂ
ਵਗਦੀ ਪੌਣ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ
ਤੂੰ ਤਾਂ ਅਤੀਏ
ਤੁਰੀ ਫਿਰਦੀ ਏਂ
ਏਧਰ "ਧਰ
ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੋਕ
ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਟੋਕ
ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੋਣਾ
ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਕਾਸ਼
ਕਿੱਥੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ?

ਪੌਣ ਨੇ ਹਉਕਾ ਲਿਆ
ਤੇ ਕਿਹਾ—
ਏਹੀ ਤਾਂ ਲੱਭਦੀ ਫਿਰਦੀ ਹਾਂ
ਯੁਗਾਂ ਯੁਗਾਂ ਤੋਂ।

ਜਾਸਮੀਨ ਦੀ ਮਹਿਕ ਦਾ ਇਕ ਕਾਂਡ

ਅਲਫ਼ ਨੰਗਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹਾਂ।
ਸਾਹਮਣੇ ਅਨੰਤ ਸਮੁੰਦਰ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੀ
ਬੇਕਿਨਾਰਾ ਸਕਰੀਨ ਵਾਂਗ ਨੀਲਾ-ਨੀਲਾ ਲਿਸ਼ਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਧਰਤ-ਆਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ-ਮਿੱਕ। ਪਿਛਾਂਹ ਨੂੰ ਉੱਲਰਿਆ
ਹੋਇਆ। ਲਹਿਰਾਂ ਨੀਲੀਆਂ ਧਾਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸ਼ੀਸ਼ੇ 'ਤੇ ਮੇਲ੍ਹ
ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਤੇਜ਼ ਹਵਾਵਾਂ ਆਸਮਾਨ ਜਿੰਡੀ
ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਨੀਲੇ ਰੱਸੇ ਵੱਟੀ
ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਰੱਸੇ ਨੀਲੇ ਕਿਉਂ ਹਨ? ਨੀਲੇ ਰੱਸੇ ਕਿਉਂ
ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਨੂੜਨ ਲੱਗ ਪਏ ਨੇ?

ਦੂਰੋਂ ਉੱਠਿਆ ਛੱਲ ਦਾ ਵਿਰਾਟ ਬਾਨ, 'ਕੜੱਕ' ਕਰ ਕੇ
ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਸਕਰੀਨ ਤੋੜਦਾ, ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ
'ਚ ਆ ਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ।

ਛੱਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਚੁਫੇਰੇ ਫੈਲ
ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸਮੁੰਦਰ ਮੇਰੇ
ਨੰਗੇ 'ਤੇ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੱਸਣ
ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਬਦਲਦਾ ਹੈ। ਲੱਗਦਾ
ਹੈ, ਡੋਲਾਈਲਾ ਹੱਸ ਰਹੀ ਹੈ,
"ਕਿਉਂ ਪੁੱਛੋਸਰ ਸਾਹਿਬ! ਪੁੱਛਦੇ
ਸੀ ਨਾ, ਜਦੋਂ 'ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਬੰਦ'

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਦੇ ਛਪ ਰਹੇ ਨਾਵਲ 'ਜਾਸਮੀਨ ਦੀ ਮਹਿਕ' ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਾਂਡ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਨਾਵਲ ਬਾਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਾਇਰ ਉੱਕਾਰਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ- 'ਭਾਰਤੀ, ਅਰਬੀ ਅਤੇ ਯੂਰਪੀਅਨ ਮਿਥਿਹਾਸ 'ਚ ਜਾਸਮੀਨ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਵੇਤਾਂਬਰੀ ਦਰਜਾ ਹੈ। ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ ਦਾ ਰੂਪ ਤੇ ਮਹਿਕ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਦੇ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦੇ ਵਰਕੇ ਵੀ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਜਾਸਮੀਨ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ 'ਜਾਸਮੀਨੀ-ਮਹਿਕ' ਦੀ ਲਿੱਪੀ 'ਚ ਸਿਰਜੀ ਕਥਾ ਹੈ। 'ਜਾਸਮੀਨ ਦੀ ਮਹਿਕ' ਦੀ ਇਸ ਕਥਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਚੱਕਰਵੰਤ ਗਿੱਲ ਦਾ ਆਤਮਿਕ ਬੇ-ਮੁੱਖ ਜੀਣ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਪਾਸਾਰ ਦੇ ਕਲਾਵੇ 'ਚ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਹਰ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਆਤਮਿਕ ਬੇ-ਮੁੱਖਤਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੀ ਅਰੰਭਿਕ-ਰਹੱਸਮਈ ਕਥਾ ਦਾ ਕਮਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੱਕਰਵੰਤ ਗਿੱਲ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਪਰਤ-ਦਰ-ਪਰਤ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਪਾਠਕ-ਮਨ ਵੀ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ 'ਅਲਫ਼-ਨੰਗਾ' ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੌਰ 'ਚ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਆਤਮਿਕ ਬੇ-ਮੁੱਖਤਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੌਰ 'ਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ ਦੀ ਮਹਿਕ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਕਰਨਾ 'ਜਾਸਮੀਨ ਦੀ ਮਹਿਕ' ਵਰਗੇ ਸ਼ੁੱਧ ਕਲਾਤਮਿਕ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਹੀ ਗੌਰਵਮਈ ਹੌਸਲਾ ਤੇ ਹਾਸਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।'

ਕਾਂਡ ਇਕ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ

ਨੰਗਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦੈ? ਦੇਖ ਲਵੋ ਹੁਣ।"
ਖੋਰ ਪਾਉਂਦੀ ਛੱਲ ਫਿਰ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਆ ਕੇ ਚਾਦਰ ਵਾਂਗ
ਵਿਛ ਗਈ ਹੈ। ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਪਾਣੀ
ਦੀ ਚਾਦਰ, ਕੰਨੀਓਂ ਫੜ ਕੇ, ਉਤਾਰ ਚੁੱਕ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਖੱਲੇ ਰੇਤ
ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਰੇਤ 'ਤੇ ਟੇਢਾ ਪਿਆ ਭੂਰਾ ਕੁੱਤਾ ਕਿੰਨੇ
ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ, ਸਿੰਪੀਆਂ ਦੇ
ਸਫੈਦ ਪਹਿਓਂ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਕੰਨ ਦੀ ਬਾਂ ਚਾਬੀ। ਚਾਬੀ ਘੁਮਾਉਣ
ਲਈ ਖੱਬਾ ਹੱਥ ਅਗਾਂਹ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਚਾਦਰ ਹੱਥੋਂ
ਨਿਕਲ ਗਈ ਹੈ। ਕੁੱਤਾ ਢਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।
"ਚੋਰ... ਚੋਰ... ਚੋਰ..." ਆਵਾਜ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਰਵੈਰ
ਦੀ ਹੈ, "ਚੋਰ... ਕੁੱਤਾ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਚਾਬੀ ਆਲਾ
ਕੁੱਤਾ..."

ਲਿਵਿੰਗ-ਰੂਮ 'ਚ ਕੋਫ਼ੀ ਦਾ ਕੱਪ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਟਿਕਾਇਆ ਹੈ।
ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਕੰਧ ਬਾਣੀਂ ਬਾਹਰ ਨਿਗਾਹ ਸੁੱਟੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਰੋਂ
ਸਮੁੰਦਰ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਜਾਪਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ 'ਤੇ
ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਬਾਹਰ ਦੇਖਣ
ਲੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।
ਵਾਕਰ ਚੁੱਕਣ-ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਚੁੱਪ ਦੇ ਜਿਸਮ 'ਤੇ ਜੋ
'ਟੱਕ-ਟੱਕ' ਦੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਦਾਗ ਪਏ ਸਨ, ਸੰਨਾਟੇ ਦੀ
ਕੁਚੀ ਨੇ ਕਦੋਂ ਦੇ ਹੀ ਮਿਟਾਅ ਦਿੱਤੇ ਨੇ। ਸੰਘਣੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ
ਲਿਵਿੰਗ-ਰੂਮ 'ਚ ਤਾਰੀ ਹੈ। ਬੁੱਢੇ ਮੇਪਲ ਹੇਠ ਬੈਠੇ ਪਰਿੰਦੇ
ਮਸਤ ਹਨ। ਇਕ ਰੁੱਖ ਓਹਲੇ ਬਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠੀ
ਹੈ। ਰੋਜ਼ ਆਪਣਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਛੀ ਵੀ ਕਿੰਨੇ
ਅਣਭੋਲ ਹੁੰਦੇ ਨੇ! ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ-ਆਪਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਪੰਛੀ
ਵਰਗਾ ਹੀ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਣਭੋਲ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਪਰ
ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ, ਸਵੈ-ਮੰਬਨ ਦੀ ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਦੋਂ
ਆਣ ਦਬੋਚਿਆ ਹੈ!

ਫਰੰਟ-ਯਾਰਡ 'ਚ ਕਾਰ ਆਣ ਰੁਕੀ ਹੈ। ਟਿਕ-ਟਿਕੀ
ਲਾ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦੇਖੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕਬੂਤਰੀ ਵਰਗੀ ਨਰਸ
ਨਿਕਲੀ ਹੈ। ਹੱਥ 'ਚ ਬੈਗ। ਉਸ ਦੇ ਡੋਰ-ਬੈੱਲ ਵਜਾਉਣ ਤੋਂ
ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਪੈਰੀ ਖੁੰਡੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ, ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ,
ਖਲੋਅ ਗਿਆ ਹਾਂ।
"ਵਾਓ! ਸੋ ਸਵੀਟ," ਨਰਸ ਦੇ ਦੰਦ ਕਲੀਆਂ ਵਾਂਗ
ਚਮਕੇ ਹਨ। ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਬੀ ਭਾਅ ਹੋਰ ਗੂੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ,
"ਹਾਓ ਡੂ ਯੂ ਡੀਲ?" ਫਿਰ ਖੁੰਡੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ
ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ, "ਵਾਓ! ਨੋ ਮੋਰ ਵਾਕਰ?"
"ਸਿਰਫ ਉੱਠਣ ਵੇਲੇ ਈ ਏਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਐ। ਫਿਰ
ਸਰੀਰ ਗਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਖੁੰਡੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਮ ਰਿੜ੍ਹ ਪੈਂਦੈ,"
ਮੈਂ ਹੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, "ਕੋਫ਼ੀ ਅਰ ਜੂਸ?"
"ਨੋ ਬੈਕਸ," ਉਹ ਬੈਗ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਮਾਨ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ
ਟਿਕਾਉਣ ਲੱਗੀ ਹੈ।
ਅੱਖ ਦੇ ਫੇਰ 'ਚ ਸੀਨ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ...।
ਉਹ ਮੇਜ਼ ਤੋਂ ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ ਸਾਮਾਨ ਬੈਗ 'ਚ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ,
"ਪਰਫੈਕਟ। ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸਹੀ ਹੈ। ਜੋ-ਜੋ ਦਵਾਈਆਂ ਖਾਂਦੇ ਓ
ਖਾਂਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਹਲਕੀ-ਹਲਕੀ ਕਸਰਤ ਨਾ ਛੱਡਣਾ।"
"ਨੀਂਦ ਘੱਟ ਆਉਂਦੀ ਐ," ਮੈਂ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।
"ਬੁਢਾਪੇ ਕਰਕੇ," ਨਰਸ ਹੱਸਦੀ ਹੈ, "ਘਬਰਾਉਣ
ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।"

...ਹਕੀਮ ਸਾਹਿਬ ਖਿੜ ਬਹੁਤ ਆਉਂਦੀ ਐ। ...ਬੁਢਾਪੇ ਕਰਕੇ।
ਬੁੱਢੇ ਨੇ ਹਕੀਮ ਦੇ ਬੱਪੜ ਕੱਢ ਮਾਰਿਆ। ਹਕੀਮ ਬੋਲਿਆ...
ਜਨਾਬ ਤੁਹਾਡੀ ਇਸ ਹਰਕਤ ਦਾ ਮੈਂ ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ
ਮਨਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਏਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਵੀ ਬੁਢਾਪਾ ਈ ਐ।"
"ਨਹੀਂ...!" ਮੈਂ ਚੀਕ ਹੀ ਪਿਆ ਹਾਂ, "ਇਹ ਬੁਢਾਪੇ
ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ, ਏਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਐ...।"
"ਆਰ ਯੂ ਓ. ਕੇ.?" ਨਰਸ ਡੈਂਬਰੀ ਹੋਈ ਮੇਰੇ ਵੱਲ
ਦੇਖ ਕੇ ਬੋਲੀ ਹੈ, "ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਇਕਦਮ।"
ਮੈਂ ਵੀ ਘਬਰਾਅ ਕੇ ਬੁਹੇ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਬੂਹਾ ਬੰਦ
ਹੈ। ਵਿਵੇਕ ਕਿਹੜੇ ਬੂਹੇ ਅੰਦਰ ਆਣ ਵੜਿਆ ਹੈ!
"ਦਿਲ 'ਚ ਵਤਨ ਦੇ ਸੌ ਬੂਹੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਪੁੱਛੋਸਰ ਸਾਹਿਬ।
ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਐ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੈ।"
ਆਤਮ ਬੋਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰੋਂ ਕਿਸੇ ਪੰਛੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਹੈ!
"ਆਈ'ਮ ਓ. ਕੇ.," ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਕਾਬੂ
ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਨਰਸ ਬੂਹੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ।
ਮੈਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ,
"ਰਸੋਈ 'ਚ ਦਾਣਿਆਂ ਦੇ ਲਿਫਾਫੇ ਪਏ ਐ। ਇਕ ਲਿਫਾਫਾ,
ਪੰਛੀਆਂ ਕੋਲ ਪਏ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ, ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਉਲੱਟ ਦੇਣਾ! ਪਲੀਜ਼!"
"ਬਹੁਤ ਨੇਕ ਦਿਲ ਓ ਤੁਸੀਂ," ਨਰਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ
ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੀ ਨਿਗਾਹ ਤਾਂ ਝੁਕ ਗਈ ਹੈ।
'ਗਿਰੀਬਾਨ' 'ਚ ਜਾ ਡਿੱਗੀ ਹੈ ਮੇਰੀ ਨਿਗਾਹ। 'ਆਪਨੇ ਗਿਰੀਬਾਨ'
'ਚ ਝਾਕਣਾ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿੰਨਾ ਨਮੋਸ਼ੀ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦੈ!
ਨਰਸ ਦਾਣਿਆਂ ਦਾ ਲਿਫਾਫਾ ਲੈ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ।
ਨਿਗਾਹ 'ਗਿਰੀਬਾਨ' 'ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ
ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਮਨ ਦੀ ਦੂਰਬੀਨ ਬਾਣੀਂ ਕੋਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖਣ
ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਕਾਰ 'ਚ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਰਸ ਨੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਕੰਧ
ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ 'ਬਾਏ' ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਥ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਵੇਗਾ
ਪਰ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ।
ਅਚਾਨਕ...!
ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁਰਲਾਇਆ ਹੈ। ਨਹੀਂ! ਇਹ ਤਾਂ
ਬਾਹਰ ਪੰਛੀਆਂ ਨੇ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਝੱਟ ਅੱਖਾਂ
ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਬਿੱਲੀ ਕਬੂਤਰ ਦੇਬੋਚੀ ਜੰਗਲ ਵੱਲ ਜਾ
ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕੰਬ ਗਿਆ ਹਾਂ; ਜਿਵੇਂ ਗਿਲਾਨੀ ਦੀ ਬਿੱਲੀ ਨੇ
ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਮਰੋਤ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ। (ਚੱਲਦਾ)

ਦੌੜਨ ਦੀ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਪੈਰ ਰੇਤਾ 'ਚ ਧਸੇ ਹੋਏ ਨੇ।
ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਛੱਲ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਇਉਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਦਿਓ
ਕੱਦ ਵੇਲ ਮੱਛੀ ਮੈਨੂੰ ਨਿਗਲਣ ਆ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।
ਤੁਕ ਚੁਕ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਿਆ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸੁਫਨੇ
'ਚ ਦਿਸੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਸੌਣ ਵੇਲੇ
ਡਾਲੀ ਦੀ ਪੇਟਿੰਗ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਓਸੇ
ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਇਹ ਸੁਫਨਾ ... ਪਰ ਨੀਲੀਆਂ ਤੁਫਾਨੀ ਛੱਲਾਂ
ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਦੱਬੀਆਂ ਅਤੀਤ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਯਾਦਾਂ
ਦੇ ਘੋਰੋ-ਸਿੰਪੀਆਂ ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਗਈਆਂ
ਹਨ। ... ਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੀ ਸਕਰੀਨ...!
ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਸਿਰ ਝਟਕਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਚੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ
'ਚ ਖੁੱਬੇ ਸਕਰੀਨ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ... ਪਰ ਇਹ
ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੇ? ਕਿਉਂ ਹੋਰ ਡੂੰਘੇ ਧੱਸ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ?
"ਓ ਰੱਬਾ!" ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ
ਹਾਂ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਮੇਰੀ ਜੀਬ 'ਚੋਂ ਕਿਵੇਂ ਫੁੱਟ ਪਏ ਨੇ! ਜਿਵੇਂ
ਪੈਗੋਬਰ ਨੇ ਅੱਡੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰੂਥਲ 'ਚੋਂ ਮਿੱਠੇ ਪਾਣੀ ਦਾ
ਚਸਮਾ ਫੁਟਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ।
ਪੁੱਪ ਚੜ੍ਹ ਪਈ ਹੈ। ਵਾਕਰ ਫੜ ਕੇ ਬਾਬਰੂਮ ਗਿਆ
ਹਾਂ। ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਕੇ ਰਸੋਈ 'ਚ ਆ ਕੇ ਕੋਫ਼ੀ ਬਣਾਈ ਹੈ।

ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਕੰਧ ਬਾਣੀਂ ਸੱਜੇ ਬੰਨੇ ਜਾਸਮੀਨ ਦਾ ਬੂਟਾ
ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਭਰ ਜੁਆਨ ਮੁਟਿਆਰ ਵਾਂਗ।
ਜਾਸਮੀਨ ਵੀ ਤਾਂ ਏਨੀ ਹੀ ਜੁਆਨ ਸੀ। ਭਰਪੂਰ। ਦਿਲਕਸ਼।
ਸੁਣੱਖੀ।
ਕੋਫ਼ੀ ਦਾ ਘੁੱਟ ਭਰਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਹੈ। ਝੱਟ
ਕੱਪ ਚੁੱਕਦਾ ਹਾਂ। ਕੋਫ਼ੀ ਦੀ ਗਰਮਾਹਟ ਮਰ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ
ਮੈਂ ਕੋਫ਼ੀ 'ਚ ਵਟ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਠੰਢਾ-ਸੀਤ।
ਘੁਟਨ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।
ਬਾਹਰ ਜੰਗਲੀ ਰੁੱਖ ਝੂਮ ਰਹੇ ਨੇ।
ਲਿਵਿੰਗ-ਰੂਮ ਦੀ, ਜੰਗਲ ਵੱਲ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਰੀ
ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹਾਂ। ਤਾਜ਼ਾ ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲੇ ਨਾਲ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਦੀ
'ਸਿਫ਼ਨੀ' ਅੰਦਰ ਡੁੱਲ੍ਹ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਨਾਟਾ ਰਾਗ-ਮਈ ਹੋ
ਗਿਆ ਹੈ। ਚੁੱਪ ਤਿੜਕ ਗਈ ਹੈ। ਡੂੰਘਾ ਸਾਹ ਭਰਿਆ ਹੈ ਤਾਂ
ਹਵਾ 'ਚ ਰਚੀ ਜਾਸਮੀਨ ਦੀ ਮਹਿਕ ਨੇ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕਲਾਵੇ
'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਫੇਰ ਜਾਸਮੀਨ ਦੇ ਬੂਟੇ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ।
ਬੂਟਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਸਮੀਨ ਖੁਦ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਚਿੱਟੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ
ਗੁਲਦਸਤਾ ਫੜੀ!
ਮਾਈਕੋਵੇਵ 'ਚ ਦੁਬਾਰਾ ਗਰਮ ਕੀਤੀ ਕੋਫ਼ੀ ਪੀ ਕੇ
ਜਾਨ ਪੈ ਗਈ ਹੈ।

"ਅਤੀਤ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਰਲ-ਗੱਡ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਨੇ। ਪਤਾ
ਈ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਦੋਂ ਵਰਤਮਾਨ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਕਦੋਂ ਅਤੀਤ
'ਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਈ
ਬਦਲ ਗਿਐ," ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਕੁਝ ਦੇਰ ਰੁਕ ਜਾਵੇ।
ਇਕਲਾਪੇ ਦਾ ਭਾਰ ਝੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ।
"ਬੁਢਾਪੇ ਕਰਕੇ," ਨਰਸ ਨੇ ਬੈਗ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।
"ਬੁਢਾਪਾ ਚੀਜ਼ ਹੀ ਐਸੀ ਹੈ ਪੁੱਛੋਸਰ ਸਾਹਿਬ," ਵਿਵੇਕ
ਕਿੱਬੋਂ ਆਣ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਹੈ, "ਮੌਲਾਨਾ ਰੂਮੀ ਨੇ ਮਸਨਵੀ
'ਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੈ, ਅਖੇ: ਬੁੱਢਾ ਬੰਦਾ ਹਕੀਮ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ
ਕਹਿੰਦਾ_ ਹਕੀਮ ਸਾਹਿਬ, ਨੀਂਦ ਨਈਂ ਆਉਂਦੀ। ਹਕੀਮ ਨੇ
ਕਿਹਾ_ ਬੁਢਾਪੇ ਕਰਕੇ। ਬੰਦਾ ਫੇਰ ਬੋਲਿਆ-ਹਕੀਮ ਸਾਹਿਬ
ਭੁੱਖ ਨਈਂ ਲੱਗਦੀ। ਹਕੀਮ ਦਾ ਓਹੀ ਜਵਾਬ-ਬੁਢਾਪੇ ਕਰਕੇ।
_ਹਕੀਮ ਸਾਹਿਬ ਸਰੀਰ ਦੁਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। _ਬੁਢਾਪੇ ਕਰਕੇ।

...ਹਕੀਮ ਸਾਹਿਬ ਖਿੜ ਬਹੁਤ ਆਉਂਦੀ ਐ। ...ਬੁਢਾਪੇ ਕਰਕੇ।
ਬੁੱਢੇ ਨੇ ਹਕੀਮ ਦੇ ਬੱਪੜ ਕੱਢ ਮਾਰਿਆ। ਹਕੀਮ ਬੋਲਿਆ...
ਜਨਾਬ ਤੁਹਾਡੀ ਇਸ ਹਰਕਤ ਦਾ ਮੈਂ ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ
ਮਨਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਏਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਵੀ ਬੁਢਾਪਾ ਈ ਐ।"
"ਨਹੀਂ...!" ਮੈਂ ਚੀਕ ਹੀ ਪਿਆ ਹਾਂ, "ਇਹ ਬੁਢਾਪੇ
ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ, ਏਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਐ...।"
"ਆਰ ਯੂ ਓ. ਕੇ.?" ਨਰਸ ਡੈਂਬਰੀ ਹੋਈ ਮੇਰੇ ਵੱਲ
ਦੇਖ ਕੇ ਬੋਲੀ ਹੈ, "ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਇਕਦਮ।"
ਮੈਂ ਵੀ ਘਬਰਾਅ ਕੇ ਬੁਹੇ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਬੂਹਾ ਬੰਦ
ਹੈ। ਵਿਵੇਕ ਕਿਹੜੇ ਬੂਹੇ ਅੰਦਰ ਆਣ ਵੜਿਆ ਹੈ!
"ਦਿਲ 'ਚ ਵਤਨ ਦੇ ਸੌ ਬੂਹੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਪੁੱਛੋਸਰ ਸਾਹਿਬ।
ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਐ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੈ।"
ਆਤਮ ਬੋਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰੋਂ ਕਿਸੇ ਪੰਛੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਹੈ!
"ਆਈ'ਮ ਓ. ਕੇ.," ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਕਾਬੂ
ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਨਰਸ ਬੂਹੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ।
ਮੈਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ,
"ਰਸੋਈ 'ਚ ਦਾਣਿਆਂ ਦੇ ਲਿਫਾਫੇ ਪਏ ਐ। ਇਕ ਲਿਫਾਫਾ,
ਪੰਛੀਆਂ ਕੋਲ ਪਏ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ, ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਉਲੱਟ ਦੇਣਾ! ਪਲੀਜ਼!"
"ਬਹੁਤ ਨੇਕ ਦਿਲ ਓ ਤੁਸੀਂ," ਨਰਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ
ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੀ ਨਿਗਾਹ ਤਾਂ ਝੁਕ ਗਈ ਹੈ।
'ਗਿਰੀਬਾਨ' 'ਚ ਜਾ ਡਿੱਗੀ ਹੈ ਮੇਰੀ ਨਿਗਾਹ। 'ਆਪਨੇ ਗਿਰੀਬਾਨ'
'ਚ ਝਾਕਣਾ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿੰਨਾ ਨਮੋਸ਼ੀ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦੈ!
ਨਰਸ ਦਾਣਿਆਂ ਦਾ ਲਿਫਾਫਾ ਲੈ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ।
ਨਿਗਾਹ 'ਗਿਰੀਬਾਨ' 'ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ
ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਮਨ ਦੀ ਦੂਰਬੀਨ ਬਾਣੀਂ ਕੋਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖਣ
ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਕਾਰ 'ਚ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਰਸ ਨੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਕੰਧ
ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ 'ਬਾਏ' ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਥ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਵੇਗਾ
ਪਰ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ।
ਅਚਾਨਕ...!
ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁਰਲਾਇਆ ਹੈ। ਨਹੀਂ! ਇਹ ਤਾਂ
ਬਾਹਰ ਪੰਛੀਆਂ ਨੇ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਝੱਟ ਅੱਖਾਂ
ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਬਿੱਲੀ ਕਬੂਤਰ ਦੇਬੋਚੀ ਜੰਗਲ ਵੱਲ ਜਾ
ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕੰਬ ਗਿਆ ਹਾਂ; ਜਿਵੇਂ ਗਿਲਾਨੀ ਦੀ ਬਿੱਲੀ ਨੇ
ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਮਰੋਤ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ। (ਚੱਲਦਾ)

ਕਵਿਤਾ ਸੂਬੇ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ

ਸੂਬੇ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਅੱਜ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਮੇਲਾ ਏ।
ਬੋਈਮਾਨ ਕਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ ਚੇਲਾ ਏ।
ਸੋਚਦੇ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤਾਂ ਝੁਕਾਵਾਂਗੇ,
ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਬਾਰੀ 'ਚੋਂ ਲੰਘਾਵਾਂਗੇ।
ਲੰਘਦਿਆਂ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ ਸਾਰਾ ਹੀ ਗਰੂਰ ਆ।
ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਈਨ ਸਾਡੀ ਮੰਨਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਆ।
ਉਤੋਂ ਉਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ,
ਵਿਚੋਂ ਵਿਚੀਂ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਡਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।
ਦੁਜੇ ਪਾਸੇ ਪੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦਾਦੀ ਹੈ ਸਜਾ ਰਹੀ,
ਸਿੱਖੀ ਵਾਲਾ ਪਾਠ ਅੱਜ ਘੋਟ ਕੇ ਪਿਲਾ ਰਹੀ।
'ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਸੀਸ ਦਿੱਲੀ ਕਟਵਾਇਆ ਏ,
ਪੜ੍ਹਦਾਏ ਬੂਟਾ ਇਹ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦਾ ਲਾਇਆ ਏ।
ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ ਪੱਗ ਤਾਈਂ ਦਾਗ ਤੁਸੀਂ ਲਾਉਣਾ ਨਹੀਂ,
ਪਾਪੀਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕਦੇ ਸੀਸ ਨੂੰ ਝੁਕਾਉਣਾ ਨਹੀਂ!
ਬਾਰੀ ਵੇਖ-ਵੱਡਾ ਸਮਝਾਏ ਛੋਟੇ ਵੀਰ ਨੂੰ,

'ਜੁੱਤੀ ਹੈ ਵਿਖਾਉਣੀ ਸਰਹੰਦ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ!'
ਝੁਕੇ ਨਹੀਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਜਾ ਪੈਰ ਅੱਗੇ ਕੱਢਿਆ,
ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਵਾਲਾ ਫਸਤਾ ਹੀ ਵੱਢਿਆ।
'ਬੋਲੋ ਸੋ ਨਿਹਾਲ' ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਨਾਲ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ,
ਪਾਪੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਵਹਿਮ ਸਾਰੇ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ।
ਕਾਜ਼ੀ ਤੇ ਨਵਾਬ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਆ,
ਮੁੜ ਮੁੜ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਸਮਝਾਂਦੇ ਆ।
ਸੁੱਚੇ ਨੰਦ ਆਖਿਆ- 'ਸਲਾਮ ਕਰੋ ਸੂਬੇ ਨੂੰ'
ਦੇਣਾ ਅੰਜਾਮ ਚਾਹੇ ਆਪਣੇ ਮਨਸੂਬੇ ਨੂੰ।
'ਕਰਤੇ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ ਏ,
ਜ਼ਾਲਿਮਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਇਹਨੂੰ ਕਦੇ ਨਾ ਝੁਕਾਇਆ ਏ!'
ਸੁਝ ਬੁਝ ਤੱਕ ਕੇ, ਵਜ਼ੀਦਾ ਹੋਇਆ ਦੰਗ ਏ,
'ਡਰ ਖੋਛ ਮੰਨਦੇ ਨਾ, ਮੌਤ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ੰਗ ਇਹ।
ਹਾਰ ਹੰਭ, ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਪਿਆਰ ਜਤਲਾਇਆ ਏ,
ਦੌਲਤਾਂ ਤੇ ਸ਼ੋਹਰਤਾਂ ਦਾ ਚੋਗਾ ਫਿਰ ਪਾਇਆ ਏ।
ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਜਾਲ ਕਈ ਲਾਲਾਂ ਲਈ ਵਿਛਾਉਣਗੇ,
ਗੁਜਰੀ ਦੇ ਲਾਲ ਭਲਾ ਲਾਲਚਾਂ 'ਚ ਆਉਣਗੇ?

'ਨਾਗ ਦੇ ਨੇ ਬੱਚੇ, ਭਰੇ ਹੋਏ ਨੇ ਹੰਕਾਰ ਦੇ,
ਤਾਹੀਉਂ ਹਰ ਗੱਲ 'ਚ ਫੁੱਕਾਰੇ ਇਹੋ ਮਾਰਦੇ!'
ਪੁੱਛੋ ਭਲਾ- 'ਛੱਡ ਦੇਈਏ, ਕਰੋ ਕੀ ਕਰਾਓਗੇ?'
ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਕਿਹੜੇ ਬਾਪ ਕੋਲ ਜਾਓਗੇ?'
'ਬਾਪ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਗਿਆ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ,
ਵੱਡੇ ਸਾਮਰਾਜ ਤਾਈਂ, ਉਹਨੇ ਸੀ ਵੰਗਾਰਿਆ!'
ਬੱਚਿਆਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ- 'ਜੰਗਲਾਂ 'ਚ ਜਾਵਾਂਗੇ,
ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਜੁਲਮ ਮਿਟਾਵਾਂਗੇ!'
ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ ਮੁੜ ਭੜਕਾਇਆ ਹੈ ਨਵਾਬ ਨੂੰ,
'ਸੁਣ ਲਓ ਜੀ!' ਉਸ ਨੇ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ ਨਵਾਬ ਨੂੰ।
ਨਵਾਬ ਕਿਹਾ- 'ਕਾਜ਼ੀ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਹੀ ਬਣਾਈਏ!
ਸਰ੍ਹਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜਾ ਕੌਨ ਸੀ ਸੁਨਾਈਏ?'
ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਕਨੂੰਨ ਨਾ ਬਿਆਇਆ ਏ,
ਕਾਜ਼ੀ ਸਿਰ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹਿਲਾਇਆ ਏ।
ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਏ,
ਬਦਲਾ ਭਰਾ ਦਾ ਲੈਣ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਏ।
'ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ' ਮਾਰ ਕੇ ਨਵਾਬ ਏਦਾਂ ਬੋਲਿਆ-
'ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਸੂਮਾਂ ਕਿਹੜਾ ਖੂਨ ਕੋਈ ਡੋਲ੍ਹਿਆ?'

'ਬਦਲਾ ਪਿਤਾ ਦਾ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਉਂ ਲਈਦਾ,
ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਆਪਣੇ ਅਸੂਲਾਂ ਉਤੇ ਰਹੀਦਾ!'
ਤੀਜੇ ਦਿਨ, ਕਾਜ਼ੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ,
ਸੱਚ ਕੋਲੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ, ਝੂਠ ਨਾਲ ਖਲੋ ਗਿਆ।
ਚੱਲਿਆ ਨਾ ਜ਼ੋਰ ਜਦ ਕੋਈ ਭਰਮਾਉਣ ਦਾ,
ਫਤਵਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਨੀਹਾਂ 'ਚ ਚਿਨਾਉਣ ਦਾ!
ਬਾਲ ਨੇ ਮਾਸੂਮ ਭਾਵੇਂ, ਜਿੰਦਾਂ ਅਨਮੋਲ ਨੇ,
ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ ਖੜੇ ਪਰ, ਬੜੇ ਹੀ ਅਡੋਲ ਨੇ।
'ਮੰਨ ਲਓ ਈਨ' ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਬਾਲਾਂ ਨੂੰ,
ਕੰਥ ਗਏ ਜਲਾਦ, ਤੱਕ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਜਲਾਲਾਂ ਨੂੰ।
ਵੱਡਾ ਸਾਕਾ ਕਰ ਦਿਖਲਾਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗ ਨੂੰ,
ਲੱਗਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਦਾਗ ਦਾਦੇ ਵਾਲੀ ਪੱਗ ਨੂੰ।
ਅੱਜ ਵੀ ਸਰਹੰਦ ਵਿਚੋਂ ਲਾਲ ਪਏ ਨੇ ਬੋਲਦੇ,
ਸਿੱਖੀ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਟੋਲ੍ਹਦੇ।
'ਦੀਸ਼' ਦੀ ਕਲਮ ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਆਣੀ ਏ।
ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਤਾਂ ਅਜਬ ਕਹਾਣੀ ਏ।
-ਗੁਰਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ, ਕੈਲਗਰੀ
ਫੋਨ: +1 403 404 1450

ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੇ

ਨਵੀਂ ਛਪੀ ਪੁਸਤਕ 'ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਅਥਾਹ ਤੇ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੇ' ਵਿਚ 24 ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਖੋਜਮਈ ਲੇਖ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਕਾਫ਼ਲਾ: ਜੀਵੇ ਪੰਜਾਬ' ਦੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਤੁਰ ਆਈ ਪੀ ਐਸ ਤੇ ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਸੰਪਾਦਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। 200 ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਪੀਪਲਜ਼ ਫੋਰਮ ਬਰਗਾੜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਫੋਨ 98729-89313, 98158-00405, 98886-58185 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੇਖ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਹੈ।

ਮੈਂ ਸਵਾ ਰੁਪਏ 'ਚ ਹੁੰਦੇ ਸਾਢੇ ਵਿਆਹਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਮਹਿੰਗੇ ਵਿਆਹ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਮਹਿੰਗੇ ਵਿਆਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸਵਾ ਰੁਪਏ ਵਾਲੇ ਵਿਆਹ ਵਧੇਰੇ ਸਫਲ ਰਹੇ। ਸਾਢੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਤੋੜ ਵਿਛੋੜੇ ਨਾਮਾਤਰ ਹੋਏ ਜਦਕਿ ਵੱਡੇ ਅਭੋਗ ਵਾਲੇ ਮਹਿੰਗੇ ਵਿਆਹ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਟੁੱਟਦੇ ਵੇਖੇ। ਕੁਝ ਵਿਆਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵੀ ਮਿਲੀਆਂ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੀ 'ਬੱਧ' ਪਾਰਟੀ ਪਿੱਛੋਂ ਹਨੀਮਨ ਮਨਾਉਣ ਗਿਆ ਜੋੜਾ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਖਹਿਬੜ ਪਿਆ ਤੇ ਅੱਡੋ-ਅੱਡ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜਿਆ। ਉਤੋਂ ਲੋਹੜਾ ਇਹ ਕਿ ਮਹਿੰਗੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਿਜ਼ੋਰਟ 'ਚ ਰਾਤ ਬਿਤਾਉਂਦਿਆਂ ਹਨੀਮਨੀ ਜੋੜੇ ਨੇ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਤੋੜਾ ਕਰ ਲਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲਾਹੁੰਦੇ ਖਪਦੇ ਰਹੇ। ਸੋਚੋ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹ ਬਿਨਾਂ ਕੀ ਬੁੜ੍ਹਿਆ ਸੀ?

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 647-785-1661
principalsarwansingh@gmail.com

ਸੁਆਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ, ਅੱਡੀਆਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਫਾਹਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਕਲ ਕਦੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ?
ਅਕਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਆਉਂਦੀ ਜਦੋਂ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਬਾਇਕਾਟ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਜੋਰਾ ਈ ਨਾ ਪਵੇ ਪਈ ਵਿਆਹ ਦਾ ਐਡਾ ਅਭੋਗ ਰਚਾ ਸਕੇ। ਵਿਆਹ ਵਰਗੀ ਸਮਾਜਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਾਲੀ ਪਵਿੱਤਰ ਰਸਮ 'ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਫੂਕਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮਾਜਕ/ਧਾਰਮਕ ਮਰਿਯਾਦਾ ਨੂੰ ਪਲੀਤ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸਾਲੀ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਕਿ ਮਾਪੇ ਮਿਥੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਰਚੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲਸਾਂ ਵਾਲੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਸੂਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪਿੱਛਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜਧਾਨੀਆਂ ਤਕ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਦਬਾਅ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪਵੇ।
ਜਿਹੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਵੇਖ ਲੈਣ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 20 ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬ ਮੈਰਿਜ ਫੰਕਸ਼ਨਜ਼ ਐਕਟ 2016' ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਕੁਲ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਹੈ। ਵਿਆਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਸਮੇਂ ਖਾਣੇ ਦੀ ਇਕ ਡਿਸ਼ ਹੀ ਪਰੋਸੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਚੌਲ, ਰੋਟੀ, ਨਾਨ, ਇਕੋ ਸਾਲਣ, ਸਲਾਦ, ਇਕ ਸਵੀਟ, ਚਾਹ ਤੇ ਕੋਲਡ ਡ੍ਰਿੰਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੋਈ ਮਹਿਮਾਨ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਖੁਆ ਪਿਆ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ। ਆਤਸ਼ਬਾਜ਼ੀ, ਪਟਾਕੇ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਫਾਇਰ ਆਦਿ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰਨ ਮਨਾਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗਲੀ 'ਚ ਕੋਈ ਸਜਾਵਟ ਬਗੈਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਤੇ ਦਾਜ ਬਗੈਰਾ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਏਗਾ। ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੀਮਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਿਆਹ ਦੇ ਰੌਲੇ-ਰੱਧੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਰੋਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸੂਚਤ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਦੀ ਕੈਦ ਤੇ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤਕ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।
(ਨੋਟ: ਇਸ ਐਕਟ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਤਿੰਨ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੈ ਜੋ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।) ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਹ ਚੈਲੰਜ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਵੇ ਤੇ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰੇ।
ਕਿਸੇ ਦੇ ਧੀ-ਪੁੱਤ ਦਾ ਵਿਆਹ ਪਰਿਵਾਰਕ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗਾ ਮੌਕਾ ਹੁੰਦਾ। ਸਕੇ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਹੁੰਦਾ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਲੋਹੜੀ ਮਨਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵੱਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਵਿਆਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵੇਖ ਵਿਖਾਵੇ ਵਿਚ ਹੀ ਏਨਾ ਉਜਾੜਾ ਕਰ ਬਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਤਾਬ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਰੋਟੀ, ਕਪੜਾ, ਮਕਾਨ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਕਾਰਨ ਓਨੇ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨੇ ਬੋਲੇ-ਵਿਖਾਵੇ ਕਾਰਨ ਤੰਗ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਫੋਕੀਆਂ ਟੋਏਆਂ ਨੇ

ਪੱਟੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਫਜ਼ੂਲ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚੇ ਹਨ, ਉਹ ਸੋਹਣਾ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾ ਰਹੇ ਹਨ।
ਬੰਦੇ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਲੋੜਾਂ ਐਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਉਸ ਨੇ ਵਧਾ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਹੇਲੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹਦੀ ਹਾਲਤ ਅਪੇ ਫਾਬਤੀਏ ਤੋਂ ਕੋਣ ਛੁਡਾਏ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਹ ਫੁਕਰੀਆਂ ਫੜ੍ਹਾਂ ਮਾਰਨ ਦੇ ਫੁਕਰੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੰਗਾਲ ਤੇ ਹੀਣਾ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਉਸ ਮਿਰਾਸਣ ਵਰਗੀ ਬਣਾ ਰੱਖੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਛਾਪ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ 'ਵੱਡੇ ਘਰ' ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਚੋਂ ਸੋਨੇ ਦੀ ਛਾਪ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ। ਛਾਪ ਉਂਗਲ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਬੀਹੀਆਂ ਵਿਗੜਿਆਂ ਵਿਚ ਗੇੜੇ ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ। ਪਰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਹਦੀ ਛਾਪ ਵੇਖੀ ਨਾ ਸਲਾਹੀ। ਉਹ ਬੜੀ ਪਰੋਸਾਨ ਹੋਈ ਕਿ ਸੋਨੇ ਦੀ ਲਿਸ਼ਲਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਛਾਪ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸ ਰਹੀ! ਅੱਕ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ ਤੇ ਚੌਲੀ ਪਾਉਣ ਲੱਗੀ: ਮੇਰਾ ਘਰ ਸੜ ਗਿਆ ਜੇ, ਲੋਕੋ ਅੱਗ ਬੁਝਾਓ! ਲੋਕ ਅੱਗ ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬਾਲਟੀਆਂ ਚੁੱਕੀ ਦੌੜੇ ਆਏ। ਉਹ ਛਾਪ ਵਾਲੀ ਉਂਗਲ ਉਠਾ ਕੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰੇ, ਐਧਰ ਵੀ ਭਾਂਬੜ ਨਿਕਲਣ ਡਰੇ ਨੇ, ਉਹ ਵੀ ਬੁਝਾਓ। ਅੱਗ ਬੁਝਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਫਿਰ ਵੀ ਛਾਪ ਵੱਲ ਨਾ ਗਿਆ। ਅੱਗ ਬੁਝਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਮਿਰਾਸਣ ਨੇ ਆਖਰੀ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਦਿਆਂ ਛਾਪ ਵਾਲੀ ਉਂਗਲ ਉਠਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਐਥੋਂ ਲੱਗੀ ਸੀ ਅੱਗ!"
ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਛਾਪ ਫੇਰ ਵੀ ਨਾ ਵੇਖੀ। ਘਰ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਭਾਂਬੜ ਤਾਂ ਬੁਝ ਗਏ ਪਰ ਮਿਰਾਸਣ ਦਾ ਟੋਏ ਵਿਖਾਉਣ ਦਾ ਭਾਂਬੜ ਬੁਝ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਘਰ ਫੁਕ ਲਿਆ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਬਣੀ ਤੇ ਘਰ ਦੇ ਲੋਫ ਤਲਾਈਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸੁਆਹ 'ਚ ਸੁੱਤੀ। ਫੋਕੀਆਂ ਟੋਏਆਂ ਤੇ ਵਾਧੂ ਵੇਖ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹਾਲ ਇੰਜ ਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਡੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਉਸ ਮਿਰਾਸਣ ਵਰਗਾ ਵੇਖੀਏ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਰੀਸੇ ਰੀਸੀ ਉਹ ਅੱਖੇ ਤੋਂ ਹੋਰ ਅੱਖੇ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।
ਜੇ ਕੋਈ ਕਹੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ, ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖੇ 'ਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵੀ ਵਿਆਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਰੀਸਾਂ ਘੜੀਆਂ ਨੇ ਬੜਾ ਝਮੇਲਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ। ਭੇਤੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਬੰਦੇ ਏਧਰੋਂ ਓਧਰੋਂ ਪੈਸੇ ਫੜ-ਫੜਾ ਕੇ, ਝੁੱਗਾ ਚੌੜ ਕਰਾ ਕੇ ਹੀ ਪਰਦੇਸ ਪੁੱਜਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਦੀਆਂ ਬੇਬੇਰੀਆਂ ਖੁੱਡਾਂ ਮੁੰਦਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨੀਂਦਾਂ ਟਾਲ ਕੇ ਓਵਰਟਾਈਮ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਦੂਰਗੀਆਂ ਸਿਫਟਾਂ 'ਚ ਕਮੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਿਫਟ ਦਿਨ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਰਾਤ ਦੀ। ਨਿਆਣੇ 'ਬੇਬੀ ਸਿੱਟਰਾਂ' 'ਚ ਪਲਦੇ ਤੇ ਰੁਲਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਆਪਣੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਘੋਲ ਕੰਡੇ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖੇ।
ਇਹ ਕਠਿਪਲੀ ਸ਼ਾਨ ਹੋਈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਦੁੱਧ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੁੰਘਾਉਂਦਾ ਤੇ ਮੂੰਹ-ਮੱਥਾ ਵੀ ਨੀ ਚੁੰਮ ਹੁੰਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਉਤੇ ਬੈਕਟ ਹਾਲ ਬੁੱਕ ਕਰਾਏ ਜਾਣ। ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਹੱਡ ਭੰਨਵੀਂ ਕਮਾਈ ਫੋਕੀ ਟੋਏ ਵਿਖਾਉਣ 'ਚ ਰੋੜ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ? ਬੋੜ੍ਹ-ਚਿਰੀ ਬੋਲੇ-ਬੋਲੇ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਸੁਖ-ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ? ਵਿਆਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀ-ਮੈਰਿਜ ਵੀਡੀਓਜ਼, ਅਤਿ ਮਹਿੰਗੀ ਫੋਟੋਗਰਾਫੀ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜਾਵਟ, ਅਸਲੀਲ ਡੀ ਜੇ, ਨਚਾਰਾਂ ਵਰਗੇ ਗਾਇਕ, ਦਰਜਨਾਂ ਪਕਵਾਨ, ਇੰਪੋਰਟਿਡ

ਵਿਸਕੀਆਂ, ਮਹਿੰਗੇ ਸੂਟਾਂ, ਲਹਿੰਗੇ ਤੇ ਅਚਕਨਾਂ, ਹੀਰਿਆਂ ਦੇ ਹਾਰ, ਭਾਰੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਖਾਣਿਆਂ ਪੀਣਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖੰਭ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ। ਨਾ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਬਣਦੇ ਤੇ ਨਾ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਸਕਾਰਾਂ ਵਧੇਰੇ ਹਨ ਕਿ ਜਣੀ-ਖਣੀ ਕੋਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਤੀਹ ਵੀ ਬੋੜ੍ਹੇ ਹਨ ਤੇ ਚਾਲੀ ਵੀ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਬਾਨਾਂ 'ਚ ਦੱਬ ਦਿਓ ਫਿਰ ਵੀ ਪੁੱਛਣਗੀਆਂ, ਹੋਰ ਬਾਨ ਰੋਗੇ ਕਿ ਮੁੱਕੋਗੇ?
ਮਹਿੰਗੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨ ਕੇ ਕੋਈ ਸੋਹਣਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਸੁੱਪਣ ਤਾਂ ਸਡੌਲ ਜੁੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਲਿਸ਼ਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਢੇ ਲਿਬਾਸ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚੰਨ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੱਪੜਿਆਂ, ਗਹਿਣਿਆਂ, ਬਰਤਨਾਂ, ਖਾਣਿਆਂ, ਸਜ ਧਜ ਦੇ ਸਾਮਾਨ, ਫਰਨੀਚਰ, ਵਗੈਰਾ ਤੇ ਵੱਡੇ ਘਰਾਂ ਦਾ ਉਨਾ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜਿੰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਕਸ਼ਟ ਸਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੋ ਜਨਮ-ਦਿਨਾਂ ਤੇ ਵਿਆਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢਾਂ, ਘਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਦੀ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਤੇ ਵਿਆਹਾਂ ਮੰਗਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੂਰਗੀਆਂ ਚੌਰਗੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਰੀਤ ਹਰੇਕ ਵੀਕਐਂਡ ਦੀ ਚੱਲ ਪਈ ਹੈ ਜੇ ਰੋਕੀ ਨਾ ਗਈ ਤਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਠੂਠੇ ਫੜਾਏਗੀ।
ਫੋਕੀ ਭੱਲ ਬਣਾਉਣ ਖਾਤਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕਰਨੇ, ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਦਾਜ ਦੇਣਾ, ਸਰਾਬਾਂ ਦੇ ਸਦਾ ਵਰਤ ਲਾਉਣੇ, ਪਿਸਤੌਲ ਲੋਕ ਨਾਲ ਲਟਕਾਈ ਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਮੋਢੇ ਪਾਈ ਫਿਰਨਾ, ਹੱਥੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਕੇ ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ ਰੱਖਣੇ, ਪੈਰੀ ਤੁਰਨ ਨੂੰ ਮਿਹਣਾ ਮੰਨਣਾ, ਚੰਗੀਆਂ ਭਲੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਟੈਕਸੀਆਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਕਰਨੀਆਂ ਤੇ ਬਰਾਂਡਡ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੱਚੀ-ਮੁਚੀ 'ਵੱਡਾ ਬੰਦਾ' ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਰਮ ਨਹੀਂ। ਦਸ ਦਸ ਤੋਲੇ ਦੇ ਕੱਤੇ ਪਾਈ ਫਿਰਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਾਨਾ ਬੀਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ। ਰੀਸ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਦ ਮੁਰਾਦੇ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਕਰੋ।
ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤੋਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਪੱਚੀ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਦਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਧਿਆਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੇ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋਇਆਂ ਦੇ ਸੁਰਧਾਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਸਾਦਗੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਬਤ 'ਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸਾਹਿਤਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਅਕਾਦਮਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਸੰਗਤੀ 'ਕੱਠ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਤੇ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਗੁਰ ਦੱਸੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕਿਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਸਹਿਰੀ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲਸਾਂ ਵਿਚ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਪਰਦੇਸਾਂ 'ਚ ਤਾਂ ਭਲਾ ਲੋੜ ਸੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਹਿਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਝੁੱਗੇ ਚੌੜ ਕਰਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? ਪੇਂਡੂਆਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਘਰ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ, ਪੰਚਾਇਤ ਘਰ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਹੜੇ ਹਨ। ਆਪਣਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਘਰ-ਬਾਰ ਹਨ। ਉਹ ਕਿਤੇ ਵੀ ਚਾਨਣੀ ਲਾ ਕੇ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੇਂਡੂਆਂ ਦਾ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲਸਾਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਇੰਜ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਰੀਕਾ ਕਬੀਲਾ ਕਚਹਿਰੀ ਤਰੀਕ ਭੁਗਤਣ ਚੱਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਰਿਜ ਪੈਲਸਾਂ ਵਿਚ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਕੋ ਜਣਾ ਕਈ ਪਲੇਟਾਂ ਲਬੜੇ ਧਰਦੇ। ਸਿੰਘ ਪੱਧਰੇ ਬੰਦੇ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਬੈਠੇ ਵੇਖੀਦੇ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਸੱਕ 'ਚ ਫੜੇ ਹੋਣ! ਵਿਆਹ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਹੈ ਮੇਲੀ ਗੋਲੀ ਵੀ ਡੀ ਜੇ ਦੇ ਰੌਲੇ-ਰੱਧੇ 'ਚ ਕੰਨ ਬੋਲੇ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਲੁਪਰੀ ਲੁਆ ਬਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਮੁੜਦਿਆਂ ਇਉਂ ਲੱਗਦੇ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਤਰੀਕ ਭੁਗਤ ਕੇ ਆਏ ਹੋਣ!
ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ 'ਚ ਮੈਕਸੀਕੋ ਜਾ ਕੇ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੋਰਾ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਸਹਿਰਾਂ ਵਿਚ

ਵਿਆਹ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪੇਂਡੂਆਂ ਤੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ 'ਕੱਠ ਬਹੁਤਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਜੋ ਬੱਚੇ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਗਰੇਟਰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੇ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕੈਨ-ਕੂਨ ਦੇ ਰਿਜ਼ੋਰਟ 'ਚ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ ਕੈਨ-ਕੂਨ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੀ ਛੇ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਉਡਾਣ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੇ ਲੋਸਕੋ ਬੋਜ਼ ਰਿਜ਼ੋਰਟ 'ਚ ਵਿਆਹ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਪੁੰਜਣ 'ਚ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਲਈ ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ ਹੀ ਗ੍ਰੈਬੀ ਤੇ ਕੀਰਤਨੀਏ ਸਿੰਘ ਲਿਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਹਾਲੇ ਸੌ ਦੇ ਸੌ ਮਹਿਮਾਨ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪੇ ਆਪਣਾ ਨਿੱਜੀ ਖਰਚਾ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਦਿਨ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਰਿਜ਼ੋਰਟ ਦੇ ਆਮ ਕਮਰੇ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ 800 ਤੇ ਖਾਸ ਦਾ 2500 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਵਿਆਹੋਤਾ ਜੋੜੇ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਝੁੱਗਾ ਚੌੜ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਚੋਪੜੇ ਮਹਿਮਾਨ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਿਜ਼ੋਰਟਾਂ 'ਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦਾਰੂ ਪੀਣਿਆਂ ਦਾ ਭੜਥੂ ਪੈਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲਓ ਕੀ ਭਾਅ ਪਵੇਗਾ? ਫਿਰ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਗੇ? ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵੱਧ ਰਹੇ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਸਮਾਜਕ, ਧਾਰਮਕ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦੇ ਜਿਵੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਗੈਸਟ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰਡਰ' ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਦੀ ਕੈਦ ਤੇ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੀਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਏਧਰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜੀਣ ਵਾਲਾ ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬ ਹੈ ਜਿਥੇ ਇਕ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ 'ਕੱਠ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਬਹਿਰਿਆਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ। ਉਥੇ 300 ਤੋਂ 350 ਵੰਨਗੀਆਂ ਦਾ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ ਪਰੋਸਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਤੀਜਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਜੂਠ ਬਣ ਕੇ ਬਰਬਾਦ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕੋਈ ਸਜਾ ਐਡੇ ਵੱਡੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ? ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਕਮੇਟੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਨੇ ਕੋਈ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 'ਗੈਸਟ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰਡਰ' ਦੀ ਹੀ ਰੀਸ ਕਰ ਲਵੇ। ਆਹ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਲਵੋ:
ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰੀ-ਵੈਡਿੰਗ ਫੋਟੋਸ਼ੂਟ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਐਨ. ਆਰ. ਆਈ. ਜੀ ਦੀ ਬਦੋਲਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਛਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੜਕਾ-ਲੜਕੀ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਵਾਲੀਆਂ ਦੁਰਾਡੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਬੀਚਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਫਿਲਮੀ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਧ ਨਗਨ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿਚਵਾਉਂਦੇ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਬਣਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਉਹ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਆਏ ਮੇਲ ਮੂਹਰੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮਾਪਿਆਂ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸ਼ਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਤੋਂ ਲੋਹੜਾ ਇਹ ਕਿ ਮੈਰਿਜ ਹਾਲ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਸਕਰੀਨ ਲਾ ਕੇ ਇਹ ਲੁੱਚਪੁਣਾ ਹਰ ਐਰੇ ਗੈਰੇ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵਜੋਂ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੰਗਸਰਮ? ਮੈਰਿਜ ਹਾਲਾਂ ਵਿਚ ਰੱਜ ਕੇ ਸਰਾਬਾਂ ਪੀਣ, ਮੀਟ ਮੱਛੀ ਤੇ ਹੋਰ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਪੀਣ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਜੂਠ ਛੱਡਣ, ਨੱਚਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਨੱਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਘੜੀਆਂ ਫਿਰਨ, ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ, ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਕੱਤਰੀ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਨੱਚਣ ਬਦਲੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਭਿੜਨ, ਖੂਨ ਵਹਾਉਣ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਆਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀ ਬੁੜ੍ਹਿਆ ਪਿਆ? ਕਦੋਂ ਅਕਲ ਆਉ ਸਾਨੂੰ 'ਮਾਣਮੱਤੇ' ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ?
ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ 125 ਮੈਰਿਜ ਪੈਲਿਸ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲਸਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਗਿਣਤੀ 4500 ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਕੜ ਸਨਅਤੀ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਅਣਉਪਜਾਊ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਦੱਬ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਡੇਰਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਮੱਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਲੋਟੂ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਮਾਫੀਆ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੇ ਨਾਜਾਇਬ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਲੇਖਾ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਰੰਗਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਹੈ ਉਸ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਕਿੱਥੇ ਤੇ ਜਾਣਗੀਆਂ ਕਿੱਥੇ?

ਰਤਨਾ ਨੰਬਰਦਾਰ

ਰਤਨਾ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ। ਉਹਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਹੀ ਉਸ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਮੇਕਅਪ ਨੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੋਂ ਅੱਠ ਜਮਾਤਾਂ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਪਿੰਡ ਪੱਤੇ ਦੇ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਜਾ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਮੁੰਡੇ ਜਾਣ ਕੇ ਉਹਦੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ ਪੁੱਛਦੇ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ 'ਖੋਣੇ' ਦੱਸਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਖੋਣਾ ਸਿੱਕਾ ਕਹਿ ਕਿ ਛੇੜਦੇ। ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆਉਂਦਾ। ਦੋ ਤਿੰਨਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਝੜਪਾਂ ਵੀ ਹੋਈਆਂ। ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਰਤਨਾ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ, ਸੁਨੱਖਾ ਅਤੇ ਗੋਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਸੀ।

ਸੰਨੀ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 1-204-979-6757

ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੇ

ਸੁਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਨਾਲ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਡੀ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਭਰਨ ਲੱਗਿਆ। ਕੱਦ ਵੀ ਕੱਦ ਦੀ ਵੇਲ ਵਾਂਗ ਉਤਾਰਾ ਨੂੰ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗਿਆ। ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਸਟਾਈਲ ਵੀ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਨਿੱਖਰਦਾ ਜਾਂਦਾ। ਸਰੀਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾਦਕਿਆਂ, ਨਾਨਕਿਆਂ ਨੇ ਵਿਹਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਹੋਵੇ।

ਸਕੂਲ ਦੀ ਵਾਲੀਬਾਲ ਟੀਮ ਵਿਚ ਵੀ ਵਧੀਆ ਖੇਡਦਾ। ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਹਾਰ ਜਾਣਾ ਤਾਂ, ਕਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ, ਉਸਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ, ਖੋਣੇ ਸਿੱਕੇ ਵੀ ਕਦੀ ਚੱਲੇ ਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆਉਂਦਾ, ਪਰ ਰਤਨਾ ਇਹ ਗੁੱਸਾ ਅਗਲੀ ਗੇਮ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਟੀਮ 'ਤੇ ਕੱਢਦਾ।

ਇਕੱਲਾ ਇਕੱਲਾ ਬੱਚਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਘਰ ਵਿਚ ਖਾਣ ਪੀਣ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਝੁੱਲਾ ਸੀ। ਘਰ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਉਸ ਨੂੰ ਸਟੀਰਾਈਡ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪਾਪੂਲਰ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਚੰਗੀ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਸੀ। ਅਧਿਆਪਕ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਕਾਫੀ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ। ਗੋਤ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਉਸਦਾ 'ਬਰਾਤ' ਸੀ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਬਾਪੂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਉਸਨੂੰ 'ਰਤਨਾ ਨੰਬਰਦਾਰ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਬੁਲਾਉਂਦੇ।

ਨੰਬਰਦਾਰੀ ਵੀ ਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ ਤਾਂ ਘਰ ਚੰਗਾ ਸੀ, ਕੰਮ ਕਾਜ ਵੀ ਵਧੀਆ ਚੱਲਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਖਹਿਬੜ ਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ, ਵੇਟਾਂ ਵੇਲੇ ਉਸਦੇ ਬਾਪੂ ਤੋਂ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਜੱਟ ਤੋਂ ਕਤਲ ਹੋ ਜੇ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਵਿਧਵਾ ਔਰਤ ਵਰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਛੇ ਕਿੱਲੇ ਤਾਂ ਇਸੇ ਕਤਲ ਨੇ ਡਕਾਰ ਲਏ। ਬਾਕੀ ਜੇ ਬੰਦਾ ਕਚਹਿਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਸੂਕ ਬਣਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵੀ ਬਿਮਾਰ ਜੀ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਪੂ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਤੋਂ ਤਾਂ ਬਚ ਗਿਆ, ਪਰ ਘਰ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਨੀਵੀ ਪੁਆ ਗਿਆ।

ਰਤਨੇ ਦੀ ਬੇਬੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬੜਾ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਕਿ ਤੇਰਾ ਇਕੱਲਾ ਇਕੱਲਾ ਮੁੰਡਾ, ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਜਾਊਗਾ। ਰਤਨੇ ਦਾ ਬਾਪੂ, ਦਿਲ ਦਾ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਓਏ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਹਾਰਦਾ। ਗੁੱਸਾ ਕਈ ਵਾਰੀ ਬਾਹਰ ਉਛਲ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ। ਰਤਨੇ ਦੀ ਮਾਂ ਹੀ ਘਰ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਤੋਰਦੀ।

ਰਤਨੇ ਦੇ ਬਾਪੂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਘੱਟ ਹੀ ਬਣਦੀ ਸੀ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦਾ ਸਾਲਾ, ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਰਤਨੇ ਦਾ ਬਾਪੂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲ ਝੁਕਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਰਤਨਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ 'ਭਦੋੜ' ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੀ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਰਤਨਾ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਵੱਲੋਂ ਭਦੋੜ ਖੇਡਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਰਤਨੇ ਨੇ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਭਦੋੜ ਦੀ ਟੀਮ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਪੁਛਾ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਮੇ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਬਦੇ ਬਦੀ ਰਤਨੇ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਰਤਨੇ ਨੇ ਘਰੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ, ਉਹਨੇ ਚੁੰਨੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਹੰਝੂ ਪੂਝਦੀ ਨੇ, ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਬਣਵਾ ਲਈ। ਨਹੀਂ ਬੇਬੇ! ਇਹ ਮਾਮੇ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਾਂਗਾ। ਇਸ ਨੋਟ ਵਿਚ ਬੜਾ ਕੁੱਝ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਰਤਨੇ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਭੂਆ 'ਰਾਜੇਆਣੇ' ਪਿੰਡ ਵਿਆਹੀ ਵੀ ਹੈ। ਪਰ ਭੂਆ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਹੈ। ਰਤਨੇ ਦੀ ਭੂਆ ਜੇ.ਬੀ.ਟੀ. ਟੀਚਰ ਅਤੇ ਫੁੱਫੜ ਓਵਰਸੀਅਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਆ। ਭੂਆ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਸੈਟਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਭੂਆ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਬੇਟੀ, 'ਸੁਮੀਤ' ਜਿਹੜੀ ਰਤਨੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਕੁ ਸਾਲ ਛੋਟੀ ਹੈ। ਲਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦੇ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਲੈਣ ਦੇਣ ਕਰਕੇ, ਫੁੱਫੜ ਦੀ ਗੋਗੜ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਖੱਬੇ ਸੱਜੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਕੋਠੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਛੱਡ ਲਈ ਸੀ।

ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਤਾਂ ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਰਤਨੇ ਦਾ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਵੀ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਤਲਬ ਵੀ ਸੀ ਇਸ ਵਿਚ। ਜਦੋਂ ਦਾ ਉਹ 'ਪੱਤੇ' ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਲੱਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਕਤ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੀ ਟੀਮ, ਫ਼ਾਈਨਲ ਦੇ ਫ਼ਸਵੇਂ ਮੈਚ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ 'ਹਿਮਤਪੁਰੇ' ਦੀ ਟੀਮ ਤੋਂ ਹਾਰ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹੋਂਡਮਾਸਟਰ 'ਹੀਰੋ ਹਿਮਤਪੁਰੀਏ' ਦੀ ਟੀਮ ਦੀਆਂ ਗੋਡੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲਵਾਵੇ। ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ, ਰਤਨਾ ਹੀ ਇਸ ਜਿੱਤ ਦਾ ਹਾਰ ਉਸਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪੁਆ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਰਤਨੇ ਨੇ ਪੂਰੀ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਫ਼ਸਵੇਂ ਫ਼ਾਈਨਲ ਮੈਚ ਵਿਚ, ਐਤਕੀ ਹਿਮਤਪੁਰੇ ਦੀ ਟੀਮ ਦੀਆਂ ਗੋਡੀਆਂ ਲਵਾ ਹੀ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਡੀਲਡ ਜਿੱਤ ਕੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੀ ਬਹਿਜਾ ਬਹਿਜਾ ਕਰਾ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਰਤਨੇ ਦੀ ਇਕੱਲੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬੋਲੇ ਬੋਲੇ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪੀ ਟੀ ਮਾਸਟਰ ਤਾਂ ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਚੁੱਕ ਕੇ ਭੰਗੜਾ ਪਾਉਂਦਾ। ਪੀ ਟੀ ਮਾਸਟਰ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਰਤਨੇ ਨੇ ਸਲਾਹ ਲੈਣੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ, ਉਹ ਵੀ ਪੀ ਟੀ ਮਾਸਟਰ ਕੋਲ ਹੀ ਜਾਂਦਾ।

ਕਤਲ ਦਾ ਕੇਸ ਤਾਂ, ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਖੂਹ ਪੁੱਟ ਦੇਂਦਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਤਨੇ ਦੇ ਘਰ ਵੀ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੂੰਘਾ ਖੂਹ ਪੁੱਟਿਆ ਗਿਆ।

ਖੂਹ ਦੇ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਸੁੱਟੀ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਖੂਹ ਭੁੱਖੇ ਦਾ ਭੁੱਖਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਤਲ ਦਾ ਕੇਸ ਸੁਣ ਕੇ ਤਾਂ, ਬਾਈਏ ਦੇ ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ ਵੀ ਉਤਾਰਾ ਨੂੰ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਤਨੇ ਦਾ ਪਿਓ ਆਖ਼ਰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਜੱਜਾਂ, ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਸੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਭਰ ਭਰ ਕੇ ਛੁੱਟ ਤਾਂ ਗਿਆ, ਪਰ ਨੰਬਰਦਾਰੀ ਨੂੰ ਭੁੱਖੀ ਭਾਣੀ ਅਤੇ ਲੰਗੜੀ ਜੀ ਕਰ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬੀਮਾਰ ਤੁਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੁੱਝ ਨੇ ਉਸਦੇ ਬਾਪੂ 'ਤੇ ਇੰਨਾ ਅਸਰ ਪਾਇਆ ਕਿ ਬੇੜੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਨਾਲ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਘਰ ਵਿਚ, ਰਤਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਸੀ। ਇੱਕ ਸਾਲ ਮੋਗੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਲਾਇਆ। ਸਾਰੀ ਦਿਹਾੜੀ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ। ਮਾਂ ਬੀਮਾਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਵੀ ਮਹੀਨਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਘਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਭਵਿੱਖ ਪੁੰਦਲਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਵਿਚਾਰੀ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦੀ, ਪਰ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਖੇਤੀ ਤਾਂ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਚੱਲਦੀ ਸੀ। ਆਪ ਤਾਂ ਬੱਸ ਕੰਪਾਂ ਵਿਚ ਵੱਜਣ ਯੋਗਰਾ ਹੀ ਸੀ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਇੱਧਰ ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਮਾਰ ਛੱਡਦਾ। ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਲੀਬਾਲ ਖੇਡ ਲਿਆ।

ਕਾਫੀ ਦੁਖੀ ਜਾਂ ਤੇ ਗੁਆਚਾ ਜਾ ਰਹਿਣ ਲੱਗਿਆ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੀ ਭੂਆ ਦੀ ਕੁੜੀ ਸੁਮੀਤ ਨਾਲ ਬੋੜੀ ਬਹੁਤ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਹ ਕੋਨਵੈਂਟ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਕੁੜੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਗੱਲ-ਬਾਤ ਬਹੁਤੀ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਜੇ ਰਤਨਾ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਰਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਾਲੇ ਯਾਰ ਦੋਸਤ ਕਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਮਰਕੱਸੇ ਕੱਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਰਦੇ ਜਿਵੇਂ ਨਲਕੇ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਭਰਿੰਡ ਫਿਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਆ।

ਇੱਕ ਦਿਨ 'ਤਖ਼ਤਪੁਰੇ' ਮਾਘੀ ਦੇ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਰਤਨੇ ਦਾ ਪੀ ਟੀ ਮਾਸਟਰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ 'ਧੂੜਕੋਟ' ਲੈ

ਗਿਆ। ਉਥੇ ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੀ ਏ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਬੇਬੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣਗੇ। ਕਮ ਸੇ ਕਮ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਤਾਂ ਮਿਲ ਹੀ ਜਾਊ। ਤੇਰੀ ਪੁਸ਼ਨੈਲਟੀ ਬੜੀ ਵਧੀਆ, ਤਕੜਾ ਖਿਡਾਰੀ ਆ, ਉਚਾ ਲੰਮਾ, ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਤੇਰੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਮਾਰ ਆ।

ਗੱਲ ਰਤਨੇ ਦੇ ਪੱਲੇ ਪੈ ਗਈ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੀ ਏ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਤਿੰਨਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬੀ ਏ ਕਰ ਗਿਆ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਵੇ। ਰਤਨੇ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਵੀ ਵਿਆਹ ਹੋ ਰਹੇ ਸੀ। ਰਤਨਾ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਜਾਂਦਾ, ਨੱਚਦਾ, ਟੱਪਦਾ, ਭੰਗੜਾ ਪਾਉਂਦਾ, ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਬੋੜਾ ਦੁਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਰਤਨੇ ਨੇ ਸੋਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਣਾ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹਦੇ 'ਖਾਈ' ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਦੋਸਤ 'ਜੈਲੇ' ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕੁੜੀ ਕਨੇਡਾ ਤੋਂ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਂਦੇ ਐਤਵਾਰ, ਦੋ ਵਜੇ ਆ ਜਾਵੀਂ, ਦੇਖਣ ਦੱਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਮੇਰੇ ਘਰੇ ਹੀ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ। ਰਤਨਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚਲੇ ਗਿਆ। ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰਤਨਾ ਪਸੰਦ ਆਉਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਕੁੜੀ ਨੇ ਚੱਕੀ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਤੇ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਕੁੜੀ ਦੇ ਪਿਉ ਨੇ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇਖੀਆਂ, ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ। ਕੁੜੀ ਦੇ ਪਿਉ ਨੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਇਕੱਲਾ ਸੋਹਣਾ ਮੁੰਡਾ ਦੇਖ ਕੇ ਕੀ ਕਰੇਗੀ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਂ-ਪੁੱਤ ਦੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਪਕਾਉਂਦੀ ਬੁੱਢੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਤੈਨੂੰ ਚੰਗੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ, ਵੱਡੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਆ, ਫਿਰ ਤੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਕੀ ਕਰਾਉਣਾ। ਨਾਲੇ ਸੁਣ, ਬਹੁਤੇ ਸੋਹਣੇ ਮੁੰਡੇ ਕਨੇਡਾ ਜਾ ਕੇ ਬਿਗਾਨੀਆਂ ਖੁਰਲੀਆਂ ਵਿਚ ਮੂੰਹ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਆ। ਤੇਰੀ 'ਨੰਗਲ' ਪਿੰਡ ਵਾਲੀ ਸਹੇਲੀ ਨਾਲ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਨਾ ਛੱਡਣ ਜੋਗਰੀ ਨਾ ਰੱਖਣ ਜੋਗਰੀ। ਸੋ ਰਤਨੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ। ਜੈਲੇ ਨੇ ਕਾਫੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਗੱਲ ਬਣੀ ਨਾ।

ਰਤਨਾ ਕਾਫੀ ਉਦਾਸ ਰਹਿਣ ਲੱਗਿਆ।

ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਦਿਨ, ਭੂਆ, ਫੁੱਫੜ ਅਤੇ ਸੁਮੀਤ 'ਰਣਸੀਂਹ' ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਵਿਆਹ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਏ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਸੁਮੀਤ ਇਹ ਵਿਆਹ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੇ ਸੀ। ਤੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਡਾ. ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੇ ਪੋਤੇ ਦਾ ਸੀ। ਲੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕੋਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਸੁਮੀਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ IELTS ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਨੇਡਾ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸਨੇ ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਵੀ ਟੈਸਟ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਪੂਰੀ ਮਦਦ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੀ।

ਰਤਨੇ ਨੇ ਵੀ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਿ, ਕਨੇਡਾ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਣਾ। ਰਤਨੇ ਦੇ ਵੀ ਮਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਕਿ 'ਗਿੱਲਾ' ਨੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਨਾਂਹ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਨੇਡਾ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਦਿਖਾਉਣਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜੇ ਗਿੱਲੇ ਕਰ ਕੇ ਸੁੱਕਣੇ ਨਾ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਨੰਬਰਦਾਰ ਕਿਸ ਕਹਿਣਾ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਜਾ ਕੇ ਤਿਆਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸੁਮੀਤ ਨੇ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਭੂਆ, ਫੁੱਫੜ ਨੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਚੱਲ ਦੇਵੋਂ ਭੈਣ ਭਰਾ ਦਾ ਕੰਮ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬੇਗਾਨੇ ਦੇਸ਼ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿ ਲੈਣਗੇ। ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਆਸਰਾ ਹੋ ਜਾਊਗਾ। ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਸੁਮੀਤ ਦਾ ਸਕੋਰ ਕਾਫੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਰਤਨ ਨੂੰ ਵਾਅਨ (Vaughn) ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੁਮੀਤ ਨੂੰ ਵਾਟਰਲੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਕੱਠੇ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੇ।

ਰਤਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੱਗ ਲਾਹ ਕੇ ਅਟੈਚੀ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲਈ ਅਤੇ ਵਾਲ ਕਟਾ ਲਏ। ਗੋਰੀ ਕਹਿੰਦੀ, ਵਾਓ, ਜੁਅਰ ਹੋਅਰ ਆਰ ਵੈਰੀ ਲੱਗ ਅਤੇ ਸੋਫਟ। ਵੱਟ ਵੁੱਢ ਯੂ ਡੂ ਵਿੰਘ ਦੀਜ਼। ਨਾਥਿੰਗ! ਮੇ ਆਈ ਹੈਵ ਇੰਟ! ਸ਼ੋਅਰ !

ਕੁਝ ਮੋਗੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਬੇਸਮੈਂਟ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗਿਆ। ਰਤਨਾ ਨੰਬਰਦਾਰ 'ਨਾਮ' ਵੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ IELTS ਦਾ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਏ ਰਾਹੀਂ ਕਨੇਡੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ, ਰਤਨੇ ਨੰਬਰਦਾਰ ਤੋਂ ਇਕੱਲਾ 'ਨੰਬਰਦਾਰ' ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਹਰ ਕੋਈ ਉਸਨੂੰ 'ਨੰਬਰਦਾਰ' ਹੀ ਕਹਿ ਕਿ ਬੁਲਾਉਂਦਾ।

ਕਾਲਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਤਨੇ ਨੇ

ਇੱਕ ਇਟੈਲੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਕੰਮ ਲੱਭ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਯਾਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਟੈਲੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਕੰਮ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸਾਲਿਆ! ਇਟੈਲੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਕੰਮ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੀ ਸੀ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੀ ਪੱਕਾ ਇਟੈਲੀਅਨ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ, ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਰੇ ਉਸਨੂੰ ਇਟੈਲੀਅਨ ਹੀ ਸਮਝਦੇ।

ਇਟੈਲੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਕੁੜੀ, 'ਨਟਾਲੀਆ', ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਹੀ ਹਰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਕਾਮੇ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਵੀ ਦੇਂਦੀ ਸੀ। ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸਨੇ ਹੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨੇ ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਪਲੀਜ਼ ਲੁਕ ਇੰਟ ਮਾਈ ਆਈਜ਼। ਰਤਨੇ ਨੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ, ਸਾਲਾ ਇੱਥੇ ਪੁੱਠਾ ਹੀ ਕੰਮ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁੜੀ ਕਹਿੰਦੀ, ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਬਿਟਰ ਬਿਟਰ ਕੀ ਝਾਕਦਾ, ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾ।

ਇਕੱਠੇ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਲੱਗੀਆਂ, ਫਿਰ ਤਾਂ ਬੱਸ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਫਰੀਕੁਐਂਸੀਆਂ ਮੈਚ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਗੱਲ ਵਧਦੀ ਵਧਦੀ ਕੱਚੀ ਲੱਸੀ ਵਾਂਗ ਵਧਦੀ ਗਈ।

ਰਤਨੇ ਦਾ ਦਿਲ ਵੀ ਵਾਲੀਬਾਲ ਵਾਂਗ ਟਪੂਸੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਵਾਲੀਬਾਲ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸਾਈਡ 'ਤੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਹੁਣ ਰਤਨੇ ਦਾ ਦਿਲ, ਨਟਾਲੀਆ ਦੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਨੈੱਟ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਰਤਨਾ ਉਸਦੇ ਆਪਾਰਮੈਂਟ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਦੇਖਦਾ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪਾਰਮੈਂਟ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸਲੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਨਟਾਲੀਆ, ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਵਗੈਰਾ ਬਣਾਉਣਾ ਸਿਖਾਉਂਦੀ।

ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਨੇਡਾ ਆਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਕੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਕੀਤਾ। ਰਤਨੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਧਦਾ ਗਿਆ। ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਨਟਾਲੀਆ ਵੀ 'ਪੰਜਾਬਣ ਸਾਹਿਬ' ਵਰਗੀ ਲੱਗਦੀ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਤੋਂ ਮਰਵਾਵੇਗੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਟਾਲੀਆ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕੋ ਭਰਾ ਸੀ ਜੋ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲਾਈਕ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਸੁਮੀਤ, ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਅਨ ਆਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਨਟਾਲੀਆ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਨਟਾਲੀਆ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸੁਮੀਤ ਤੋਂ ਮੰਗ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਸੁਮੀਤ ਨੇ ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮੰਮ ਡੈਡ ਨੇ ਸੁਮੀਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੁਆਏ ਫ੍ਰੈਂਡ 'ਰਕੇਸ਼' ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸੁਪਰਵੀਜੇ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਕੋਨੇਡਾ ਆਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮੁੰਡਾ ਲੱਭੀ ਬੈਠੇ ਆ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੀ ਪੱਕ ਠੱਕ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਆ। ਤੇਤੇ ਵਾਂਗ ਇੱਕੋ ਹੀ ਰੱਟ ਲਾਈ ਵੀ ਆ ਕਿ, ਇਕੱਲਾ ਇਕੱਲਾ ਮੁੰਡਾ ਤੇ ਅਮੀਰ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕੱਲ, ਇਹ ਕਹਿ ਕਿ, ਕਹਾਣੀ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਇਆ ਤਾਂ, ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਮਰ ਗਈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਲਈ। ਡੈਡੀ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਤੂੰ ਜੱਟ ਦੀ ਮੁੱਛ ਬਾਈਏ ਕੋਲੋਂ ਕਟਵਾ ਦਿੱਤੀ, ਤਾਂ ਕਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੀ। ਪਰ ਵੀਰੇ, ਮੈਂ ਰਕੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਉਹ ਕਿਨਾ ਚੰਗਾ ਮੁੰਡਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚਾਰੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ, ਜੱਟ, ਖੱਤਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਕਨੇਡਾ ਦਾ ਜੰਮਿਆ ਪਲਿਆ, ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਇੰਡੀਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਬ ਨਹੀਂ। ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਾਜ ਨੂੰ ਤੇਜ਼, ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ, ਜੋ ਦਿਖਦਾ ਬੱਸ ਉਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਮੰਮ ਡੈਡ ਨੇ ਬੱਸ ਇੱਕੋ ਹੀ ਰੱਟ ਲਾਈ ਹੋਈ ਆ, ਬੱਸ ਤੈਨੂੰ ਫੁੱਟੀ ਕੋਡੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਇਕੱਠੀ ਕਰਦੇ ਮਰਗੇ। ਤੂੰ ਸਾਡੀ ਨੱਕ ਵਢਾਉਣ ਨੂੰ ਉਤਾਵਲੀ ਹੋਈ ਫਿਰਦੀ ਹੈਂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣ ਤੋਂ ਕੀ

ਲੈਣਾ। ਸੁਮੀਤ ਦੇ ਹੰਝੂ ਤਿੱਪ ਤਿੱਪ ਕਰ ਕੇ ਡਿੱਗਦੇ ਰਹੇ। ਵੀਰੇ ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ! ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਪਰ ਰਕੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੈਂ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੋਚ ਲਿਆ, ਦੇਖੀ ਜਾਊ, ਵੈਸੇ ਕੱਲ ਕਿਸ ਦੇਖਿਆ।

ਰਤਨਾ ਸੋਚੀ ਪੈ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਹਾਂ, ਇੰਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਆ ਕਿ ਭੂਆ ਫੁੱਫੜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਤੇਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਲੱਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪ ਰਕੇਸ਼ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਊ, ਭੋਲਾ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰ ਲੱਗਦਾ। ਬਾਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਦੋਨਾਂ ਦੀ ਫਰੀਕੁਐਂਸੀ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਫੈਸਲਾ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਹੀ ਹੈ। ਵੀਰੇ, ਤੇਰਾ ਨਟਾਲੀਆ ਬਾਰੇ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਆ, ਜੇ ਮਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਤਾ, ਤਾਂ, ਫੇਰ, ਤੂੰ ਕੀ ਕਰੇਗਾ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਇੰਨਾ ਹੀ ਪਤਾ, ਵਈ, ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਲਾਟਰੀ ਨਿੱਕਲੀ ਆ।

ਰਤਨੇ ਦੇ ਦੋਸਤ ਦਾ ਪਿੱਛੋਂ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਤੇਰੀ ਬੇਬੇ ਕਾਫੀ ਢਿੱਲੀ ਆ। ਤੂੰ ਜਲਦੀ ਆ ਜਾ। ਜਦੋਂ ਨਟਾਲੀਆ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਨਾਲ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਰਤਨੇ ਨੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਨਟਾਲੀਆ ਨੇ ਵੀ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚ ਤੀ, ਆਈ ਐਮ ਕਮਇੰਗ ਵਿੰਘ ਯੂ।

ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਜਾ ਕੇ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਕਿ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੈਂਸਰ ਹੈ। ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਨਾਲ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ, ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਬਹੁਤਾ ਟਾਈਮ ਨੀ ਕੱਢਦੀ।

ਰਤਨੇ ਦੀ ਬੇਬੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਕਿ ਰਤਨੇ ਇਹ ਕੁੜੀ ਕੌਣ ਹੈ? ਬੇਬੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਫਿਰਨ ਤੁਰਨ ਆਈ ਹੈ। ਰਤਨੇ ਦੀ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਬੁਰਕੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਸੀ।

ਨਟਾਲੀਆ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਬੋੜੇ ਜਿਹੇ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ। ਰਤਨੇ ਦੀ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਨਟਾਲੀਆ ਦੀ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ ਸੀ, ਸਭ ਕੁਝ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਚੱਲਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਰਤਨਾ ਮਦਦ ਕਰਦਾ। ਪਰ ਨਟਾਲੀਆ ਰਤਨੇ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਉਹ ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਦਿਨ ਦੇਖਦੀ। ਨਟਾਲੀਆ ਦੀ ਸਮਾਈਲ ਤਾਂ ਰਤਨੇ ਦੀ ਬੇਬੇ ਦਾ ਦਿਲ ਹੀ ਚੀਰ ਜਾਂਦੀ। ਜਦੋਂ ਨਟਾਲੀਆ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਟ ਪਾਉਂਦੀ ਤਾਂ ਰਤਨੇ ਦੀ ਬੇਬੇ ਦਾ ਦਿਲ ਗਦ-ਗਦ ਕਰ ਉਠਦਾ, ਉਹਦੀ ਦਰਦ ਭਾਫ਼ ਬਣ ਕੇ ਉੱਡ ਜਾਂਦੀ। ਉਸਨੂੰ ਉਹ ਚਿੱਟੀ ਚਿੱਟੀ ਕਪਾਹ ਵਰਗੀ ਲੱਗਦੀ।

ਰਤਨੇ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ, ਜੇ ਰਤਨੇ ਨੇ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣਾ ਤਾਂ ਕਰਾ ਲਵੇ। ਮੈਂ ਵੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਰਕ ਹੀ ਭੋਗਿਆ। ਜੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਖੁਸ਼ ਨੇ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਬੋੜੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣੀ ਆ। ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਬੇਬੇ ਨਾਲ ਨਟਾਲੀਆ ਬਾਰੇ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਕਰੇ ਕਿ ਨਾ। ਪਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਰਤਨੇ ਦੀ ਬੇਬੇ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਪੁੱਛ ਕੇ, ਰਤਨੇ ਦੀ ਇਹ ਮੁਸੀਬਤ ਵੀ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਰਤਨੇ ਦੀ ਬੇਬੇ ਨੇ ਰਤਨੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ! ਪੁੱਤ ਤੂੰ ਨਤਲੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣਾ? ਬੇਬੇ 'ਨਤਲੀਆ' ਨਹੀਂ 'ਨਟਾਲੀਆ', ਜੈਅ ਵੱਡੇ ਦਾ ਅਜੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ। ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕਾਗੜ 'ਤੇ ਲਿਖਦੇ। ਚੱਲ ਦੱਸ, ਤੂੰ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣਾ? ਬੇਬੇ ਜੇ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਾ। ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ, ਪੁੱਤ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਆ। ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਸੁਣ ਲਈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਤੇਰਾ ਘਰ ਵੱਸੇ, ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਰਹੋ। ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਆ! ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਵਾਲੀ ਨਾ ਕਰੀ, ਗਾਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਦੀ ਬੋਲਣਾ ਈ ਨਹੀਂ। ਬਾਹਰ ਵੀ ਨੰਬਰਦਾਰੀ ਅਤੇ ਘਰੇ ਵੀ ਨੰਬਰਦਾਰੀ। ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਰਕ ਵਿਚ ਹੀ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਰਹੋ, ਤਰੱਕੀਆਂ ਮਾਣੋ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਆਂ ਪਾਠ ਕਰਾ ਕੇ ਆਨੰਦ ਲੈ ਹੀ ਲਓ। ਮੇਰਾ ਕੀ ਭਰੋਸਾ, ਅੱਜ ਹੈਰੀ ਆ, ਕੱਲ ਨਾ ਹੋਵਾਂ। ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਕੇ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਵਾਰ ਲਵਾਂ। ਰਤਨਾ ਬਿੱਟਰ ਬਿੱਟਰ ਦੇਖਣ ਲੱਗਿਆ। ਉਠ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਜੱਡੀ ਪਾਈ ਅਤੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗਿਆ, ਬੇਬੇ! ਭੂਆ ਅਤੇ ਫੁੱਫੜ ਤੋਂ ਕਿੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿ

ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ

ਉਤਰਕਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਬਚਾਓ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਰੰਗ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਢਹਿ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਸ ਅੰਦਰ ਫਸੇ ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆ ਹੈ। ਹਿਮਾਲਿਆਈ ਖਿੱਤੇ ਅੰਦਰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨਾਲ ਵਾਪਰਿਆ ਇਹ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾ ਹਾਦਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਲਕਿਆਰਾ ਸੁਰੰਗ ਹਾਦਸੇ ਨਾਲ ਇਸ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਅਪਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੂਰੱਖਿਆ

ਕੇ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਗ਼ਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁਰੰਗਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਸਤਹਿ ਹੇਠਲੇ ਜਲ ਸਰੋਤਾਂ ਉੱਪਰ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਢਿੱਗਾਂ ਖਿਸਕਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੁਰੰਗਾਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਧਮਾਕਾਖੇਜ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ

ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਠੱਪ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੇਮਾਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰਮਾਣ ਸਰਗਰਮੀ ਮੁੜ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਗਈ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਸਰ ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਿਰੀਖਣ ਸਮੇਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਨੇਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੇਟਲਾ

ਹੈ। ਬੀਤੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਸਿੱਕਿਮ ਵਿਚ ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਝੀਲ ਫਟਣ ਕਾਰਨ ਆਏ ਹੜ੍ਹ (ਗਲੇਫ) ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਜਾਹਿਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਮਿਆਰਾਂ ਵਿਚ ਘਾਟ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੱਦਲ ਫਟਣ, ਢਿੱਗਾਂ ਖਿਸਕਣ ਜਿਹੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਕਰ ਕੇ

ਪੁਣ-ਫ਼ਾਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।'' ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਆਪਕ ਭੂਗੋਲਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜੇ ਨਿਰਮਾਣ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਬੰਧਾਂ ਨੇਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਬਚਾਓ ਸੁਰੰਗ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਆਦਿ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸੁਰੰਗ ਵਿਚ ਫਸੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਫਾਕੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਚਾਓ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਚੱਜਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਉਤਰਾਖੰਡ ਨੂੰ ਹਾਲੀਆ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਆਫ਼ਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਸਬੰਧਿਤ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਸਿਲਕਿਆਰਾ ਸੁਰੰਗ ਹਾਦਸੇ ਨੂੰ ਇਕਹਿਰੀ ਘਟਨਾ ਸਮਝ ਕੇ ਹਿਮਾਲਿਆ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਚਲਦੇ ਰੱਖਣਾ ਗ਼ਲਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਿਮਾਲਿਆਈ ਚੋਗਿਰਦੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਖੌਤੀ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਬਾਬਤ ਅਸੁਖਾਵੇਂ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। 900 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਮੇ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਰਾਜਮਾਰਗ, ਖੇਤਰ ਵਿਚਲੇ ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦਰਜਨ ਭਰ ਸੁਰੰਗਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ), ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਨੂੰ ਬੇਤਰਾਸ਼ੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਪਹਾੜੀਆਂ ਝੱਲਣ ਦੇ ਸਮੱਰਥ ਨਹੀਂ ਹਨ), ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਪਣ ਬਿਜਲੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਆਦਿ ਸਭਨਾਂ ਉੱਪਰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏ ਬਗ਼ੈਰ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ ਵਲੋਂ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾਲ ਸਿੱਝਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸਿਲਕਿਆਰਾ ਕਾਂਡ ਜਿਹੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਟੁੱਟਵੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਾਨੂੰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਨੇਸ਼ ਸੀ. ਸ਼ਰਮਾ

ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸੁਰੰਗ ਉਸ ਚਾਰ ਧਾਮ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਕੜੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਬਦਰੀਨਾਥ ਅਤੇ ਕੇਦਾਰਨਾਥ ਜਿਹੇ ਅਹਿਮ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਲਈ ਹਰ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਚਾਰ ਲੇਨ ਰਾਜਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕਈ ਜਨ ਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦਿਖਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸੁਰੰਗ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੌਰਾਨ ਵਾਪਰੇ ਹਾਦਸੇ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਰੇ ਸੰਕੇ ਅਤੇ ਤੌਖਲੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ ਹਨ।

ਹਾਦਸਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਵੀ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਕ ਪੂਰੀ ਸੂਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਸਿਲਕਿਆਰਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ 'ਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਉਕਾਈ ਹੋਈ ਸੀ।

ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪਣ ਬਿਜਲੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ, ਰਾਜਮਾਰਗਾਂ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਹਾਇਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਪਰ ਲਗਭਗ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਬੰਧਿਤ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਕਾ ਹੀ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰ ਕੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਮੀਂਹ ਤੇ ਸੋਕੇ ਜਿਹੀਆਂ ਹੱਦ ਦਰਜੇ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਆਫ਼ਤਾਂ ਆਮ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਹੋਰ ਮੁੱਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਆਫ਼ਤ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ। ਸੁਰੰਗ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ

ਹਾਦਸੇ ਵਾਪਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵੱਲ ਢੁਕਵਾਂ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਹੋਇਆ ਜਾਵੇ। ਸਿਲਕਿਆਰਾ ਬਾਰਕੋਟ ਸੁਰੰਗ ਲਈ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਕਨਸਲਟੈਂਸੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਯੂਰੋਪ ਦੇ ਬਰਨਾਰਡ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ- 'ਟੈਂਡਰ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭੂਗੋਲਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸੁਰੰਗ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾਈ ਦਾ ਪੜਾਅ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾਮੁਕਤ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਜਿੰਨਾ 'ਰਾਮ ਰੋਲਾ' ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰਥਕ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨਸ਼ਾ ਫੁਡਾਊ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਜੀਭ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਗੋਲੀ (ਬੁਪਰੀਨੋਰਫਿਨ, ਮਿਥਾਡੋਨ ਤੇ ਆਡੋਨਿਕ) ਲੈਣ ਲਈ ਨਸ਼ੇਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਸ਼ੇਤੀ ਦਾਖਲ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੋਲੀਆਂ ਮੁਫ਼ਤ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 'ਹੋਮ

ਮੋਹਨ ਸ਼ਰਮਾ ਫੋਨ: +91-94171-48866

ਸਰਵਿਸ' ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੈਂਟਰ ਆਪਣੇ ਲੱਠਮਾਰ ਭੇਜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਭੁਗਤ ਸੰਵਾਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ' ਉਹ ਲੱਠ ਮਾਰ ਰਾਹ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜ-ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਤਸੀਹਾ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਨਰਕ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਾਪੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਮੋਟੀ ਰਕਮ ਅਜਿਹੇ ਨਸ਼ਾ ਫੁਡਾਊ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਨਸ਼ੇਤੀ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰੇ ਵਿਚ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਫੋਟੋ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ 'ਰਿਕਵਰੀ ਜ਼ੋਨ 'ਚ ਐ' ਕਹਿ ਕੇ ਮਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਨਸ਼ਾ ਫੁਡਾਊ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲਦਿਆਂ ਨੌਜਵਾਨ ਮਾਪਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਰੋਹੀ ਸੁਰ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁੱਟ ਦਾ ਭੰਨਿਆ ਨੌਜਵਾਨ ਘਰ ਆ ਕੇ ਬਾਗੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਲਾ ਲਓ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਣੈ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ ਨਸ਼ਾ" ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਲੱਛਣਾਂ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਨਸ਼ਾ ਫੁਡਾਊ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਜੋ ਜੀਭ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਗੋਲੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ

ਨਸ਼ਾਮੁਕਤੀ ਲਈ ਸਵੱਲਾ ਰਾਹ

ਮੌਰਫਿਨ ਦਾ ਸਾਲਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਸ਼ੇਤੀ ਉਸ ਗੋਲੀ ਦਾ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਰੀਦ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਗੋਲੀ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਫੁਡਵਾਉਣ ਲਈ ਦਰ ਦਰ ਧੱਕੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਇਹ ਗੋਲੀ ਖਾਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਵੀ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇੰਝ ਨਸ਼ਾਮੁਕਤ ਪੰਜਾਬ 'ਕਾਗਜ਼' ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਤੀ 'ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਸ਼ੇਤੀਆਂ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਨਾਲ ਕਿਤੇ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿਚ, ਕਿਤੇ ਕਿਸੇ ਖੋਲੇ ਵਿਚ ਤੇ ਕਿਤੇ ਬਾਬਰੂਮ ਵਿਚ ਡਿੱਗੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਨਸ਼ਾ ਫੁਡਾਊ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 18 ਸਾਲ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਾਕੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ, ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਜ ਲਈ ਆਏ ਨਸ਼ੇਤੀ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨਸ਼ਾ ਫੁਡਾਊ ਕੇਂਦਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਹਿੱਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਸਟਾਫ਼ ਅਤੇ ਮੁਖੀ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਦਵਾਈਆਂ, ਮਹਿੰਗੇ ਟੈਸਟ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਫੀਸਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੱਖੋਂ ਹੌਲੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀਓਂ ਪਤਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂ ਨਸ਼ੇਤੀ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਨਸ਼ਾ ਫੁਡਾਊ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਪੀੜਤ ਨਸ਼ੇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮ, ਸਾਹਿਤ, ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਠ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ, ਉਸਾਰੂ ਸਾਹਿਤ, ਨਸ਼ਾ ਫੁਡਾਊ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਹੀ

ਬਾਗਬਾਨੀ ਅਤੇ ਬੂਟਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ, ਸਾਫ ਸਫਾਈ, ਕਿਸੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਅਤਿਅੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇੰਝ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਹਲ ਤੋਂ ਫੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਕੇ ਇਹ ਸੋਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਹੇਗੀ:

ਬੰਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਲੋਹਾ।
ਬਹਿ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗੋਹਾ।

ਨਸ਼ਾਮੁਕਤ ਹੋ ਰਹੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਚੰਗਾ ਪੜੀ, ਚੰਗਾ ਪੁੱਤ, ਚੰਗਾ ਬਾਪ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਤਦ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ, ਜੇਕਰ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਹਿਨੁਮਾ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣਗੇ। ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਵਾਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਖਲਨਾਇਕ ਨਹੀਂ, ਪੀੜਤ ਹਨ। ਪੀੜਤ ਸ਼ਖ਼ਸ ਲਈ ਪਿਆਰ, ਹਮਦਰਦੀ, ਸੁਚੱਜਾ ਵਰਤਾਉ ਅਤੇ ਸਹੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਅਤਿਅੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾਮੁਕਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਨਸ਼ੇਤੀ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਮਾਹੌਲ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸੱਟ ਵੱਜਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਨਸ਼ਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਸੰਕਲਪ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦਾ ਰਹਿਨੁਮਾ ਬਣ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਸ਼ਾਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 70 ਕੁ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਸ਼ਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਇਕਲੌਤਾ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਆਇਆ ਸੀ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਹ ਖਿਆਲ ਜ਼ਰੂਰ ਆਇਆ ਕਿ ਇਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦਾ ਵੱਡਾ

ਹਿੱਸਾ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਹੁਣ ਇਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਛੱਡਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਉਸ ਨੇ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ? ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇਤੀ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ, ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੌਂਸਲਿੰਗ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰਡ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਯੋਗ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਬੜੀ ਅਪਣੱਤ ਨਾਲ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿਆਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਿਵੇਂ ਆਇਆ?" ਮੇਰੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਗੱਚ ਭਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਬੋਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕਾਹਦਾ ਲੁਕੋਅ ਐ ਜੀ। ਇਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਣੇ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ 'ਤੇ ਰਾਤ ਦੀ ਚੌਕੀਦਾਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਪੈਸੇ ਉਥੋਂ ਮਿਲਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਡੱਫ ਲੈਂਦਾ। ਮੁੰਡਾ ਵਿਆਹਿਆ ਵਰ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਦਾ ਖਰਚ ਤੋਰੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਇੱਕ ਤਾਂ ਨਸ਼ੇ ਮਹਿੰਗੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਮਿਲਾਵਟ ਵੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੀ ਚੌਕੀਦਾਰ ਵਾਲੀ ਤਨਖਾਹ ਨਾਲ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਘਰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਨਸ਼ੇ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਮੂਹਰੇ ਹੱਥ ਟੱਡੇ ਤਾਂ ਪੁੱਤ ਨੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਪਰ ਮੇਰੀ ਨੂੰਹ ਸੂਈ ਕੁੱਤੀ ਵਾਂਗ ਮੇਰੇ ਗਲ ਪੈ ਗਈ, ਉਸ ਨੇ ਗਰਜ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਬਾਪੂ, ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਘਰ ਵੀ ਤੋਰਨੈ। ਬੋਡੇ ਨਸ਼ਾ ਡੱਫਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿੱਥੋਂ ਲਿਆਈਏ ਰੋਕੜੀ? ਆਪ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀਹ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਵੀ ਘਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆਏ। ਬੋੜੀ ਮੋਟੀ ਸ਼ਰਮ ਕਰੋ।" ਉਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨਮੋਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਡਾਢੀ ਹੀ ਮਿੰਨਤ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, "ਹੁਣ ਬੋੜੀ ਸ਼ਰਨ ਆਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਕੱਢੇ ਇਸ ਦਲਦਲ ਵਿਚੋਂ।"

ਉਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਨਸ਼ਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਸੰਕਲਪ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ

ਸੀ। ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋਰ ਦਾਖਲ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਬਣਿਆ। ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਣ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਡੇਢ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸੰਖੇਪ ਪਰ ਭਾਵਪੂਰਨ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤ ਅਤੇ ਨੂੰਹ ਵੀ ਆਏ। ਨਸ਼ਾਮੁਕਤ ਹੋਏ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਉੱਠਿਆ, ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਜੇਤੂ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਲਿਆਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸੱਚਮੁੱਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਜੰਜਾਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਮੇਰਾ ਨਵਾਂ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਸੱਚ ਮੰਨਿਓ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੈਂ ਨੂੰਹਾ ਹੀ ਵੋਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਵੀ ਗਾਲ ਲਈ ਸੀ। ਘਰ ਦੇ ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਜਿਹੜੀ ਤੋਏ ਤੋਏ ਕਰਵਾਈ, ਉਹ ਵੱਖਰੀ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਟਾਫ ਅਤੇ ਵੱਡੇ 'ਸਰ' ਦਾ ਮੈਂ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਨਸ਼ਾ ਛੱਡਣ ਦੀ ਕੋਈ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਬੱਸ, ਜਦੋਂ ਜਾਗੋ, ਓਦੋਂ ਹੀ ਸਵੇਰਾ।"

ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਾਹੌਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਪੜਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਨੇ ਪੰਜ ਪੰਜ ਸੌ ਦੇ ਦੋ ਨੋਟ ਉਹਦੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਇਨਾਮ ਹੈ ਤੈਨੂੰ।" ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹ ਨੋਟ ਪੰਨਵਾਦੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਫੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਦਿੱਤਿਆ ਕਿਹਾ, "ਲੈ ਧੀਏ, ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਗਨ।" ਨੂੰਹ ਨੇ ਉਹ ਨੋਟ ਫੜ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਨਾਲ ਲਾਏ, ਫਿਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਬਾਪੂ ਜੀ, ਅੱਜ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਦਿਨ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਦਸ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ, ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸ਼ਗਨ ਦਿੱਤੇ।" ਪੁੱਤ ਅਤੇ ਨੂੰਹ ਮੰਦ ਮੰਦ ਮੁਸਕਰਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜੇਤੂ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਪੁੱਤ ਨਾਲ ਘਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕਿੱਥੇ ਗੁਆਚੇ ਭਾਰਤ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ?

ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਹੀ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹਨ? ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਕਤੂਬਰ 1993 'ਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 46 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਇਆ। ਇਸਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਘਾਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਹੀਆਂ, ਔਰਤਾਂ

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਹੀ
ਫੋਨ: +91-98158-02070

ਨਾਲ ਘੱਟ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਧਰਮ, ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਵੰਡੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ, ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋ-ਪਰੋਖੇ ਕਰ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾ ਨਿਭਾ ਸਕਿਆ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਾਲਾਤ ਬੇਹੱਦ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਬੋਲਣ-ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਜਾਂ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਡੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਵਰਤਾਓ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲਾਂ ਬੰਦੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਉਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਵਧੇ ਹਨ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਡਰ-ਸਹਿਮ 'ਚ ਹਨ। ਧਰਮ, ਜਾਤ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਅਜਬ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ

ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੀ ਧੌਂਸ ਅਤੇ ਦਬਾਅ, ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਘਾਣ ਦਾ ਧੁਰਾ ਹੈ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ 'ਚ। ਆਖਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕੀ? ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਕੁਲੀ, ਗੁਲੀ, ਜੁਲੀ ਅਰਥਾਤ ਮਕਾਨ, ਕੱਪੜਾ, ਰੋਟੀ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸਦੇ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸਦੇ ਪੱਲੇ ਆਖਰ ਰਹਿ ਕੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਵੇਖੋ ਅਜਬ ਗੱਲ, ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਮਹਾਨ ਦੀ 80 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ, ਅੱਜ ਸਰਕਾਰੀ ਰਹਿਮੋ-ਕਰਮ 'ਤੇ ਹੈ, ਪੰਜ ਕਿਲੋ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਸਰਕਾਰੀ ਅਨਾਜ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਲੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ, ਰੋਟੀ ਲਈ ਦਰ-ਦਰ ਧੱਕੇ ਹਨ, ਰਹਿਣ ਵਸੇਰੇ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿਓ, ਤਨ 'ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਕਿਹੜੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ? ਕਿਹੜੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਾਂ? ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ। ਨਸਲ, ਰੰਗ, ਲਿੰਗ, ਭਾਸ਼ਾ, ਧਰਮ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਚ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾਏ। ਕੋਈ ਬੰਦਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣੇ। ਭੁੱਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲੇ ਉਸਨੂੰ। ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਦੀਆਂ ਬਰਾਬਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹੋਣ ਉਸਨੂੰ। ਕੰਮ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਸਾਂਵਾਂ ਵਿਕਾਸ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਗੱਲਾਂ, ਅੱਜ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਸਿਰਫ਼ ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੀਬੀ-ਅਮੀਰੀ ਦੇ ਪਾੜੇ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਬਿੰਬ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਸਿਰਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਵੱਡੇ ਦਾਅਵੇ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਖੱਟਣ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ 'ਚ ਅਸੀਂ ਉਦੋਂ ਕੱਖੋਂ ਹੋਲੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਮਨੀਪੁਰ 'ਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹਨਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ '84 ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ, ਗੁਜਰਾਤ 'ਚ ਦੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ 'ਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਨਾਂ

ਹੇਠ, ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਜਨਾਜ਼ਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦੰਗੇ ਫੈਲਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਧੱਕਤ ਲੋਕ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਜੀਅ ਜੰਤੂ ਜਾਂ ਵੇਟ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁਫ਼ਤ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਨਾ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹਨਨ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਹਥਿਆਉਣਾ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕ ਖੋਹਣ ਦੇ ਤੁਲ ਨਹੀਂ? ਜੇਕਰ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼, ਸਾਡਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕ ਖੋਹਣ ਸਬੰਧੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਹਨ। ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਅਸਹਿਮਤ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਧੀ ਹੈ। ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਨਾਲ ਘਰ ਢਾਹੁਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਆਖਿਰ ਕੀ ਹੈ? ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਧੀ ਕਾਰਵਾਈ। ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਘਾਣ। ਹਿੰਦੂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੇ ਵਰਲਡ ਰਿਪੋਰਟ-2020 ਛਾਪੀ ਹੈ। ਉਸ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ 2019 ਵਿਚ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਦਰਜਾ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਦੋ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸ਼ਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੰਡਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਆਤੰਕੀ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਲੋਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 50 ਲੱਖ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ 250 ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ 10 ਦਸੰਬਰ 1948 ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ 1950 ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ

ਆਰਥਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰਤੀਬ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਉੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਢੁੱਠਾਂ ਵਾਲੇ ਧਨ ਕੁਬੇਰਾਂ, ਜਿਹੜੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਇਕਜੁੱਟ ਹਨ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੱਕ ਦਿੰਦੇ ਹਨ? ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਸਮਾਨਤਾ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਉਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨਿਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਔਰਤ, ਸਮਾਜ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਗ ਹੈ। ਪਰ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੀੜਤ ਹਨ। ਕਿੱਥੇ ਗੁੰਮ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੁੱਝ 'ਚ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਦਾਜ ਦੀ ਬਲੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਪਰਾਧ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਇੰਨਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਪਰਾਧ ਬਿਊਰੋ (ਐਨ.ਸੀ.ਆਰ.ਬੀ.) ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਐਕਤਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 2022 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ 'ਚ ਹਰ ਘੰਟੇ ਲਗਭਗ 51 ਐਫ ਆਈ ਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਔਰਤਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਪਰਾਧ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਅਪਹਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 2022 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕੁੱਲ 4,45,256 ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਰਜ ਹੋਏ। 2021 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, 4,28,270 ਸੀ ਜਦਕਿ 2020 'ਚ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 3,71,503 ਸੀ। ਇਹ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਵਾਧਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਲੱਖਾਂ 'ਚ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਅਪਰਾਧ ਔਰਤਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਧਰਮ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹਨਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮੁੱਖ ਰੂਪ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਮੁੱਖ

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹਨਨ ਦਾ ਦੇਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੰਦੂਆ ਮਜ਼ਦੂਰੀ, ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ, ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਆਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਯੂਨੈਸਕੋ ਨੇ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਛਾਪੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 150 ਲੱਖ ਬੱਚੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 25 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਮੌਤ 15 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵੀ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਗਰੰਟੀਆਂ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਰੰਟੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਹਥਿਆਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਭੇਦਭਾਵ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿਆਸੀਤੰਤਰ ਇਸ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਅਸਲ 'ਚ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ, ਪੱਤਰਕਾਰ, ਵਕੀਲ, ਟ੍ਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ, ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੋ ਕੇ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਧਰਮ, ਜਾਤ, ਰੰਗ, ਲਿੰਗ ਭੇਦ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਵਧ ਰਹੇ ਪਾੜੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਮੱਧਮ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ, ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਾਜਗਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ।

ਅੰਧੈ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿਆ ਨਾ ਤਿਸੁ ਏਹ ਨ ਓਹੁ ॥1॥ ਰਹਾਉ ॥ (ਪੰਨਾ 15, ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਮ: 1) “ਰਚਨਾ ਹੈ ਸਿਰਜਣਾ, ਕਲਚਰ, ਆਰਟ। ਮਾਇਆ ਜੋ ਅਸਲ ਨਹੀਂ, ਫ਼ਰੋਬ, ਮੋਹ, ਧੋਖਾ ਤੇ ਦੌਲਤ ਵੀ। ਇਹ ਮੱਲ ਵਿਹਾਰ ਵੀ ਮਾਇਆ ਏ ਤੇ ਏਸ ਦਾ ਉਪਜਾਵਣ ਵੰਡਣ ਦਾ ਢੰਗ ਵੀ ਮਾਇਆ ਸਮਝੋ। ਮਾਇਆ ਦੀ ਰਚੀ ਹਰ ਰਚਨਾ ਧੋਖਾ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਆਪ ਧੋਖਾ ਹੋਈ ਤੇ ਧੋਖੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵੀ ਧੋਖਾ ਈ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਮਾਇਆ ਰਚੀ ਰਚਨਾ ਵੇਖ ਕੇ ਭੁੱਲਣਹਾਰ ਅੱਖੀਆਂ ਠੱਗੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। “ਇਹ ਤੇ ਉਹ” ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ ਨੇੜ ਤੇ ਦੂਰ ਲਈ, ਯਾਂ ਫੇਰ ਅੱਜ ਤੇ ਭਲਕ ਲਈ। ਉਹ ਰਚਨਾ ਜਿਸਦਾ ਜੋੜ ਆਪਣੀ ਵਾਰ ਨਾਲ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਕਰਨੀ ਆਪਣੇ ਲੰਘੇ ਕੱਲੂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣਾ ਅੱਜ ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਭਲਕ ਨਾ ਖੋਲ ਵਿਖਾਵੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਕੂੜ ਈ ਹੈ। ਵਾਰ ਦਾ ਲਫਜ਼ ਇਥੇ

ਡਾ. ਆਸਮਾ ਕਾਦਰੀ

ਤਾਰੀਖ ਦੇ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿਚ ਤੀਜਾ ਹੈ ਹਿਸਟਰੀ ਆਖ ਲਵੇ ਭਾਵੇਂ। ਸੱਚ ਵਿਚ ਤਾਂ “ਇਹ ਨਉਹ” ਦੀ ਵੰਡ ਹੁੰਦੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਹਰ ਪਲ ਸੱਚ ਹੈ, ਲੰਘੇ ਕੱਲੂ ਵਿਚ, ਹਾਜ਼ਰ ਅੱਜ ਵਿਚ ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਭਲਕ ਵਿਚ ਵੀ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਹੈ ਈ ਉਹ ਸਿਰਜਣਾ, ਉਹ ਰਚਨਾ ਜੋ ਦਾਨ ਕਰਨ ਪਾਰੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ। ਮਾਇਆ ਰਚੀ ਰਚਨਾ “ਇਹ ਨਉਹ” ਦੀ ਦੂਈ ਫਾਤੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪੜ੍ਹਨਹਾਰ, ਵੇਖਣਹਾਰ, ਖਾਣਹਾਰ, ਸੁਣਨਹਾਰ, ਛੂਹਣਹਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਸੇਧ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਮਾਇਆ ਤਾਂ ਆਪ ਬੇਸੁੱਧ ਹੈ ਉਹ ਸੇਧ ਦੇਵੇ ਕਿਵੇਂ? ਨਾਮ

ਬਾਬਾ ਮਾਇਆ ਰਚਨਾ ਧੋਹੁ ॥

ਵਿਸਾਰਨ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਛੱਡਣ ਨਹੀਂ ਏ। ਨਾਮ ਤਾਂ ਸਾਂਝ ਪਛਾਣ ਹੈ ਕੁੱਲ ਹੋਂਦਾਂ ਦੀ। ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕੈਦੋਂ ਉਧਾਰ ਦਾ ਹੈ ਨਾਮ। ਜਦੋਂ ਸਭ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਇਕਾਈ ਦੀ ਸਿਆਣ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਿਰਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਏ ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਰਨੀ ਏ। ਜਿਵੇਂ: ਸਰਬ ਧਰਮ ਮਹਿ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਧਰਮ॥ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮੁ ਜਪਿ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮ॥ ਇਕਾਈ ਦੀ ਸੋਚ ਕਰਨੀ ਬਣੇ ਤਾਂ ਹੀ ਰਾਹ ਦਿਸਦਾ ਏ। ਨਾਮ ਵਿਸਾਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ “ਅੰਨ੍ਹਾ” ਆਖਦਾ ਏ। ਇਹ ਉਹ ਅੰਨ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਏ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਉਹ ਅੰਨ੍ਹਾ ਏ ਜੋ ਕੁੱਲ ਜੀਵਨ ਦੀ ਇਕਾਈ ਨਾ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਏ ਤੇ ਨਾ ਈ ਮਾਣ ਸਕਦਾ ਏ। ਅਸਥਾਈ ਦੀ ਸਮਝ ਸੁਰਤ ਈ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਭੇਦ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਏ। ਚਲੇ ਵੇਖਣੇ ਹਾਂ ਅੰਤਰਿਆਂ ਵਿਚ ਗੱਲ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀ ਹੋਵੇ ਮਤਾਂ ਅਸਥਾਈ ਦੀ। ਅੰਤਰਾ ਅਸਥਾਈ ਵੀ ਦੋ ਹੋ ਕੇ ਇੱਕ ਹੋਣ ਤਾਹੀਓਂ ਸੂਝ ਸਿਆਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਲੇਖੇ ਬੋਲਣ ਬੋਲਣਾ ਲੇਖੇ ਖਾਣਾ ਖਾਉ ॥ ਲੇਖੇ ਵਾਟ ਚਲਾਈਆ ਲੇਖੇ ਸੁਣਿ ਵੇਖਾਉ ॥ ਲੇਖੇ ਸਾਹ ਲਵਾਈਅਹਿ ਪੜੇ ਕਿ ਪੁਛਣ ਜਾਉ ॥1॥ ਬਾਬਾ ਮਾਇਆ ਰਚਨਾ ਧੋਹੁ ॥ (ਪੰਨਾ 15, ਮ: 1) ਅੰਤਰਾ ਟੁਰਿਆ ਹੈ ਲੇਖੇ ਤੋਂ। ਪਹਿਲੋਂ ਲੇਖੇ ਦਾ ਲੇਖਾ ਕਰ ਲਈਏ ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਵੇਖਣੇ ਹਾਂ। ਲੇਖਾ ਬਣਿਆ ਏ ਲੇਖ ਤੋਂ। ਲੇਖ ਹੈ ਲਿਖਤ, ਤਖਲੀਕ, ਭਾਗ, ਨਸੀਬ। ਲੇਖਾ ਹੈ, ਹਿਸਾਬ, ਲੈਣ-ਦੇਣ, ਬਹੀ ਖਾਤਾ, ਹਾਲਤ, ਦਰਜਾ, ਤਕਦੀਰ, ਆਦਤ, ਸੁਭਾਅ, ਮਾਮਲਾ, ਵਰਤਾਰਾ, ਤਰੀਕਾ, ਦਸਤੂਰ। ਲੇਖੇ ਦਾ ਲੇਖਾ ਵੇਖੋ ਲਿਖਤ

ਤੇ ਭਾਗ ਤੋਂ ਟੁਰਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਬਣ ਗਿਆ ਏ। ਦਰਜਾ ਤੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਦਸਤੂਰ ਤੇ ਤਰੀਕੇ ਤੀਕ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਏ। ਕਿਵੇਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਆਪਣੀ ਵਰਤੋਂ ਪਾਰੋਂ ਵੇਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਬਦਲਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇਂ। ਲੇਖਾ ਤਾਂ ਲਿਖਤ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਲਿਖਤ ਹੈ ਸਾਰੀ ਜੇ ਕੁੱਝ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਏਸ ਕੁੱਲ ਕਾਇਨਾਤ ਅੰਦਰ। ਬੰਦਾ ਵੀ ਲਿਖਤ ਈ ਹੋਇਆ ਕੁਦਰਤ ਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਬੰਦਾ ਰੱਬ ਦੀ ਲਿਖਤ ਏ ਤਿਵੇਂ ਬੰਦੇ ਦੀ ਕਰਨੀ ਬੰਦੇ ਦੀ ਲਿਖਤ ਹੋਈ। ਬੰਦੇ ਦੀ ਕਰਨੀ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਕਰਨੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਲੇਖ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਫਰੀਦ ਦਾ ਦੋਹੜਾ ਵੇਖੋ ਜੋ ਨਾਨਕ ਦੇ ਏਸ ਲੇਖੇ ਪਿੱਛੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ: ਫਰੀਦਾ ਜੇ ਤੂੰ ਅਕਲਿ ਲਤੀਫੁ ਕਾਲੇ ਲਿਖੁ ਨ ਲੇਖ ॥ ਆਪਨਤੇ ਗਿਰੀਵਾਨ ਮਹਿ ਸਿਰੁ ਨੀਵਾਂ ਕਰਿ ਦੇਖੁ ॥6॥ (ਪੰਨਾ 1378, ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਜੀ) ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਅਕਲ, ਸਮਝ, ਸੂਝ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਲੇ ਲੇਖ ਨਾ ਲਿਖ। ਕੀ ਹਨ ਕਾਲੇ ਲੇਖ? ਸਾਹੀ ਫੁਰਮਾਨ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਦੀ ਕਰਨੀ ਖੁੱਸਣ ਦੇ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਢੋਆ। ਮਾੜੇ ਨੂੰ ਦਬੋਲਣ ਤੇ ਵਗਾਰੀ ਜੋ ਪੁੰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਹਿਕਾਮ, ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਡਰਾਵਨ ਕਾਨ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਧਾਵੀਆਂ ਦੇ ਫੁਰਮਾਨ। ਕੀ ਇਹ ਸਭ ਕਾਲੇ ਲੇਖ ਈ ਨਹੀਂ? ਹਾਕਮ ਤਾਂ ਇਕੋ ਕੁਦਰਤ ਆਪ ਏ। ਫੇਰ ਜੀ ਉਪਰ ਜੀ ਦੀ ਹਾਕਮੀ ਕਿਉਂ? ਵਾਧੂ ਹਾਕਮੀ ਤੇ ਵਾਧੂ ਮੱਲ ਦੇ ਹਲਕਾ ਨੇ ਬੰਦਿਓ ਕੁੱਬੇਦਾ ਕੀਤਾ ਜੀਅ ਨੂੰ। ਏਹਾ ਫਰੀਦ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਏ। ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਤੇ ਤੂੰ ਮਿੱਟੀ ਵੇਖ ਸੈਂ। ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਸਿਆਣ ਈ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਚਲਾਏ ਵਰਤਾਏ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸਿਆਣ ਕਰਵਾਸੀ। ਕਰਨਹਾਰ ਦੀ ਕਰਨੀ, ਕਰਨਹਾਰ ਤੋਂ ਖੁੱਸੀ ਗਈ ਤਾਂ ਕਰਨਹਾਰ ਦੇ ਲੇਖ

ਮੱਲ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲੱਗੇ। ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਦੇ ਭਾਗ ਬੱਲਵਾਨਾਂ ਤੇ ਮੱਲਵਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਲਿਖਣ ਲੱਗੇ। ਮੱਲ ਬਣੀ ਤਾਂ ਵਗੀ ਖਾਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ। ਈਹਾ ਲੇਖੇ ਤੇ ਵਗੀ ਖਾਤੇ ਈ ਦਸਤੂਰ ਬਣ ਗਏ। ਵਾਧੂ ਜੁੜੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਵੀ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਈ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਇਥੇ ਸ਼ਬਦ ਲੇਖਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਬੋਲਣ, ਖਾਣਣ, ਟੁਰਨ, ਸੁਣਨ, ਵੇਖਣ ਤੇ ਸਾਹ ਲੈਣ ਦਾ। ਬੋਲਣ ਗਿਣਿਆ ਮਿਥਿਆ ਵੇਲੇ ਸਿਰ, ਹਿਸਾਬ ਸਿਰ ਕਿਸ ਦਾ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੋਲੇ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਲੈਣਾ ਹੈ ਧਨ ਮਾਲ ਨਾਲ। ਬੋਲ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਸਾਂਝ ਹਨ। ਇਹੀ ਬੋਲ ਜਦੋਂ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਵਿਕਣ ਲੱਗਣ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਲੇਖੇ ਲਗਦੇ ਨੇਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲਾਂ ਕੀ ਰਾਹ ਵਿਖਾਣਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬੋਲ ਬੋਲਣਹਾਰ ਤਾਂ ਆਪ ਈ ਕੁਰਾਰੇ ਪਏ ਨੇਂ। ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਬੋਲਣ ਸ਼ਕਤੀ ਜੀਵਨ ਸਾਂਝ ਬਣਾਉਣ ਕੀਤੇ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਲੇਖੇ ਲੱਗੀ ਬੋਲੀ ਅਸਾਂਝ ਦਾ ਬੀ ਬੀਜਦੀ ਏ। ਜੀਅ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕੋਲੋਂ ਵਜੋਗਦੀ ਏ। ਬੋਲੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਬੋਲੀ ਦੀ ਅਸਾਂਝ ਈ ਜੀਵਨ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੀ ਏ। ਖਾਣਣ ਮੁੱਢਲੀ ਲੋੜ ਹੋਈ ਜੀਵ ਜੰਤਰ ਦੀ। ਖਾਣਣ ਬਾਝ ਜੀਵਨ ਹੈ ਈ ਨਹੀਂ। ਖਾਣਣ ਦਾ ਲੇਖਾ ਕਰਦਾ ਏ ਸ਼ਬਦ। ਪੁੱਛ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਜੋ ਖਾਣਣ ਲੋੜ ਦਾ ਹੈ ਯਾਂ ਲੋੜੋਂ ਵੱਧ। ਖਾਣਣ ਲੇਖੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹੋਰ ਤੇ ਲੇਖ ਲਖਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹੋਰ ਹੋਇਆ। ਕਰਨਹਾਰ ਤਾਂ ਕਸ਼ਟ ਕੱਟ ਕੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਾਲਿਕ ਹਾਕਮ ਆਪਣਾ ਵਗੀ ਖਾਤਾ ਭਰ ਕੇ ਖਾਂਦਾ ਏ। ਜੀਅ ਦਾ ਢਿੱਡ ਤਾਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਖਾ ਕੇ ਭਰੀਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਵਗੀ ਖਾਤੇ ਦਾ ਢਿੱਡ ਕਦਾਈਂ ਨਹੀਂ ਭਰੀਦਾ। ਵਾਟ ਦਾ ਲੇਖਾ ਏ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ। ਵਾਟ ਰਾਹ ਹੈ, ਰਸਤਾ। ਮੱਲ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਮੰਜਿਲ ਇਕੋ ਹੈ ਲਾਹਾ, ਰਾਹ ਜੋ ਵੀ

ਹੋਵੇ ਪੁੱਜਾਵੇ ਉਥਾਈਂ ਜਿੱਥੇ ਮੱਲ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇ। ਮੱਲ ਮਾਰੀ ਦੀ ਵਾਟ ਵੱਖਰੀ ਏ। ਜੀਅ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕੋਲੋਂ ਤਰੋੜ ਕੇ ਲਾਹਾ ਜੁੜਦਾ ਏ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅੰਦਰ ਬੋਹਿਸੀ ਜੰਮੇ ਤਾਂ ਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਜੀਆਂ ਕੰਨੋਵੱਖ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲਾਹਾ ਜੋੜਨ ਕੀਤੇ ਮਾਰਨ ਦਬੋਲਣ ਖੁਸ਼ਣ ਲਾਜ਼ਿਮ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਅਹਿਸਾਸੋਂ ਵਾਂਝਾ ਜੀਅ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਾਟ ਰਾਹ ਹੈ ਤੇ ਪੰਧ ਵੀ। ਜੀਵਨ ਪਾਂਧੀ ਮੱਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਪੰਧ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਿਤਨਾ ਲਾਹਾ ਜੁੜਦਾ ਹੈ ਉਤਨੀ ਟੋਰ ਤਰੀਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਲੋੜ ਵਾਟ ਉਪਰ। ਜਦੋਂ ਬੋਲਣ, ਖਾਣਣ ਤੇ ਚੱਲਣ ਮਾਇਆ ਲੇਖੇ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੁਣਨ ਵੇਖਣ ਵੀ ਇਸੇ ਲੇਖੇ ਸਿਰ ਈ ਹੋਸੀ। ਮੋਹ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਵੱਖ ਦਿੱਸਦਾ ਈ ਨਹੀਂ ਕੁੱਝ। ਨਾ ਈ ਕੰਨ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਨੇਂ ਕੂਕ ਫ਼ਰਿਆਦ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਮਸਕੀਨਾਂ ਦੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਕਰਨੀ ਖੁਸ਼ ਕੇ ਲਾਹਾ ਪਿਆ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਅੱਖੀਂ ਕਾਮਿਆਂ ਕਸਬਿਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਦੀ ਹਾਥ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਹਿੱਕ ਹਿੱਕ ਸਾਹ ਲੇਖੇ ਲੱਗ ਵੰਜੇ ਮੱਲ ਵਾਣੀ ਦੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਮੁੱਕ ਵੇਂਹਦੀ ਏ। ਇਲਮ ਸਿਆਣੇ ਪੜ੍ਹ ਪੁਖਤੋ ਏਸ ਲੇਖੇ ਨੂੰ ਪਰਣਾਂਵਦੇ ਨੇਂ। ਇਲਮ ਵੀ ਹਾਕਮ ਮਾਲਿਕ ਦੀ ਮੱਲ ਜੋ ਹੋਇਆ। ਏਸ ਹਨੇਰ ਵਿਚ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਦੀਵਾ ਬਾਲ ਅਗੇਰੇ ਕੀਤਾ ਏ, ਸੰਗਤ 'ਚ ਜੁੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਨ ਕੀਤੇ। ਨਾਨਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ ਇਨਕਾਰ ਦਾ। ਮਾਇਆ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲੱਗੀ ਕੁਦਰਤ ਸਕਤ ਨੂੰ ਵਿਹਾਰ ਬੱਝੇ ਲੇਖਿਓ ਬਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਬਾਬੇ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਂਦਾ ਏ ਸੁਰਤ ਸਾਰ ਨੂੰ। ਮਾਇਆ ਵਿਹਾਰ ਅੰਨਾ, ਗੁੰਗਾ, ਬੋਲਾ ਹੈ ਨਾਮ ਵਿਸਾਰ ਕੇ। ਨਾਮ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਰੱਖਦਾ ਤਾਂ ਏਸ ਦਾ ਬੋਲਣ, ਸੁਣਨ, ਕਰਨ, ਖਾਣਣ, ਚੱਲਣ ਤੇ ਚਲਾਉਣ, ਹਿੱਕ ਹੁੰਦਾ। ਮਾਇਆ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਠੱਗੀ ਹੈ, ਠੱਗੀ ਤੇ ਧਰੋਹ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ ਇਹ ਸਭ ਰੰਗ (ਡਰਾਮਾ)।

ਦੇਸ਼ ਦਾ ਲਿਬਰਲ ਸਰੂਪ ਬਹਾਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ

ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕੱਛਾਂ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ, ਜਮਹੂਰੀ ਤੇ ਸੰਘਾਤਮਕ ਢਾਂਚੇ ਵਾਲੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹਨ ਤੇ ਅੱਗੇ ਮਨੁੱਖ ਹੱਥੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰ ਕੇ ਬਰਾਬਰੀ, ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜ

ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਪਾਸਲਾ
ਫੋਨ: 98141-82998

ਦੇ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣਾਉਣ, ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਡਟਵੀਂ, ਬੋਲਾਗ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਤੇ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਗੁੱਟ-ਨਿਰਲੇਪ ਲਹਿਰ 'ਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ 'ਚ ਵੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਦੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਫੁੱਟਪਾਉ, ਵੰਡਵਾਦੀ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਚੁਣੌਤੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਖੱਬੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਅਗਲੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ 'ਚ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ-ਲੋਕ ਦੋਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ 'ਚ ਆਗੂ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰਾਂ ਲੈਣਿਆਂ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਤੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਦੀ ਅਹੁਤੀ ਪਾਉਣ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਅੱਤਵਾਦ-ਵੱਖਵਾਦ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦੌਰ 'ਚ ਜਿਹੜੀ ਭੂਮਿਕਾ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਨਿਭਾਈ ਹੈ, ਉਹ ਵੀਰ ਗਾਥਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਉੱਕਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਅੰਦਰ (ਜਿਵੇਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਕੇਰਲਾ ਤੇ ਤਰੀਪੁਰਾ 'ਚ) ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ 'ਚ ਰਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਗਿਤਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਵੀ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਰਾਹਤਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਕੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਲਕਸ਼ਮਣ ਰੇਖਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਲੰਘਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਸਮਝ ਕੇ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਉਪਰ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਅਪਣਾਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਰਾਜ-ਭਾਗ ਚਲਾਉਣਿਆਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਭਾਈ ਭਤੀਜਾਵਾਦ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਗੈਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅੰਦਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਰੋਗ ਤੋਂ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂ ਵੱਡੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੁਕਤ ਕਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਹਰ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਣਸੁਖਾਵੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉੱਝ ਸਾਰੀਆਂ ਘਾਟਾਂ-ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਲੋਕਾਂ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਦਮਦਮ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਰਾਂ 'ਤੇ ਮੋਰਚੇ ਮੱਲ ਕੇ ਲੜੇ ਗਏ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਣ ਵਾਲੇ, ਪੁਰ ਅਮਨ ਤੇ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ਤਾ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ 'ਚ ਵੀ ਖੱਬੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਤੇ ਅਗਵਾਣੂ ਭੂਮਿਕਾ ਸਪਸ਼ਟ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਨਵੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਅੰਦਰ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ, ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਤੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੇਕਿਰਕ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੂਟ ਲਈ ਸਾਮਰਾਜੀ ਬਘਿਆੜਾਂ ਦੇ ਰਹਿਮੋ-ਕਰਮ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਾਮਰਾਜੀ ਕਰਜ਼ ਜਾਲ 'ਚ ਫਸਾ ਕੇ, ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੇ ਮਾਨਵੀ ਸਰੋਤਾਂ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ੀ-ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਵਾਉਣ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਤੇ ਮਿਆਰੀ ਜਨਤਕ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰ ਕੇ ਭੁੱਖਮਰੀ, ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਕੁੰਡੀ ਨਰਕ 'ਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ, ਪੈਨਸ਼ਨ ਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਦੀ ਥਾਂ ਧਨਵਾਨ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਲਗੂ ਵੀਟਵੇਂ ਘੋਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਬਣਵਾਏ ਗਏ 44 ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ 'ਚਾਰ ਲੇਬਰ ਕੋਡ' 'ਚ ਸਮੇਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਘੰਟੇ ਵਧਾ ਕੇ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾ-ਫੁਲਾ ਦੇਖਣ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਦਾ ਕਚੁਮਰ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਤੇ ਸੰਘਾਤਮਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਧਰਮ ਆਧਾਰਤ ਗੈਰ ਜਮਹੂਰੀ ਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ

ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰਾਂ 'ਤੇ ਈ.ਡੀ., ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਆਦਿ ਵਰਗੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹਮਲਾ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਖੱਬੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਲੇਖਕਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਫਰਤੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਧਾਵਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਵਿਪਰੀਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਤੇ ਖੱਬੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸੋਝੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਵੀ ਇਸਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਬੱਬ ਹਨ। ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਇਕ ਸੇਧ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਗਿਆਨ ਵਜੋਂ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਦੀ ਮਕਾਨਕੀ (ਤਕਨੀਕੀ) ਵੰਗ ਨਾਲ ਰਟਨ ਮੰਤਰ ਵਾਂਗੂ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਠੋਸ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਹਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਚਵੀਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ 'ਚ ਪਈ ਫੁੱਟ ਦਰ ਫੁੱਟ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਇਸ ਫੁੱਟ ਦਾ ਕਾਰਨ, ਜਾਇਜ਼ ਮੱਤਭੇਦਾਂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਨਿੱਜੀ ਹਉਮੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਅੰਦਰਲੀ ਅੰਤਰ ਪਾਰਟੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਛਾਂਗ ਕੇ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਤੇ ਸਵੈ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਦੇ ਕਾਰਗਾਹ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਇਕ ਪਾਸੜ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਸੀਮਤ ਘੇਰੇ 'ਚ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨਪੀਆਂ-ਤੁਲੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਤਸੱਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰੀ ਜਾਣ ਵੀ ਇਸ 'ਅਸਾਧ ਰੋਗ' ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਕ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸੋਚਣੀ ਤੇ ਕਰਨੀ 'ਚ ਸਫਲਤਾ ਤੇ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੋਨੋਂ ਛੁਪੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗਿਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਮੁੱਕ ਤੇ ਅਡੋਲ ਵਫਾਦਾਰੀ ਸਾਰੀਆਂ ਖੱਬੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ, ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਗੁਣ ਹੈ। ਆਪਸੀ ਸੇਵਾਦ ਰਚਾਉਣ ਨਾਲ, ਜਿੱਥੇ ਗੈਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ 'ਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ, ਉਥੇ ਮਤਭੇਦ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਬੱਝਵੇਂ ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਰੂਪਰੇਖਾ ਦਾ ਮੁੱਢ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਆਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਰੋਏ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਅਮਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਮੀਰ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਸਮਾਜਕ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਲਹਿਰ 'ਚ ਇਕਜੁੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਬਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਠੋਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸੰਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ, ਆਦਤਾਂ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਹਕੀਕੀ ਧਰਾਤਲ ਦੀ ਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸ਼ਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਫਿਰਕੂ-ਫਾਸ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਇਕ ਗੈਰ ਜਮਹੂਰੀ, ਧਰਮ ਆਧਾਰਤ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ ਹਨ, ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਸਿਰਫ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ 140 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ, ਆਪਸੀ ਧਾਰਮਿਕ ਇਕਸੁਰਤਾ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ, ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਮੇਲ-ਜੋਲ, ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਪੂਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਾਣਦੇ ਹੋਏ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਅਮਨ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੀ ਅਤਿਅੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਬਹੁਲਤਾ ਵਾਲੇ ਧਰਮ ਦੇ ਅਨੁਆਈਆਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ, ਦਲਿਤਾਂ, ਔਰਤਾਂ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਾਲੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਲਿਖਣ-ਬੋਲਣ ਤੇ ਜਨਤਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਮਾਰੂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਧਿਰਾਂ ਤੇ ਖੱਬੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਂਦ ਅਤਿ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ। ਮਜ਼ਬੂਤ ਖੱਬੀ ਲਹਿਰ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮੂਹ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗਿਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ਾਮਨੀ ਕਰਦੀ ਹੋਈ, ਮਨੁੱਖ ਹੱਥੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰ ਕੇ ਭੁੱਖ, ਨੰਗ, ਗਰੀਬੀ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਰਗੇ ਮਾਰੂ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਆਗੂ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਤੇ ਮਾਨਵੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈਣ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਤੋਂ ਪੀੜਤ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ, ਬੋਲੀਆਂ, ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਤੇ

ਬਰੇਕਾਂ ਮੋਟਰ-ਗੱਡੀਆਂ, ਸਾਈਕਲਾਂ, ਟਰੇਨਾਂ, ਪਲੇਨਾਂ, ਸਕੂਟਰਾਂ, ਬਾਈਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਘੋੜਿਆਂ, ਬਲਦਾਂ ਜਾਂ ਭਾਰ ਵੇਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਨਕੇਲ ਪਾ ਕੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵੰਗ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵੀ ਵੱਖਰੀ ਵੰਨਗੀ ਦੀਆਂ 'ਬਰੇਕਾਂ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਕਦੀ ਸੁਣਿਆਂ ਕਿ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਬਰੇਕਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸੁਣਿਆਂ ਤੇ ਦੇਖਿਆਂ। ਲਓ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਸੁਣੋ।

ਪ੍ਰੋ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੰਡਮ
ਫੋਨ: +91 98766-55055

ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਘਰ ਕੋਲ ਇਕ ਤ੍ਰਿਵੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਭਾਵ ਬੋਹੜ, ਪਿੱਪਲ ਅਤੇ ਨਿੰਮ ਤਿੰਨੋਂ ਬਿਰਥ ਇਕੋ ਥਾਂ 'ਤੇ। ਘਰ ਤੋਂ ਮਸਾਂ 100 ਫੁੱਟ ਦੀ ਦੂਰੀ ਸੀ। ਵਿਚਾਲੇ ਅਜੇ ਕੋਈ ਇਮਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣੀ (ਹੁਣ ਵਿਚਾਲੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕ ਹੈ)।

ਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਤਪਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਇਸ ਤ੍ਰਿਵੇਣੀ ਹੇਠ ਹੀ ਬਿਤਾਈ ਦੀ ਸੀ। ਖੇਡ ਵੀ ਲਈਦਾ ਸੀ ਤੇ ਘਰੋਂ ਮੰਜਾ ਲਿਆ ਕੇ, ਡਾਹ ਕੇ ਲੇਟ ਕੇ

ਬਰੇਕਾਂ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ

ਆਰਾਮ ਵੀ ਕਰ ਲਈਦਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਲਾਗੇ ਮੱਝਾਂ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈਦੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਣ (ਚਮਤੀ ਮੋਟੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਹਿਰੂਆਂ ਨੂੰ ਗੋਕਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਗਰਮੀ ਵਧੇਰੇ ਲਗਦੀ ਹੈ)।

ਓਸੇ ਹੀ ਤ੍ਰਿਵੇਣੀ ਹੇਠਾਂ ਇਕ ਲਾਗਲੇ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਆਇਆ ਬੰਦਾ ਵੀ ਆ ਬੈਠਦਾ ਸੀ। ਸਰੀਰੋਂ ਬੜਾ ਹੱਟਾ-ਕੱਟਾ, ਕੱਦ-ਕਾਠੋਂ ਲੰਮ ਸਲੰਮਾਂ ਅਤੇ ਗੱਲ-ਬਾਤੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਂ, ਮਨ ਮੌਜੀ ਸੀ, ਕਈ ਵਾਰ ਮੌਨ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਕੋਲ ਇਕ ਪੋਟਲੀ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਉਣ ਦਿੰਦਾ।

ਸਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਬਰੇਕਾਂ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ' ਸੱਦਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਦਾ ਅਸਲੀ ਨਾਮ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ। ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਾਮ ਦੱਸਦਾ। ਸੋ, ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਆਪ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਨਾਮਕਰਣ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਪਰ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਸੀ ਤੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬੜਾ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਦਿਹਾੜੀ ਤ੍ਰਿਵੇਣੀ ਹੇਠ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਮਾਈਆਂ-ਬੀਬੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ-ਪਾਣੀ, ਚਾਹ-ਲੱਸੀ ਦੇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਉਹ ਖਾ-ਪੀ ਲੈਂਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਖਾਂਦਾ ਨਾ ਪਰ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਾਸਤੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀ

ਜਾਣੇ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ 'ਉਹ ਜਾਣੇ'।

ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਹ ਵਾਪਿਸ ਆਪਣੇ ਗਰਾਂ ਜਾਣ ਲਗਦਾ ਤਾਂ ਇਕ ਖਾਸ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਬਣਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਖੜ੍ਹਨ-ਢੰਗ ਇੰਜ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਦੌੜਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦੌੜਾਕ ਸੀਟੀ ਵੱਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਝੁਕ ਕੇ ਪਰ ਦੌੜਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।

ਫਿਰ ਉਹ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਨ ਲਗਦਾ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ- 'ਮੇਰੀਆਂ ਬਰੇਕਾਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਕੋਈ ਜਣਾ ਆ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹੋ'! ਜੇ ਜ਼ਰਾ ਦੇਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਦੀਲੀ ਤੇ ਫਿਰ ਰੋਣੀਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰੀ ਵੇਲੇ ਉਹ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਪੁਕਾਰ ਕਰਦਾ।

ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਲਾਗੇ ਘਰ ਸਾਡਾ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਘਰ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਮੈਨੂੰ ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਬਰੇਕਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਭੇਜਦੀ। ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਪੈਰ ਅੱਗੇ ਵਲ ਹੁੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਅਣਵਾਹੀ ਲਕੀਰ ਉਪਰ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਦੁਸਰਾ ਪੈਰ ਪਿਛਾਂਹ ਵੱਲ ਪਸਾਰੀ ਲੱਤ ਸਮੇਤ ਪਿੱਛੇ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹੋਵੇ।

ਉਸ ਦਾ ਬਰੇਕਾਂ ਖੁਲ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਵੰਗ ਵੀ ਬੜਾ ਅਜੀਬ ਸੀ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲੱਤ ਮਾਰਾਂ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੜਾ ਝਿਜਕਣਾ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਸੱਟ-ਫੇਟ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਏ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਲੱਤ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ 'ਬਾਬਾ' ਗਲ ਹੀ ਨਾ ਪੈ ਜਾਵੇ।

ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਲੱਤ ਤਾਂ ਮਾਰਨੀ ਹੀ ਪੈਣੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਜ਼ਰਾ ਕੱਸ ਕੇ। ਜੇ ਲੱਤ ਢਿੱਲੀ ਵੱਜਣੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਬੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਅਗਾਂਹ ਵੱਲ ਹੋ ਕੇ ਪਿਛਾਂਹ ਮੁੜ ਆਉਣਾ ਤੇ ਫਿਰ ਪਹਿਲੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ 'ਬਰੇਕਾਂ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ, ਹੋਰ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਲੱਤ ਮਾਰ'। ਮੇਰੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਲੱਤ ਮਾਰਨ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੇ ਦੁੜੰਗੋ-ਦੁੜਕੀ ਜਿਹੇ ਲਾਉਣਿਆਂ ਚੱਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਾ!

ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਫਿਰ ਬਰੇਕਾਂ ਲੱਗ ਜਾਣੀਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਉਸ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣਾ ਤੇ ਕਿਸੇ ਰਾਹਗੀਰ ਨੂੰ ਬਰੇਕਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਗੁਹਾਰ ਲਾਉਣੀ।

ਉਸ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਕਮਲਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ -- 'ਬਨਾ ਕਰ ਫਕੀਰੋਂ ਕਾ ਹਮ ਭੇਸ 'ਗਾਲਿਬ'/ਤਮਾਸ਼ਾ-ਏ-ਅਹਿਲੋ ਕਰਮ ਦੇਖਤੋ ਹੈ' ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ। ਕਈ ਵਾਰ ਬੜੀਆਂ ਸਿਆਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਵਿਲੀਅਮ ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ ਦੇ ਨਾਟਕ 'ਐਜ਼ ਯੂ ਲਾਈਕ ਇਟ' ਦੇ ਇਕ 'ਮੂਰਖ' ਪਾਤਰ 'ਜੈਕੂਈਨ' ਦੀ ਉਹ ਸੁਤਰ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀ ਜੋ ਇਕ ਕੋਟ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ- 'ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸੁਰਗ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਤ (ਮਾਲ) ਬਖਸ਼ੀ/ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਮੂਰਖ ਮਤ ਕਰੋ'।

ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਮਨੋ-ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ

ਡਾਕਟਰ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ 'ਚੋਂ ਉਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਹਿਰ ਕੋਲੋਂ ਚੈਕ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਐਨੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਾਧਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ ਵੀ। ਮਨੋਰੋਗਾਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਛੱਡੋ, ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਲਾਗਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੀ 3-4 ਆਮ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਸਨ, ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤਾਂ ਘਰੇਲੂ ਓਹੜ-ਪੋਹੜ ਹੀ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ ਸਨ- ਖੇਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਕਈ ਕਹੀ ਵੱਜ ਜਾਣੀ ਜਾਂ ਪੱਠੇ ਵਢਦਿਆਂ ਦਾਤੀ ਤਾਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮਿੱਟੀ ਪਾ ਕੇ ਸਾਰ ਲਈਦਾ ਸੀ ਤੇ ਜਾਂ ਕਰੂਰਾ ਕਰਕੇ। ਓਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤਾਂ ਤਦ ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਜਦ ਕੋਈ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ!

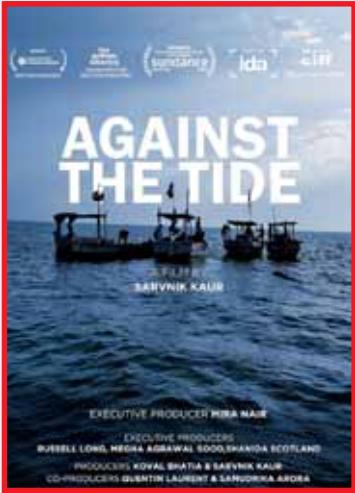
ਬਰੇਕਾਂ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਦਾ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੱਚ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦਿਲਜੋਈ ਲਈ ਕਹਾਣੀ ਘੜੀ ਸੀ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਹੁੰਦਿਆਂ-ਸੁੰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ!

ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਵੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ, ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਜਾਂ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ? ਉਦੋਂ ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਇਹ ਆਖ ਰਹੀ ਹੋਵੇ- 'ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਕਿ ਦਿਲ ਕੇ ਪਾਸ ਰਹੇ ਪਾਸਬਾਨੇ-ਅਕਲ/ਲੋਕਿਨ ਕਥੀ ਕਥੀ ਇਸੇ ਤਨਹਾ ਭੀ ਛੁੱਡ ਦੇ'!

ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਆਉਣੋਂ ਹਟ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ 'ਬਰੇਕਾਂ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ' ਦੀਆਂ ਸਦਾ ਲਈ 'ਬਰੇਕਾਂ' ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਸਨ! ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬਰੇਕਾਂ 'ਫੇਲੂ' ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਉਸ ਦੀ ਗੱਡੀ ਭਵਸਾਗਰ ਵਿਚ ਸਮਾ ਗਈ ਸੀ!

ਮਛੇਰਿਆਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ 'ਅਗੇਸਟ ਦਿ ਟਾਈਡ'

ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਸਰਵਨਿਕ ਕੌਰ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ

ਸਰਵਨਿਕ ਕੌਰ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ 'ਅਗੇਸਟ ਦਿ ਟਾਈਡ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ, ਫਿਲਮ ਦੇ ਦੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਤੇ (ਐਨ ਸੱਜੇ) ਸਰਵਨਿਕ ਕੌਰ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਵਾਰਡ ਜੇਤੂ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸਰਵਨਿਕ ਕੌਰ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ 'ਅਗੇਸਟ ਦਿ ਟਾਈਡ' ਨੇ ਸਨਡਾਂਸ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ 'ਚ 7 ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ।

ਇਸ ਦਾ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਜੀਓ 'ਮਾਮੀ' (ਮੁੰਬਈ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ ਮੁਵਿੰਗ ਇਮੇਜ) ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲ

ਦਵੀ ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਫੋਨ: +91-98760-82982

ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਗੋਲਡਨ ਗੇਟਵੇਅ ਐਵਾਰਡ (ਸਰਵੋਤਮ ਫਿਲਮ ਪੁਰਸਕਾਰ) ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨੇ ਏਸ਼ੀਆ ਪੈਸਿਫਿਕ ਸਕਰੀਨ ਐਵਾਰਡਜ਼ 2023 ਲਈ ਸਰਵੋਤਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਸਰਵਨਿਕ ਕੌਰ ਅਤੇ ਕੋਵਿਲ ਭਾਟੀਆ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਕੋਲੀ ਮਛੇਰਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਸਰਵਨਿਕ ਕੌਰ ਨੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੰਸਾਰ, ਵਿਕਾਸ, ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਲੱਗੀ ਦੌੜ ਅਤੇ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਬਾਰੇ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪੇਸ਼ ਹਨ ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਅੰਸ਼:

ਸਵਾਲ: ਤੁਹਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਕਸ਼ਮੀਰ ਉੱਤੇ 'ਸੋਜ਼: ਏ ਬੈਲੇਡ ਆਫ ਮੈਲੋਡੀਜ਼' ਸੀ। ਫਿਰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਛੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਿਵੇਂ ਆਇਆ?

ਜਵਾਬ: 'ਸੋਜ਼: ਏ ਬੈਲੇਡ ਆਫ ਮੈਲੋਡੀਜ਼' ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ

ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਤੱਟੀ ਸੜਕ ਬਣਨ ਕਾਰਨ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਘਰਾਂ ਦੇ ਖੁਸ਼ਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ, ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਤੇ ਗਤਬਤ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਆਪਸ ਵਿਚ ਥਾਂ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਸਵਾਲ: ਭਾਵ, ਮਨੁੱਖੀ ਉਜਾੜ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ?

ਜਵਾਬ: 1947 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਉੱਧਰੋਂ ਉੱਜੜ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਆ ਵੱਸੇ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਜਨਮ 1983 ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਤੇ 1984 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਰੀਨਗਰ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਘਰ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੇਰਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਉਜਾੜ ਤੇ ਘਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆ। ਸਾਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਪੋਸਿਆ ਤਾਂ ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸੀ ਪਰ ਦੁਨੀਆਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਸੀ। ਸੋ, ਮੇਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚੋਂ ਯਕੀਨ ਮੁੱਕ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਤੇ ਜਿਉਣ ਦਾ ਚਾਅ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਕੈਮਰਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕੋਲੀ ਮਛੇਰਾ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਗਰੁੱਪ ਕੋਲ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਇਹ ਔਰਤਾਂ 175 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਇੱਕ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੱਛੀ ਵੇਚਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਮੰਡੀ 'ਤੇ ਬੀ.ਐੱਮ.ਸੀ. ਦੀ ਕਾਲੀ ਨਜ਼ਰ ਪੈ ਗਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਮਾਲ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਪਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਜਾਣਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਟਿਕਾਣਾ ਖੁੱਸ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੁੜ ਕੇ ਇੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ। ਸੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ ਤਾਂ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਭਾਨੂੰ ਕੋਲੀ ਨਾਮ ਦੀ ਔਰਤ ਨੇ ਖਾਣੇ

ਲਈ ਘਰ ਬੁਲਾਇਆ। ਰਾਕੇਸ਼ (ਫਿਲਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ) ਮੈਨੂੰ ਉੱਥੇ ਮਿਲਿਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਉਣ ਲੱਗਿਆ।

ਸਵਾਲ: ਤੁਸੀਂ ਫਿਲਮ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅਹਿਮ ਪਾਤਰ ਗਣੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲੇ?

ਜਵਾਬ: ਮੈਂ ਰਾਜੇਸ਼ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸੋਚਣ ਵੱਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹਾਂ। ਫਿਰ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਦੇ ਸੁਪਨ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਾਗਰ ਮਾਲਾ ਵਿਰੁੱਧ ਮਛੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਰੋਹ ਉੱਠਿਆ। ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਮਨਸ਼ਾ ਸਾਰੀਆਂ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਮੱਛੀ ਫੜਨ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਸਨਅਤੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਮਛੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਉੱਥੇ ਮੈਨੂੰ ਗਣੇਸ਼ ਨਖਵਾ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਹੋਰ ਮਛੇਰਿਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸਮੁੰਦਰੀ ਮੀਲਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਤੋਂ ਫਾਇਨਾਂਸ ਵਿਚ ਮਾਸਟਰਜ਼ ਕਰ ਕੇ ਬੈਂਕ ਦੀ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਪਿਤਾ ਪੁਰਖੀ, ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਤ ਆਇਆ ਸੀ।

ਸਵਾਲ: ਕੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਅਸਲ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਸਨ?

ਜਵਾਬ: ਨਹੀਂ! ਮੈਨੂੰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤਾਂ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਲੱਗੇ। ਦੋ ਸਾਲ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਮਛੇਰਿਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਵਾਪਰਦਾ ਦੇਖਿਆ। ਕੋਲੀ ਮਛੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੋਟੀ-ਰੋਜ਼ੀ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਭਰੋਸਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਗਣੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਮੂਹ ਬੰਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠ ਕੇ ਮੱਛੀ ਖਾਂਦੇ ਤੇ ਵਿਸਕੀ ਪੀਂਦੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਮੇਰੀ ਫਿਲਮ ਨੇ ਅਗਲੀ ਪੁਲਾਘ ਪੁੱਟੀ। ਮੈਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੈਮਰਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕੀਤੀ।

ਸਵਾਲ: ਦੋਹਾਂ ਪਾਤਰਾਂ 'ਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਫਰਕ ਲੱਗਿਆ?

ਜਵਾਬ: ਦੋਵੇਂ ਭਾਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਲੜਦੇ ਝਗੜਦੇ ਤੇ ਹੁੱਸ ਜਾਂਦੇ ਪਰ ਫਿਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ।

ਉਹ ਭਿੰਨ ਦਿਸਦੇ ਵੀ ਅੰਦਰੋਂ ਇੱਕ ਸਨ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰ ਅਤੇ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਬਸ ਫਰਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਰਾਕੇਸ਼ ਛੋਟੀ ਕਿਸਤੀ ਨਾਲ ਘੱਟ ਡੂੰਘੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਗਣੇਸ਼ ਮੋਟਰ ਬੋਟ ਨਾਲ ਡੂੰਘੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੋਹਰੇਪਣ ਦਾ ਇਲਮ ਸੀ। ਰਾਕੇਸ਼ ਕਦੇ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਾ ਖਿਲਾਫ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਗਿਲਾ ਹੁੰਦਾ। ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਕਿਸਤੀ ਠੱਲ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਵਿਚ ਤਰਲ ਜਿਹੀ ਲਚਕ ਆ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਉਹ ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਲਹਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਮੱਛੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਬਾਰੇ ਵੀ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਇਹ ਹੈ, ਭਲਕੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ। ਇਹ 'ਭਲਕ' ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਆਵੇ ਜਾਂ ਨਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗਣੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਵੱਡੀ ਚਾਹ ਸੀ ਪਰ ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸੀ ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬਿਮਾਰ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਰਬ ਸਾਗਰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਮਰ (ਖਤਮ) ਜਾਵੇਗਾ। ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਮਰਨ ਦਾ ਅਸਰ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ 'ਤੇ, ਵਿੱਤੀ ਹਾਲਾਤ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ: ਇਹ ਫਿਲਮ ਬਣਾ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ?

ਜਵਾਬ: ਰਾਕੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਸਮਝ ਆਇਆ ਕਿ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਮਛੇਰੇ (ਘੱਟ ਡੂੰਘੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ) 70 ਫੀਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਵਿੱਤ ਭਰਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਅਲ ਫਾਰਮਿੰਗ ਤੇ ਫਿਸ਼ਿੰਗ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਾਹਰ ਮਰੋਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਪਿਤਾ ਪੁਰਖੀ ਸਿਆਣਪ ਸੂਝਬੂਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੁੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਮੁਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਝੱਟ ਹੀ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਦਾ ਲਕਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬੇਗਾਨੇਪਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ: ਤੁਹਾਨੂੰ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਮਗਰੋਂ ਇਸ

ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਦਾ ਕੀ ਹੱਲ ਜਾਪਦਾ ਹੈ?

ਜਵਾਬ: ਮਨੁੱਖ ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਭੋਲਾ ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਸੰਵਾਦ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰਾਕੇਸ਼ ਅਤੇ ਗਣੇਸ਼ ਆਪਸੀ ਸੰਵਾਦ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਸਭ ਦੁੱਖਾਂ-ਸੰਕਟਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਡਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਰੇਡੀਓ, ਟੀ.ਵੀ., ਅਖਬਾਰ ਰੋਜ਼ ਸਾਨੂੰ ਝੂਠ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚੋਂ ਭਰੋਸਾ ਉੱਠ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਰਾਕੇਸ਼ ਮਿਲਿਆ, ਗਣੇਸ਼ ਮਿਲਿਆ, ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਟੱਬਰਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਘਰ ਤੇ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਤਮਾਮ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਅਸੀਂ ਸਵਾਲ ਕਰਨੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ। ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬੇਵਕੂਫ, ਵਰਕਲੋਅ ਤੇ ਰੋਬੋਟ ਬਣਾ ਧਾਰਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਗਣੇਸ਼ ਨਾਲ ਡੂੰਘੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ। ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਜੈਲੀਫਿਸ਼, ਪਲਾਸਟਿਕ, ਕਚਰੇ ਤੇ ਕੰਡੋਮਾਂ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੱਛੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੇਠਾਂ ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਚਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡੂੰਘੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਾਣ ਲਈ 3000 ਲਿਟਰ ਡੀਜ਼ਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ: ਕੀ ਸੁਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਦਿਲ ਦੁਖਾਉ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਹੋਵੇ?

ਜਵਾਬ: ਕਚਰਾ ਤੇ ਪਲਾਸਟਿਕ, ਜੈਲੀਫਿਸ਼ ਦੇਖ ਕੇ ਮੱਛੀਆਂ ਦੀ ਘਟਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇਖ ਕੇ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ: ਉੱਥੇ ਬਹੁਤ ਭਾਵੁਕ ਪਲ ਉਹ ਸਨ ਜਦੋਂ ਗਣੇਸ਼ ਨਾਲ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਟੀਮ ਲੈ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਗਏ ਪਰ ਮੱਛੀਆਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਮਿਲੀਆਂ। ਗਣੇਸ਼ ਲਗਾਤਾਰ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਐਤਕੀ ਉਸ ਨੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡਾ ਦਾਅ ਖੇਡਿਆ ਸੀ ਪਰ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਕੀ ਕਰੋਗੇ ਜੇ ਮੱਛੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ। ਮੇਰਾ ਉਦੋਂ ਕੈਮਰਾ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਨਾ ਕਰੇ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਗਣੇਸ਼ ਕੈਬਿਨ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਕੱਲਾ, ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਰੋਇਆ।

ਰਾਣੀ ਮੁਖਰਜੀ ਦਾ ਝੋਰਾ

ਰਾਣੀ ਮੁਖਰਜੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਫਿਲਮ 'ਹਮ ਤੁਮ' ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ

ਕੁਦਰਤ ਕੌਰ

ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੀ 'ਮਰਦਾਨੀ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮਨਵਾਇਆ ਹੈ। ਰਾਣੀ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਗੋਆ 'ਚ 54ਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਇੱਕ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਲਗਾਨ' ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ। ਰਾਣੀ ਨੇ

ਦੱਸਿਆ, "ਆਮਿਰ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਉਹ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 6 ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਸਾਰੇ ਅਦਾਕਾਰ ਇੱਕੋ ਥਾਂ 'ਤੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।" ਰਾਣੀ ਨੇ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਲਗਾਨ' ਬਾਰੇ ਫੋਨ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਹੋਰ ਫਿਲਮ ਲਈ ਹਾਮੀ

ਭਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਫਿਲਮ ਛੱਡਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਆਸ਼ੂ ਤੋਂ ਸ਼ ਗੋਵਾਰੀਕਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਬਣੀ ਫਿਲਮ 'ਲਗਾਨ' ਵੱਡੀ ਹਿੱਟ ਸਾਬਿਤ ਹੋਈ ਸੀ।

21 ਮਾਰਚ 1978 ਨੂੰ ਜਨਮੀ ਰਾਣੀ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਅੱਲਤ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੈਰ ਪਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ

ਪਿਤਾ ਰਾਮ ਮੁਖਰਜੀ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਬਿਯਰ ਫੂਲ' (ਬੰਗਲਾ) ਅਤੇ 'ਰਾਜਾ ਕੀ ਆਏਗੀ ਬਾਰਾਤ' (ਹਿੰਦੀ) ਸੀ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਫਿਲਮਾਂ ਸਾਲ 1996 ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਸਨ। 1998 ਵਿਚ ਆਈ 'ਗੁਲਾਮ' ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਲੀਡ ਰੋਲ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਖੂਬ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਆਈ ਫਿਲਮ 'ਕੁਛ ਕੁਛ ਹੋਤਾ ਹੈ' ਨਾਲ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਡੱਕਾ ਵੱਜ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਚੱਲ ਸੋ ਚੱਲ! ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ 'ਹੈਲੋ ਬੁਦਰ', 'ਹੇ ਰਾਮ', 'ਬਿੱਛੂ', 'ਹਰ ਦਿਲ ਜੋ ਪਿਆਰ ਕਰੇਗਾ', 'ਕਹੀ ਪਿਆਰ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏ', 'ਚੋਰੀ ਚੋਰੀ ਚੁਪਕੇ ਚੁਪਕੇ', 'ਬਸ ਇਤਨਾ ਸਾ ਖੁਆਬ ਹੈ', 'ਮੁਝਸੇ ਦੋਸਤੀ ਕਰੋਗੇ', 'ਕਲਕੱਤਾ ਮੇਲ', 'ਐਲ.ਓ.ਸੀ.: ਕਾਰਗਿਲ', 'ਵੀਰ-ਜ਼ਾਰਾ', 'ਬਲੈਕ', 'ਪਹੇਲੀ', 'ਮੰਗਲ ਪਾਂਡੇ', 'ਨੋ ਵੰਨ ਕਿਲਡ ਜੈਸਿਕ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਮਿਲੀਆਂ।

Noblesville

Trucks & Trailer Repair Shop

15203 Stony Creek Way,
Noblesville, IN 46060

Truck & Trailer Alignment
Truck Oil Change
Truck & Trailer Brakes
Shock and Chambers
Drive Lines & AC Work
Tire Chnage, Repair, And
Balance
Reefer Oil Change * DPF
Work
Nox Sensor
Truck & Trailer Bushings
Air Compressor * Air Dryer
Radiator Change

Sam Bhullar: 317-995-2020
Gurbaksh S Randhawa
Call: 317-800-2976

Reliable

Trucks & Trailer Repair Shop

7401 Brookville Road
Indianapolis, IN 46239

Truck & Trailer Alignment
Truck Oil Change
Truck & Trailer Brakes
Shock and Chambers
Drive Lines & AC Work
Tire Chnage, Repair, And Balance
Reefer Oil Change * DPF
Work
Nox Sensor
Truck & Trailer Bushings
Air Compressor * Air Dryer
Radiator Change

Gurbaksh S Randhawa:
317-800-2976
Sam Bhullar: 317-995-2020

Reliable

Semi Trucks & Trailer Repair Shop

5520S Harding St., Suite : C,
Indianapolis, IN 46217

Truck & Trailer Alignment
Truck Oil Change
Truck & Trailer Brakes
Shock and Chambers
Drive Lines & AC Work
Tire Chnage, Repair,
And Balance
Reefer Oil Change * DPF
Work
Nox Sensor
Truck & Trailer Bushings
Air Compressor * Air
Dryer
Radiator Change

Jasbir Singh: 317-702-6302
Gurbaksh S Randhawa:
317-800-2976

TRUCK PARTS KING USA

Heavy duty Trucks &
Trailer Parts

7401 Brookville Road
Indianapolis, IN 46239

We will sell Trucks & Trailers tires
as well.

COMING SOON...

Gurbaksh S Randhawa
Call: 317-800-2976
Sam Bhullar: 317-995-2020